EUROPEAN UNION AGENCY FOR RAILWAYS

Panākt dzelzceļu sistēmas labāku darbību sabiedrības interesēs.

Rokasgrāmata

Drošības pārvaldības sistēmas prasības drošības sertifikāta vai drošības atļaujas saņemšanai

	Izstrādājis	*Pārbaudījis*	*Apstiprinājis*
Vārds, uzvārds	S. D'ALBERTANSON C. LAGAIZE DAVOINE A. PATACCHINI	M. SCHITTEKATTE	B. ACCOU
Amats	Projekta vadītāji	Grupas vadītājs	Nodaļas vadītājs
Datums	26.4.2021.		
Paraksts			

Dokumenta vēsture

Redakcija	*Datums*	*Piebildes*
1.0	29.6.2018.	Galīgā versija publicēšanai
1.1	10.7.2018.	Atjaunināts 2. attēls, pievienots paraksta teksts 3. attēlam
1.2	4.9.2018.	Atjaunināts 2. attēls
1.3	26.4.2021.	Grozījumi, lai atspoguļotu ECM regulā noteikumu izmaiņas, lai izveidotu atbilstīgas saites uz Aģentūras Eiropas Dzelzceļu drošības kultūras modeli, un pieredzi, kā arī dažas vispārīgas teksta korekcijas.

Šis dokuments ir juridiski nesaistoša Eiropas Dzelzceļu aģentūras rokasgrāmata. Tas neskar lēmumu pieņemšanas procesus, kas paredzēti spēkā esošajos ES tiesību aktos. ES tiesību aktu saistoša interpretācija ir tikai Eiropas Savienības Tiesas kompetencē.

0 Ievads

Pieteikuma iesniedzējs, kurš vēlas saņemt vienoto drošības sertifikātu vai drošības atļauju, parāda atbilstību attiecīgajām drošības pārvaldības sistēmas prasībām, kas ir izklāstītas Regulā (ES) 2018/762. Šajā nolūkā pieteikuma iesniedzējs iesniedz valsts drošības iestādei (VDI) vai — attiecīgā gadījumā — Eiropas Savienības Dzelzceļu aģentūrai (turpmāk tekstā arī "Aģentūra") dokumentārus pierādījumus savas drošības pārvaldības sistēmas (SMS) izveidei atbilstoši Direktīvas (ES) 2016/798 9. pantam.

Šī rokasgrāmata ir pastāvīgi papildināma un izstrādāta sadarbībā ar valstu drošības iestādēm un nozaru pārstāvjiem, un to ir paredzēts nemitīgi pilnveidot, pamatojoties uz lietotāju atsauksmēm un ņemot vērā Direktīvas (ES) 2016/798, attiecīgo kopīgo drošības metožu (CSM) un jebkuru citu attiecīgo ES regulu īstenošanā gūto pieredzi.

0.1 Rokasgrāmatas mērķis

Šīs rokasgrāmatas mērķis ir sniegt:

- *informāciju par to, kāds ir mērķis katrai no novērtēšanas prasībām, kas izklāstītas iepriekšminēto CSM I un II pielikumā, vajadzības gadījumā papildinot ar paskaidrojumiem, kuros ietverta īpaša informācija par konkrētiem prasībās lietotiem terminiem vai idejām;*
- *norādi par to, kādus pierādījumus organizācija var iesniegt, lai apliecinātu atbilstību, ko pieprasa iepriekšminētās CSM;*
- *tādu pierādījumu piemēru ilustratīvu uzskaitījumu, ko var novērot vienotā drošības sertifikāta vai drošības atļaujas pieteikumos, kad tiek veikts novērtējums, vai ko pieteikuma iesniedzējs var izmantot kā atsauces materiālu sava pieteikuma sagatavošanai;*
- *ilustratīvas atsauces un standartus, ko var izmantot, novērtējot, izstrādājot, īstenojot vai pastāvīgi uzlabojot drošības pārvaldības sistēmu, un*
- *dažas norādes par to, kādi jautājumi varētu būt jāapsver valsts drošības iestādei, kad tā veic dzelzceļa pārvadājumu uzņēmuma vai infrastruktūras pārvaldītāja uzraudzību.*

Lai novērtētu pieteikumu vienotā drošības sertifikāta saņemšanai saistībā ar bīstamo kravu pārvadāšanu pa dzelzceļu, valsts drošības iestāde (VDI) var tieši darboties kā kompetentā iestāde attiecīgo pieteikuma daļu novērtēšanā vai arī uzņemties koordinatora funkciju un pēc vajadzības sadarboties ar jebkuru citu kompetento iestādi bīstamo kravu pārvadājumu jomā un lūgt tās padomu par attiecīgajām novērtējuma daļām.

0.2 Rokasgrāmatas adresāti

Šis dokuments ir paredzēts:

- *valstu drošības iestādēm un Eiropas Savienības Dzelzceļu aģentūrai, tām novērtējot dzelzceļa pārvadājumu uzņēmumu drošības pārvaldības sistēmas atbilstību attiecīgajām drošības pārvaldības sistēmas prasībām un valstu drošības iestādēm (VDI) veicot uzraudzību;*
- *valstu drošības iestādēm, tām novērtējot infrastruktūras pārvaldītāju drošības pārvaldības sistēmas atbilstību attiecīgajām SMS prasībām un veicot uzraudzību pēc sertifikāta vai atļaujas piešķiršanas, un*

- *dzelzceļa pārvadājumu uzņēmumiem un infrastruktūras pārvaldītājiem (turpmāk tekstā arī "pieteikuma iesniedzējs"), lai tiem palīdzētu to drošības pārvaldības sistēmas izstrādē, īstenošanā, uzturēšanā un pastāvīgā uzlabošanā atbilstoši attiecīgajām SMS prasībām (un citām piemērojamām drošības prasībām) un lai tie zinātu, ko gaidīt uzraudzības laikā.*

0.3 Piemērošanas joma

Šī rokasgrāmata neparedz, kādi pierādījumi pieteikuma iesniedzējam ir jāuzrāda. Galvenais iemesls, kāpēc tas nav paredzēts, ir tāds, ka katras organizācijas SMS jābūt pielāgotai īpašajiem riskiem, kuri organizācijai jākontrolē. Tas nozīmē, ka ikviena SMS ir unikāla dokumentētas informācijas sistēma, kas sniedz norādi par īpašajiem riska kontroles pasākumiem un sistēmām, kuras ir ieviestas individuālā organizācijā, un mainās līdz ar organizāciju. Tāpēc nebūtu korekti preskriptīvi uzskaitīt informāciju, kas pieteikuma iesniedzējam ir jāsniedz. Tas padarītu novērtēšanas procesu bezjēdzīgu, jo visi pieteikumi būtu vienādi, bet atbilstošās SMS atšķirtos.

0.4 Rokasgrāmatas struktūra

Šis dokuments ir daļa no Aģentūras rokasgrāmatu krājuma, kas paredzēts dzelzceļa pārvadājumu uzņēmumu, infrastruktūras pārvaldītāju, valstu drošības iestāžu un Aģentūras atbalstam, veicot savus pienākumus un uzdevumus saskaņā ar Direktīvu (ES) 2016/798.

1. attēls. Aģentūras rokasgrāmatu kopsavilkums

Šajā rokasgrāmatā sniegto informāciju papildina ar īpašu valstu drošības iestāžu rokasgrāmatu, kurā izklāstīti un izskaidroti paziņotie valsts noteikumi, kas ir spēkā attiecībā uz paredzēto darbības telpu, un dokumenti, ko iekļauj vienotā drošības sertifikāta pieteikumā, lai izpildītu Direktīvas (ES) 2016/798 10. panta 3. punkta b) apakšpunkta un 10. panta 8. punkta noteikumus (sk. arī *Aģentūras pieteikumu iesniegšanas rokasgrāmatu vienoto drošības sertifikātu izdošanai*). Attiecībā uz infrastruktūras pārvaldītājiem šī rokasgrāmata ir

jāpapildina ar valstu drošības iestāžu sagatavotiem norādījumiem par prasībām, ko piemēro drošības atļaujām, kā paredzēts Direktīvas (ES) 2016/798 12. panta 1. punktā.

Paziņotie valsts noteikumi ir tikai noteikumi, ko dalībvalsts ir paziņojusi Komisijai. Atbilstoši Direktīvas (ES) 2016/798 12. apsvērumam ir paredzams, ka paziņoto valsts noteikumu skaits laika gaitā samazināsies. Tie tiks aizstāti ar pasākumiem, kas izklāstīti savstarpējās izmantojamības tehniskajās specifikācijās (SITS), citās ES regulās vai uzņēmumu noteikumos. Uzņēmumu noteikumi vai standarti attiecīgā gadījumā tiks novērtēti, izvērtējot atbilstību SITS, kas attiecas uz Eiropas Savienības dzelzceļu tīkla satiksmes nodrošināšanas un vadības apakšsistēmu (turpmāk tekstā arī "SITS OPE"), kā to atspoguļo šajā rokasgrāmatā izskaidrotās drošības pārvaldības sistēmai piemērotās prasības.

Šī rokasgrāmata ir strukturēta atbilstoši prasībām, kas noteiktas Regulas (ES) 2018/762 I un II pielikumā. Nākamajās sadaļās katras prasības izklāsts uzskatāmības labad ir sniegts dzeltenā lodziņā. Ja dzelzceļa pārvadājumu uzņēmumiem un infrastruktūras pārvaldītājiem piemērojamās prasības atšķiras, attiecīgais teksts, kas attiecas uz infrastruktūras pārvaldītājiem, ir norādīts dzeltenajos lodziņos, kur prasības ir norādītas zilā krāsā.

Šīs rokasgrāmatas 1. pielikums.. pielikumā ir sniegts blakus salīdzinājums vai korelācijas tabulas starp iepriekšējās regulās, proti, (ES) Nr. 1158/2010 un (ES) Nr. 1169/2010, paredzētajiem novērtēšanas kritērijiem un Regulā (ES) 2018/762 noteiktajiem kritērijiem. Tabulās attiecīgā gadījumā ir arī ietvertas mijnorādes uz ISO augsta līmeņa struktūras noteikumiem. Tās ir sniegtas, lai palīdzētu pieteikuma iesniedzējiem pierādīt to drošības pārvaldības sistēmas atbilstību jaunajām prasībām, jo īpaši gadījumos, kad pieteikuma iesniedzējam jau ir piešķirts drošības sertifikāts vai drošības atļauja un/vai pieteikuma iesniedzējam jau ir ieviesta cita ISO pārvaldības sistēma (piemēram, ISO 9001, 14001 vai 45001) (lai tās varētu integrēt kopā) vai ir plāni izstrādāt sistēmu, izmantojot attiecīgo modeli. Šīs tabulas izmantošana nav uzskatāma par sistemātisku pieņēmumu, ka ir nodrošināta atbilstība prasībām, kas Regulā (ES) 2018/762 noteiktas organizācijām, kurām ir ISO sertifikāts.

0.5 ISO/IEC direktīvu 1. daļa un konsolidēts ISO papildinājums

ISO ir izstrādājusi oficiālas procedūras, kas jāievēro, izstrādājot un uzturot spēkā starptautisku standartu. ISO/IEC direktīvu 1. daļā un konsolidētā ISO papildinājuma SL pielikuma 2. papildinājumā ir pieņemta augsta līmeņa struktūra (HLS) pamatteksta izmantošanai katrā pārvaldības sistēmas standartā.

Regulas (ES) 2018/762 I un II pielikums nodrošina struktūru, kas atbilst ISO HLS, attiecīgā gadījumā atvieglojot tādu dažādu pārvaldības sistēmu integrāciju, kurām ir vienādi organizatoriskie pamatprincipi un prasības, bet atbilstība tiesību aktiem un riska jomas ir specifiskas katrai disciplīnai (piemēram, darba drošība, vide, kvalitāte).

ISO standarti un attiecīgās rokasgrāmatas var noderēt dzelzceļa pārvadājumu uzņēmumiem un infrastruktūras pārvaldītājiem to SMS izstrādē (piemēram, ISO 31000 ir vispārīgs dokuments, ko var izmantot, lai labāk izprastu riska pārvaldību, ISO 31010 sniedz informāciju par riska novērtēšanas metožu, piemēram, FMECA, FTA, ETA, HAZOP, atlasi un piemērošanu, ISO 55000 nosaka prasības attiecībā uz aktīvu pārvaldību). Tomēr reālu ieguvumu no minētajiem standartiem un rokasgrāmatām var gūt tikai tad, ja ir ļoti labas zināšanas par kontekstu, kādā rodas ar dzelzceļu saistītie riski.

Ja HLS izmantošana nodrošina saskaņotību ar ISO pārvaldības sistēmu standartiem, ir jāuzsver, ka iepriekšminētās CSM ir noteikumi, kas galvenokārt paredzēti, lai tos izmantotu valstu drošības iestādes vai Aģentūra, novērtējot pieteikumus drošības sertifikātu vai drošības atļauju piešķiršanai. Principā novērtējumus par vienotajiem drošības sertifikātiem vai drošības atļaujām veic, pamatojoties uz prasībām, kas attiecas uz SMS, nevis ISO HLS. Citiem vārdiem sakot, ISO standartu pamatā ir brīvprātīga sertifikācija, bet daži tiesiskie regulējumi nosaka, ka tiem jāsniedz pieņēmums par atbilstību piemērojamiem noteikumiem,

kas reglamentē konkrētu jomu. Nav noteikuma, ar ko paredz, ka ISO standartiem ir jārada pieņēmums par atbilstību prasībām, kas ietvertas Direktīvā (ES) 2016/798, vai Regulai (ES) 2018/762.

4.–10.2. noteikums, kas ņemts no ISO/IEC direktīvas 1. daļas un 2016. gada konsolidētā papildinājuma SL pielikuma 2. papildinājuma, ir reproducēts vai pielāgots ar Starptautiskās Standartizācijas organizācijas (ISO) atļauju. Oriģinālo tekstu skatīt avota dokumentā. Dokuments ir pieejams ISO Centrālā sekretariāta tīmekļa vietnē. Autortiesības pieder ISO.

0.6 Drošības pārvaldības sistēmas mērķis

SMS mērķis ir nodrošināt, ka organizācija droši kontrolē riskus, kas izriet no tās darbības mērķiem, un izpilda visus tai piemērojamos pienākumus drošības jomā.

Strukturētas pieejas pieņemšana sniedz iespēju apzināt apdraudējumus un pastāvīgi pārvaldīt riskus saistībā ar organizācijas darbībām, lai novērstu negadījumus. Šajā pieejā ņem vērā riska dalīšanu jomās, kur notiek mijiedarbība ar citiem dzelzceļa sistēmas dalībniekiem (galvenokārt dzelzceļa pārvadājumu uzņēmumiem, infrastruktūras pārvaldītājiem un par tehnisko apkopi atbildīgajām struktūrām, kā arī jebkuriem citiem dalībniekiem, kuri var ietekmēt dzelzceļa sistēmas ekspluatācijas drošību, piemēram, ražotājiem, remonta uzņēmumiem, vagonu turētājiem, pakalpojumu sniedzējiem, darbuzņēmējiem, pārvadātājiem, nosūtītājiem, saņēmējiem, iekrāvējiem, izkrāvējiem, mācību centriem, kā arī pasažieriem un citām personām, kuras mijiedarbojas ar dzelzceļa sistēmu, u. tml.). Visu SMS attiecīgo elementu pienācīga īstenošana var nodrošināt organizācijai vajadzīgo pārliecību par to, ka tā kontrolē un turpinās kontrolēt visus ar tās darbībām saistītos riskus jebkuros apstākļos.

Nobriedušas organizācijas atzīst, ka efektīvu riska kontroli var panākt tikai ar procesu, kurā ir apvienotas trīs kritiskas dimensijas, proti, tehniskais komponents ar izmantotajiem instrumentiem un aprīkojumu, cilvēka komponents, ko veido vadošie cilvēki ar savām prasmēm, apmācību un motivāciju, un organizatoriskais komponents, kas sastāv no procedūrām un metodēm, kuras nosaka uzdevumu savstarpējo saistību.

Attiecīgi pienācīga SMS var sekmīgi pārraudzīt un uzlabot visas trīs tās riska kontroles pasākumu dimensijas. Ļoti daudzas dzelzceļa SMS iezīmes ir ļoti līdzīgas pārvaldības praksei, ko atbalsta kvalitātes, darba aizsardzības, vides aizsardzības un uzņēmējdarbības izcilības veicinātāji. Tāpēc labas pārvaldības principus var vieglāk integrēt, kā minēts iepriekš, izmantojot CSM, kuras pamatā ir ISO HLS, kas nozīmē, ka ir iespējams izvairīties no vajadzības pilnībā pārstrukturēt organizācijas, kas jau ir ieviesušas minētās sistēmas.

Ir atzīts, ka strukturētas pārvaldības sistēmas piešķir uzņēmējdarbībai pievienoto vērtību, ko panāk, efektīvi pārvaldot saskarnes. Tas palīdz uzlabot vispārējos rezultātus, panākt darbības efektivitātes uzlabojumus, uzlabot attiecības ar darbuzņēmējiem un apakšuzņēmējiem, klientiem un regulatīvajām iestādēm, kā arī veidot pozitīvu drošības kultūru.

Pieteikuma iesniedzējam sava SMS jāizstrādā atbilstoši Direktīvas (ES) 2016/798 9. pantā noteiktajām prasībām, lai nodrošinātu tā darbību drošu pārvaldību. Šajā nolūkā pieteikuma iesniedzējam ir jāparāda atbilstība Regulas (EU) 2018/762 SMS I un II pielikuma prasībām. Šīs prasības ir strukturētas tā, lai sniegtu pilnīgu priekšstatu par organizācijas drošības pārvaldības sistēmu atbilstoši ciklam “plāno–dari–pārbaudi–rīkojies” (PDPR). Pieteikuma iesniedzējam ir jāapsver katra atsevišķa prasība, kā arī tas, kā prasības sader kopā, veidojot saskaņotu SMS, kas kontrolē attiecīgos riskus.

0.7 Drošības pārvaldības sistēma un procesa pieeja

SMS ir rīks to dažādo dalībnieku sapulcināšanai, kuriem ir jāsadarbojas, lai spētu vadīt drošu un veiksmīgu organizāciju. Šie elementi ietver mehānismus, kas ir izveidoti, lai izpildītu starptautiskos un valsts noteikumus un standartus, nozaru un uzņēmumu līmeņa prasības, riska novērtējumu rezultātus un paraugpraksi visās

uzņēmuma darbībās. Tāpēc SMS ir jābūt integrētai organizācijas uzņēmējdarbības procesos, turklāt tā nedrīkstētu kļūt par sistēmu "uz papīra", kas ir speciāli izstrādāta, lai pierādītu atbilstību tiesiskajam regulējumam. SMS ir jābūt mainīgam pasākumu kopumam, kas pilnveidojas un attīstās līdz ar organizāciju, kura to izmanto. Lai izveidotu SMS, organizācijai ir jāsaprot kontrolējamie riski, tiesiskais regulējums, kurā tā darbojas, un tai ir jābūt skaidram priekšstatam, kas ir "labi" darbības rezultāti. Šajā rokasgrāmatā ir norādīti SMS kritēriji, kuriem jābūt izpildītiem, lai vērtētājiestāde piešķirtu vienoto drošības sertifikātu. Tomēr ir jāatceras, ka SMS kvalitāti veido ne tikai SMS daļu summa. SMS ir arī jādarbojas kā vienotam veselumam — katras daļas izpildei ir jāpalīdz nodrošināt visas sistēmas pareizu darbību.

Prasības, pamatojoties uz kurām tiks novērtēta SMS, var izpildīt ar dokumentētu procesu (vai procedūru vai tml.), tomēr tam ir arī jābūt integrētam organizācijā un starp tās uzņēmējdarbības dažādajām jomām. Piemēram, VDI var pārbaudīt politikas paziņojuma esamību, taču tai ir jāpārbauda arī organizācijas apņēmība attiecīgo politiku piemērot. Praksē VDI to var izdarīt, pārbaudot, kā notiek SMS pārraudzība un pārskatīšana augstākajā vadības līmenī, kā šajā procesā tiek iesaistīti darbinieki un kā viņiem tiek paziņoti rezultāti. Organizācijai var arī nebūt īpašas procedūras drošībai būtiskas informācijas pārvaldībā, bet tai ir jāapraksta, kā attiecīgajās uzņēmējdarbības daļās tā tiek pienācīgi pārvaldīta (piemēram, drošībai būtiskas informācijas paziņošana vilciena vadītājam).

Svarīgs jauninājums Regulas (ES) 2018/762 I un II pielikumā ir procesa pieejas ieviešana. Tā ir arī veicināta ISO pārvaldības sistēmas standartos, kur dažādie pārvaldības sistēmas procesi ir cieši saistīti un to konsekventa izmantošana palīdz sasniegt organizācijas mērķus. Regulas (ES) 2018/762 I un II pielikumā ir noteiktas dažas svarīgas saites starp procesiem, lai veicinātu izpratni par procesa pieeju, bet tas nenozīmē, ka šādas saites ir vienīgās, kas pastāv, vai ka tās ir jāparāda atbilstības nolūkos. Organizācijas spēja parādīt, kā tās pārvaldības sistēmas procesi ir savstarpēji saistīti, ir labs apliecinājums tam, ka organizācija saprot, kāda ir tās pārvaldības sistēmas efektīva darbība.

SMS elementus var ievērot, piemērojot ciklu "plānot–darīt–pārbaudīt–rīkoties" (PDPR) (sk. 2. attēls. attēlu). PDPR koncepcija atspoguļo funkcionālās attiecības starp SMS pamatelementiem:

- ***plānošana*** *— noskaidro riskus un iespējas, izvirza drošības mērķus un nosaka procesus un pasākumus, kas vajadzīgi, lai gūtu rezultātus atbilstoši organizācijas drošības politikai;*
- ***darbība*** *— izstrādā, īsteno un piemēro plānotos procesus un pasākumus;*
- ***izpildes izvērtēšana*** *— pārrauga un izvērtē īstenoto procesu un pasākumu praktisko izpildi attiecībā pret mērķiem un plānu un ziņo par rezultātiem;*
- ***uzlabošana*** *— veic darbības, lai pastāvīgi uzlabotu drošības pārvaldības sistēmu un drošības rādītājus nolūkā sasniegt paredzētos rezultātus.*

Šo PDPR pamatprocesu papildina citi SMS elementi:

- ***"organizācijas konteksts"****, kas nodrošina ievaddatus plānošanas posmam;*
- ***"līderība"*** *kā PDPR cikla virzītājspēks;*
- *dažādas* ***"atbalsta"*** *funkcijas, kas atbalsta visus SMS elementus.*

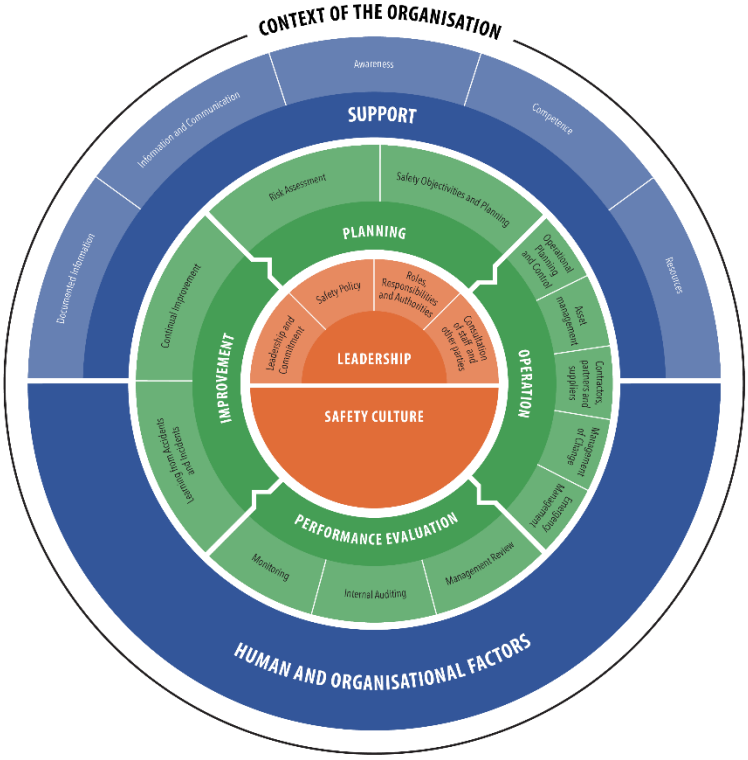

2. attēls. Dzelzceļa drošības pārvaldības sistēma

0.8 Drošības pārvaldības sistēma, cilvēkfaktori, organizatoriskie faktori un drošības kultūra

Cilvēkfaktori un organizatoriskie faktori (HOF) integrē zināšanas sociālajās zinātnēs, piemēram, pārvaldības zinātnē, psiholoģijā, socioloģijā, dizaina zinātnē vai politikas zinātnē, lai paplašinātu pētījumu un izmeklēšanas tvērumu, vienlaikus ņemot vērā organizatoriskos, institucionālos, kultūras vai politiskos drošības veicinātājus. Patiešām saskaņā ar Starptautiskās Ergonomikas asociācijas datiem ergonomika (vai cilvēkfaktori) ir zinātnes disciplīna, kas nodarbojas ar izpratni par mijiedarbību starp cilvēkiem un citiem sistēmas elementiem, un profesija, kas izmanto teoriju, principus, datus un citas metodes projektēšanai, lai optimizētu cilvēku labbūtību un sistēmas kopējo veiktspēju (skatiet arī definīciju šeit: 6. pielikums).

Termins “organizatorisks” ir ieviests, lai izceltu visaptverošo organizācijas analīzes līmeni, nevis tikai individuālo līmeni, lai gan organizācijas acīmredzami sastāv no indivīdiem.

Cilvēcisko un organizatorisko faktoru izpēte ir daļa no drošības pārvaldības procesa, savukārt (pozitīva) drošības kultūra ir daļa no šī procesa rezultāta (vai iznākuma).

Drošības kultūra ir uzvedības un domāšanas veidu kopums, ko organizācijā lielākoties ievēro attiecībā uz būtisku pārvaldību, kas ir saistīta ar tās darbībām. Tas, protams, nozīmē, ka organizācijā var pastāvēt vairākas kultūras, kuru pamatā ir amata pienākumi, ģeogrāfiskā atrašanās vieta vai citas kopīgas vērtības. Drošības kultūra kā tāda veidojas diendienā, mijiedarbojoties dalībniekiem, tādas organizācijas kontekstā, kurai ir jāpielāgojas tās videi (skatīt arī definīciju šeit: 6. pielikums).

Tiešs veids, kā raksturot drošības kultūru, ir aplūkot uzvedību veicinošos faktorus. SMS nodrošina pamatu — nosakot potenciālos darba apstākļus un paredzamo rezultātu, organizācija noteiks vēlamo darbības veidu un

tehniskos līdzekļus darbības atbalstam. Lai varētu darboties droši, organizācija paredz nevēlamas situācijas un īsteno to pārvaldības noteikumus un līdzekļus. Turklāt pastāv arī organizācijas "cilvēciskā pasaule", proti, īpašības, sajūtas, nozīmes un attiecības, kas nosaka mijiedarbības veidus starp indivīdiem organizācijā tā, ka tiek ietekmēts to domāšanas un rīcības veids. Šis kultūras aspekts galvenokārt attiecas uz "nerakstītajiem noteikumiem, kas nosaka cilvēku grupas uzvedību un lēmumus". Organizācijas strukturālā un kultūras daļa kopā veicina (vai kavē) organizācijas veiktspēju.

Tomēr pastāv augsts risks, ka pārāk birokrātiska pieeja drošības pārvaldībai varētu nonākt pretrunā darbības realitātei, kā rezultātā drošības pārvaldības sistēma "dzīvotu savu dzīvi", respektīvi, visi pūliņi tiktu ieguldīti dokumentētas sistēmas izstrādē, uzturēšanā un pat tās esamības pierādīšanā, ignorējot darbu, kas jāiegulda, lai sistēma faktiski varētu darboties kā iecerēts, un radot lielas neatbilstības starp "iedomāto darbu" un "izdarīto darbu".

Tomēr drošības pārvaldības sistēmu var izmantot kā instrumentu, lai pozitīvi ietekmētu organizācijas drošības kultūru un fizisko vidi, kā arī darbinieku uzvedību drošību atbalstošā un veicinošā veidā. Tieši organizācijas strukturālās un kultūras daļas saskaņotība ir tā, kas galu galā palielina drošību. Šajā jomā nozīmīgai lomai vajadzētu būt cilvēciskajiem un organizatoriskiem faktoriem. Lai cilvēkiem palīdzētu veikt viņu uzdevumu, organizācijai jāsaprot, kā cilvēki (ar savām spējām un ierobežojumiem) izmanto līdzekļus (piemēram, vilciena mašīnista kabīnes aprīkojumu vai jebkuru cilvēka-mašīnas saskarni) un specifikācijas, lai atrisinātu problēmas, un šīs zināšanas jāņem vērā, veidojot viņu darba vidi. Tas pats attiecas uz noteikumiem un regulām — kamēr vien darbinieki, kuri tās īsteno, netiek ņemti vērā darba procedūru izstrādē, viņi ir spiesti pārkāpt noteikumus, lai izdarītu darbu, ikreiz, kad rodas pretrunas vai konflikti.

Aģentūra kopā ar nozares pārstāvjiem ir izstrādājusi Eiropas Dzelzceļa drošības kultūras modeli (ERSCM), kas ir ilustrēts šeit: 4. pielikums. (Vadlīnijas par ERSCM tulkojumiem visās ES valodās var atrast Eiropas Dzelzceļa aģentūras tīmekļa vietnē, kuras saite ir pieejama 4. pielikumā). Visā šajā dokumentā ir atbilstoši izskaidroti cilvēciskie un organizatoriskie faktori un pamatīpašības, kas, cik zināms, veicina pozitīvu drošības kultūru. Turklāt 4. pielikums. un 5. pielikums sniedz lasītājam citu noderīgu informāciju organizācijas stratēģiju izstrādei. Lasītājiem tiek atgādināts, ka viņi var brīvi izmantot savus drošības kultūras modeļus, lai atbalstītu savas juridiskās saistības.

0.9 Pamatojoši pierādījumi un dokumentēta informācija

Šajā dokumentā ir sniegti daži norādījumi par pierādījumiem, kas pieteikuma iesniedzējam (t. i., dzelzceļa pārvadājumu uzņēmumam vai infrastruktūras pārvaldītājam) ir jāiesniedz, piesakoties drošības sertifikāta vai drošības atļaujas saņemšanai, bet iepriekš minēto iemeslu dēļ nav konkrēti noteikts, kas ir jāuzrāda. Attiecībā uz katru prasību ir sniegta norāde par pierādījumiem, kas pieteikuma iesniedzējam ir jāiesniedz, kopā ar attiecīgu norādi uz konkrēto prasību. Turpmāk ir doti daži piemēri, kā pierādījumi varētu izskatīties praksē. Jāatzīst, ka piemēri ir doti tikai izpratnes atvieglošanas nolūkā; tie nav vienīgais veids, kā parādīt atbilstību, un tie arī nav pilnīgs iespējamo alternatīvu uzskaitījums. Turklāt ir jāsaprot arīdzan tas, ka pieteikuma iesniedzējam, iesniedzot pieteikumu, ir jāapraksta, kā tas izpilda katru prasību. Vērtētājs var pieprasīt un pieteikuma iesniedzējs var uzrādīt kā pierādījumu ieteikto informāciju, lai paskaidrotu vai pamatotu, kā prasība tiek izpildīta. Gan pieteikuma iesniedzējam, gan vērtētājam vissvarīgāk attiecībā uz katru prasību ir pārliecināties, ka apgalvojumi par atbilstību ir piesaistīti atsaucēm, kurās izskaidrots, kur ir atrodami papildu pierādījumi, kas pamato izteiktos apgalvojumus. Piemēru sadaļa attiecībā uz katru prasību ir paredzēta, lai parādītu, kā šāds atsauces materiāls varētu izskatīties.

Atsauces, kam vajadzētu palīdzēt pieteikumu iesniedzējiem sagatavot pieteikumus, ir uzskaitītas pēc minētās sadaļas. Visbeidzot, pēdējā sadaļā zem katra elementa ir norādīta vajadzīgā saite uz uzraudzību. Tajā ir arī sniegta norāde par jautājumiem, kuriem vērtētājs var īpaši pievērst VDI uzraudzības grupu uzmanību kā interešu jomām, ko var izmantot, lai pārbaudītu SMS vispusīgumu.

Arī pieeja, kas ir paredzēta ISO pārvaldības sistēmu standartos, un Komisijas Deleģētās regulas (ES) 2018/762 I un II pielikums nav preskriptīvs (izņemot īpašus gadījumus) attiecībā uz pierādījumu veidu (piemēram procedūru), kas tiek gaidīts no pieteikuma iesniedzēja. Pieteikuma iesniedzējam ir atvēlēta zināma rīcības brīvība, lai organizācija varētu aprakstīt savu drošības pārvaldības sistēmu, atspoguļojot tās uzņēmējdarbības veidu, un darīt to samērīgi tās apjomam. Tas arī palīdzēs pārorientēties no atbilstības pārbaudes "uz papīra" uz pastāvīgi mainīgas sistēmas novērtējumu, kas pienācīgi atspoguļo uzņēmuma drošības pārvaldības pasākumus tādus, kādi tie ir praksē.

Termins "dokumentēta informācija" tika ieviests kā daļa no ISO HLS un pārvaldības sistēmu standartu kopējiem terminiem. "Dokumentētas informācijas" definīcija ir atrodama *ISO 9000 standarta 3.8. noteikumā*. Dokumentētu informāciju var izmantot, lai paziņotu kādu vēstījumu, sniegtu pierādījumus par to, kas bijis ieplānots, kas ir faktiski izdarīts, vai lai dalītos ar zināšanām. Tā ietver dokumentus un ierakstus, piemēram, procedūras, sanāksmju protokolus, ziņojumus, oficiālus paziņojumus par mērķiem, rezultātus, vienošanās, līgumus u. tml., bet neaprobežojas tikai ar tiem. *Plašāks skaidrojums ir atrodams Rokasgrāmatā par ISO 9001:2015* prasībām dokumentētai informācijai, kas pieejama ISO tīmekļa vietnē.

Jēdziens "procedūra" nav jāsaprot kā tāds, kas attiecas uz esošu atsevišķu dokumentu, kurā plaši aplūkots tikai katrs atsevišķs SMS elements, vai kas nosaka, ka ir jābūt izstrādātam īpašam jaunu dokumentu kopumam. Ja šajā dokumentā ir atsauce uz procedūru, tā jāsaprot kā atsauce uz dokumentētu informāciju (piemēram, dokumentiem papīra formātā), kurā ir izklāstītas secīgi veicamās darbības. Ja ir atsauce uz procesu, tā jāsaprot kā atsauce uz līdzekļiem, ko izmanto, lai sasniegtu konkrētu uzdevumu vai mērķi, un kas var būt un var nebūt izklāstīti procedūrā.

0.10 Mijnorādes uz citām ES regulām un piemērojamām tiesību aktu prasībām

Atsauces uz citām ES regulām palielina dažādo tiesību aktu saskaņotību, vienlaikus atzīstot to savstarpējo saikni. SMS pasākumiem vienmēr jāatbilst spēkā esošajiem tiesību aktiem, ja vien nav norādīts citādi (piemēram, īpaši pārejas noteikumi, atlikta piemērošana). Ja ES regula ir atcelta, visas atsauces parasti uzskata par atsaucēm uz jauno regulu (ja tā ir norādīta).

Visiem dzelzceļa pārvadājumu uzņēmumiem un infrastruktūras pārvaldītājiem ir jāizpilda dažādi juridiskie pienākumi, kas aptver arī citus jautājumus, ne tikai ar drošību saistītos. Daži no šādiem citiem pienākumiem tieši vai netieši ietekmēs to, kā organizācija pilda savus uzdevumus drošības jomā ar savas SMS starpniecību, piemēram, panāk atbilstību tiesību aktiem, kas izriet no Direktīvas (ES) 2016/797 (Savstarpējās izmantojamības direktīva), vai gādā par to pakalpojumu drošību, ko infrastruktūras pārvaldītāji sniedz dzelzceļa pārvadājumu uzņēmumiem atbilstoši Direktīvai (ES) 2012/34. Tāpēc SMS, ko dzelzceļa pārvadājumu uzņēmumi un infrastruktūras pārvaldītāji izmanto, lai risinātu drošības apdraudējumus, jābūt organizētai tā, lai attiecīgā gadījumā nodrošinātu atbilstību šādiem citiem juridiskiem pienākumiem.

EUROPEAN UNION AGENCY FOR RAILWAYS

Panākt dzelzceļu sistēmas labāku darbību sabiedrības interesēs.

Saturs

EUROPEAN UNION AGENCY FOR RAILWAYS

Panākt dzelzceļu sistēmas labāku darbību sabiedrības interesēs.

1 Organizācijas konteksts

1.1 Normatīvā prasība

1.1 Organizācija:

(a) apraksta savu darbību veidu, iezīmes, apjomu un jomu;

(b) apzina nopietnus drošības apdraudējumus, ko rada dzelzceļa darbības, kuras veiks pati organizācija vai tās kontrolē esoši darbuzņēmēji, partneri un piegādātāji;

(c) apzina ieinteresētās personas (piemēram, regulatīvās struktūras, iestādes, dzelzceļa pārvadājumu uzņēmumus, infrastruktūras pārvaldītājus, darbuzņēmējus, piegādātājus, partnerus), tostarp personas ārpus dzelzceļa sistēmas, kas ir svarīgas drošības pārvaldības sistēmas kontekstā;

(d) apzina un saglabā c) apakšpunktā minēto ieinteresēto personu juridiskās un cita veida prasības saistībā ar drošību;

(e) nodrošina, ka d) apakšpunktā minētās prasības ir ņemtas vērā drošības pārvaldības sistēmas izstrādē, ieviešanā un uzturēšanā;

(f) apraksta drošības pārvaldības sistēmas tvērumu, norādot, kuras uzņēmējdarbības daļas ir vai nav iekļautas tās tvērumā, un ņemot vērā d) apakšpunktā minētās prasības.

1.2 Šajā pielikumā piemēro šādas definīcijas:

(a) "iezīmes" attiecībā uz infrastruktūras pārvaldītāju veiktajām dzelzceļa darbībām ir darbības raksturojums, ņemot vērā tās jomu, ietverot infrastruktūras projektēšanu un būvniecību, infrastruktūras tehnisko apkopi, satiksmes plānošanu, satiksmes pārvaldību un vadību, un ņemot vērā dzelzceļa infrastruktūras izmantojumu, ietverot parastās un/vai ātrgaitas dzelzceļa līnijas, pasažieru un/vai kravu pārvadājumus;

(b) "apjoms" attiecībā uz infrastruktūras pārvaldītāju veiktajām dzelzceļa darbībām ir apjoms, ko raksturo dzelzceļa sliežu ceļa garums un aplēstais infrastruktūras pārvaldītāja lielums, ko izsaka kā dzelzceļa nozarē strādājošo darba ņēmēju skaitu.

1.2 Mērķis

Pieteikuma iesniedzējam ir pēc iespējas precīzāk jāparāda iestādei, ka tā SMS aptver visu tā darbību. Vērtētājiestādei jāspēj skaidri saprast, kāds ir darbības veids un kā notiek darbības pārvaldība ar SMS starpniecību. Pieteikuma iesniedzējam jāpierāda, ka tam ir skaidra izpratne par tā attiecībām ar ieinteresētajām personām un nopietnajiem riskiem, ar ko tas saskaras, un par to, kurš tiek ietekmēts un kā šie jautājumi tiek pārvaldīti SMS.

1.3 Paskaidrojumi

Iepriekš minētā tiesību akta 1.1. punktā, kur šī prasība attiecas uz infrastruktūras pārvaldītājiem, "veids" ir aizstāts ar "iezīmēm" un "lauks" ir svītrots.

Prasības par organizāciju, tās kontekstu un drošības pārvaldības sistēmas tvērumu **(1.1. punkts)** mērķis ir panākt vērtētāju labāku izpratni par organizācijas uzņēmējdarbību, ieinteresēto personu prasībām un vidi, kur organizācija darbojas. Organizācijas veids ir novērtējuma sākumpunkts. Ja šī informācija ir zināma jau pieteikuma sagatavošanas sākumā, pieteikuma iesniedzējs var aprakstīt, ko tas dara un kā ir strukturēta tā organizācija, un tas savukārt ļauj vērtētājam pieņemt lēmumus par to, kā plānot novērtējumu. Piemēram, ja organizācija ir centralizēta vai īsteno būtiski atšķirīgas darbības ar plašu vietējo rīcības brīvību savu darbību plānošanā un organizēšanā vai ja organizācija nodarbina vairāk vai mazāk darbuzņēmēju, attiecīgi tiks gaidīts, ka pieteikuma iesniedzēja organizācija un tās SMS būs strukturētas tā, lai risinātu radītās problēmas. Organizācijai ir skaidri jāpaskaidro, kas ir tās darbuzņēmēji, kāda to uzraudzība tiek veikta (sk. arī 6.1. sadaļu) un kā pieteikuma iesniedzējs pārvalda pienākumus dažādiem darbības aspektiem. Būtu arī skaidri jānorāda, kāda ir atbildība starp pieteikuma iesniedzēja un jebkuras citas organizācijas, ar kuru pastāv saskarnes, drošības vadības sistēmu. Organizācijas vispārējā konteksta skaidrojums var arī norādīt, kā notiek cilvēkfaktoru un organizatorisko faktoru pārvaldība. Struktūra, kas ir izklāstīta ISO augsta līmeņa struktūras 4. noteikumā, var palīdzēt saprast, kāds ir vajadzīgais sagatavošanās darbs pirms SMS izveides. Lai vērtētājs varētu veikt pienācīgu novērtējumu, viņam ir būtiski saprast darbības tvērumu.

Darbību veids **(1.1. punkta a) apakšpunkts)** pēc definīcijas ietver pasažieru pārvadājumus (ietverot vai neietverot ātrgaitas pārvadājumu pakalpojumus), kravu pārvadājumus (ietverot vai neietverot bīstamas kravas) un manevru pakalpojumus. Tas var ietvert arī citus īpašus darbības veidus, piemēram, ritekļu testēšanu, to ekspluatāciju dzelzceļa infrastruktūras uzturēšanai vai darbības uz privātiem pievedceļiem. Plašāka informācija par darbības veidu, apjomu un jomu ir atrodama *Aģentūras pieteikumu iesniegšanas rokasgrāmatā vienotā drošības sertifikāta izsniegšanai*. Plašāka informācija par darbībām uz pievedceļiem ir atrodama 3. pielikums.. pielikumā.

Attiecībā uz infrastruktūras pārvaldītājiem "iezīmes" un "apjoms" **(1.2. punkts)** nozīmē uzņēmuma veidu un tā ģeogrāfisko lielumu un sarežģītību. "Iezīmes" atspoguļo izmantotās infrastruktūras veidu, to, cik mūsdienīga tā ir, vai tā ir ātrgaitas vai tradicionālā infrastruktūra, vai abējādi, savukārt "apjoms" attiecas uz vadītā uzņēmuma veidu.

Pastāv procedūras un norādījumi, lai pārvaldītu drošības pasākumus, bet uzraudzības laikā kļūst skaidrs, ka pastāv nopietnas problēmas to saskaņotībā kopumā. Nopietna riska apzināšana nozīmē arī to, ka pieteikuma iesniedzējs ir izveidojis riska pārvaldības sistēmu (vai gatavojas to izveidot), un, pamatojoties uz to, viņš var:

- *analizēt bīstamus notikumus un novērtēt riskus,*
- *uzzināt par visbūtiskākajiem riskiem (to seku un biežuma ziņā) un*
- *noteikt to pasākumu prioritātes, kuru mērķis ir novērst negadījumus**.(1.1. punkta b) apakšpunkts)***

Tas palīdz noteikt organizācijas kontekstu un parāda vērtētājiestādei, ka organizācija izprot vidi, kurā tā darbojas. Darbību drošību var ietekmēt darbības, ko veic citi dalībnieki vai citas personas ārpus dzelzceļa sistēmas (1.1. punkta c) apakšpunkts), tāpēc arī tās ir jāņem vērā, novērtējot risku. Plašāka informācija par līgumsaistībām un partnerībām ir atrodama 3. pielikums.. pielikumā.

Pieteikuma iesniedzējam arī jāsniedz pietiekami daudz informācijas, lai drošības sertifikācijas iestāde varētu saprast, kāda veida darbību uzņēmums veic un kur; piemēram, krava, ko uzņēmums nodrošinās, teiksim, kokmateriālu, konteineru, kombinēto transportu, puspiekabju platformu vagonos, kravas vagonos vai vaļējos vagonos, kā arī veiktie maršruti. Attiecībā uz dažādiem preču veidiem uzņēmumam var būt nepieciešami dažāda veida vadības pasākumi, kas minēti SMS (iekraušana, apmācība u. c.)

Organizācijas kontekstā arī jāapraksta, kā dzelzceļa pārvadājumu uzņēmums vai infrastruktūras pārvaldītājs plāno veikt visu to ritekļu tehnisko apkopi, kurus tie izmantos. Piemēram, vai organizācija izmantos sertificētu

Tehniskās apkopes nodrošinātāju (ECM) vai organizācija vēlas kļūt par ECM un uzturēt ritekļus tikai savai darbībai un pati izpildīt attiecīgās ECM prasības (skatīt Regulas (ES) 2019/779 II pielikumu un ar to saistīto rokasgrāmatu) SMS ietvaros. Pieteikuma iesniedzējam ir jāprecizē attiecības starp dažādām līgumslēdzējām pusēm, piemēram, ja dzelzceļa uzņēmums īrē transportlīdzekļus, kuru apkopi veic trešās puses ECM, tas būtu jāprecizē. Papildinformāciju par uzturēšanas darbību pārvaldību var skatīt ERA rokasgrāmatā par tehniskās apkopes nodrošinātājiem.

Ar drošību saistīto piemērojamo prasību **(1.1. punkta d) apakšpunkts)** apzināšana ietver prasības, sākot no piemērojamo ES regulu noteikumiem (piemēram, attiecīgā CSM par drošības pārvaldības sistēmām un jo īpaši tās I un II pielikums, CSM riska novērtēšanai un noteikšanai, CSM pārraudzībai, attiecīgās SITS, Īstenošanas akts par drošības sertifikācijas praktisko kārtību un, ja piemērojams, Īstenošanas akts par ritekļu atļauju izsniegšanas praktisko kārtību un ECM regula) un valsts tiesību aktiem (paziņotie valsts noteikumi, vietējie tiesību akti) un beidzot ar jebkādām citām prasībām, ko organizācija apņemas izpildīt (piemēram, sektora vai nozares līmeņa noteikumi vilcienu ekspluatācijas vai pārvaldības sistēmai un tehniskie standarti — ISO, CEN/CENELEC, UIC).

Šajā sadaļā organizācija nosaka tiesību aktu noteikumus, kas tai jāizpilda, kā arī tās nozaru un citas prasības, kas tai būs jāievēro, lai varētu droši ekspluatēt vilcienus. Dažādās dalībvalstīs var būt atšķirīgas prasības, un SMS ir jāspēj pārvaldīt jebkādus konfliktus starp šīm prasībām un tiesisko regulējumu. Papildinformāciju, kas attiecas uz šīm prasībām, var atrast tādos dokumentos kā tīkla pārskati.

Ja dzelzceļa pārvadājumu uzņēmums plāno pārvadāt bīstamās kravas vai infrastruktūras pārvaldītājs plāno atļaut bīstamo kravu pārvadāšanu savā infrastruktūrā, tiem abiem ir jāatbilst īpašajām prasībām, kas noteiktas regulā par bīstamo kravu starptautiskajiem pārvadājumiem (RID), kā arī piemērojamajiem valsts noteikumiem. RID ir noteiktas īpašas prasības bīstamo kravu pārvadājumos iesaistītā personāla apmācībai, piemēram, drošības konsultantam, kā arī, piemēram, prasības ārkārtas situāciju plāniem, un tās ir jāiekļauj SMS (skatiet arī UIC — IRS 40471-3).

Šajā dokumentā termini “personāls”, “darbinieki” un “darba ņēmēji” ir sinonīmi, proti, ar tiem apzīmē personas, kuras strādā pieteikuma iesniedzēja organizācijas tiešā kontrolē.

1.4 Pierādījumi

- *Dzelzceļa pārvadājumu uzņēmumiem: Informācija par darbības būtību, piemēram, pasažieri un/vai krava, bīstamo kravu pārvadājumi, ģeogrāfiskais pārklājums (iekļaujot karti vai maršruta plānu) un darbības mērogs, apakšuzņēmēju izmantošana, partnerības ar citiem operatoriem (nosaukums), dažādie iesaistītie dalībnieki (dalībnieka nosaukums un veids), sertificēta ECM izvēle ar derīga sertifikāta kopiju. Tajā būtu jāidentificē arī ritošā sastāva veidi, tieši nodarbināto darbinieku skaits un norāde par to, no kurienes tiek nolīgti papildu darbinieki un kur pieteikums ir sertifikāta atjaunošana, visas izmaiņas, kas veiktas kopš pēdējā novērtējuma;**(1.1. punkta a) apakšpunkts)***
- *Infrastruktūras pārvaldītājiem: informācija par to darbību veidu, par kurām tie gādā, piemēram, kravu un/vai pasažieru pārvadājumi, manevru pakalpojumi vai citi apkalpes vietu pakalpojumi (kā minēts Direktīvas 2012/34/ES II pielikumā), kas ietekmē dzelzceļa drošību, kā arī par ģeogrāfisko aptvērumu (iekļaujot karti vai maršrutu plānu) un tīklā notiekošo dzelzceļa pārvadājumu uzņēmumu darbību apjomu. Infrastruktūras pārvaldītājam jāiekļauj arī informācija par apakšuzņēmēju (nosaukums) izmantošanu, partnerību ar citiem operatoriem (nosaukums), dažādiem iesaistītajiem dalībniekiem (nosaukums un veids), sertificēta ECM izvēle ar derīga sertifikāta kopiju. Tiem ir arī jānorāda jebkurš ritošais sastāvs (tostarp iekārta infrastruktūras uzturēšanai vai mērījumu veikšanai), ko tie ekspluatē, nodarbināto darbinieku skaits un — atjaunošanas gadījumā — visas personāla izmaiņas kopš pēdējā novērtējuma **(1.1. punkta a) apakšpunkts)***
- *Pieteikuma iesniedzējam jānorāda, kādi ir visnopietnākie drošības apdraudējumi, kas ietekmē tā uzņēmējdarbību **(1.1. punkta b) apakšpunkts).***

- *Drošības sertifikāta vai drošības atļaujas pieteikuma iesniedzējam jāparāda, kā tas ir identificējis attiecīgās normatīvās prasības, piemēram, CSM novērtēšanas prasības, savstarpējās izmantojamības tehniskās specifikācijas, jo īpaši specifikācijas par satiksmes nodrošināšanas un vadības apakšsistēmu (SITS OPE), piemērojamos valsts noteikumus un citas prasības (nozaru noteikumi, citi noteikumi), kas būs jāievēro, lai varētu droši vadīt vilcienus, kā arī tas, kā tiek uzturēta atbilstība minētajām prasībām (SMS procesi, kas atbalsta atbilstību)* ***(1.1. punkta c) un d) apakšpunkts)***
- *Pieteikuma iesniedzējam jānorāda ieinteresētās personas (piemēram, darbuzņēmēji vai partneri), kuriem ir svarīga nozīme tā SMS sekmīgā īstenošanā (t. i., kuru darbībai ir ietekme vai potenciāla ietekme uz SMS), arī norādot, kāpēc tās ir vajadzīgas SMS sekmīgai darbībai* ***(1.1. punkta c) un d) apakšpunkts).***
- *Abiem: pieteikuma iesniedzējam ir jānorāda, kur tā drošības pārvaldības sistēmas dokumentācijā tiek izpildīta katra no SMS prasībām, tostarp piemērojamo savstarpējās izmantojamības tehnisko specifikāciju, jo īpaši SITS OPE, attiecīgie paziņotie valsts noteikumi un citas prasības* ***(1.1. punkta e) apakšpunkts);***
- *pieteikuma iesniedzējam jāsniedz informācija par SMS tvērumu (tostarp par tās robežām ar citām uzņēmuma daļām, piemēram, par transportlīdzekļu apkopi)* ***(1.1. punkta f) apakšpunkts).***

1.5 Pierādījumu piemēri

Karte, kurā ir attēlota darbības ģeogrāfiskā teritorija. Informācija par ritošo sastāvu, ko atļauts ekspluatēt (tostarp — attiecīgā gadījumā — jebkurš iespējamais ritošais sastāvs, ko ierosināts ekspluatēt sertifikāta vai atļaujas derīguma termiņa laikā, un jebkuri izmantošanas teritorijas ierobežojumi). Tiek iekļauta informācija par to pakalpojumu veidiem, ko pieteikuma iesniedzējs plāno sniegt (pasažieru un/vai kravu pārvadājumi).

Ja pieteikuma iesniedzējs ir infrastruktūras pārvaldītājs, šo informāciju var sniegt, atsaucoties, piemēram, uz:

- *informāciju, kas ir ietverta infrastruktūras reģistrā (RINF), izveidotā atbilstoši Direktīvai (ES) 2016/797 (49. pants);*
- *tīkla pārskatu (jo īpaši I sadaļu), kas izveidots atbilstoši Direktīvai 2012/34/ES;*
- *maršrutu grāmatai, kas ir izveidota atbilstoši Regulai (ES) 2019/773 (SITS OPE).*

Informācija, ko sniedz nolūkā saņemt drošības atļauju vai drošības sertifikātu, ir pienācīgi papildināta ar atsaucēm un pietiekami dokumentēta, lai pierādītu attiecīgo ES tiesību aktu ievērošanu.

Norāde par pašreizējo un ierosināto personāla sastāvu vienotā drošības sertifikāta derīguma termiņa laikā, ciktāl šāds sastāvs ir zināms.

Dzelzceļa pārvadājumu uzņēmums sniedz informāciju par savām darbības saskarnēm, tostarp saskarnēm ar infrastruktūras pārvaldītāju(-iem), citiem dzelzceļa pārvadājumu uzņēmumiem, darbuzņēmējiem un neatliekamās palīdzības dienestiem. Šī informācija ietver jebkādas infrastruktūras pārvaldītāja īpašas prasības, kas ietekmē dzelzceļa pārvadājumu uzņēmuma SMS.

Dzelzceļa pārvadājumu uzņēmumi, lai izskaidrotu, kā tiek ievēroti noteikumi un citas attiecīgas prasības, ar vienas pieturas aģentūras starpniecību var iesniegt atbilstības tabulu kā daļu no pieteikuma dokumentācijas drošības sertifikāta saņemšanai.

Savukārt infrastruktūras pārvaldītājam ir jāiesniedz līdzīgs to personu uzskaitījums, ar kurām tam ir darbības saskarnes, piemēram, dzelzceļa pārvadājumu uzņēmumu, kas darbojas kontrolētajā infrastruktūrā, darbuzņēmēju, kaimiņvalstu infrastruktūras pārvaldītāju, būvlaukumu, vietējo iestāžu (attiecībā uz ceļa saskarnēm) un neatliekamās palīdzības dienestu saraksts.

Informācija par tiesību aktu (gan vietējo, gan Eiropas) noteikumiem, ko tas ievēros.

Apraksts (ietverot organigrammu), kurā izklāstīts, kā SMS ir strukturēta un tiek pārvaldīta organizācijā, un kurā ir ietvertas arī saites uz dažādajām SMS sadaļām, kas sniedz sīkāku informāciju par darbības noteikumiem.

Jaunākā gada pārskata kopija, kurā ir sīki izklāstīti visnopietnākie riski, ko organizācija pārvalda, un to kontroles mērķi, izmantotā novērtēšanas metodika un to prioritāšu noteikšana.

Paziņojums par to, vai izmantojat sertificētu ECM vai uzturat transportlīdzekļus tikai savām vajadzībām.

Pārskats par apkopes procesu, tā veidu un izpildes līmeni.

Cilvēcisko un organizatorisko faktoru ņemšana vērā un drošības kultūras uzlabošana pozitīvi ietekmēs atbilstību attiecīgajām SMS prasībām, un pierādījumi par to būs atrodami:

riska reģistrā vai pārskatā, kurā ir dokumentēti ekspluatācijas drošības riska scenāriji, tostarp ņemti vērā cilvēkfaktori un organizatoriskie faktori:

- *personas (piemēram, cilvēka kļūda);*
- *darba vieta (piemēram, fiziskā vide — troksnis, tumsa, laikapstākļi);*
- *organizācija (piemēram, darba slodze, kompetenču pārvaldība, uzdevumu plānošana, resursi, maiņas).*

Definējot nopietnākos riskus, tiek izvērtēti riska scenāriji, lai varētu noteikt riska prioritāti (tas tiek noteikts riska novērtēšanas procesā, sk. 3.1.1.). Risku reģistrs aptver riskus, kas ir saistīti ar organizācijas darbību, kā arī darbībām, ko veic tās kontrolē esošie līgumslēdzēji, partneri vai piegādātāji. Katram nopietnam riskam SMS ir skaidri noteikts riska īpašnieks.

SMS, kurā ir drošības pārvaldībai svarīgo ieinteresēto personu apraksts un raksturots, kā tiks pārvaldītas attiecības ar šīm ieinteresētajām personām. Ir norādīti veidi, kā dalīt nopietnākos riskus ar attiecīgajām trešajām personām un sniegti daži piemēri (piemēram, līgumi, sanāksmju protokoli).

1.6 Atsauces un standarti

- *SITS OPE piemērošanas rokasgrāmata*
- *ECM vadlīnijas*
- *UIC — IRS 40471-3 Bīstamo kravu sūtījumu pārbaudes*

1.7 Uzraudzības jautājumi

Pārbauda sniegtās informācijas precizitāti, to salīdzinot ar zināmu informāciju par esošām darbībām, ja pieteikumu iesniedz par sertifikāta atjaunošanu, vai citu pieejamu informāciju, ja pieteikuma iesniedzējs ir jaunpienācējs.

Pārbauda, vai aprakstītā SMS nodrošina pasākumus drošības pārvaldībai praksē.

Pārbauda, vai visas organizācijas saskarnes ar citiem dalībniekiem ir atspoguļotas SMS pasākumos riska kontrolēšanai.

2 Līderība

2.1 Līderība un apņemšanās

2.1.1 Normatīvā prasība

2.1.1. Augstākā līmeņa vadība demonstrē līderību un apņemšanos izstrādāt, ieviest, uzturēt un pastāvīgi uzlabot drošības pārvaldības sistēmu, tālab:

(a) uzņemoties vispārēju pārskatatbildību un atbildību par drošību;

(b) nodrošinot, ka organizācijas dažādu līmeņu vadība apņemas gādāt par drošību ar savu darbību un attiecībās ar personālu un darbuzņēmējiem;

(c) nodrošinot, ka drošības politika un drošības mērķi ir izveidoti, izprasti un saderīgi ar organizācijas stratēģisko virzību;

(d) nodrošinot, ka prasības drošības pārvaldības sistēmai ir integrētas organizācijas uzņēmējdarbības procesos;

(e) nodrošinot, ka ir pieejami drošības pārvaldības sistēmai vajadzīgie resursi;

(f) nodrošinot, ka drošības pārvaldības sistēma efektīvi kontrolē organizācijas radītos drošības apdraudējumus;

(g) mudinot personālu atbalstīt drošības pārvaldības sistēmai noteikto prasību izpildi;

(h) veicinot drošības pārvaldības sistēmas pastāvīgu uzlabošanu;

(i) nodrošinot, ka organizācijas uzņēmējdarbības risku apzināšanā un pārvaldībā ir ņemti vērā drošības apsvērumi, un paskaidrojot, kā tiks atpazīts un atrisināts drošības mērķu un citu mērķu konflikts;

(j) sekmējot pozitīvu drošības kultūru.

2.1.2 Mērķis

Skaidra un pozitīva drošības pārvaldības virziena noteikšana būtiski ietekmēs to, kā tiek pārvaldīts risks. Vērtētājiestādei jābūt pārliecinātai, ka pieteikuma iesniedzējs ir apņēmies atvēlēt resursus, lai organizācija varētu darboties droši un pārvaldīt riskus efektīvi un lai pieteikuma iesniedzēja organizācijā ir vadītāji, kuri nodrošina to praksē. Vadības apņemšanos attiecībā uz cilvēkfaktoriem un organizatoriskiem faktoriem pierāda ar politiku un mērķiem un ar vadības un vadītāju uzvedību. Turklāt vadītāju īstenota uz cilvēkfaktoriem un organizatoriskajiem faktoriem vērsta pieeja nodrošinās to, ka apmācības un procedūru izstrādes pamatā ir veicamais uzdevums tā dabiskajā vidē — tas palīdzēs optimizēt gan riska kontroli, gan rezultātus, jo tā būs balstīta uz precīzu uzdevuma aprakstu (“izdarītais darbs”).

Drošības politikā ir noteikts drošības nozīmīgums un prioritātes, tostarp cilvēkfaktoru un organizatorisko faktoru integrēšana un drošības kultūras veicināšana.

Organizācija veicina pastāvīgu un kolektīvu modrību, vēršoties pret bezrūpību (“viss tiek kontrolēts”) un pārlieku vienkāršošanu (“drošībai pietiek ar procedūru ievērošanu”) un attīstot izzinošu attieksmi. Turklāt visi organizācijas dalībnieki zina, ka neatkarīgi no plānošanas un organizācijas kvalitātes, tehniskajiem šķēršļiem un procedūrām vienmēr var būt atšķirība starp gaidīto un reālo. Tiek izmantoti visi iespējamie avoti, lai atklātu un kopīgi analizētu situācijas, ko nav izdevies precīzi paredzēt.

Turklāt organizācijas saziņa par drošību atbilst vadības lēmumu realitātei.

Lai SMS darbotos efektīvi un nākotnē pilnveidotos, ir svarīgi, lai vadītāji parādītu saviem darbiniekiem un ieinteresētajām personām, ka viņi nosaka pozitīvu darba kārtību, pēc kuras var pārvaldīt drošību. Darbinieki,

kuri ieņem vadošus amatus, visvairāk ietekmē organizācijas kultūru, tāpēc ir būtiski, lai viņi varētu nodot pareizo vēstījumu tiem, kuri strādā viņu atbildībā. Vadītāju uzvedība visos organizācijas līmeņos un tas, cik lielu nozīmi viņi piešķir drošībai savos ikdienas lēmumos, būtiski ietekmē citu dalībnieku uzvedību viņu uzdevumu drošā izpildē. Vadītājiem arī ir jārada fiziskā un sociālā darba vide, kurā tiek droši veikts vadošais darbs.

2.1.3 Paskaidrojumi

"Augstākā līmeņa vadība" **(2.1.1. punkts)** šajā kontekstā ir personas, kuras pieņem lēmumus kā organizācijas "vadošais prāts". Parasti šīs personas ir izpilddirektors, augstākā līmeņa vadības grupas locekļi, priekšsēdētājs un valdes locekļi. "Augstākā līmeņa vadībai" gan kā grupai, gan kā indivīdiem ir jāparāda līderība un apņēmība ievērot un īstenot drošības pārvaldības sistēmu.

Kā tiek integrēti cilvēciskie un organizatoriskie faktori un drošības kultūra?

Pietiekama uzmanība ir jāveltī drošības apdraudējumu **(2.1.1. punkta i) apakšpunkts)** līdzsvarošanai ar citiem uzņēmējdarbības riskiem, lai izvairītos no situācijas, kad vadība nosaka uzņēmējdarbības vajadzību prioritātes tā, ka pasliktinās drošības rādītāji. Augstākā līmeņa vadībai ir jānodrošina, lai mērķu sasniegšanā tiktu uzturēti drošības rādītāji un pārvaldīti riski, ciktāl tas ir praktiski iespējams. Pretrunīgi mērķi nedrīkstētu būt iemesls pretrunīgu uzdevumu noteikšanai indivīdiem, tādējādi radot drošības problēmas.

Integrēta cilvēkfaktoru un organizatorisko faktoru pieeja līderībā un vadībā nozīmē mērķu, prognožu un atbildības noteikšanu drošības uzvedībai visos organizācijas līmeņos un savlaicīgas atgriezeniskās saites un saziņas nodrošināšanu.

2.1.4 Pierādījumi

- *Pastāv drošības politika un mērķi, un pastāv pierādījumi, ka šāda politika un mērķi ir pieejami un saprotami visiem darbiniekiem, un ir paskaidrots, kā tie iekļaujas citos uzņēmējdarbības procesos un ir saistīti ar nepārtrauktiem uzlabojumiem **(2.1.1. punkta a), b), g), e) un h) apakšpunkts)***
- *Drošības politikā ir noteikts, ka ir svarīgi piemērot cilvēkfaktoru un organizatorisko faktoru pieeju visos ar drošību saistītajos procesos, lai organizācijā sasniegtu augstu drošības līmeni. Organizācija parāda, kā tiek pārvaldīti cilvēkfaktori un organizatoriskie faktori organizācijas procesos **(2.1.1. punkta c) apakšpunkts).***
- *SMS un citu uzņēmējdarbības aktivitāšu saistība ir skaidri noteikta procedūrā vai organigrammā **(2.1.1. punkta e) un i) apakšpunkts).***
- *Drošības politikā vai citos procesos ir pieejama informācija, kas apliecina, ka vadība ir apņēmusies nodrošināt un uzturēt pietiekamus resursus, lai SMS varētu darboties efektīvi un laika gaitā uzlaboties; **(2.1.1. punkta e) un h) apakšpunkts)***
- *Ir pierādījumi, ka vadītāji veicina pozitīvu drošības kultūru; **(2.1.1. punkta j) un h) apakšpunkts)***
- *Ir pierādījumi, kas parāda, kā tiek nodrošināts, ka darbinieki saprot savus darba uzdevumus un pienākumus attiecībā uz drošību, un kā viņu darbība ietekmē organizācijas spēju kontrolēt risku ar SMS starpniecību **(2.1.1. punkta d), f) un i) apakšpunkts).***
- *Drošības politikā vai citā dokumentācijā ir pierādījumi, ka organizācija informē savus darbiniekus par to, cik svarīga ir viņu loma SMS praktiskās darbības nodrošināšanā, lai būtu iespējams jēgpilni kontrolēt risku **(2.1.1. punkta e) apakšpunkts)***
- *Pastāv procesi, kuros ir noteikts, kā jāpievēršas cilvēkfaktoriem un organizatoriskajiem faktoriem un kā tie ir jāpaziņo organizācijas iekšienē saistībā ar organizācijas uzņēmējdarbības mērķiem un organizatoriskiem procesiem, piemēram, projektiem, starpgadījumu un negadījumu izmeklēšanu,*

*riska analīzēm un citām ar drošību saistītām darbībām organizācijas personālam, darbuzņēmējiem, partneriem un piegādātājiem **(2.2.1. punkta c), d) un e) apakšpunkts)***

- *Pastāv pierādījumi, ka vadība ir ieviesusi procesus, lai nodrošinātu, ka organizācijas darbuzņēmēji pienācīgi ņem vērā cilvēkfaktorus un organizatoriskos faktorus **(2.2.1. punkta c), d) un e) apakšpunkts).***

2.1.5 Pierādījumu piemēri

Ir iesniegta izpilddirektora parakstīta un datēta drošības politika, kurā ir skaidri norādīta vadības apņemšanās attiecībā uz drošību un drošības uzlabojumiem un tas, kā darbinieki ir iesaistīti drošības apdraudējuma pārvaldībā. Drošības politikā ir arī norādīts, kā tā tiks pārskatīta.

Cilvēcisko un organizatorisko faktoru ņemšana vērā un drošības kultūras uzlabošana pozitīvi ietekmēs atbilstību attiecīgajām SMS prasībām, un pierādījumi par to būs atrodami:

Organizācijai ir noteikts skaidrs tādu drošības mērķu kopums, kuri ir konkrēti (Specific), izmērāmi (Measurable), sasniedzami (Achievable), reālistiski (Realistic) un ar noteiktu termiņu (Time bound) (SMART), un atsevišķā procedūrā ir izklāstīta skaidra metodika šo mērķu noteikšanai un to sasniegšanas vai nesasniegšanas analīzei. SMS satur pierādījumus, ka vadībai ir ar ekspluatācijas drošību saistīti mērķi (papildus mērķiem, kas ir saistīti ar darba aizsardzību).

Skaidrs vadītāju paziņojums par to, kā tie sekmē pozitīvu drošības kultūru un kā personāls tiek iesaistīts un iesaistās šajā procesā.

Pārskats par sanāksmēm, ko organizē augstākā līmeņa vadība un kurās viens no darba kārtības standarta jautājumiem ir drošība, un šādu sanāksmju biežums.

Skaidrs paziņojums par organizācijas apņemšanos nodrošināt pietiekamus resursus, lai SMS varētu efektīvi darboties risku kontrolēšanai.

Organigrammā ir skaidri izklāstīts, kā darbojas SMS un kurš par ko atbild.

Jauna aprīkojuma, piemēram, jaunu vilcienu, izstrādē izmanto cilvēkfaktoru un organizatorisko faktoru pieeju. Tas nozīmē, ka, nosakot izstrādes prasības, tiek izmantota pašreizējo lietotāju pieredze, analizēti uzdevumi, lai apzinātu kognitīvas un fizioloģiskas problēmas, samazinātas iespējamās darbības kļūdas, izstrādē piemērojot pamatnostādnes par cilvēkfaktoriem, piemēram, starptautiski atzītus standartus, tiek veikta darba slodzes un noguruma pārvaldības analīze, lai nodrošinātu, ka personāls spēj pildīt uzdevumus, veikta riska analīze, lai apzinātu iespējamās problēmas, un noteiktas to mazināšanas darbības. Tiek ņemti vērā vides faktori, piemēram, sniegs, karstums, lietus u. tml., kā arī sociālekonomiski faktori, piemēram, organizatoriskās prioritātes, iepirkums un valsts kultūra.

Tiek organizētas drošības apmācības vadītājiem drošības amatos. Ir pierādījumi par periodisku vadības apmācību. Ir pierādījumi, ka vadības apmācībā tiek ņemts vērā drošības redzējums, kā tas tika integrēts drošības politikā, kā arī kā sazināties un to piemērot.

Atskaitēs par braucieniem vai apmeklējumiem uz vietas saistībā ar drošību vadība parāda savu apņemšanos sekmēt pozitīvu drošības kultūru un vēlmi vadīt, rādot priekšzīmi.

2.1.6 Atsauces un standarti

- *Drošības kultūra (ERA tīmekļa lapa)*

2.1.7 Uzraudzības jautājumi

Nozīmīgi uzraudzības aspekti ir atšķirības apmērs starp jebkādiem politikas virzieniem un procedūrām, kas ir iesniegtas kā daļa no iepriekš minētajiem pierādījumiem, un uzraudzības laikā novēroto realitāti, un to, ciktāl organizācija ir informēta par šādu atšķirību.

Vadītāju patiesu apņemšanos veicināt SMS un drošības kultūru, kā arī darbinieku uzticību organizācijai uzraudzības laikā pārbauda, izvērtējot, kādi ir organizācijas ieviestie mehānismi, lai izprastu un attīstītu šādu kultūru un SMS.

Pārbauda, vai organizācija var parādīt, ka tā atvēl pietiekamus resursus drošības pārvaldības sistēmas izstrādei, īstenošanai, uzturēšanai un nepārtrauktai uzlabošanai.

Intervējot augstākā līmeņa vadību un citu personālu, pārbauda, kā vadība pauž apņemšanos uzlabot drošību. Noskaidro, cik bieži un kā augstākā līmeņa vadība sazinās ar personālu drošības jautājumos un/vai sekmē drošības kultūru (darbsemināri, forumi, specializētas drošības jautājumiem veltītas dienas u. tml.).

Pārbauda, vai augstākā līmeņa vadība sniedz kādus paziņojumus par mērķiem, proti, aicinājumus visiem darbiniekiem sniegt ieguldījumu mērķu sasniegšanā vai pateicības visiem darbiniekiem par darbības rādītāju uzlabošanos.

2.2 Drošības politika

2.2.1 Normatīvā prasība

2.2.1. Augstākā līmeņa vadība izstrādā dokumentu, kurā ir aprakstīta organizācijas drošības politika un kas ir:

(a) atbilstošs organizācijas dzelzceļa darbību veidam, iezīmēm un apjomam;

(b) organizācijas izpilddirektora (vai augstākā līmeņa vadības pārstāvja(-ju)) apstiprināts;

(c) aktīvi īstenots, paziņots un darīts pieejams visam personālam.

2.2.2. Drošības politika:

(a) ietver apņemšanos pakļauties visām juridiskajām un citu veidu prasībām saistībā ar drošību;

(b) nodrošina sistēmu drošības mērķu izvirzīšanai un organizācijas drošības rādītāju izvērtēšanai salīdzinājumā ar šiem mērķiem;

(c) ietver apņemšanos kontrolēt no pašas organizācijas darbības izrietošos un citu radītos drošības apdraudējumus;

(d) ietver apņemšanos pastāvīgi uzlabot drošības pārvaldības sistēmu;

(e) tiek uzturēta saskaņā ar organizācijas uzņēmējdarbības stratēģiju un drošības rādītāju izvērtējumu.

2.2.2 Mērķis

Drošības politika ir svarīgs dokuments, kas parāda, kā organizācija pārvalda savus pienākumus drošības jomā, kā arī līderību un ieguldījumu pienācīgā drošības pārvaldībā. Pieteikuma iesniedzējam ir jāspēj parādīt, ka tam ir drošības politika, kas atbilst iepriekš izklāstītajām prasībām un īsumā apraksta riska kontroles pamatstruktūru.

2.2.3 Paskaidrojumi

Drošības politika ir vadības filozofijas formulējums, tāpēc šī sadaļa ir cieši saistīta ar 3.1. sadaļu.

Iepriekš minētā tiesību akta 2.2.1. punkta a) apakšpunktā, kur šī prasība attiecas uz infrastruktūras pārvaldītājiem, “veids” ir aizstāts ar “iezīmēm”.

Kā tiek integrēti cilvēciskie un organizatoriskie faktori un drošības kultūra?

Drošības politika pauž drošības redzējumu, pat ja iepriekš minētajā normatīvajā prasībā nav tieši minēti cilvēkfaktori un organizatoriskie faktori, organizācijā skaidra uzmanība tiek pievērsta cilvēkfaktoru jautājumiem un tiek atzīta cilvēku svarīgā loma drošas un efektīvas organizācijas nodrošināšanā un biznesa mērķu sasniegšanā. Cilvēka loma tiek ņemta vērā katrā darbības un biznesa attīstības pārskatā.

2.2.4 Pierādījumi

- *Dzelzceļa pārvadājumu uzņēmumam: izpilddirektora parakstīta rakstiska drošības politika, kurā ir atspoguļots darbības veids un apjoms, pierādīta atbilstība tiesību aktu un citām prasībām, paredzēti nepārtraukti uzlabojumi drošības jomā, kā arī paredzēta sistēma drošības mērķu noteikšanai **(2.2.1. punkta a) un b) apakšpunkts), (2.2.2. punkta a)–c) apakšpunkts).***

- *Infrastruktūras pārvaldītājam: izpilddirektora parakstīta rakstiska drošības politika, kurā ir atspoguļotas dzelzceļa pārvadājumu un infrastruktūras attīstības iezīmes un apjoms, pierādīta atbilstība tiesību aktu prasībām un citām prasībām, paredzēti nepārtraukti uzlabojumi drošības jomā un kura tiek izmantota drošības mērķu noteikšanai* ***(2.2.2. punkta a)–c) apakšpunkts).***
- *Abiem: informācija, kas pierāda, ka drošības politika ir paziņota visiem darbiniekiem* ***(2.2.1. punkta c) apakšpunkts)***
- *Informācija, kas apliecina, ka drošības politika tiek uzturēta tā, ka tā vienmēr ir saskaņota ar organizācijas uzņēmējdarbības stratēģiju un drošības darbības novērtējumu* ***(2.2.2. punkta d) un e) apakšpunkts).***
- *Pierādījumi, ka drošības politikā ir izteikta apņemšanās pārraudzīt drošības rādītājus un ka politika tiek periodiski pārskatīta pēc drošības rādītāju analīzes, kā arī grozīta pēc organizācijas drošības rādītāju pārskatīšanas, veicot salīdzināšanu attiecībā pret izvirzītajiem mērķiem* ***(2.2.2. punkta b), d) un e) apakšpunkts)****.*

2.2.5 Pierādījumu piemēri

Izpilddirektora parakstīta un datēta drošības politika, kas precīzi atspoguļo darbības veidu, apjomu un iezīmes. Dokumentā ir izteikta apņemšanās pastāvīgi uzlabot SMS.

Drošības politika ir aktuāla, un ir noteikts tās pārskatīšanas cikls, kas atbilst uzņēmējdarbības stratēģijai.

Ņemot vērā cilvēkfaktorus un organizatoriskos faktorus un uzlabojot drošības kultūru, tiks panākta pozitīva ietekme uz atbilstību attiecīgajām SMS prasībām, un pierādījumi par to būs atrodami. Drošības politika, kas satur informāciju vai atsauces, kurās ir izklāstīts process tās pārskatīšanai. Tā ir paredzēta, lai noteiktu, vai tai ir nepieciešami grozījumi pēc organizācijas drošības veiktspējas uzraudzīšanas attiecībā pret noteiktajiem mērķiem.

Drošības politiku un citas saistītās politikas izmanto kā orientieri vadītājiem, tādēļ visi darbinieki tās interpretē vienādi.

Darbinieki aktīvi iesaistās drošības politikas pārskatīšanā un pārstrādāšanā.

Drošības politika, kas attiecas uz procesu/metodoloģiju ierosināto lēmumu izvērtēšanai, pamatojoties uz risku (saskaņā ar drošības redzējumu). Šis process izskaidro, kā drošība tiek ņemta vērā kā galvenais mērķis.

Drošības politika vai citi noteikumi SMS, kas liek katram personāla loceklim pārtraukt darbu, ja darba apstākļi kļūst nedroši.

Veikts organizācijas pamata novērtējums drošības kultūras ziņā. Organizācija ir identificējusi vājās vietas, informējusi par tām darbiniekus, un drošības politikā ir norādīti pasākumi uzlabojumiem.

Ir ieviests process drošības politikas paziņošanai ar organizācijas iekštīkla starpniecību un tās izvietošanai stratēģiski/funkcionāli svarīgās vietās.

Organizācija ir vērsta uz āru un meklē ārējas mācīšanās iespējas produktivitātes un efektivitātes uzlabošanai, kā arī, to darot, ņem vērā cilvēkfaktora jautājumus.

2.2.6 Uzraudzības jautājumi

Uzraudzības laikā būs svarīgi pārbaudīt, cik efektīvi drošības politika ir paziņota visiem darbiniekiem, kā viņi ir to sapratuši un kāda realitātē ir tās loma organizācijas ievērotā drošības sistēmas noteikšanā. Galvenais jautājums ir, vai drošības politikas dokuments palīdz noteikt darba kārtību vai pastāv tikai tāpēc, ka to pieprasa tiesību akti.

Pārbaudīt, vai pēc izmaiņām organizācijas drošības rādītājos ir veikta drošības politikas pārskatīšana.

Pārbaudīt, vai drošības politika atspoguļo reālo situāciju organizācijā.

2.3 Organizatoriskās funkcijas, pienākumi, pārskatatbildība un pilnvaras

2.3.1 Normatīvā prasība

2.3.1.	Personālam, kura funkcijas ietekmē drošību (tostarp vadībai un citam personālam, kas pilda ar drošību saistītus uzdevumus), visos organizācijas līmeņos nosaka, dokumentē, piešķir un paziņo tā pienākumus, pārskatatbildību un pilnvaras.
2.3.2.	Organizācija nodrošina, ka personālam, kam deleģēti pienākumi ar drošību saistītu uzdevumu izpildē, ir pilnvaras, kompetence un attiecīgi resursi, kas ļauj pildīt uzdevumus, izvairoties no nelabvēlīgas ietekmes, kādu rada ar citām uzņēmējdarbības funkcijām saistīta darbība.
2.3.3.	Pienākumu deleģēšana ar drošību saistītu uzdevumu izpildē tiek dokumentēta un paziņota attiecīgajam personālam, akceptēta un izprasta.
2.3.4.	Organizācija apraksta 2.3.1. punktā minēto funkciju sadalījumu pa uzņēmējdarbības funkcijām organizācijā un attiecīgā gadījumā ārpus tās (sk. 5.3. Darbuzņēmēji, partneri un piegādātāji).

2.3.2 Mērķis

Šīs prasības mērķis ir nodrošināt, lai pieteikuma iesniedzējs radītu skaidru priekšstatu par organizācijas struktūru, kā arī par funkciju un pienākumu sadalījumu un uzturēšanu laika gaitā dažādos organizācijas līmeņos no vadošajiem darbiniekiem līdz augstākā līmeņa vadībai. Tas ir būtiski, lai varētu saprast, cik efektīvi organizācijas drošības pārvaldības sistēma kontrolē risku. Pieteikuma iesniedzējam ir jāparāda, kā notiek kompetentu darbinieku norīkošana darbību veikšanai, kā tiek nodrošināts, ka darbiniekiem ir skaidra izpratne par viņu funkcijām un pienākumiem, un kā darbiniekiem liek atskaitīties par viņu darbību.

2.3.3 Paskaidrojumi

Var būt atšķirīga izpratne par drošības pārvaldības noteikumiem ekspluatācijas līmenī un pārvaldības procesiem, kuriem būtu jāvirza drošības pārvaldības sistēma (piemēram, riska novērtēšanu, pārraudzību). To funkciju izklāsts, kas ir būtiskas drošības pārvaldības sistēmā **(2.3.1. punkts)**, aptver ne tikai darbiniekus, kuri atbild par drošības procesu pārvaldību, piemēram, drošības vadītāju vai drošības darbinieku grupu, bet arī jebkuru darbinieku, kura darba uzdevumi ir saistīti ar drošību, piemēram, ekspluatācijas personālu, neatkarīgi no tā, vai šādi darbinieki ieņem vai neieņem vadības līmeņa amatus organizācijā (t. i., augstākā līmeņa vadītājus, tiešos vadītājus, citu personālu/darbiniekus/strādājošos).

“Deleģēšana” **(2.3.3. punkts)** ir pienākumu nodošana no augstāka uz zemāku pilnvaru līmeni, parasti lai paātrinātu organizācijas reakciju uz problēmām, kas rodas. Ar drošību saistītus pienākumus var deleģēt, t. i., nodot zemākam līmenim noteikto darba pienākumu jomā, ar nosacījumu, ka šāda deleģēšana tiek dokumentēta. Atbildību par drošību nevar deleģēt, tā juridiski paliek augstākajai vadībai. Tā paredz pienākumu personai, no kuras prasa atbildību, parādīt, ka tā ir apmierinoši izpildījusi savus ar drošību saistītos pienākumus, ja kaut kas netiek izdarīts, nedarbojas vai nesasniedz mērķi.

Funkciju sadalījumu **(2.3.4. punkts)** var apliecināt, iesniedzot attiecīgu organizācijas shēmu vai organigrammu.

Kā tiek integrēti cilvēciskie un organizatoriskie faktori un drošības kultūra?

Funkciju, pienākumu, pārskatatbildības un pilnvaru izklāstā **(2.3.1. punkts)** ir jābūt iekļautai ar drošību saistītas informācijas apmaiņai. Piemēram, ir jābūt norādītam, kurš atbild par novēlotas maiņas paziņojuma sniegšanu vilcienu vadītājiem **(sk. arī 4.4.1. un 4.4.2. punktu)**.

SMS ir jāatbilst CSM SMS prasībām **(1.1. punkta d) apakšpunkts)**, un augstākā līmeņa vadības pienākums ir nodrošināt SMS atbilstību minētajām prasībām. Augstākā līmeņa vadība var deleģēt dažus no saviem pienākumiem attiecīgiem darbiniekiem. Par darbības rezultātiem tiek ziņots saskaņā ar prasībām par vadības veiktu pārskatīšanu **(6.3. punkts)**, ja attiecīgajiem darbiniekiem ir pienākums ziņot augstākā līmeņa vadībai par drošības pārvaldības sistēmas darbību.

"Ar drošību saistīti uzdevumi" **(2.3.1. punkts)** ir ne tikai uzdevumi, kas ietver tiešu drošības pārvaldību (t. i., drošībai kritiski uzdevumi, ko veic darbinieki, kad viņi kontrolē vai ietekmē vilciena kustību, kas var ietekmēt cilvēku veselību un drošību, kā noteikts SITS OPE). Tas ietver arī ekspluatāciju nesaistītus uzdevumus, kas ietekmē drošību un ir saistīti ar riska novērtējumu (piemēram, darbības plānošana, personāla sastādīšana, transportlīdzekļu piešķiršana). Ja ir paredzētas jaunas vai mainītas funkcijas un pienākumi, tiek analizēti ar cilvēkfaktoru saistīti jautājumi attiecībā uz pārmaiņām un veids, kā organizācijā faktiski tiek pildīti pienākumi.

Pastāv kritēriji pienākumu un uzdevumu deleģēšanai un sadalei, ja ir noteikta nepieciešamā kompetence un prasmes. Šie kritēriji tiek piemēroti, tāpēc drošības uzdevumi ir skaidri sadalīti, un darbiniekiem, kuri tos veic, ir attiecīga kompetence, pilnvaras un resursi to izpildei, un viņi apzinās ar saviem uzdevumiem saistītos riskus.

Uzdevumu paziņošana un akceptēšana **(2.3.3. punkts)**, ietverot ar drošību saistītus uzdevumus, ir daļa no parastā uzņēmējdarbības procesa, kas nosaka, kā notiek darbinieku atlase funkciju veikšanai, un šim procesam ir jābūt revidējamam. Pienākumu deleģēšanas gadījumā pastāv sistemātiska pieeja, kā to darīt.

Vadībai ir jābūt pietiekamām zināšanām un izpratnei par cilvēkfaktoru un organizatorisko faktoru jautājumiem, lai nodrošinātu, ka vajadzības gadījumā tiek iesaistīti speciālisti. Cilvēkfaktoru un organizatorisko faktoru speciālistu funkcijām, pienākumiem un pārskatatbildībai ir jābūt noteiktai atbilstoši veicamajiem uzdevumiem **(2.3.3. punkts)**.

Ir jābūt ieviestam procesam, lai nodrošinātu, ka personas var ziņot par gandrīz notikušiem negadījumiem, starpgadījumiem un negadījumiem, nebaidoties par represijām. Politika atbalsta indivīdu tiesības un pienākumus ziņot par drošības problēmām un nepieļauj aizskaršanu, iebiedēšanu, represijas vai diskrimināciju ziņošanas gadījumā. Taisnīgas kultūras panākumu pamatā ir uzticēšanās un atklātība organizācijā. Tā veidojas laika gaitā un ir atkarīga no vadības vēlmes veikt vispusīgu analīzi, ja ir notikuši negadījumi un starpgadījumi, kā arī vēlmes uzklausīt un uzzināt, pirms tā rīkojas. Taisnīgas kultūras izveidē svarīga nozīme ir drošības problēmu konsekventai risināšanai.

2.3.4 Pierādījumi

- *Organigramma un attiecīgs paskaidrojošs teksts, kurā atspoguļota organizācijas struktūra, attiecīgie ar drošību saistītie pienākumi un tas, kā ir veidota drošības pārvaldības sistēma un kā tā ir saistīta ar organizācijas kontekstu* ***(2.3.1. punkts), (2.3.4. punkts).***
- *Citas informācijas uzskaitījums, kurā ir sīki izklāstīti ar drošību saistītie pienākumi organizācijas struktūrā* ***(2.3.1. punkts), (2.3.3. punkts).***
- *Pierādījumi, ka attiecībā uz visiem darbiniekiem ir ieviesta un tiek uzturēta kompetences pārvaldības sistēma, kas novērtē uzdevumu atbilstību uzdotajiem darba pienākumiem, kompetencei un resursiem* ***(2.3.2. punkts).***
- *Pierādījumi no kompetences pārvaldības sistēmas vai citām cilvēkresursu procedūrām, piemēram, izpildes vadības, ka organizācija nodrošina, ka funkcijas un pienākumi tiek paziņoti darbiniekiem un viņi tos akceptē un skaidri saprot un ka no darbiniekiem tiek prasīta atbildība par pienākumu izpildi* ***(2.3.3. punkts).***

- *Ekspluatācijas un tehniskās apkopes pienākumu apraksts, tostarp to prasību definīcija, kuras darbiniekiem un attiecīgā gadījumā darbuzņēmējiem ir jāizpilda* ***(2.3.4. punkts).***
- *Cilvēkfaktoru un organizatorisko faktoru stratēģijā ir jābūt parādītām prasībām, kas nosaka, kad un kā tiek piesaistīti cilvēkfaktoru un organizatorisko faktoru speciālisti un kādi ir viņu uzdevumi un pienākumi* ***(2.3.1. punkts), (sk. arī 4.6. punktu).***

2.3.5 Pierādījumu piemēri

Organigramma, papildināta ar tekstu, lai novērtētājs varētu saprast, kā SMS ir strukturēta un kā tās dažādās daļas ir savstarpēji saistītas.

Atsauce uz kompetences pārvaldības sistēmu (CMS), norādot informāciju par to, kā tā ir strukturēta, un saites, kur ir atrodama sīkāka informācija, tostarp to atbalstošo cilvēkresursu, piemēram, darbības pārvaldības procesu apraksti.

Ir norādīts atgriezeniskās saites process, ko izmanto, lai nodrošinātu skaidru saprotamību visai informācijai, kas no organizācijas augstākā līmeņa tiek nodota visiem zemākajiem līmeņiem.

Cilvēcisko un organizatorisko faktoru ņemšana vērā un drošības kultūras uzlabošana pozitīvi ietekmēs atbilstību attiecīgajām SMS prasībām, un pierādījumi par to būs atrodami:

Organizatoriskā struktūra atbilst pienākumiem, kas ir skaidri sadalīti visā organizācijā.

Vispārējā politika un procedūras, kas attiecas uz lomām un pienākumiem, ir konsekventas visā organizācijā.

Process, kurā ir izklāstīts, kāds ir ar drošību saistīto pienākumu sadalījums un kur ir atļautas deleģēšanas pilnvaras, ar dažiem procesa darbības piemēriem, kur tas ir skaidri saistīts ar riska novērtēšanas pasākumiem.

Ir pieejami ar drošību saistītu uzdevumu lomu aprakstu piemēri, arī tādi, kas nav tieši saistīti ar ekspluatāciju un kas netieši ietekmē darbības izpildi (piemēram, lomu piešķiršana, darbības plānošana un operatīvās informācijas sniegšana personālam, darbības uzraudzība), un tie tiek pārskatīti, ja un kad nepieciešams (piemēram, ja mainās grafiki).

SMS satur pierādījumus, ka pienākumi un ar uzdevumiem saistītie riski ir iekļauti kompetenču pārvaldības sistēmā un apmācību programmās. Pastāv pierādījumi (piemēram, persona, kurai ir deleģēta atbildība, to ir rakstiski apstiprinājusi), ka pienākumi ir formāli pieņemti.

Procedūra(-as), ko izmanto, lai noteiktu, kāda kompetence un resursi ir vajadzīgi, lai atbalstītu ar drošību saistītu uzdevumu un pienākumu izpildi visos hierarhijas līmeņos.

Cilvēkfaktoru un organizatorisko faktoru stratēģija parāda, kā šie faktori tiek integrēti procesos un projektos. Kompetence un darbības saistībā ar cilvēkfaktoriem un organizatoriskajiem faktoriem ir atbilstošas procesa vai projekta apmēram. Procesa vai projekta plānā ir noteiktas funkcijas, pienākumi, atbildība un posmi, kuros ir nepieciešams izmantot cilvēkfaktoru speciālistus.

2.3.6 Atsauces un standarti

- *Pārskatatbildība un pienākumi saistībā ar drošību (SKYbrary)*

2.3.7 Uzraudzības jautājumi

Uzraudzības jomā galvenā nozīme ir “pakāpei”. Jautājums, uz kuru jāatbild, ir “ciktāl sniegtā informācija atspoguļo reālo situāciju praksē”?

Lai atbildētu uz lielāko daļu šajā sadaļā uzdoto jautājumu, būs jāizvērtē kompetences pārvaldības sistēmas darbība.

2.4 Apspriešanās ar personālu un citām pusēm

2.4.1 Normatīvā prasība

2.4.1.	Izstrādājot, uzturot un uzlabojot drošības pārvaldības sistēmu, ar personālu, tā pārstāvjiem un ieinteresētajām trešām personām attiecīgā gadījumā atbilstoši apspriežas par attiecīgajām daļām, kas ietilpst to atbildības jomā, tostarp ekspluatācijas procedūru drošības aspektiem.
2.4.2.	Organizācija veicina apspriešanos ar personālu, šādā nolūkā nodrošinot metodes un līdzekļus personāla iesaistei, reģistrējot personāla viedokli un sniedzot atbildi uz to.

2.4.2 Mērķis

Pieteikuma iesniedzējam ir jāiesniedz pierādījumi, ka tas aktīvi iesaista savu personālu (vai tā pārstāvjus), kā arī ārējās ieinteresētās personas drošības pārvaldības sistēmas izmantošanā un pilnveidošanā, lai kontrolētu riskus laika gaitā. Tas arī ļaus vērtētājiestādei spriest, kāda ir drošības kultūra organizācijā un cik aktīvi organizācija iesaista attiecīgās trešās personas drošības pārvaldībā jomās, kur notiek riska dalīšana.

Organizācija atzīst, ka nevienam atsevišķam indivīdam nav visas informācijas, kas vajadzīga drošības ilgtspējīgai pārvaldībai. Procesa eksperti, drošības eksperti, atbalsta dienesti, vadošie darbinieki, vadība un pārziņi, arodbiedrības, ārējie darbuzņēmēji pārzina un izmanto informāciju, kas ir būtiska drošībai. Ir jādod viņiem iespēja tikties, apspriesties un izteikt savu viedokli, lai gūtu maksimālu izpratni par reālo situāciju darbvietā. Īpaša uzmanība ir vajadzīga organizatoriskajās saskarnēs starp dienestiem, departamentiem un organizācijām. Ir jāveicina ideju un informācijas apmaiņa par riska, negadījumu un starpgadījumu analīzi un risināšanu.

Iesaistīšanos drošībai kritiskas informācijas paziņošanā un līdzdalību bīstamu situāciju un starpgadījumu analīzē veicina uzticību radoša vide. Turklāt riska novērtēšanā, tehnisku iekārtu projektēšanā un pārveidošanā un jaunu procedūru izstrādē jau agrīnā posmā cenšas iesaistīt ekspluatācijas personālu.

2.4.3 Paskaidrojumi

“Ārējās personas” **(2.4.1. punkts)** ir organizācijas, kam ir saskarsme ar pieteikuma iesniedzēju, piemēram, darbuzņēmēji, partneri, piegādātāji, attiecīgās valsts aģentūras, vietējās iestādes vai neatliekamās palīdzības dienesti.

Kā tiek integrēti cilvēciskie un organizatoriskie faktori un drošības kultūra?

Ar šādām ārējām personām **(2.4.1. punkts)** var apspriesties par jautājumiem saistībā ar pārvaldības sistēmu. Piemēram, darbuzņēmēji var būt atbildīgi par dažiem ar drošību saistītiem uzdevumiem, piemēram, vilcienu sagatavošanu vai infrastruktūras uzturēšanu. Kad veic riska novērtēšanu par vilcienu sagatavošanas procedūru vai infrastruktūras uzturēšanu, laba prakse ir iesaistīt procesā darbuzņēmējus.

Gala lietotāju zināšanas ir svarīgas, lai nodrošinātu labu izpratni par darba apstākļiem un procedūrām, procesiem, instrumentiem un dokumentāciju, kas atbilst to mērķim. Konsultācijas ar vadošajiem darbiniekiem, sākot no riska novērtēšanas līdz dokumentācijas vai aprīkojuma izvēlei un pārbaudei, palīdzēs attīstīt ilgtspējīgu un drošu darbību (ar darbiniekiem labāku atbilstību).

Pozitīvas drošības kultūras attīstību veicina kvalitatīva un savlaicīga attiecīgās informācijas paziņošana tiem, kuriem tā ir jāsaņem.

2.4.4 Pierādījumi

- *Pieteikuma iesniedzējam jāsniedz informācija par procesu, ko izmanto, lai apspriestos ar personālu (vai tā pārstāvjiem) un attiecīgajām ārējām ieinteresētajām personām, ietverot arī informāciju par to, kā šādu apspriežu rezultātā tiek ieviestas izmaiņas drošības pārvaldības sistēmā vai īpašās ekspluatācijas procedūrās;* ***(2.4.1. punkts), (2.4.2. punkts)***
- *Pieteikuma iesniedzējam ir jāsniedz informācija par ieviesto sistēmu, ko izmanto personāla informēšanai par apspriežu rezultātu* ***(2.4.2. punkts).***

2.4.5 Pierādījumu piemēri

Process vai procedūra, ko izmanto, lai apspriestos ar personālu (un — attiecīgā gadījumā — tā pārstāvjiem) un ieinteresētajām personām SMS izstrādē.

Cilvēcisko un organizatorisko faktoru ņemšana vērā un drošības kultūras uzlabošana pozitīvi ietekmēs atbilstību attiecīgajām SMS prasībām, un pierādījumi par to būs atrodami:

Tādu sanāksmju protokolu piemēri, ko rīko, lai apspriestos ar personālu (un/vai tā pārstāvjiem), protokolos norādot arī sanāksmju iznākumu.

Piemēri par to, kā notiek personāla viedokļu un ierosinājumu apkopošana izmaiņu pārvaldības procesā (t. i., par ekspluatācijas procedūras projektu, grozīšanu vai jaunu procedūru) un kā tos ņem vērā.

Ir sniegts dokuments/procedūra, kas apliecina, kā ekspluatācijas personāls, kura darbs būs saistīts ar jaunu vai uzlabotu tehnisko sistēmu, tiek iesaistīts darba agrīnā posmā (plānošanā un izstrādē), lai apkopotu viedokļus, piemēram, par cilvēka-mašīnas saskarni.

Procedūras, kurās noteikts, kā jāpievēršas cilvēkfaktoriem un organizatoriskajiem faktoriem un kā organizācijas iekšienē jāpaziņo rezultāti saistībā ar organizācijas uzņēmējdarbības mērķiem un procesiem, piemēram, projektiem, starpgadījumu un negadījumu izmeklēšanu, riska analīzēm un citām ar drošību saistītām darbībām personālam, darbuzņēmējiem, partneriem un piegādātājiem.

Organizācija skaidri formulē, kas tiek gaidīts un kāda ir vajadzīgā rīcība attiecībā uz drošību. Organizācijas prioritātes ir saskaņotas, lai izvairītos no pretrunīgiem mērķiem. Ir aprakstīts process darbību plānošanai, risku novērtēšanai un kontrolēšanai, piemēram, izmantojot konservatīvu lēmumu pieņemšanu, lai nodrošinātu, ka drošību neapdraud citas uzņēmējdarbības intereses. Drošības mērķi ir saistīti ar drošības kultūru. Vadība uzņemas aktīvu lomu vajadzīgo drošības kultūras izmaiņu plānošanā un īstenošanā.

2.4.6 Uzraudzības jautājumi

Apspriedēm ar attiecīgo iekšējo un ārējo personālu un tā iesaistīšanai ir svarīga nozīme, lai varētu nodrošināt, ka personas, kurām ir attiecīga pieredze, spēj pozitīvi ietekmēt organizācijas drošības pārvaldības sistēmu.

Uzraudzībai šajā jomā jābūt vērstai uz ierakstiem par to, kā notiek apspriešanās ar personālu un ārējā personām un kā to viedokļi tiek ņemti vērā, pievēršoties arī ierakstiem par SMS izmaiņām, kas notikušas šajā jomā.

Īpaša uzmanība ir jāpievērš tam, kā tiek sniegta atgriezeniskā saite un kāda mācība tiek gūta.

EUROPEAN UNION AGENCY FOR RAILWAYS

Panākt dzelzceļu sistēmas labāku darbību sabiedrības interesēs.

3 Plānošana

3.1 Rīcība riska novēršanai

3.1.1 Normatīvā prasība

3.1.1. Riska novērtējums
3.1.1.1. Organizācija:
(a) apzina un analizē visus ekspluatācijas (tostarp cilvēka veiktspējas), organizatoriskos un tehniskos riskus, kas attiecas uz organizācijas veikto darbību veidu (iezīmēm), apjomu un lauku. Šādi riski ietver vismaz riskus, kas izriet no cilvēkfaktoriem un organizatoriskajiem faktoriem, tādiem kā darba slodze, darba procesa plānošana, nogurums vai procedūru piemērotība, kā arī citu ieinteresēto personu darbības (sk. 1. Organizācijas konteksts);
(b) izvērtē a) apakšpunktā minētos riskus, šādā nolūkā piemērojot attiecīgas riska novērtēšanas metodes;
(c) izstrādā un ievieš drošības pasākumus un nosaka ar tiem saistītos pienākumus (sk. 2.3. Organizatoriskās funkcijas, pienākumi, pārskatatbildība un pilnvaras);
(d) izstrādā drošības pasākumu efektivitātes uzraudzības sistēmu (sk. 6.1. Uzraudzība);
(e) atzīst nepieciešamību attiecīgā gadījumā sadarboties ar citām ieinteresētajām personām (piemēram, dzelzceļa pārvadājumu uzņēmumiem, infrastruktūras pārvaldītājiem, ražotāju, tehniskās apkopes nodrošinātāju, par tehnisko apkopi atbildīgo struktūru, dzelzceļa ritekļa turētāju, pakalpojumu sniedzēju un iepirkuma struktūru) jautājumos par riska dalīšanu un pienācīgu drošības pasākumu ieviešanu
(f) (par riskiem paziņo personālam un iesaistītajām trešām personām (sk. 4.4. Informācija un saziņa).
3.1.1.2 Novērtējot risku, organizācija ņem vērā nepieciešamību noteikt, nodrošināt un uzturēt drošu darba vidi, kas atbilst piemērojamajiem tiesību aktiem, jo īpaši Padomes Direktīvai 89/391/EEK.
3.1.2. Izmaiņu plānošana
3.1.2.1. Pirms izmaiņu ieviešanas (sk. 5.4. Izmaiņu pārvaldība) organizācija saskaņā ar Regulā (ES) Nr. 402/2013 noteikto riska pārvaldības procesu apzina iespējamos drošības apdraudējumus un attiecīgus drošības pasākumus (sk. 3.1.1. Riska novērtējums), tostarp ņem vērā no paša izmaiņu procesa izrietošos drošības apdraudējumus.

3.1.2 Mērķis

Šī prasība attiecas uz SMS būtību — tās mērķis ir panākt, lai pieteikuma iesniedzējs parāda, kā tā sistēmas identificē un kontrolē riskus, kas rodas. Tā arī nosaka, ka pieteikuma iesniedzējam ir jāparāda, kā tas riska novērtējuma rezultātus izmanto praksē riska kontroles uzlabošanai un kā tos pārbauda laika gaitā. Ir svarīgi atcerēties, ka šī prasība neattiecas tieši uz izmaiņu radīto risku pārvaldību (uz to attiecas cita prasība), bet ir saistīta ar to. Jānorāda, ka pastāv īpaša prasība risku novērtēšanas gaitā pievērsties ar cilvēka veiktspēju saistītiem jautājumiem, piemēram, darba uzdevuma izstrādei un noguruma riska pārvaldībai.

Tas, kā šī informācija tiek organizēta un paziņota kā daļa no SMS, pieteikuma iesniedzējam ir jāizklāsta pieteikumā, un saturam ir jāatspoguļo riski, kas rodas organizācijai, ņemot vērā tās darbības veidu, apjomu un jomu (sk. organizācijas kontekstu). Jāņem vērā gan riski, par kuriem atbildību uzņemas pieteikuma iesniedzējs, gan riski, kas izriet no trešo personu darbības.

Visā organizācijā vienotu izpratni, kā novērst būtiskus riskus, uzskata par prioritāti labai drošības pārvaldībai. Tas, ka kāds scenārijs īstenojas reti, nedrīkst būt iemesls to ignorēt. Turklāt, lai nodrošinātu riska novērtēšanai izvēlētā scenārija reālistiskumu salīdzinājumā ar reālām darbībām, ieguldījumu drošības analīzē un riska novērtēšanā sniedz gan drošības pārvaldības eksperti, gan operatori, kuru atbildībā ir vissarežģītākā uzņēmējdarbības daļa. Šādu novērtējumu rezultātus pieejamā un saprotamā formātā paziņo visiem dalībniekiem, kuri sniedz ieguldījumu drošībā. Vadība veicina apspriedes par būtiskajiem riskiem, kas jāpārvalda, lai nodrošinātu vienotu izpratni un informētību. Turklāt būtisku risku esamība tiek uzsvērta visā sistēmas dzīves ciklā.

3.1.3 Paskaidrojumi

Pieteikuma novērtējuma nolūkos pieteikuma iesniedzējam ir jāpierāda, kā tas izpilda Padomes Direktīvu 89/391/EEK un ar to saistītos noteikumus. Novērtējums tiks vērsts uz pierādījumiem par šo jautājumu pārvaldību, nevis uz šiem jautājumiem kā tādiem. Tādus jautājumus kā noguruma vai stresa pārvaldība, kā arī fiziskās un psiholoģiskās piemērotības pārbaude var aplūkot kā juridiskus jautājumus darba aizsardzības kontekstā, tomēr tie mijiedarbojas ar kompetences pārvaldības sistēmu (piemēram, attiecībā uz apmācību pēc ilgas prombūtnes) un darba uzdevumu piešķiršanu (darbinieki jānorīko konkrēta darba veikšanai, ja ir pārliecība par viņu piemērotību darbam), kā noteikts SITS OPE.

Iepriekš minētā tiesību akta 3.1.1.1. punkta a) apakšpunktā, kur šī prasība attiecas uz infrastruktūras pārvaldītājiem, attiecībā uz novērtējumu "veids" ir aizstāts ar "iezīmēm".

"Darbības" **(3.1.1.1. punkta a) apakšpunkts)** šajā dokumentā nozīmē gan darbību, ko ieinteresētās personas (darbuzņēmēji, piegādātāji un citas) veic pieteikuma iesniedzēja vārdā vai kopā ar to, gan arī aktīvus, ko izmanto šādu darbību atbalstam. Galvenais ir, lai pieteikuma iesniedzējs parādītu, ka tas ir ieviesis stabilu riska novērtēšanas procesu un ka tiek novērsti visi attiecīgie riski. Atbilstošā un pamatotā gadījumā organizācijai arī jāņem vērā daži citi riski (piemēram, hidroģeoloģiskie riski, riski uz pārbrauktuvēm, pa vilcieniem mesti akmeņi, piekļuves noteikumu pārkāpēji). Tomēr šie jautājumi ir saistīti ar ekspluatācijas riskiem (jo tie visi ietekmē vilcienu darbību), un ir iespējams, ka tie ir saistīti ne tikai ar cilvēku veiktspēju.

"Citas ieinteresētās personas" ir gan organizācijas, gan indivīdi. Šādas personas var būt nesaistītas ar dzelzceļa sistēmu **(1.1. punkta c) apakšpunkts)**.

Izmaiņas var būt un var nebūt saistītas ar drošību **(3.1.2.1. punkts)**. Jebkuru ar drošību saistītu izmaiņu ietekme ir jānovērtē, un ir jānosaka atbilstoši drošības pasākumi, lai samazinātu saistītos riskus līdz pieņemamam līmenim. Arī izmaiņu pārvaldības procesa īstenošana var radīt drošības apdraudējumus, jo īpaši, ja tiek nolemts atlikt noteiktu izmaiņu īstenošanu, kad ir daļēji vai pilnīgi jāizvairās no cita drošības apdraudējuma rašanās. Tomēr riska pārvaldība **(3.1.1.1. punkts)** neattiecas tikai uz izmaiņu pārvaldību. Kopumā organizācijai ir jānodrošina pienācīga pārvaldība drošības apdraudējumiem saistībā ar tās darbību. Tāpēc vajadzība apzināt, pārvaldīt un kontrolēt šādus drošības apdraudējumus pieteikuma iesniedzēja SMS ietvaros pārsniedz izmaiņu pārvaldību un CSM riska noteikšanai un novērtēšanai piemērošanu.

CSM riska noteikšanai un novērtēšanai ir piemērojama visu tehnisko, ekspluatācijas vai organizatorisko izmaiņu gadījumā (attiecībā uz organizatoriskām izmaiņām — ja tām ir sekas, kas skar ekspluatāciju vai tehnisko apkopi). Attiecībā uz katrām ar drošību saistītajām izmaiņām pieteikuma iesniedzējam/ierosinātājam vispirms ir jāizlemj, vai izmaiņas ir būtiskas (vai nav). Ja uzskata, ka izmaiņas ir būtiskas, tam jāparāda, ka ar izmaiņām saistītie riski ir pieņemami, izmantojot CSM izklāstītos principus, un ka no šādas parādīšanas izrietošās prasības ir efektīvi īstenotas sistēmā, kurā tiek ieviestas izmaiņas. Tad

veikto riska novērtējumu novērtē neatkarīgā novērtējumā vai arī to novērtē atzīta struktūra, kas sagatavo ziņojumu par analīzes pieņemamību vai nepieņemamību. VDI ņem vērā šādus ziņojumus savos uzraudzības pasākumos, bet tās nevar apstrīdēt ziņojuma rezultātus, ja vien tām nav iemesla uzskatīt, ka riska novērtēšanas process nav noritējis, kā pienākas. Ja izmaiņas ir saistītas ar drošību, bet nav būtiskas, pieteikuma iesniedzējam/ierosinātājam ir jādokumentē savs lēmums un tik un tā jāveic izmaiņu riska novērtēšana atbilstoši SMS riska pārvaldības procesam. Šādā gadījumā pieteikuma iesniedzējam ir pienākums izvēlēties atbilstošās riska novērtēšanas metodes, lai pamatotu, ka tā ieviestie riska kontroles pasākumi ir atbilstoši saistīto risku ierobežošanai līdz pieņemamam līmenim. Jānorāda, ka, lai gan CSM attiecībā uz riska noteikšanu piemērošana ir atkarīga no tā, vai izmaiņas ir būtiskas vai nav, organizācija varētu izvēlēties piemērot CSM jebkurā gadījumā, piemēram, ja tai šķiet, ka komerciālu vai sociālu apsvērumu dēļ saistībā ar izmaiņām ir pamatoti veikt organizācijas paveiktā darba neatkarīgu novērtējumu. Papildinformāciju par to, kā pārvaldīt nozīmīgas izmaiņas, var atrast ERA rokasgrāmatā par vienotu drošības metodi riska noteikšanai un novērtēšanai.

CSM riska noteikšanai un novērtēšanai ietver sešus kritērijus, kas jāizvērtē, nosakot "būtiskumu". Tie ir:

- ***atteices sekas*** *— ticams sliktākā gadījuma scenārijs novērtējamās sistēmas atteices gadījumā, ņemot vērā drošības šķēršļu esamību ārpus sistēmas;*
- ***izmaiņu īstenošanā izmantotie jauninājumi*** *— šis kritērijs attiecas gan uz to, kas ir inovatīvs dzelzceļa nozarē, gan uz to, kas ir jauns tikai organizācijai, kura īsteno izmaiņas;*
- *izmaiņu sarežģītība;*
- ***pārraudzība*** *— nespēja pārraudzīt īstenotās izmaiņas visā sistēmas dzīves ciklā un veikt attiecīgus iejaukšanās pasākumus;*
- ***atgriezeniskums*** *— nespēja atgriezties pie sistēmas, kāda tā bija pirms izmaiņām, un*
- ***papildināmība*** *— izmaiņu būtiskuma novērtējums, ņemot vērā visus nesenos ar drošību saistītos novērtējamās sistēmas pārveidojumus, kas nav atzīti par būtiskiem.*

Šie elementi ir jāizmanto, lai novērtētu, uz kāda pamata ir pieņemti organizāciju lēmumi par būtiskumu atbilstoši CSM attiecībā uz riska noteikšanu un novērtēšanu.

Lai gan riska pārvaldības process, kas noteikts CSM riska izvērtēšanai un novērtēšanai, ir piemērojams ar drošību saistītu būtisku izmaiņu gadījumā, minētajā noteikumā paredzētie principi, kas ir riska pārvaldības procesa pamatā, ir ierasta prakse attiecībā uz riska pārvaldību, tāpēc tos var piemērot visās citās situācijās, kad ir vajadzīga riska novērtēšana.

Kā tiek integrēti cilvēciskie un organizatoriskie faktori un drošības kultūra?

Cilvēciskie un organizatoriskie faktori tiek konsekventi piemēroti jau no paša sākuma, izstrādājot (jaunas) sistēmas. Visi organizācijas līmeņi, tostarp vadošie operatori, ir proaktīvi iesaistīti riska novērtēšanā, paredzot kļūdu rašanos ar tādu uz lietotāju orientētu pieeju, kur uzņēmuma organizatoriskā struktūra, aprīkojuma pieejamība/lietošana, drošības uzdevumu plānošana, kompetences vadības sistēma un procedūras tiek apsvērtas drošības risku novērtēšanai un drošības pasākumu noteikšanai.

Riska novērtēšanas procedūra ietvers pieejas vai metodes, lai sistemātiski ņemtu vērā cilvēciskos un organizatoriskos faktorus un, ja iespējams, visos SMS procesos un procedūrās novērstu riskus to rašanās vietā. Ja tas nav iespējams, cilvēkfaktoru un organizatorisko faktoru stratēģijai jābūt vērstai uz risku seku samazināšanu.

Pastāv sistemātiska pieeja drošībai saistītu uzdevumu un procesu identificēšanai, un drošībai kritisku uzdevumu analīzei izmanto metodes no cilvēkfaktoru un organizatorisko faktoru jomas, piemēram, uzdevumu analīzi, HUA (hierarhisko uzdevumu analīzi), TUA (tabulāro uzdevumu analīzi). Lai izvēlētos un piemērotu atbilstošas metodes, jāizmanto profesionālu cilvēkfaktoru un organizatorisko faktoru speciālistu zināšanas.

Riska novērtēšanas procesā ir jāapraksta cilvēkfaktoru un organizatorisko faktoru speciālistu iesaistīšana un attiecīgās lietotāju un citu ieinteresēto personu kompetences. Piemēram, tas varētu būt apraksts par to, ciktāl cilvēkfaktoru un organizatorisko faktoru speciālistiem ir jābūt iesaistītiem riska analīzē un kāds ir vajadzīgais cilvēkfaktoru un organizatorisko faktoru kompetences līmenis.

Ir aprakstītas atbilstošas metodes cilvēkfaktoru un organizatorisko faktoru integrēšanai riska novērtēšanā, piemēram, uzdevumu analīze, izmantojamības analīze, simulācija, bīstamības un operatīvās darbības analīze (HAZOP) attiecībā uz cilvēkiem, izvērstās diagrammas metode.

3.1.4 Pierādījumi

- *Pieteikuma iesniedzējam ir jāuzrāda pierādījumi, kas apliecina, ka tam ir riska novērtēšanas process (ietverot aprakstu par izmantoto metodiku, iesaistīto personālu un jebkuru veikto apstiprināšanu vai pārbaudi), kas aptver gan riskus, kas ir identificēti kā būtiskas izmaiņas atbilstoši CSM riska noteikšanai un novērtēšanai (Komisijas Īstenošanas regula (ES) Nr. 402/2013), gan arī riskus, ko uzskata par nebūtiskiem, bet kas tik un tā ir jākontrolē, un ka process aptver visus ekspluatācijas, organizatoriskos un tehniskos riskus;* ***(3.1.1.1. punkta a) un b) apakšpunkts)***
- *Pierādījumi, ka riska novērtējumos ir ņemti vērā cilvēkfaktoru un organizatorisko faktoru jautājumi. Cilvēkfaktoru un organizatorisko faktoru stratēģijā ir jāparāda, kā un kad cilvēkfaktori un organizatoriskie faktori ir riska novērtēšanas procesā integrēta daļa, un jāpierāda atbilstošu metožu un kompetences izmantošana* ***(3.1.1.1. punkta a) apakšpunkts).***
- *Pierādījumi par līdzekļiem, ko izmanto, lai vajadzības gadījumā riska novērtēšanas procesā iesaistītu attiecīgās trešās personas, un par to, kā tiek pārvaldīti no trešām personām izrietoši riski, kas skar dzelzceļa pārvadājumu uzņēmuma vai infrastruktūras pārvaldītāja darbības* ***(3.1.1.1. punkta a), e) un f) apakšpunkts).***
- *Pierādījumi, ka pieteikuma iesniedzējs ir ieviesis procesu riska kontroles pasākumu izstrādei un īstenošanai, norādot arī, kuram ir pienākums nodrošināt to izpildi* ***(3.1.1.1. punkta c) apakšpunkts).***
- *Pieteikuma iesniedzējam ir jānorāda, kā tas iesaista attiecīgo personālu riska novērtēšanā un saistītajos kontroles pasākumos un kā personālam paziņo šādas novērtēšanas un pasākumu rezultātus* ***(3.1.1.1. punkta f) apakšpunkts).***
- *Pieteikuma iesniedzējam ir jāparāda, kā tas pārrauga savu riska kontroles pasākumu efektivitāti un kā vajadzības gadījumā tiek atjaunināti procesi un procedūras* ***(3.1.1.1. punkta d) apakšpunkts).***
- *Iesniegtajos pierādījumos pieteikuma iesniedzējam ir jānorāda, kā tas ņem vērā vajadzību ievērot citus piemērojamos tiesību aktus, piemēram, tos, kas pieņemti atbilstoši Padomes Direktīvai 89/391/EEK* ***(3.1.1.2. punkts).***
- *Pieteikuma iesniedzējs iesniedz pierādījumus, lai saistībā ar savu izmaiņu pārvaldības procesu parādītu, ka jebkuru izmaiņu ietekme tiek sistemātiski izvērtēta. Tas nozīmē, ka tiek izmantota riska novērtēšana, izmantojot arī CSM riska novērtēšanai un noteikšanai, lai apzinātu riskus un vajadzīgos kontroles pasākumus. Pieteikuma iesniedzējs arī iesniedz pierādījumus, ka izmaiņu pārvaldības procesā noteiktie kontroles pasākumi ir īstenoti* ***(3.1.2.1. punkts).***

3.1.5 Pierādījumu piemēri

Riska novērtēšanas process vai procedūra, pēc vajadzības norādot, kā un kad tiek izmantota atteices režīmu un rezultātu analīze (FMEA), bīstamības un operatīvās darbības analīze (HAZOP) vai citas metodes, lai atbalstītu kontroles pasākumu īstenošanu riska novēršanai.

Tādi pierādījumi kā apdraudējumu reģistrs, kas apliecina, ka organizācijā ir ieviests process apdraudējumu sistemātiskai novērtēšanai, kas ir pirmais solis riska pārvaldībā, kurā ir iekļauti pārraudzības rezultāti un kas tiek nekavējoties atjaunināts, konstatējot jaunus riskus, papildināts ar attiecīgu informāciju par drošības

pasākumiem, kas noteikti, lai kontrolētu risku (piemēram, tehnisko aprīkojumu, drošībai kritisko komponentu sarakstu, ekspluatācijas procedūru, personāla apmācību).

Procedūra, ko izmanto, lai izpildītu citus attiecīgus ES tiesību aktus, piemēram, Padomes Direktīvu 89/391/EEK, ciktāl uz riskiem saistībā ar personālu (nāve, īslaicīgi vai pastāvīgi savainojumi, gandrīz notikuši negadījumi) var attiecināt darba aizsardzības tiesisko regulējumu, tomēr kontroles pasākumiem ir jābūt iekļautiem ekspluatācijas noteikumos vai jāpapildina šādi noteikumi.

Cilvēcisko un organizatorisko faktoru ņemšana vērā un drošības kultūras uzlabošana pozitīvi ietekmēs atbilstību attiecīgajām SMS prasībām, un pierādījumi par to būs atrodami:

Pārskats par procesa elementiem, kas nosaka, kā riska novērtēšanas procesā tiek ņemti vērā cilvēkfaktori un organizatoriskie faktori un kā vajadzības gadījumā tiek iesaistītas trešās personas. Sanāksmju protokoli liecina, ka tajā piedalījās gala lietotāji un cilvēkfaktoru un organizatorisko faktoru eksperti un viņu viedokļi tika ņemti vērā.

Veikto analīžu piemēri, kuros ņemts vērā veicamo uzdevumu skaits un raksturs, to sarežģītība, atkārtošanās, pienākumu deleģēšana, darba slodze (tostarp grafiks, maiņas, tehnikas un attiecīgo instrukciju izmantošana), skaidrība un noteikumu un darba instrukciju izsmeļošs raksturs, darbinieku atgriezeniskā saite un veids, kā tiek veikti korekcijas pasākumi.

Procedūra riska novērtējuma rezultātu paziņošanai darbiniekiem, vajadzības gadījumā ar ilustratīviem piemēriem.

Norāde par procesu, ko izmanto, lai nodrošinātu katrai personāla kategorijai deleģēto, ar drošību saistīto uzdevumu izstrādi tā, ka:

- *izpildāmo uzdevumu apjoms nav pārmērīgs laikā, kad tiek veikts ar drošību saistīts uzdevums;*
- *ja ar drošību saistītie uzdevumi tiek apvienoti, organizācija spēj pierādīt, ka tiek saglabāts drošības līmenis;*
- *nav pretrunu starp uzdevumu, kas saistīti ar drošību, un citu personālam uzdotu mērķu izpildi (atbilstoši 2.1.1. punkta j) apakšpunktam).*

Pastāv cilvēkfaktoru un organizatorisko faktoru stratēģija, kas ir saistīta ar riska novērtēšanas procesiem. Tas parāda, ka tiek izmantoti riska analīzes rezultāti un ka tiek īstenoti un izvērtēti drošības uzlabošanas pasākumi.

Daži cilvēcisko un organizatorisko faktoru elementi, kas tiek aplūkoti arodveselības un darba drošības tiesiskajā regulējumā, un svarīgas tēmas, piemēram, nogurums, ar darbu saistīts stress un fiziskā darba vide (piemēram, tīrība, temperatūra, apgaismojums); šādā gadījumā darba aizsardzības dokumentācija jāpārvalda, izmantojot SMS.

3.1.6 Atsauces un standarti

- *Aģentūras rokasgrāmata par to, kā piemērot CSM riska novērtēšanai*
- *Pieļaujamā riska kritēriji tehniskām sistēmām un ekspluatācijas procedūrām, ko izmanto dažādās nozarēs*
- *Pamatnostādnes par to, kā īstenot Regulu (ES) 2015/1136 par saskaņotiem projektēšanas mērķiem (CSM DT) saistībā ar CSM riska noteikšanai*
- *ISO 31000:2018 Riska pārvaldība*
- *ISO 31010:2019 Riska pārvaldība. Riska novērtēšanas metode*
- *ISO45001:2018 Darba aizsardzības pārvaldības sistēmas — praktiska rokasgrāmata mazām organizācijām*
- *CENELEC — EN50126 Dzelzceļa aprīkojums — drošuma, darbgatavības, uzturamības un drošības (RAMS) specificēšana un pierādīšana — 1. daļa: pamatprasības un vispārīgais process*

- *Valsts dzelzceļa drošības regulatora birojs — aktīvu pārvaldības pamatnostādnes (2019. gads)*

3.1.7 Uzraudzības jautājumi

Veicot uzraudzību, ir jāpārliecinās, vai drošības pārvaldības sistēmas pamatā ir riska novērtēšanas process, tāpēc ir jābūt iespējai intervijās un dokumentācijas un procesu pārbaudēs noskaidrot, vai tā patiešām ir. Saistībā ar to ir svarīgi uzraudzības konstatējumi, kam būs būtiska nozīme, nākotnē atjaunojot vienoto drošības sertifikātu vai drošības atļauju. Turklāt jebkuri riska novērtēšanas procesu uzraudzībā gūtie konstatējumi vajadzības gadījumā ir jāizmanto kā ievaddati VDI uzraudzības stratēģijā.

Kā ievaddatus vēlākai uzraudzībai var izmantot šādu informāciju:

- *apdraudējumu uzskaitījums;*
- *riska analīzes rezultāti, tostarp — attiecīgā gadījumā — riska novērtēšanas struktūras vai struktūru ziņojumi;*
- *riska novērtēšanas metožu (piemēram, FMECA, FTA, ETA, HAZOP) izmantošanas pamatojums, tostarp tas, kā tiek noteikti riska novērtēšanas kritēriji un apdraudējuma smaguma pakāpe un iespējamība;*
- *attiecīgā gadījumā — bīstamo notikumu klasifikācija atbilstoši tēmai, sekām vai cēloņiem (piemēram, apdraudējumu pagaidu saraksts).*

Darbiniekiem, kuru pienākumi ir saistīti ar riska novērtēšanu, ir jāzina, kāda ir viņu funkcija un kāds ir procesa nozīmīgums, un ir jābūt kompetentiem īstenot procesu efektīvi.

Ir ļoti būtiski izskatīt vairākus riska novērtēšanas piemērus, jo tie ļaus secināt, vai riski tiek pienācīgi ņemti vērā, izmantojot attiecīgu metodiku. Tad apskatē uz vietas ir jāpārliecinās, vai identificētie kontroles pasākumi ir ieviesti praksē.

3.2 Drošības mērķi un plānošana

3.2.1 Normatīvā prasība

3.2.1.	Lai uzturētu un iespēju robežās uzlabotu drošības rādītājus, organizācija izstrādā drošības mērķus attiecīgajām funkcijām attiecīgajos līmeņos.
3.2.2.	Drošības mērķi:
	(a) ir saskanīgi ar drošības politiku un organizācijas stratēģiskajiem mērķiem (attiecīgā gadījumā);
	(b) ir saistīti ar prioritārajiem riskiem, kuri ietekmē organizācijas drošības rādītājus;
	(c) ir izmērāmi;
	(d) ņem vērā piemērojamās juridiskās un cita veida prasības;
	(e) tiek pārskatīti to sasniegšanas kontekstā un attiecīgi pārstrādāti;
	(f) tiek paziņoti.
3.2.3.	Organizācijai ir plāns(-i), kur aprakstīts, kā organizācija sasniegs drošības mērķus.
3.2.4.	Organizācija apraksta drošības mērķu sasniegšanas uzraudzībai izmantoto stratēģiju un plānu(-us) (sk. Uzraudzība).

3.2.2 Mērķis

Mērķis ir nodrošināt, ka organizācija izpilda tiesību aktu prasības un gādā, lai pastāvīgas drošības uzlabošanas koncepcija tiktu darīta zināma personālam un vadība tai ticētu.

Pieteikuma iesniedzējam jāpierāda, ka tas ir izvirzījis jēgpilnus mērķus un procesu to īstenošanai un pārraudzībai visā to dzīves ciklā.

3.2.3 Paskaidrojumi

Šajā kontekstā drošības rādītāji nozīmē organizācijas darbības rādītājus salīdzinājumā ar tās drošības mērķiem un drošības pārvaldības sistēmas un visu tās atbalsta procesu un procedūru veiktspēju.

Jēdzieni "drošības mērķi" un drošības "mērķrādītāji" ir savstarpēji aizstājami, lai gan pēdējam minētajam parasti ir skaitliska nozīme. Drošības mērķi jeb drošības mērķrādītāji atšķiras no dalībvalstu līmenī noteiktajiem kopīgajiem drošības mērķiem (*CST*), tomēr daži uzņēmumi kopīgos drošības mērķus var izmantot kā sasniedzamos mērķus, lai saglabātu vai uzlabotu savus drošības rādītājus.

Izmantojot pieeju "plānot–darīt–pārbaudīt–rīkoties", mērķi ir regulāri jāpārskata, prioritāšu noteikšanā ņemot vērā riska novērtēšanas un līdzšinējās pārraudzības un negadījumu un starpgadījumu izmeklēšanas rezultātus, lai saglabātu un, ja tas ir praktiski iespējams, uzlabotu drošības rādītājus.

Tādu drošības rādītāju noteikšana un pārraudzība, kas atbalsta organizācijas lēmumu pieņemšanu par riska kontroli, un tas, vai šādi rādītāji ir efektīvi, ir pamatinformācija drošības mērķu noteikšanai un pārskatīšanai.

Kā tiek integrēti cilvēciskie un organizatoriskie faktori un drošības kultūra?

Drošības mērķi ir saistīti ar riskiem, jo riski ietekmē organizācijas drošības rādītājus (t. i., paredzētos drošības pārvaldības sistēmas rezultātus un attiecīgi arī panākumus mērķu sasniegšanā). Drošības mērķi var būt kvantitatīvi, piemēram, notikumu skaita samazinājums absolūtā izteiksmē vai procentos. Drošības mērķi var būt arī kvalitatīvi, izteikti kā vispārīga vērtība, piemēram, "tiks uzlabota drošība uz pārbrauktuvēm" vai "tiks

saglabāts pašreizējais drošības līmenis.” Tomēr šādā gadījumā uzlabojumu līmenis vai līmenis, kādā tiks uzturēta drošība, ir jādefinē un jāuzrauga saskaņā ar dažiem noteiktiem kritērijiem, lai noteiktu, vai drošības mērķi tiek sasniegti.

Organizācija definē SMART mērķus un paziņo tos darbiniekiem, lai attīstītu viņu izpratni par savas darbības nozīmīgumu un nozīmi, kā arī veidu, kā viņi palīdz sasniegt drošības mērķus un plāno pārvaldīt drošības riskus. Darbinieki arī apzinās, ka mērķu sasniegšana tiek uzraudzīta un vajadzības gadījumā pārskatīta.

Mērķi tiek prioritizēti atbilstoši riska novērtējumam, atbilstoši viens otram un drošības politikai.

3.2.4 Pierādījumi

- *Pastāv SMART — tādu drošības mērķu kopums, kas iekļaujas organizācijas plašākās uzņēmējdarbības vajadzībās **(3.2.1. punkts), (3.2.2. punkta a), b) un c) apakšpunkts).***
- *Paziņojums, kurā ir norādītas tiesību aktu prasības un tas, kā tās izpildītas **(3.2.2. punkta d) apakšpunkts)**.*
- *Apraksts par to, kā šos mērķus var sasniegt un kā tos paziņo attiecīgajiem darbiniekiem **(3.2.2. punkta f) apakšpunkts), (3.2.3. punkts)***
- *Pastāv mērķu pārraudzības process, kas atbilst prasībām, kuras ir noteiktas CSM pārraudzībai (Regula (ES) Nr. 1078/2012), lai nodrošinātu, ka mērķi vienmēr atbilst paredzētajam nolūkam un organizācija sasniedz savus mērķus **(3.2.2. punkta e) apakšpunkts), (3.2.4. punkts).***

3.2.5 Pierādījumu piemēri

Process, saskaņā ar kuru izvirza un pārrauga drošības mērķus un nosaka to prioritātes un kas nosaka, kā jāizvairās no konfliktiem ar citiem mērķiem vai kā šādi konflikti jārisina, ja no tiem nevar izvairīties. Procesā ir jābūt paredzētam, kādā līmenī nosaka mērķus un kā tie veicina citu mērķu sasniegšanu citos līmeņos, ja piemērojams. Tajā arī ir jābūt paredzētām saskarnēm, termiņiem un jebkādiem vajadzīgiem kvalitatīviem vai kvantitatīviem atbalsta datiem.

Drošības mērķi un to īstenošanas plāns, papildināts ar procesu, kas jāievēro, kad šķiet, ka drošības mērķi netiks sasniegti.

Drošības mērķi ir saskaņoti ar drošības politikā izklāstīto misiju un redzējumu, un ir redzams, ka darbinieki apzinās to vērtību un tas pastiprina viņu apņemšanos tos sasniegt.

Process vai procedūra pārraudzības pasākumu rezultātu pārvēršanai drošības mērķos, darbību plānošana, lai mērķus sasniegtu, un saistītie sasniegšanas rādītāji.

Cilvēcisko un organizatorisko faktoru ņemšana vērā un drošības kultūras uzlabošana pozitīvi ietekmēs atbilstību attiecīgajām SMS prasībām, un pierādījumi par to būs atrodami:

Organizācijas stratēģiskais plāns, par galveno mērķi izvirzot drošību.

SMS (riska pārvaldības process) ietvertie noteikumi, kas izskaidro, kā jārisina konflikti starp mērķiem.

Process personāla konsultēšanai par drošības mērķiem un individuālo drošības mērķu noteikšanas un paziņošanas process, kā arī tas, kā darbinieki tos oficiāli pieņem. Nepieciešams process, kurā paskaidrots, kur darbinieki var atrast mērķus, kā viņi zina savu paredzamo ieguldījumu šo mērķu sasniegšanā, kā tie tiek pārskatīti/mērīti attiecībā uz panākumiem, konstruēti un kā ir plānots tos sasniegt.

Procedūra mērķu paziņošanai darbiniekiem parāda, kā tiek attīstīta informētība un pārbaudīta izpratne.

Ziņošanas procedūrā, kurā darbinieki norāda uz drošības mērķu sasniegšanu.

3.2.6 Uzraudzības jautājumi

Galvenais jautājums attiecībā uz uzraudzību būs tas, cik sasniedzami ir noteiktie mērķi praksē un kas notiek realitātē, ja kļūst skaidrs, ka tie, visticamāk, netiks sasniegti.

Kā drošības mērķi tiek noteikti un pārskatīti — mērķi ir vērsti uz jutīgām vai kritiskām darbībām / kontroles pasākumiem un izmanto rezultātus un darbības rādītājus?

Kā organizācija parāda nepārtrauktus uzlabojumus riska kontrolē ar savu drošības mērķu starpniecību?

Kā organizācija efektīvi pārrauga savus drošības rādītājus un šim nolūkam izmanto CSM pārraudzībai, lai novērtētu darbību attiecībā pret drošības mērķiem un saistītajiem drošības rādītājiem.

Kā mērķi (piemēram, definēti pirms dažiem gadiem) attīstās no izveides līdz galīgajai sasniegšanai (vai neveiksmei).

EUROPEAN UNION AGENCY FOR RAILWAYS

Panākt dzelzceļu sistēmas labāku darbību sabiedrības interesēs.

4 Atbalsts

4.1 Resursi

4.1.1 Normatīvā prasība

4.1.1.	Organizācija sagādā resursus, tostarp kompetentu personālu un efektīvu un lietojamu aprīkojumu, kas vajadzīgi, lai izstrādātu, ieviestu, uzturētu un pastāvīgi uzlabotu drošības pārvaldības sistēmu.

4.1.2 Mērķis

Šīs prasības mērķis ir pārliecināties, vai organizācija ir ieviesusi procesus pietiekamu resursu, piemēram, tehniskā aprīkojuma vai sistēmu, vai kompetentu darbinieku, nodrošināšanai, lai tās *SMS* varētu kontrolēt risku saskaņā ar tās mērķiem.

4.1.3 Paskaidrojumi

Pietiekamu resursu atvēlēšana ir pienācīga drošības līmeņa sasniegšanas priekšnosacījums.

Kā tiek integrēti cilvēciskie un organizatoriskie faktori un drošības kultūra?

Uzņēmums gādā, lai darbiniekiem tiktu nodrošināti nepieciešamie resursi uzdevumu drošai izpildei. Tas ietver personālu, aprīkojumu un dokumentāciju. Šī prasība ir saistīta arī ar riska novērtējumu un noteiktajiem drošības pasākumiem.

4.1.4 Pierādījumi

- *Informācija par kompetences pārvaldības sistēmu (CMS) vai, ja CMS nav, pierādījumi par to, kā organizācija nodrošina pietiekamu kompetentu darbinieku skaitu* ***(4.1.1. punkts).***
- *Informācija par to, kā organizācija nodrošina, ka tai ir pietiekams efektīvs un izmantojams aprīkojums, lai tā varētu izpildīt savus pakalpojumu sniegšanas pienākumus un uzturēt efektīvu drošības pārvaldības sistēmu, kas kontrolē risku* ***(4.1.1. punkts).***
- *Informācija par tehniskās apkopes funkciju organizāciju (sk. arī ECM Regulas 2019/779 II pielikumu) un par to, kā tā ir saistīta ar pietiekamu resursu nodrošināšanu, lai organizācija varētu izpildīt savus pakalpojumu sniegšanas pienākumus* ***(4.1.1. punkts).***

4.1.5 Pierādījumu piemēri

Kompetences pārvaldības procedūra vai ziņas par procesu, kura mērķis ir nodrošināt, ka organizācijai ir kompetenti darbinieki ar attiecīgajām funkcijām, attiecīgā gadījumā iesniedzot sīki izstrādātu novērtējumu un mācību programmas **(sk. arī 4.2. punktu).**

Paziņojums, kurā ir izklāstīts process resursu piešķiršanai, lai izpildītu ekspluatācijas vajadzības, papildināts ar attiecīgām atsaucēm uz papilddokumentiem.

Cilvēcisko un organizatorisko faktoru ņemšana vērā un drošības kultūras uzlabošana pozitīvi ietekmēs atbilstību attiecīgajām SMS prasībām, un pierādījumi par to būs atrodami:

Izklāsts par to, kā tiek pieņemti lēmumi par vajadzīgo personālu, lai SMS darbotos efektīvi, norādot arī ziņas par attiecīgām atsauces procedūrām vai procesiem, kur ir atrodama plašāka informācija.

Process, kurā paskaidrots, kā resursi tiek piešķirti riska novērtējuma rezultātā un drošības pasākumi pieņemti uzdevuma veikšanai: tostarp laiks, personāls, kompetences (iekļaujot netehniskās prasmes), procedūras, instrumenti un aprīkojums.

Uzdevumu analīžu rezultāti liecina, ka atbilstošais laiks un personāls ir noteikts, ņemot vērā darba slodzi. Process tiek veikts līdzīgi visiem drošības uzdevumiem visās uzņēmējdarbības struktūrvienībās ("tālsatiksmes"/"tuvās distances" transporta pakalpojumi, vilcienu vadītāji, manevru pakalpojumi, apkopes darbības...).

Dokuments, kurā ir izklāstīti piešķirtie resursi, kas nepieciešami plānotām un organizācijas pārmaiņām (tostarp personāls un vajadzīgā aprīkojuma nodrošinājums).

4.1.6 Uzraudzības jautājumi

Pārbaudīt, vai kompetences un aprīkojuma prasības ir atgriezeniski saistītas ar riska novērtējuma rezultātiem.

Pārbaudot *CMS*, valsts drošības iestādei jāpārbauda, vai organizācijai ir līdzekļi, kas ļauj identificēt un paturēt darbiniekus ar atbilstošajām prasmēm, lai organizācija savus uzdevumus izpildītu droši. Īpaši svarīgi ir tas, kā notiek *CMS* aktualizēšana.

Izvērtējot ar šo kritēriju saistītās tehniskās apkopes darbības, uzraudzības veicējiem ir jānodrošina, ka tad, kad šādas darbības tiek uzdotas izpildei ārējiem darbuzņēmējiem, dzelzceļa pārvadājumu uzņēmums vai infrastruktūras pārvaldnieks īsteno savu uzraudzības funkciju, lai nodrošinātu, ka darbuzņēmēji piegādā attiecīgo droši lietojamo produktu.

Lai noskaidrotu cilvēkresursu pietiekamību vai nepietiekamību, kā rādītāju var izmantot neaizpildītās vakances *SMS* jomās.

Arī aprīkojuma izmantošanas veids, piemēram, uz darba vietu nogādāto rezerves detaļu skaits, var liecināt par nodrošinātā aprīkojuma kvalitāti un tādējādi arīdzan par resursu pietiekamību.

4.2 Kompetence

4.2.1 Normatīvā prasība

4.2.1. Organizācijas kompetences pārvaldības sistēma nodrošina, ka personāls, kura funkcijas ietekmē drošību, ir kompetents pildīt ar drošību saistītus uzdevumus, kas ietilpst tā atbildības jomā (sk. 2.3. Organizatoriskās funkcijas, pienākumi, pārskatatbildība un pilnvaras); tostarp sistēma nodrošina vismaz:

(a) ar drošību saistītu uzdevumu pildīšanai vajadzīgās kompetences (tostarp zināšanu, prasmju, ar tehniskiem aspektiem nesaistītas uzvedības un attieksmes) noteikšanu;

(b) atlases principus (vajadzīgais pamatizglītības līmenis, psiholoģiskā un fiziskā atbilstība);

(c) sākotnējo apmācību, pieredzi un kvalifikāciju;

(d) pastāvīgu apmācību un periodisku esošās kompetences pilnveidošanu;

(e) periodisku kompetences novērtējumu un psiholoģiskās un fiziskās atbilstības pārbaudes nolūkā nodrošināt kvalifikācijas un prasmju uzturēšanu laika gaitā;

(f) lai personāls spētu pildīt ar drošību saistītus uzdevumus — īpašu apmācību par attiecīgajām drošības pārvaldības sistēmas daļām.

4.2.2. Organizācija personālam, kas pilda ar drošību saistītus uzdevumus, paredz mācību programmu atbilstoši 4.2.1. punkta c), d) un f) apakšpunktā minētajam un nodrošina, ka:

(a) mācību programma tiek izstrādāta atbilstoši noteiktajām kompetences prasībām un personāla individuālajām vajadzībām;

(b) attiecīgā gadījumā apmācība nodrošina, ka personāls var darboties visos ekspluatācijas apstākļos (normālā, traucētā un avārijas režīmā);

(c) apmācības ilgums un zināšanu atsvaidzināšanas apmācības biežums atbilst mācību mērķiem;

(d) tiek reģistrēta informācija par visu personālu (sk. 4.5.3. Dokumentētas informācijas kontrole);

(e) mācību programma tiek regulāri pārskatīta un revidēta (sk. 6.2. Iekšējā revīzija), un vajadzības gadījumā tiek veiktas izmaiņas (sk. 5.4. Izmaiņu pārvaldība).

4.2.3. Ievieš pasākumus, kas atvieglo personāla atgriešanos darbā pēc negadījumiem/starpgadījumiem vai ilgas prombūtnes, tostarp nodrošina papildu apmācību, ja konstatēts, ka tā vajadzīga.

4.2.2 Mērķis

Šīs prasības mērķis ir nodrošināt, ka organizācijai ir attiecīgas struktūras un resursi tai radušos risku kontrolei un ka tā var izmantot personālu, kas ir kompetents pildīt savas drošības funkcijas un jo īpaši drošībai kritiskas funkcijas. Arī kompetences pārvaldības sistēma ļauj organizācijai uzturēt tās personāla prasmes, zināšanas un pieredzi laika gaitā.

Kompetencei ir izšķiroša nozīme darbību apmierinošas izpildes nodrošināšanā. Kompetents personāls ir vajadzīgs gan vadošajos amatos (tostarp darbuzņēmēji, konsultanti un ar drošību saistītu pakalpojumu sniedzēji), gan vadības amatos. Vadības amatu kompetences prasībām bieži vien nepievērš pienācīgu uzmanību, tomēr vadītāji pieņem svarīgus lēmumus, kam var būt būtiska un plaša ietekme uz veselību un drošību. Šādās prasībās ir jābūt ietvertiem noteikumiem par visu darbinieku apmācību atbilstoši vajadzīgajiem drošības standartiem, par kompetences uzturēšanu neatkarīgi no apstākļiem, ietverot tādus jautājumus kā personāla pieejamība, un par kompetences līmeņa pārraudzību attiecībā pret vajadzīgajiem standartiem.

Šajā kontekstā drošību uzskata par profesionālās uzvedības un profesionalitātes neatņemamu sastāvdaļu, nevis par profesionālo prasmju papildinājumu. Arī organizācijas spēja reāllaikā pārvaldīt neparedzētus notikumus ir ļoti atkarīga no vadošo darbinieku un viņu vadītāju kompetences. Šādas kompetences var attīstīt sarežģītu scenāriju simulācijās un regulārā apmācībā.

4.2.3 Paskaidrojumi

Mācību programmu **(4.2.2. punkts)** var nodrošināt ar trešās personas mācību centra starpniecību. Šādā gadījumā organizācijai ir jāpārliecinās, ka mācību centrs ir kompetents sniegt attiecīgos pakalpojumus, proti, tas ir sertificēts vai atzīts centrs atbilstoši valsts vai Eiropas shēmai, vai arī organizācijai tieši jāpārrauga apmācība un tās rezultāti. Mācību centri var nodrošināt visu organizācijai vajadzīgo apmācību vai tikai tās daļu, pamatojoties uz personāla kompetencēm dažādajās jomās. Ja apmācību organizācijai nodrošina mācību centrs, kas ir trešā persona, organizācijai ir jāpārliecinās, vai apmācība ietver nepieciešamos elementus; ja nepieciešamie elementi nav ietverti, organizācijai šāda ārēja apmācība pēc vajadzības ir jāpapildina ar iekšējo apmācību.

Kā tiek integrēti cilvēciskie un organizatoriskie faktori un drošības kultūra?

Kompetences ir kompetenču pārvaldības sistēmas neatņemama sastāvdaļa, tostarp netehniskās prasmes, attieksmes un uzvedība. Nepieciešamie kompetenču līmeņi uzdevuma veikšanai ir noteikti ar saiti uz riska novērtējumu un uzdevumu analīzi.

Vārdu "attieksme" **(4.2.1. punkta a) apakšpunkts)** lieto, lai raksturotu cilvēku reakciju uz noteiktām situācijām un to, kā viņi parasti rīkojas (proti, ir proaktīvi, spēj sadarboties ar citiem cilvēkiem). Tam ir ļoti svarīga nozīme savstarpēju saišu veidošanā *SMS* darbā.

Pastāv sistemātiska pieeja, kas nodrošina, ka cilvēkfaktoru un organizatorisko faktoru kompetence ir pieejama attiecīgajās lomās, pamatojoties uz riska novērtējumu un uzdevumu analīzi.

Darbiniekus ar kompetenci cilvēkfaktoru un organizatorisko faktoru jautājumos var izmantot, piemēram, riska novērtēšanā projektos saistībā ar jauniem vai pārveidotiem risinājumiem, veiktspējas noteikšanā un uzlabošanā, lai nodrošinātu netehnisku redzējumu, vai cilvēku veiktspējas jautājumos. Vadībai un personālam, kas veic drošības uzdevumus, tiek nodrošināta īpaša cilvēkfaktoru un organizatorisko faktoru apmācība, lai palielinātu izpratni.

4.2.4 Pierādījumi

- *Pieteikuma iesniedzējam ir jāsniedz informācija par tā kompetences pārvaldības sistēmu un to, kā tā darbojas, lai izpildītu prasībās noteikto **(4.2.1. punkts), (4.2.2. punkta a)–e) apakšpunkts).***
- *Pierādījumi iekļauj informāciju par apmācību programmām, kas ir ieviestas personālam (tostarp, ja nepieciešams, informāciju par organizāciju prasībām attiecībā uz instruktoru kompetenci), un to, kā tās tiek atjauninātas un pārskatītas (tostarp, ja tas ir nepieciešams, drošības padomnieka amatam saskaņā ar RID vai attiecīgā gadījumā tehniskās apkopes personāla kompetencei saskaņā ar Regulas (ES) 2019/779 par ECM I un II pielikuma prasībām **(4.2.2. punkta a)–e) apakšpunkts)**.*
- *Pierādījumos ir norādīti pasākumi, kas atvieglo personāla atgriešanos darbā pēc negadījumiem un starpgadījumiem vai ilgas prombūtnes, tostarp izklāstot, kā tiek noteiktas papildu apmācības vajadzības **(4.2.3. punkts).***
- *Ja pieteikuma iesniedzējs izmanto atzītu mācību centru, kas ir sertificēts atbilstoši ES regulām, attiecīgā sertifikāta kopijā ir iekļauts pieņēmums par atbilstību iepriekš izklāstītajiem elementiem,*

*ciktāl tiem piemēro konkrēto sertifikācijas procesu **(4.2.1. punkta a), c)–f) apakšpunkts), (4.2.2. punkts).***

- *Pieteikuma iesniedzējam ir jānorāda, kā tas attiecībā uz vieniem un tiem pašiem uzdevumiem nodrošina, lai tā darbinieku un tā nolīgto darbuzņēmēju, piegādātāju un konsultantu darbinieku kompetences neatšķirtos **(4.2.1. punkta (a–f) apakšpunkts).***
- *Vadībai un personālam, kas veic drošības uzdevumus, tiek nodrošināta atbilstoša cilvēkfaktoru un organizatorisko faktoru apmācība, lai palielinātu izpratni **(4.2.1. punkts), (4.2.2. punkts)**.*
- *Pieteikuma iesniedzējam ir jānorāda, kā tiek novērtētas cilvēkfaktoru un organizatorisko faktoru kompetences vajadzības, tostarp nosakot, kādu funkciju veikšanai un kādiem procesiem ir vajadzīga cilvēkfaktoru un organizatorisko faktoru kompetence un kāda līmeņa kompetence ir vajadzīga. Pieejamā cilvēkfaktoru spēja (piemēram, tādas oficiālās cilvēkfaktoru kvalifikācijas kā akadēmiskais grāds, iekšēji/ārēji atzītas kompetences un pieredze) ir pielāgota uzņēmuma briedumam un sarežģītībai un samērīga ar to.**(4.2.1. punkta a)–(f) apakšpunkts)***
- *Pieteikuma iesniedzējam ir jāsniedz informācija par procesu, saskaņā ar kuru personāls tiek pilnvarots veikt galvenos pienākumus, ietverot personāla kompetenču pastāvīgo pārvaldību **(4.2.1. punkta a)–f) apakšpunkts, 4.2.2. punkta d) apakšpunkts)**.*

4.2.5 Pierādījumu piemēri

Kompetences pārvaldības sistēma, sniedzot arī skaidrojumu par to, kā tā darbojas laika gaitā, ja nepieciešams, arī attiecībā uz darbiniekiem, kuri nav vadošie darbinieki, kā arī ietverot saites uz apliecinošu dokumentāciju, tostarp dažādajām mācību programmām, un norādot, kā tiek pārvaldīti mācību centri, ar kuriem ir noslēgti apakšlīgumi.

Ir norādītas līgumsaistības (tostarp pilnvaras), kas noslēgtas ar jebkuriem sertificētiem mācību centriem, papildinātas ar pierādījumiem par centru sertifikāciju.

Personāla grupu mācību programmu piemēri.

Cilvēcisko un organizatorisko faktoru ņemšana vērā un drošības kultūras uzlabošana pozitīvi ietekmēs atbilstību attiecīgajām SMS prasībām, un pierādījumi par to būs atrodami:

Process, kurā ir parādīts, kā tiek pārvaldītas un ievērotas prasības un kvalifikācija, tostarp psiholoģiskā vai fiziskā sagatavotība, kas tiek uzskatīta par vajadzīgu konkrētām ar drošību saistītām lomām, tostarp saite uz riska novērtējumu un uzdevumu analīzēm.

Process, kas parāda, kā tiek pārvaldītas personāla prasības un kvalifikācijas saistībā ar:

- *atbilstību spēkā esošajām prasībām, kas attiecas uz fizisko un psiholoģisko sagatavotību;*
- *profesionālo kompetenču noteikšanu, kas tiek uzskatītas par nepieciešamām katrai ar drošību saistītajai lomai.*

Prasību un apmācību programmu periodiskas pārskatīšanas procesi parāda aktuālo situāciju un pastāvīgi tiek saskaņoti ar tehniskām, operatīvām un organizatoriskām izmaiņām.

Procedūrā vai procesā, lai nodrošinātu personāla īpašu apmācību vai zināšanu atsvaidzināšanas apmācību par:

- *paredzamajām izmaiņām, kas skar iekšējos noteikumus, infrastruktūru, organizatorisko struktūru u. tml.;*
- *uzdoto uzdevumu aktualizāciju (piemēram, vilcienu vadītājiem — par jauniem maršrutiem, jauniem lokomotīvju veidiem, jaunu pakalpojuma veidu).*

SMS, kurā aprakstīts, kā ir noteiktas un īstenotas apmācības vajadzības drošības uzdevumu veikšanai atbilstoši konkrētajām lomām. Ar procesu saistīto informāciju izmanto, lai izveidotu mācību materiālus, un nosacījumi garantē, ka iesaistītais personāls iepazīstas ar riskiem, kas ir saistīti ar viņu darbību.

Negadījumu un starpgadījumu izmeklēšanas procedūra, ciktāl tā ir saistīta ar mācību programmu pārveidošanu, ņemot vērā negadījumus un starpgadījumus, iepriekšējo uzraudzību u. tml.

Process, kas ļauj darbiniekiem apšaubīt procedūras un lēmumus un ziņot par ierastām un neparastām novirzēm.

SMS, kurā ir norādīts, kādi zināšanu apmaiņas mehānismi pastāv organizācijā.

Process, lai nodrošinātu, ka:

- *kompetence tiek uzturēta ar pietiekamu praksi reālajā vidē (piemēram, vilcienu vadītājiem — zināšanas par darbības apstākļiem, vilcienu kategorijām, vilces vienībām, līnijām un stacijām) un/vai plānojot īpašu apmācību, jo īpaši pēc ilgas prombūtnes (piemēram, slimības) vai negadījuma/starpgadījuma;*
- *kompetence tiek periodiski novērtēta, lai nodrošinātu iegūtās kompetences saglabāšanu;*
- *tiek īstenota vajadzīgā rīcība, ja ir konstatētas neatbilstības vai neatbilstoša uzvedība, piemēram, persona vai aprīkojums tiek atsaukts no ekspluatācijas uz noteiktu laiku, ierobežojumi atzītām prasmēm, ja tiek konstatēta neatbilstība, tiek organizēta īpaša apmācība u. tml.;*
- *tiek veikti atbilstoši pasākumi attiecībā uz personālu pēc negadījumiem un starpgadījumiem (piemēram, vilcienu vadītājiem, kuri pabrauc garām signālam, negadījumiem, kuros iesaistīts cilvēks; piemēram, organizācija nodrošina, lai vilciena vadītājs būtu piemērots atsākt pakalpojuma sniegšanu vai tiktu aizstāts ar citu vadītāju, kurš ir kompetents sniegt attiecīgo pakalpojumu);*
- *gūtā mācība pēc smagiem negadījumiem vai jebkura cita būtiska notikuma tiek kopīgota, jo īpaši tad, ja tiek konstatēti jauni riski, kas ir jāpārvalda ekspluatācijas līmenī;*
- *pastāv pārraudzības process attiecībā uz kompetences pārvaldības sistēmu, norādot arī to, kā tiek novērtēta tās efektivitāte.*

SMS, kurā paskaidrots, kā vadība tiek apmācīta, lai tā spētu veikt riska novērtējumus pirms lēmuma pieņemšanas, ikdienas darbībās (riska novērtējums, darbības novērtējums, uzlabošana…) iekļauj cilvēkfaktorus un organizatoriskus faktorus.

Darbības nepārtrauktības nodrošināšanas un atgriešanās darbā process ar saiti uz kompetenču pārvaldības sistēmu.

Apmācību programma, kas parāda, ka saskaņā ar apmācību mērķiem un apmācības kritērijiem ir noteiktas konkrētas apmācības metodes:

- *konsultēšana;*
- *apmācība darbvietā;*
- *simulatori;*
- *ārkārtas apmācība;*
- *komandas resursu pārvaldības apmācība.*

Process, lai nodrošinātu, ka darbiniekiem ir atbilstīgas kompetences, iekļaujot nepieciešamo kompetenču noteikšanu, ir saistīts ar riska novērtējumu. Šis izveidotais process rāda, ka pastāv sistemātiska pieeja, izmantojot cilvēkfaktoru un organizatorisko faktoru kompetences personālam, kas veic riska novērtēšanu un nosaka no tā izrietošās drošības lomas un kompetences, lai nodrošinātu nepieciešamo resursu un kompetenču piešķiršanu.

Drošības kultūras kompetences pamatā ir vajadzību analīze. Tiek novērtētas drošības kultūras kompetences vajadzības un parādītas stratēģijas pareizo kompetenču un resursu nodrošināšanai. Tiek parādīts, ka vadība veicina pamatzināšanas par drošības kultūru un tās nozīmīgumu.

Process, lai nodrošinātu, ka darbuzņēmēji, partneri un piegādātāji atbilst vienādām kompetences prasībām. Līguma vienošanās (vai partnerības līgumi), kas attiecas uz šīm prasībām, un līguma (vai partnerības) izpildes uzraudzība.

4.2.6 Atsauces un standarti

- *ISO 10015:2019 "Kvalitātes vadības vadlīnijas kompetences vadībai un cilvēku attīstībai"*
- *ISO10018:2020 "Kvalitātes vadība — norādījumi cilvēku vadībai"*

4.2.7 Uzraudzības jautājumi

Kā riska novērtējuma rezultāti ir saistīti ar *CMS* pārskatīšanu.

Izvērtējot kompetences pārvaldības sistēmu, svarīgi ir atcerēties, ka būs kompetences prasības, kas pārsniedz organizācijas personāla kompetences un ietekmē arī darbuzņēmējus un citus dalībniekus.

CMS ir jāpārbauda, lai redzētu, ciktāl tā atbilst faktiskajai situācijai un vai saskaņā ar to īstenotās apmācības darbības atspoguļo organizācijas pašreizējās vajadzības.

Organizācijas rīcībā ir jābūt dažiem līdzekļiem, kā nodrošināt, ka darbību veikšanai nolīgtais personāls ir kompetents to darīt. Tas ir īpaši svarīgi, kad piesaista darbuzņēmējus, kuri nodrošina tikai darbaspēku, jo šāda darbaspēka kompetences pārbaudes var nebūt tik pamatīgas.

Kompetences līmenim, kāds vajadzīgs līdzīgu darbību veikšanai tieši nodarbinātajiem darbiniekiem un darbuzņēmējiem, ir jābūt vienādam.

Ir ieviesta sistēma, kas nodrošina uzdevumu un amatu, tostarp drošībai kritisku uzdevumu ar drošības elementu identificēšanu.

Pastāv stabila un efektīva kompetences pārvaldības sistēma, kas ietver vajadzīgo zināšanu un prasmju, apmācības, uzturēšanas un kompetences resursu noteikšanu, kā arī procesi darbinieku pieņemšanai darbā, apmācībai, novērtēšanai, kompetences pārraudzībai un uzskaites veikšanai, norādot, kā visi šie aspekti veicina kompetences sasniegšanu un uzturēšanu.

Orientēšanās uz cilvēkfaktoriem — kā organizācija novērtē fizisko un psiholoģisko piemērotību (piemēram, vilcienu vadītājiem un citiem darbiniekiem, kuri veic drošībai kritiskus uzdevumus).

4.3 Informētība

4.3.1 Normatīvā prasība

4.3.1.	Augstākā līmeņa vadība nodrošina, ka tā un personāls, kura funkcijas ietekmē drošību, apzinās savu darbību būtiskumu, svarīgumu un sekas, kā arī savu devumu drošības pārvaldības sistēmas pareizā piemērošanā un efektivitātē, tostarp drošības mērķu sasniegšanā (sk. Drošības mērķi un plānošana).

4.3.2 Mērķis

Apzināšanās nozīmē darbinieku informēšanu un informētību par organizācijas drošības politiku un to, kā viņi veicina drošību organizācijā, par apdraudējumiem un riskiem, kas viņiem jāapzinās, kā arī negadījumu un starpgadījumu izmeklēšanas rezultātiem. Tā arī attiecas uz darbinieku informēšanu par sekām gan viņiem, gan organizācijai gadījumā, ja viņi nesniedz savu ieguldījumu *SMS* īstenošanā. Šīs prasības mērķis ir risināt drošības kultūras jautājumus organizācijā. Augstākā līmeņa vadībai ir jānosaka organizācijas darbības programma un virziens un jāizklāsta, kā notiek uzņēmējdarbība. Darbinieki, kuri strādā organizācijā, ievēro vadības norādījumus. Pieteikuma iesniedzējam ir jāparāda, kā tas risina šādus jautājumus savos procesos un procedūrās.

4.3.3 Paskaidrojumi

Šī prasība ir saistīta ar cilvēkfaktoriem un organizatoriskiem faktoriem. Papildinformācija par cilvēkfaktoriem un organizatoriskajiem faktoriem ir atrodama 5. pielikumā.

4.3.4 Pierādījumi

- *Pieteikuma iesniedzējam ir jānorāda, kur tā cilvēkresursu procesā vai citos procesos ir atspoguļota darbinieku būtiskā loma organizācijas mērķu īstenošanā, kā tas novērtē darbinieku sniegumu un kādus pasākumus tas veic, lai sniegumu saglabātu un uzlabotu* ***(4.3.1. punkts) (sk. arī 2.3. punktu).***
- *Informācija par kompetences pārvaldības sistēmas darbību* ***(4.3.1. punkts).***

4.3.5 Pierādījumu piemēri

Cilvēcisko un organizatorisko faktoru ņemšana vērā un drošības kultūras uzlabošana pozitīvi ietekmēs atbilstību attiecīgajām SMS prasībām, un pierādījumi par to būs atrodami:

Paziņojums drošības politikā vai citviet par organizācijas "vadošo prātu" apņemšanos veicināt organizācijas drošības kultūru, lai nodrošinātu risku kontroli, īstenojot pārvaldības sistēmas pieeju; šādā dokumentā jābūt norādītam arī visu darbinieku lomai drošības politikas veicināšanā, ko nodrošina viņu darbības un izvirzīto drošības mērķu īstenošana. Ir norādītas saites uz konkrētajām procedūrām, kuru mērķis ir popularizēt šīs idejas visā organizācijā.

Uzraudzības process ietver jautājumu par izpratni attiecībā uz drošības pārvaldības sistēmas organizāciju un katra atsevišķa uzdevuma nozīmi un riska izpratni.

Regulāri tiek veiktas personāla iesaistes aptaujas, kurās galvenā uzmanība ir pievērsta drošībai, lai parādītu, ka darbinieki saprot, kā viņu loma iekļaujas organizācijas vispārējos drošības mērķos.

Mācību programmas, kas ietver risku skaidrojumus, drošības pasākumus un drošības mērķus uzdevumu un apakšuzdevumu veikšanai.

Procedūrā, ko darbinieki, darbuzņēmēji vai citas ieinteresētās personas var ievērot, lai ziņotu par riskiem, kuriem viņi ir pakļauti.

Paziņojums, kas ietver norādi par to, kā organizācija saviem darbuzņēmējiem, partneriem un piegādātājiem veicina savu pieeju drošības izpratnei, cilvēkfaktoriem un organizatoriskiem faktoriem un drošības kultūrai.

Augstākā līmeņa vadības paziņojumos par mērķiem, proti, aicinājumos visiem darbiniekiem sniegt ieguldījumu mērķu sasniegšanā vai, piemēram, pateicībās par darbības rādītāju uzlabošanos.

Informācijā, kas pierāda, ka vidējā līmeņa vadība un ekspluatācijas personāls ir iesaistīts vadošās drošības iniciatīvās (semināros, forumos, speciālās drošībai veltītās dienās, mācību programmās, kas vērstas uz to, lai veicinātu informētību par viņu lomu SMS, u. tml.).

Komunikācijas kanālu un izmantoto kanālu apraksts, kā arī tas, kā tie integrē cilvēkfaktorus un organizatoriskos faktorus.

Procedūru izstrādes procesā, kas izskaidro, kā attiecīgais personāls ir iesaistīts un kā tiek ņemti vērā riski un drošības pasākumi, kā arī iespējamā neatbilstības ietekme uz operatīvajām darbībām.

4.3.6 Uzraudzības jautājumi

Iztaujājot darbiniekus par šo jautājumu, ir būtiski noskaidrot, kāda ir viņu izpratne par viņiem piemērojamām funkcijām un pienākumiem. Pēc tā var spriest, vai organizācija spēj saprast efektīvas organizatoriskās kultūras vai informētības nozīmīgumu drošības uzturēšanā ar *SMS* starpniecību.

Kas ir organizācijas pašreizējās kultūras pamatā un kādi pasākumi ir ieviesti tās uzlabošanai un attīstīšanai — tie ir uzraudzībai būtiski jautājumi.

Pārbaudīt, kā tiek pārraudzīta ar veselību un drošību saistīto pienākumu/mērķu izpilde, informēšana par riskiem, ziņošanas kultūra — vai tiek meklēti izlaidumi, kļūdas, pārkāpumi vai citas neatbilstības.

4.4 Informācija un saziņa

4.4.1 Normatīvā prasība

4.4.1. Organizācija nosaka pienācīgus saziņas kanālus, nodrošinot ar drošību saistītas informācijas apmaiņu starp dažādiem organizācijas līmeņiem un ar ieinteresētajām trešām personām, tostarp ar darbuzņēmējiem, partneriem un piegādātājiem.

4.4.2. Lai nodrošinātu, ka ar drošību saistīta informācija nonāk pie spriedējiem un lēmējiem, organizācija pārvalda ar drošību saistītas informācijas identificēšanu, saņemšanu, apstrādi, ģenerēšanu un izplatīšanu.

4.4.3. Organizācija nodrošina, ka ar drošību saistīta informācija ir:

(a) būtiska, pilnīga un saprotama personām, kuras to izmantos;

(b) derīga;

(c) precīza;

(d) konsekventa;

(e) kontrolēta (sk. Dokumentētas informācijas kontrole);

(f) paziņota pirms tās stāšanās spēkā;

(g) saņemta un saprasta.

4.4.2 Mērķis

Šo prasību izpildes mērķis ir parādīt, ka pieteikuma iesniedzējs savā pieteikumā ir apliecinājis, ka tam ir attiecīgi līdzekļi ar drošību saistītas informācijas identificēšanai dažādos līmeņos un tās paziņošanai pareizajā laikā un pareizajām personām, ka tas veic potenciālo scenāriju analīzi, lai nodrošinātu, ka pašreizējie riska kontroles pasākumi joprojām ir nozīmīgi un aktuāli un var identificēt jaunus apdraudējumus un iespējas, ko rada ārēja ietekme (politiska, sociāla, ar vidi saistīta, tehnoloģiska, ekonomiska un juridiska). Pārbaudīt, vai viņi var pārliecināties, ka informācija ir sasniegusi to attiecīgo speciālistu (jo īpaši drošībai svarīgo personālu) organizācijā, kuram uz to ir jāreaģē. Minētais attiecas arī uz to, kā pieteikuma iesniedzējs sniedz attiecīgu ar drošību saistītu informāciju citām ieinteresētajām personām, ar kurām tas mijiedarbojas.

4.4.3 Paskaidrojumi

Organizācija norāda, kāda veida ar drošību saistīta informācija ir jāpaziņo, kā tā tiks paziņota **(sk. arī 4.5. punktu)**, kam tā tiks paziņota un ar kādiem nosacījumiem šāda informācija tiks sniegta un apstrādāta **(4.4.1. punkts)**. Apmaiņa ar informāciju par drošību notiek starp darbiniekiem, kuri organizācijā veic uzdevumus, ar darbuzņēmējiem/apakšuzņēmējiem, partneriem vai piegādātājiem, starp dzelzceļa pārvadājumu uzņēmumiem un infrastruktūras pārvaldītājiem un — attiecīgā gadījumā — starp infrastruktūras pārvaldītājiem.

Var izšķirt dažādu veidu informāciju:

- *SMS dokumentācija **(sk. arī 4.5. punktu)**;*
- *statiskā informācija, kas jāsaņem no infrastruktūras pārvaldītāja, lai varētu projektēt dzelzceļa darbības, piemēram, ekspluatācijas noteikumi un dzelzceļa infrastruktūras raksturojums (piemēram, sliežu platums, vilcienu garums, slīpumi un ass slodze);*
- *informācija, kas vajadzīga dzelzceļa darbību plānošanai, piemēram, staciju darba laika grafiki, maršrutu saraksti, pagaidu ātruma ierobežojumi, dzelzceļa infrastruktūras izmaiņas, uz sliedēm*

notiekoši darbi, sliežu platuma ierobežojumi, vilcieni, kas jānovirza no plānotā maršruta, līnijas sektori, kurā ir vienslieżu dzelzceļš, vilcienu kustības prognozes (tostarp jebkuras vilcienu maršrutu un/vai svārstsatiksmes pakalpojumu izmaiņas);

- *informācija par vilcienu satiksmes pārvaldību (starp dzelzceļa pārvadājumu uzņēmumiem un infrastruktūras pārvaldītājiem un — attiecīgā gadījumā — starp infrastruktūras pārvaldītājiem), norādot kompetentos darbiniekus katrā organizācijā, ar kuriem var sazināties traucētas ekspluatācijas vai avārijas situācijās **(sk. arī 5.5. punktu)** parastajā darba laikā un ārpus tā.*

SITS OPE ir noteiktas pamatprasības informācijas apmaiņai **(4.4.2. punkts)** starp dzelzceļa pārvadājumu uzņēmumu un infrastruktūras pārvaldītāju, *ECM* regulā — starp dzelzceļa pārvadājumu uzņēmumu un *ECM*, *CSM*, kas attiecas uz prasībām drošības pārvaldības sistēmām, — starp dzelzceļa pārvadājumu uzņēmumu/ infrastruktūras pārvaldītāju un iestādēm (Aģentūru, VDI).

Ir ieviesta kārtība, kādā notiek informācijas apmaiņa ar attiecīgajām personām par drošības apdraudējumiem, kas saistīti ar tehnisko sistēmu, arī strukturālo apakšsistēmu, defektiem un konstrukcijas neatbilstībām vai darbības atteicēm, tostarp kārtība, kādā notiek informācijas apmaiņa par visām korekcijas darbībām, kas veiktas, piemēram, pamatojoties uz SAIT (drošības brīdinājumu rīka) sistēmu, ko Aģentūra ir veicinājusi dzelzceļa nozarē. Izmantojot SAIT, tiek izpildīts Direktīvā par dzelzceļa drošību (4. panta 5. punktā) noteiktais informācijas apmaiņas pienākums, kā arī prasība apmainīties ar šādu informāciju, kas noteikta CSM pārraudzībai (4. pantā) un Regulā par struktūrām, kas atbild par tehnisko apkopi (5. panta 5. punktā).

“Derīga” iepriekš minētajā kontekstā **(4.4.3. punkta b) apakšpunkts)** nozīmē “atbilstoša faktiskajai situācijai”.

“Konsekventa” iepriekš minētajā kontekstā **(4.4.3. punkta d) apakšpunkts)** nozīmē, ka informācija nav pretrunīga, ja tā ir iegūta no dažādiem avotiem.

“Saprasta” iepriekš minētajā kontekstā **(4.4.3. punkta g) apakšpunkts)** nozīmē, ka pieteikuma iesniedzējs apliecina, ka ir veicis pasākumus, lai nodrošinātu, ka drošībai kritisku informāciju ir saņēmuši tie, kuriem tā adresēta. To var nodrošināt, rīkojot ad-hoc apmācību, uzdodot jautājumus instruktāžās, lai pārbaudītu pareizo izpratni, vai drošībai kritiskā saziņā, pieņemot protokolus, kas paredz svarīgu ziņojumu atkārtošanu, piemēram, starp signalizētāju un vilciena vadītāju, lai apstiprinātu, ka tie ir saprasti pareizi, vai jebkādiem citiem līdzekļiem, kas atbilst šai prasībai.

Šī prasība ir saistīta ar cilvēkfaktoriem un organizatoriskiem faktoriem. Papildinformācija par cilvēkfaktoriem un organizatoriskajiem faktoriem ir atrodama 5. pielikums.

4.4.4 Pierādījumi

- *Pieteikuma iesniedzējs norāda dažādos organizācijā pastāvošos saziņas kanālus un to mērķi **(4.4.1. punkts)**;*
- *pieteikuma iesniedzējam jāiesniedz pierādījumi, piemēram, par jebkādu iekšējo drošības brīdinājumu sistēmu, jebkādu sistēmu, kas paredzēta, lai sniegtu personālam būtisku rutīnas informāciju, un jebkādu sistēmu, kas paredzēta, lai sniegtu personālam būtisku ad-hoc informāciju; **(4.4.2. punkts)**;*
- *pieteikuma iesniedzējs norāda, kā tas pārliecinās, vai tā izplatīto informāciju ir saņēmuši tās adresāti (jo īpaši tie, kuri veic drošībai kritiskas funkcijas) un ir to sapratuši **(4.4.3. punkts).***

4.4.5 Pierādījumu piemēri

Process/procedūra, lai nodrošinātu, ka ārējām personām, piemēram, infrastruktūras pārvaldītājam(-iem), (citiem) dzelzceļa pārvadājumu uzņēmumiem, iestādēm u. tml. tiek norādīta kontaktpersona, kura spēj sazināties ar tiem (piemēram, valodu prasmes) un kam ir piekļuve atbilstošā līmeņa informācijai.

Process vai procedūra ar drošību saistītu dokumentu piegādes apstiprināšanai.

Attiecībā uz darbiniekiem, kuriem ir uzticēta saskarņu pārvaldība — pierādījumi par to, kam tiek nosūtīts drošības brīdinājums atkarībā no darbības telpas (piemēram, drošības brīdinājumi tiek parādīti maršrutu grāmatā vai informācijā par novēlotiem paziņojumiem).

Cilvēcisko un organizatorisko faktoru ņemšana vērā un drošības kultūras uzlabošana pozitīvi ietekmēs atbilstību attiecīgajām SMS prasībām, un pierādījumi par to būs atrodami:

skaidrā paziņojumā par to, kā notiek augšupējā un lejupējā saziņa dažādu veidu un līmeņu informācijas nodošanai, ietverot saites uz konkrētajām drošības brīdinājumu un rutīnas saziņas procedūrām;

procesā vai procedūrā, kas norāda, kādus pasākumus pieteikuma iesniedzējs veic attiecībā uz dažādu veidu saziņu, lai nodrošinātu, ka paziņotā informācija sasniedz darbiniekus, kuriem tā ir adresēta, un ka darbinieki saprot, kas tiek paziņots, piemēram, drošībai kritiska informācija.

Process vai procedūra, kas nodrošina, ka katrs ar drošību saistītā uzdevumā iesaistītais darbinieks tiek nodrošināts ar pareizo dokumentu versiju īstajā laikā, lai nodrošinātu iesaistīšanos un spēju operatīvi rīkoties vai reaģēt normālās, traucētās un ārkārtas situācijās.

SITS OPE ietver prasības par dažādiem dokumentiem, tostarp daži attiecas uz saziņu starp dzelzceļa pārvadājumu uzņēmumu un infrastruktūras pārvaldītāju personālu. Pastāv informētība par visiem šiem dokumentiem (noteikumu grāmata, maršrutu grāmata, kustības grafiki, veidlapu grāmatas u. c.), un tie satur saziņas protokolu vai datu nesēju kopu, lai skaidri un ātri veiktu tādas formalizētas informācijas apmaiņu, kas ietekmē darbību, jo īpaši attiecībā uz vilcienu kustību traucētā režīmā.

Drošības brīdinājumi, ar kuriem jāveic apmaiņa organizācijā vai ar citām ieinteresētajām personām. Daži tipiski piemēri:

- *dzelzceļa pārvadājumu uzņēmumi sniedz informāciju infrastruktūras pārvaldītājam par visiem gadījumiem, kas var ietekmēt vilcienu kustību (ritošā sastāva bojājumi, piemēram, sakarsušas bukses), lai infrastruktūras pārvaldītājs varētu veikt riska kontroles pasākumus (piemēram, bloķēt satiksmi uz blakusesošajām sliedēm);*
- *infrastruktūras pārvaldītājs sniedz informāciju par infrastruktūras kļūmēm un iespējamiem pagaidu drošības pasākumiem, piemēram, ātruma ierobežojumiem, visiem dzelzceļa pārvadājumu uzņēmumiem, kas darbojas attiecīgajā telpā;*

process vai procedūra informācijas izplatīšanai par organizācijas struktūras izmaiņām mikro un makro līmenī;

to norādījumu kopijas, kas ir sniegti darbiniekiem, kuri veic ar drošību saistītus uzdevumus, un kas ir saistīti ar tīkla(-u) ekspluatācijas noteikumiem, kas ir:

- *pilnīgi — visi noteikumi un prasības, kas attiecas uz drošības jomā veicamiem uzdevumiem saistībā ar dzelzceļa pārvadājumu uzņēmuma darbību, ir identificēti un aprakstīti attiecīgajos dokumentos;*
- *precīzi — katrs noteikums un prasība ir pareizi formulēta bez kļūdām (piemēram, rīcība pirms signāla, ar drošību saistīta saziņa);*
- *konsekventi — prasības, ko piemēro atsevišķai personai vai atsevišķai personu grupai un kas izriet no dažādiem avotiem, ir saderīgas un konsekventas un nav pretrunīgas.*

Informācijas ierakstīšanas process ir noteikts attiecīgajos iekšējos noteikumos, izmantojot atbilstīgo saziņas kanālu.

Apmācību programmās tiek noteikts, kā komunikācija tiek pārvaldīta un kā komunikācijas prasmes tiek integrētas kompetenču vadības sistēmā.

Ziņošanas process, kas darbiniekiem ļauj ziņot par drošības jautājumiem taisnīgas kultūras politikas ietvaros, izskaidro, kā šī atgriezeniskā saite tiek analizēta un novērtēta, lai riska pārvaldības procesā varētu redzēt un ņemt vērā latentās sistēmas kļūmes. Process ietver arī veidu, kā darbiniekiem tiek sniegta atgriezeniskā saite par ziņošanu.

Procedūra, kurā izskaidroti dažādi sanāksmju veidi un attiecīgie rezultāti (piemēram, sanāksmju protokoli, piezīmes), parāda, kā drošības komunikācija tiek pārvaldīta gan augšup, gan lejup visā uzņēmumā.

4.4.6 Uzraudzības jautājumi

Pārbaudīt, vai ir ieviestas metodes un process, ko izmanto, lai nodrošinātu aktualitāti riska kontrolē un potenciālo iespēju un draudu izpētē.

Pārbaudīt, vai ir ieviests process oficiālas informācijas izmantošanas pārraudzībai.

Uzraudzībā galvenie jautājumi ir par to, cik aktuāla ir informācija un vai tā savlaicīgi sasniedz **visus** attiecīgos darbiniekus, piemēram, tos, kuri strādā nakts maiņās vai tālu no organizācijas galvenajām mītnēm.

4.5 Dokumentēta informācija

4.5.1 Normatīvā prasība

4.5.1. Drošības pārvaldības sistēmas dokumentācija

4.5.1.1. Ir izstrādāts drošības pārvaldības sistēmas apraksts, kurā ietverti šādi aspekti:

(a) ar dzelzceļa darbību drošību saistīto procesu un darbības, tostarp ar drošību saistītu uzdevumu un attiecīgo pienākumu identifikācija un apraksts (sk. 2.3. Organizatoriskās funkcijas, pienākumi, pārskatatbildība un pilnvaras);

(b) šo procesu mijiedarbība;

(c) procedūras vai citi dokumenti, kur aprakstīts, kā šie procesi tiek īstenoti;

(d) darbuzņēmēju, partneru un piegādātāju identifikācija un sniegto pakalpojumu veida un apjoma apraksts;

(e) tādu līgumsaistību un citu uzņēmējdarbības līgumu identifikācija, kas ir noslēgti starp organizāciju un citām d) apakšpunktā norādītajām personām un vajadzīgi, lai kontrolētu organizācijai raksturīgos drošības apdraudējumus un drošības apdraudējumus saistībā ar darbuzņēmēju izmantošanu;

(f) šajā regulā prasītā atsauce uz dokumentētu informāciju.

4.5.1.2. Organizācija nodrošina, ka saskaņā ar Direktīvas (ES) 2016/798 9. panta 6. punktu attiecīgajai valsts drošības iestādei (vai iestādēm) tiek iesniegts gada drošības pārskats, kas ietver:

(a) kopsavilkumu par lēmumiem, kuri nosaka ar drošību saistītu izmaiņu nozīmīguma līmeni, tostarp pārskatu par nozīmīgām izmaiņām, saskaņā ar Regulas (ES) Nr. 402/2013 18. panta 1. punktu;

(b) organizācijas drošības mērķus nākamajam gadam/turpmākajiem gadiem un to, kā nopietni drošības apdraudējumi ietekmē šo drošības mērķu noteikšanu;

(c) negadījumu/starpgadījumu iekšējās izmeklēšanas (sk. 7.1. No negadījumiem un starpgadījumiem gūtā mācība) un citu uzraudzības darbību (sk. 6.1. Uzraudzība, 6.2. Iekšējā revīzija un 6.3. Vadības veikta pārskatīšana) rezultātus saskaņā ar Regulas (ES) Nr. 1078/2012 5. panta 1. punktu;

(d) sīku informāciju par to, kā norit neīstenoto valsts izmeklēšanas struktūru ieteikumu īstenošana (sk. 7.1. No negadījumiem un starpgadījumiem gūtā mācība);

(e) organizācijas drošības raksturlielumus, kas noteikti organizācijas drošības rādītāju izvērtēšanas vajadzībām (sk. 6.1. Uzraudzība);

(f) attiecīgā gadījumā — RID minētā drošības konsultanta gada ziņojuma secinājumus par organizācijas darbību saistībā ar bīstamo kravu pārvadājumiem.

4.5.2. Informācijas radīšana un atjaunināšana

4.5.2.1. Organizācija nodrošina, ka ar drošības pārvaldības sistēmu saistītas dokumentētas informācijas radīšanai un atjaunināšanai tiek izmantoti atbilstoši formāti un informācijas līdzekļi.

4.5.3. Dokumentētas informācijas kontrole

4.5.3.1. Organizācija ar drošības pārvaldības sistēmu saistītu dokumentētu informāciju, jo īpaši tās glabāšanu, izplatīšanu un izmaiņu vadību, kontrolē, lai attiecīgā gadījumā nodrošinātu tās pieejamību, piemērotību un aizsardzību.

4.5.2 Mērķis

Pieteikuma iesniedzējam ir jāparāda, ka vispārējā drošības pārvaldības sistēma ir atbilstoša sniegto pakalpojumu veidam un apjomam un spēj pārvaldīt radītos riskus. Šajā nolūkā ir nepieciešams:

- *skaidrojums par pieteikuma iesniedzēja drošības politiku, organizāciju un augsta līmeņa SMS pasākumiem;*
- *sīkāks izklāsts par pasākumiem, kas ir paredzēti iepriekš minētajās prasībās 4.5.1.1. punkta a)–f) apakšpunktā un 4.5.1.2. punkta a)–f) apakšpunktā.*

Pieteikuma iesniedzējam ir arī jāparāda, kā tiek pārvaldīta tā *SMS* dokumentācija, t. i., kā notiek dokumentētas informācijas (t. i., dokumentu un ierakstu/datu) identificēšana, radīšana, uzturēšana, uzglabāšana un saglabāšana, lai pārliecinātos, vai tā ir aktuāla un darbiniekiem pēc nepieciešamības ir pieejamas pareizās versijas.

4.5.3 Paskaidrojumi

Jebkādi dokumenti, kuros pieteikuma iesniedzējs pierāda tā *SMS* atbilstību piemērojamām prasībām **(4.5.1.1. punkta f) apakšpunkts)**, ir daļa no *SMS* dokumentētās informācijas.

Turpmāk 3. attēls. attēlā ir norādīta tipiska dokumentācijas struktūra.

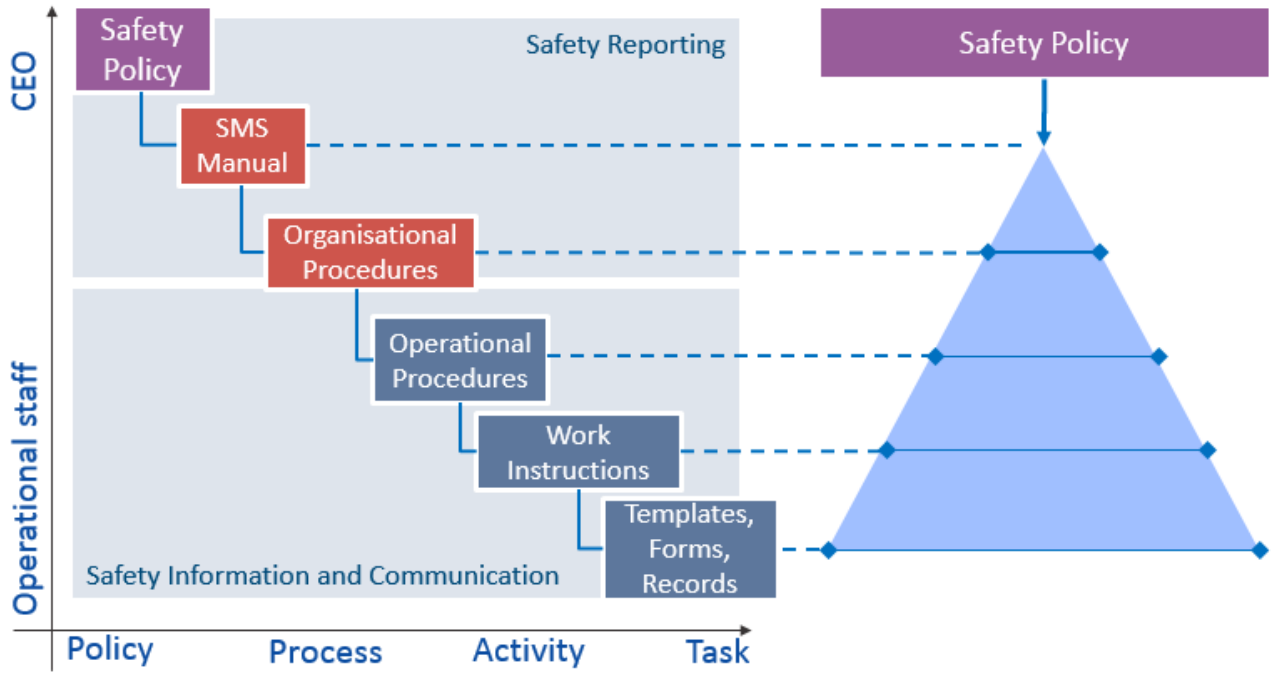

3. attēls. Tipiska dokumentācijas struktūra

Atkarībā no darbības telpas dzelzceļa pārvadājumu uzņēmumi var iesniegt dažādus ziņojumus **(4.5.1.2. punkts)** to dalībvalstu VDI, kurās tie veic darbības. Parasti ziņojuma joma attiecas tikai uz to darbības daļu, kas tiek veikta attiecīgajā dalībvalstī. Tomēr Aģentūra iesaka minētajā ziņojumā aptvert visu darbības telpu, jo tam ir jāatvieglo informācijas apmaiņa starp VDI, kas uzrauga vienu un to pašu dzelzceļa pārvadājumu uzņēmumu.

Drošības konsultanta gada ziņojums **(4.5.1.2. punkta f) apakšpunkts)** bīstamu kravu pārvadājumu gadījumā, kā to nosaka Direktīva 2008/68/EK ar grozījumiem un *RID,* — bīstamo kravu drošības konsultanta gada

ziņojums ir arī ievadinformācija gada drošības ziņojumam. Drošības konsultantam ir jāpilda noteiktas funkcijas, tostarp jākonsultē uzņēmums, kas viņu iecēlis, par veselības, drošības un vides jautājumiem saistībā ar bīstamo kravu pārvadājumiem un vajadzīgo ziņojumu sagatavošanu.

Dokumentētās informācijas identifikācija, formāts (piemēram, valoda, programmatūras versija un grafika) un informācijas nesējs (piemēram, papīra, elektronisks formāts) **(4.5.2.1. punkts)** ir organizācijas ziņā. Tai nav jābūt rakstiskā papīra rokasgrāmatas formātā.

Kā tiek integrēti cilvēciskie un organizatoriskie faktori un drošības kultūra?

Dokumentu kontrole **(4.5.3.1. punkts)** nosaka procesu (vai procedūru) iekšējai kontrolei, jo īpaši pārskatīšanai un atbilstības apstiprināšanai pirms dokumentu izdošanas un izmantošanas, kas jāņem vērā un jāīsteno attiecībā uz informāciju, kura jādokumentē. Tās mērķis ir noteikt dokumentu aktuālo pārskatīšanas statusu, lai nepieļautu nederīgu vai novecojušu dokumentu izmantošanu. Kontrole jo īpaši nodrošina, ka:

- *visās vietās, kur tiek veiktas drošības pārvaldības sistēmas efektīvai funkcionēšanai būtiskas darbības, ir pieejami vajadzīgie attiecīgo dokumentu izdevumi;*
- *nederīgi vai novecojuši dokumenti tiek nekavējoties izņemti no visām to izdošanas vai izmantošanas vietām vai kā citādi netiek pieļauta to izmantošana neparedzētiem mērķiem;*
- *jebkādi novecojuši dokumenti, ko patur juridiskiem vai informatīviem mērķiem, ir atbilstoši identificēti.*

4.5.4 Pierādījumi

- *Pieteikuma iesniedzējam ir jāiesniedz apraksts par drošības pārvaldības sistēmu un par to, kā tā darbojas, ar atbilstošām norādēm uz attiecīgām procedūrām, ja nepieciešams **(4.5.1.1. punkta a)–c) apakšpunkts).***
- *Pieteikuma iesniedzējam ir jānorāda, kas ir tā darbuzņēmēji, piegādātāji un partneri un kā attiecības tiek kontrolētas un uzraudzītas, lai pārliecinātos, vai drošības riski gan pieteikuma iesniedzējam, gan tiem, ar kuriem tam ir līgumattiecības, tiek pienācīgi pārvaldīti, lai gādātu par drošību **(4.5.1.1. punkta d) un e) apakšpunkts).**.*
- *Pieteikuma iesniedzējam ir jānodrošina attiecīgā(-as) procedūra(-as), kas pierāda, ka viņš var kontrolēt dokumentētu informāciju **(4.5.1.1. punkta f) apakšpunkts)***
- *Pieteikuma iesniedzējam ir jānorāda funkcijas un pienākumi, kas ir noteikti ar drošību saistītu uzdevumu veikšanai, un tas, kā tiek pārvaldīti pieteikuma iesniedzēja un citu dalībnieku darbību radītie riski **(4.5.1.1. punkta a) apakšpunkts).***
- *Pieteikuma iesniedzējam jāiesniedz pierādījumi, ka tas ir sagatavojis (vai ieviesis pasākumus, lai sagatavotu) gada drošības ziņojumu, aptverot 4.5.1.2. punktā minētos jautājumus **(4.5.1.2. punkta a)-f) apakšpunkts).***
- *Pieteikuma iesniedzējam ir jānorāda, kā darbojas dokumentu pārvaldības sistēma, tostarp, kā tiek sniegta informācija un kā tā ir pieejama izmantošanai, kad tas ir vajadzīgs, kā notiek kontrolēta tās maiņa sistēmā un kā tā tiek glabāta un uzturēta, lai būtu ātri izgūstama, un dokumentu pārvaldības sistēmai ir jānodrošina iespēja informāciju glabāt vietās, kurās ir piemērota vide, lai līdz minimumam samazinātu tās kvalitātes pasliktināšanos vai sabojāšanu un novērstu tās zaudēšanu **(4.5.2.1. punkts, 4.5.3.1. punkts).***

4.5.5 Pierādījumu piemēri

Apraksts par drošības pārvaldības sistēmu, tās vispārējo struktūru un saites uz dokumentiem, kas pamato tajā ietvertos procesus (piemēram, rokasgrāmatu, organizatoriskajām un ekspluatācijas procedūrām, darba

norādījumiem). Neatkarīgi no dokumentētas informācijas jaunās koncepcijas, ko ieviesa *ISO*, organizācija var saglabāt tradicionālo dokumentācijas struktūru, ja vien tā atbilst paredzētajam mērķim.

Izklāsts par to, kā dažādie dokumenti tiek strukturēti, publicēti, darīti pieejami, noformēti kā lietas, uzturēti/pārskatīti un atcelti, ar atsauci uz attiecīgajām dokumentu kontroles procedūrām.

Gada pārskata sastādīšanas kārtība kopā ar iepriekšējās versijas kopiju, ja pieteikuma iesniedzējs ir jauns, procedūrā norādīts piedāvātais pārskata noformējums.

Ir noteikti, dokumentēti un tiek ievēroti dokumentu un ierakstu saglabāšanas termiņi.

Cilvēcisko un organizatorisko faktoru ņemšana vērā un drošības kultūras uzlabošana pozitīvi ietekmēs atbilstību attiecīgajām SMS prasībām, un pierādījumi par to būs atrodami:

Dokumentu pārvaldības process vai procedūra izklāsta, kā notiek dokumentu atjaunināšana pēc regulārās pārskatīšanas un negadījumiem vai starpgadījumiem. Procesā vai procedūrā ir noteikts sūdzību risināšanas process gadījumos, kad saskaņotie atjauninājumi nav ieviesti vajadzīgajā termiņā vai ja nav panākta vienošanās par to, kā atjaunināt dokumentu.

Tiek lietota kontrolēta valoda (t. i., īsi, skaidri teikumi, izvairoties no žargona), lai veicinātu vienotu izpratni un labu datu kvalitāti.

Ja praktiski iespējams, izmaiņu veidu norāda dokumentā vai attiecīgos pielikumos, lai atvieglotu to pārskatīšanu un apstiprināšanu, kā arī to izpratni darbiniekiem.

Procedūru izstrādes procesā ir paskaidrots, kā tiek ņemti vērā cilvēkfaktori un organizatoriskie faktori, piemēram:

- *saturs un atbilstība: atbilstība personas/cilvēku veiktajam uzdevumam, tostarp tas, kā vadošie operatori ir aktīvi iesaistīti šo procedūru izstrādē;*
- *plūsma: kā tiek definēts procesu un attiecīgo pienākumu apraksts (kurš ko dara), ko atbalsta blokshēmas;*
- *darbības joma: plašāka darbības scenārija integrēšana, lai nodrošinātu izpratni par veicamā uzdevuma ievadi un izvadi;*
- *saskarnes: satur izsmeļošu saskarņu identifikāciju un aprakstu. Ir skaidrs, kad procedūra jāizmanto un kad tā vairs nav piemērojama uzdevuma vai darba situācijas izmaiņu dēļ. Skaidri procedūras piemērošanas mērķi un darbības jomas noteikumi;*
- *derīgums: savlaicīgi atjaunināts un nodrošināts izpildei;*
- *atbilstība un vispusīgums: adekvāti tam, kā būtu jāveic darbs, un aptver visas nepieciešamās detaļas*
- *Apziņa: personālam ir laba izpratne par esošajām procedūrām/noteikumiem/prasībām, personālam ir izpratne par procedūru drošības apsvērumiem un iespējamo neatbilstības ietekmi uz operatīvajām darbībām.*
- *Rīkošanās pēc / reaģēšana: procedūras skaidri parāda, kāda darbība ir saistīta ar katru saziņu un paredzamo atbildi*
- *Sniegums stresa/ārkārtas situācijās: procedūras ir viegli veikt ārkārtas spriedzes apstākļos*
- *Elastība: procesi ļauj darbiniekiem elastīgi reaģēt ārkārtas situācijā, lai samazinātu negatīvās sekas.*
- *Personāla konsultācijas: procedūru izstrādes laikā notiek darbinieku konsultēšana — viņi vislabāk zina, kā paveikt darbu, un var sniegt komentārus vai alternatīvus risinājumus.*
- *Pārbaudes periods: procedūrai tiek veikts pārbaudes periods, kura rezultāts tiek pārskatīts pirms stāšanās spēkā.*
- *Pārskatīšana: procedūras efektivitāte tiek periodiski pārskatīta, un pārskatā tiek ņemti vērā uzraudzības rezultāti, revīzijas un mācības, kas gūtas no pagātnes notikumiem. Tā ir orientēta uz nepārtrauktu pilnveides garu un organizācijas mācīšanos.*

- *Izmaiņu pārvaldība: procedūras tiek pārskatītas, ja ienāk jaunas iekārtas vai procesi. Procedūru izmaiņu pārvaldība ir svarīga, jo ļauj tās saskaņot ar uzņēmumu mērķiem un pasākumiem un nodrošināt attiecīgo risku pārvaldību.*

Personāls, kas ir pilnvarots apstiprināt dokumentus izdošanai, nodrošina to satura precizitāti un saprotamību visiem tiešajiem gala lietotājiem (vai saņēmējiem), uz kuriem tas attiecas.

4.5.6 Atsauces un standarti

- *Pamatnostādnes par prasībām dokumentētai informācijai, ko paredz ISO 9001:2015, ISO/TC 176/SC2/N1286*

4.5.7 Uzraudzības jautājumi

Pārbaudīt, vai līgumsaistības paredz risku efektīvu pārraudzību un kontroli organizācijā (t. i., kad pakalpojumu sniegšanai tiek nolīgti darbuzņēmēji).

Veicot uzraudzību, ir ļoti svarīgi noteikt, kādas praksē ir attiecības starp personām, kuras kontrolē dokumentu pārvaldības sistēmu, un personām, kuras atbild par informācijas atjaunināšanu un sadarbību ar pirmajām minētajām personām. Tieši šajā līmenī bieži var pastāvēt dokumentācijas kontroles iedalījums, jo ir iespējams, ka abas šā procesa daļas atrodas divās dažādās pārvaldības ķēdēs. Tas var radīt, piemēram, situāciju, ka dokumentācijas atjaunināšanas darba nozīmīgums tiek uztverts atšķirīgi, rezultātā radot laika nobīdes dokumentācijas atjaunināšanā un ar to saistītus riskus.

Personāla spēja piekļūt atjauninātai informācijai/dokumentācijai.

SMS struktūrai un darbības modelim ir jāatspoguļo reālais darba izpildes veids, nevis tikai mākslīgi jāpapildina ieražas un prakse.

4.6 Cilvēkfaktoru un organizatorisko faktoru integrācija

4.6.1 Normatīvā prasība

4.6.1. Organizācija demonstrē sistemātisku pieeju cilvēkfaktoru un organizatorisko faktoru integrēšanai drošības pārvaldības sistēmā. Šī pieeja:

(a) ietver stratēģijas izstrādi un cilvēkfaktoru un organizatorisko faktoru jomas īpašo zināšanu un atzīto metožu izmantošanu;

(b) pievēršas riskiem saistībā ar iekārtu konstrukciju un izmantošanu, uzdevumiem, darba apstākļiem un organizatoriskiem pasākumiem, ņemot vērā cilvēku spējas un to robežas, un ietekmi uz cilvēka veiktspēju.

4.6.2 Mērķis

Pieteikuma iesniedzējs parāda, ka cilvēkfaktoru un organizatorisko faktoru pieejas sistemātiska izmantošana riska identificēšanā ir SMS neatņemama daļa. Šo elementu izpilde ir būtiska, lai varētu pierādīt, ka pieteikuma iesniedzējs ir kompetents veikt dzelzceļa darbību un ka tā *SMS* ir integrētas riska kontroles sistēmas, lai pārvaldītu riskus, kas tam rodas.

4.6.3 Paskaidrojumi

Cilvēkfaktori un organizatoriskie faktori ietver sistēmiskas perspektīvas izmantošanu, kad tiek apsvērta mijiedarbība starp cilvēkfaktoriem, tehnoloģiskajiem faktoriem un organizatoriskajiem faktoriem. Cilvēkfaktori un organizatoriskie faktori organizācijai ir jāņem vērā, īstenojot dzīves cikla pieeju. Tas nozīmē, ka tiek noteikti un izvērtēti cilvēkfaktori un organizatoriskie faktori drošības pārvaldības darbībās saistībā ar uzņēmējdarbības mērķiem, pārvaldību, darbībām, cilvēku veiktspēju, uzdevumiem un darbvietas iekārtojumu visā sistēmas dzīves ciklā, piemēram, no nodošanas ekspluatācijā līdz ekspluatācijas pārtraukšanai. Cilvēkfaktoru un organizatorisko faktoru stratēģijā ir norādīta sistemātiska pieeja cilvēkfaktoru un organizatorisko faktoru integrēšanai drošības pārvaldības darbībās.

Organizācijai ir jāattīsta nepieciešamā kompetence attiecībā uz cilvēkfaktoriem un organizatoriskiem faktoriem, kas tai ir nepieciešami, lai atbalstītu tās uzņēmējdarbību, jo īpaši attiecībā uz drošības funkcijām. Tas attiecas arī uz personālu, kas atbild par cilvēkfaktoru un organizatorisko faktoru integrēšanu riska novērtējumā. Cilvēkfaktoru un organizatorisko faktoru zināšanas nozīmē, ka iesaistītais personāls ir saņēmis īpašu apmācību, kā noteikts kompetenču pārvaldības sistēmā. Profesionālās zināšanas par cilvēkfaktoriem un organizatoriskiem faktoriem nozīmē to, ka darbinieki ir apmācīti atbilstošā līmenī, lai izpildītu prasības, vai piekļuvi kādam, kurš ir kvalificēts atbilstoši noteiktam valsts un/vai starptautiskajam standartam šajā jomā. Lielās organizācijās var būt cilvēkfaktoru nodaļas, kur strādā cilvēkfaktoru speciālisti, kuri atbalsta organizāciju. Mazas organizācijas var uzdot visu līmeņu vadītājiem pienākumu konstatēt ārēja cilvēkfaktoru speciālista piesaistīšanu pēc nepieciešamības.

Šī prasība ir saistīta ar cilvēkfaktoriem un organizatoriskiem faktoriem. Papildinformāciju par stratēģiju attiecībā uz cilvēkfaktoriem un organizatoriskajiem faktoriem skatiet šeit: 5. pielikums.

4.6.4 Pierādījumi

- *Pieteikuma iesniedzējs stratēģijā ir izklāstījis, kā cilvēkfaktori un organizatoriskie faktori tiek sistemātiski integrēti, lai riskus, kas saistīti ar mijiedarbību starp cilvēku uzvedību, organizatoriskajiem apstākļiem un tehnoloģiju, pienācīgi ņemtu vērā SMS procesos. To darot,*

pieteikuma iesniedzējam ir skaidri jānorāda, kur var atrast sīkāku informāciju par attiecīgajām procedūrām vai rīcības plāniem progresīvai integrācijai/attīstībai, norādot darbības, atbildīgās personas un laika grafiku ***(4.6.1. punkts).***

- *Tiek ievēroti pieejamie projektēšanas standarti, ar kuriem ņem vērā cilvēkfaktorus un organizatoriskos faktorus, kā arī paraugprakse. Attiecīgie standarti ir, piemēram, ISO sērija 11064 "Ergonomiska kontroles centru projektēšana" un ISO sērija 9241 "Cilvēka–sistēmas mijiedarbības ergonomika".*
- *Piemēram, attiecībā uz jauniem vai pārveidotiem projektiem, procedūrām, apmācību, darba slodzi un darba vidi, lai nodrošinātu sistēmas drošumu un efektivitāti visā tās dzīves laikā, tiek īstenots uz lietotāju vērsts projektēšanas process, kura pamatā ir cilvēciski un organizatoriski principi un metodes, kā arī lietotāju iesaistīšana. Tiešos lietotājus iesaista projektēšanas procesā, piemēram, prasību definēšanā, vēlākā izstrādes un testēšanas procesā. Uz lietotāju vērsts projektēšanas process ir iteratīvs process, kam ir vairāki posmi. Tiek veiktas dažādas analīzes, lai saprastu un noteiktu lietošanas kontekstu (piemēram, personāla un kompetenču analīze, uzdevumu analīze un risku analīze). Lietotāju prasības nosaka, pamatojoties uz šiem analīzes veidiem. Projektu risinājumus, tostarp saskarņu, darba vietu, apmācības, procedūru un organizācijas projektus, izstrādā tā, lai tiktu izpildītas lietotāju prasības. Projektus izvērtē, izmantojot oficiālas metodes, piemēram, uzdevumu analīzi, simulāciju, riska novērtēšanu, speciālistu izvērtējumus, lietotāju izvērtējumus, pārbaudi un apstiprināšanu. Konkrētāk tas attiecas uz cilvēkfaktoru un organizatorisko faktoru integrāciju riska novērtēšanā, informācijā un saziņā un dokumentētajā informācijā* ***(3.1., 4.4. un 4.5. punkts)****.*
- *Ražotāji un piegādātāji ir iesaistīti un apzinās cilvēkfaktorus transportlīdzekļu, aprīkojuma (cilvēka-mašīnas saskarnes) un IT sistēmu projektēšanā, un nepieciešamās prasības, kuras izriet no procesa, kas aprakstīts iepriekš minētajā aizzīmē, ir iekļautas specifikācijās un līgumos* ***(5.2. punkts)****.*
- *Partneri, piegādātāji un darbuzņēmēji ir iesaistīti cilvēkfaktoru un organizatorisko faktoru veicināšanā un integrācijā* ***(5.3. punkts)****.*
- *Darbības novērtēšanas procesi ietver cilvēku un organizatorisko faktoru principus un metodes, kas ir nodotas no riska novērtējuma* ***(6. punkts)****.*
- *Uzlabošanas procesi, tostarp negadījumu izmeklēšana, ietver cilvēkfaktoru un organizatorisko faktoru analīzi* ***(7. punkts)****.*

4.6.5 Pierādījumu piemēri

Cilvēkfaktoru un organizatorisko faktoru stratēģijas kopija, kurā ir sīki izklāstīts, kā tiek ņemta vērā cilvēkfaktoru un organizatorisko faktoru speciālistu un metožu izmantošana. Drošības politika attiecas uz cilvēcisko un organizatorisko faktoru stratēģiju.

Organizācija veic riska analīzi, izmantojot uz pierādījumiem balstītas ekspluatācijas un atbalsta procesu metodes visos dzīves cikla posmos, sākot no projektēšanas un beidzot ar likvidāciju. Analīzē tiek noteikti visi cilvēkfaktori un organizatoriskie faktori, kā arī veiktspēju ietekmējošie faktori, kas ietekmēs dzelzceļa drošību un drošības pārvaldības darbības, kuras ir nepieciešamas, lai kontrolētu identificētos riskus.

Cilvēkfaktoru un organizatorisko faktoru stratēģijā apliecina ieviestās drošības pārvaldības darbības, kā arī pieeja, ko izmanto tās efektivitātes pārraudzībai un uzlabošanai. Stratēģija ir balstīta uz proaktīvu pieeju, bet vajadzības gadījumā tā iekļauj arī reaktīvas darbības.

Cilvēkfaktoru metodes, piemēram, uzdevumu analīze un lietojamības analīze, tiek izmantotas kā ievade procedūru izstrādē, struktūrā un saturā, un pilna mēroga simulācijās ir iesaistīts pašreizējais operatīvais personāls, lai optimizētu procedūras. Drošības pārvaldības darbības, kas ir saistītas ar atbalsta funkcijām, uzdevumu plānošanu, darbinieku līmeņiem, apmācību, aprīkojuma izstrādi un izmantošanu, procedūrām un saziņas protokoliem, tiek identificētas un saistītas ar riska novērtējuma rezultātiem.

Šādā stratēģijā ir norādīts, kā cilvēkfaktori un organizatoriskie faktori tiek integrēti izmaiņu pārvaldības procesā. Cilvēkfaktoru integrēšana nozīmē procesu, kad cilvēkfaktori un ergonomika tiek integrēta sistēmtehnikas procesā. Cilvēkfaktoru integrēšanas plānā ir paredzēta sistemātiska pieeja saistības noteikšanai starp visām projekta darbībām un cilvēkfaktoru jomu. Cilvēkfaktoru projektēšana nozīmē cilvēka īpašību integrēšanu sistēmas definēšanā, izstrādē, pilnveidošanā un izvērtēšanā, lai optimizētu cilvēka–mašīnas veiktspēju atbilstoši ekspluatācijas nosacījumiem.

Kā ekspluatācijas procesi ietver kompleksus darba laika modeļus, cilvēkfaktoru un organizatorisko faktoru stratēģijā ir iekļauta noguruma riska pārvaldības programma.

Pastāv skaidra saikne starp riska novērtējuma rezultātiem, cilvēkfaktoru un organizatorisko faktoru stratēģiju un drošības mērķiem. Pēdējais no šiem ietver pakāpenisku cilvēkfaktoru un organizatorisko faktoru integrāciju, piemēram, uzņēmuma reālās situācijas kartēšanu, nepilnību identificēšanu, plānu izstrādi cilvēkfaktoru un organizatorisko faktoru integrēšanai vai uzlabošanai viņu SMS, lai process un atbilstošā dokumentācija tiktu savlaicīgi kontrolēta.

Paskaidrots, kā stratēģija vai tās daļa tiek paziņota darbiniekiem, izmantojot dažādus procesus, piemēram, paziņojot par drošības politiku, palielinot izpratni vai drošības mērķus.

4.6.6 Atsauces un standarti

- *Wickens, C.D., Lee, J.D., Liu, Y & Gordon Becker, S.E (2004. gads). An Introduction to Human Factors Engineering. New Jersey: Pearson Education. ISBN-13: 978-0131837362*
- *ISO standartu sērijas, piemēram,*
- *ISO sērija 6385:2004 Ergonomikas principi darba sistēmu izstrādē*
- *ISO sērija 11064 Ergonomiska kontroles centru projektēšana*
- *ISO sērija 9241 Cilvēka–sistēmas mijiedarbības ergonomika*
- *ISO sērija 10075 Ergonomikas principi saistībā ar garīgo darba slodzi*
- *CENELEC — EN 50126-1 Dzelzceļa aprīkojums. Uzticamības, pieejamības, uzturamības un drošuma (RAMS) specificēšana un demonstrēšana. 1.daļa: Vispārējs RAMS process, 5.6. nodaļa (jo īpaši 5.6.4. punkts)*
- *EEMUA 191. "Trauksmes sistēmas — izstrādes, pārvaldības un iepirkuma rokasgrāmata"*
- *UIC 651 Vadītāja kabīņu iekārtojums lokomotīvēs, motorvagonos, motorvagonu vilcienos un piekabvagonos*
- *Dzelzceļa drošības un standartu padome (2008. gads). "Saprast cilvēkfaktorus — rokasgrāmata dzelzceļa nozarei"*

4.6.7 Uzraudzības jautājumi

Pārbaudīt, vai cilvēkfaktoru jautājumi tiek ņemti vērā lēmumu pieņemšanas procesos risku pārvaldībai, veicot riska novērtēšanu, izmaiņu pārvaldību un aktīvu pārvaldību.

Pārbaudīt, vai ekspluatācijas dokumentos ir atspoguļota apņemšanās pārvaldīt cilvēkfaktorus, īstenojot ergonomisku projektēšanu (piemēram, lietotājdraudzīgs projekts, vienkārša valoda, grafika kā norādījumu papildinājums, vienkārša atjauninājumu pārvaldība), lai atbalstītu risku pārvaldību.

Pārbaudīt, vai veiktspējas pārraudzībā dzelzceļa pārvadājumu uzņēmums / infrastruktūras pārvaldītājs savu analīzi vērš uz cilvēkfaktoriem kā negadījumu, starpgadījumu vai bīstamu notikumu galvenajiem vai pakārtotajiem cēloņiem.

Pārbauda, vai ir dokumentēti tādu korektīvu pasākumu piemēri, kas ir veikti, lai likvidētu faktorus, kuri ietekmē cilvēku veiktspēju un kaitē drošībai.

5 Ekspluatācija

5.1 Ekspluatācijas plānošana un kontrole

5.1.1 Normatīvā prasība

5.1.1. Kad organizācija plāno, izstrādā, īsteno un pārskata savus ekspluatācijas procesus, tā nodrošina, ka ekspluatācijas laikā tiek:

(a) piemēroti pieļaujamā riska kritēriji un riska kontroles pasākumi (sk. 3.1.1. Riska novērtējums);

(b) izstrādāts(-i) drošības mērķu sasniegšanas plāns(-i) (sk. 3.2. Drošības mērķi un plānošana);

(c) vākta informācija ekspluatācijas pasākumu piemērošanas pareizības un efektivitātes mērīšanas vajadzībām (sk. 6.1. Uzraudzība).

5.1.2. Organizācija nodrošina, ka ekspluatācijas pasākumi atbilst ar drošību saistītajām prasībām, kas ir noteiktas piemērojamās savstarpējas izmantojamības tehniskajās specifikācijās un attiecīgajos valstu noteikumos, un citām attiecīgajām prasībām (sk. 1. Organizācijas konteksts).

5.1.3. Lai kontrolētu riskus, kad tas ir būtiski ekspluatācijas darbību drošībai (sk. 3.1.1. Riska novērtējums), jāņem vērā vismaz šie aspekti:

(a) esošu vai jaunu vilcienu maršrutu un jaunu dzelzceļa pārvadājumu pakalpojumu plānošana, ietverot jaunu ritekļu veidu ieviešanu, nepieciešamību nomāt ritekļus un/vai pieņemt darbā personālu no trešām personām un informācijas par tehnisko apkopi ekspluatācijas vajadzībām apmaiņu ar struktūrām, kas r atbildīgas par tehnisko apkopi;

(b) vilcienu kustības grafiku izstrāde un ieviešana;

(c) vilcienu vai ritekļu sagatavošana pirms kustības sākšanas, ietverot pārbaudes pirms izbraukšanas un vilcienu sastāvu veidošanu;

(d) vilcienu kursēšana vai ritekļu kustība dažādos ekspluatācijas apstākļos (normālā, traucētā un avārijas režīmā);

(e) ekspluatācijas pielāgošana pieprasījumiem par izņemšanu no ekspluatācijas un paziņojumiem par atgriešanu ekspluatācijā, ko izdod par tehnisko apkopi atbildīgās struktūras;

(f) ritekļu kustības atļaujas;

(g) saskarņu izmantojamība vilcienu vadītāju kabīnēs un vilcienu kustības vadības centros un ar tehniskās apkopes personāla izmantotajām iekārtām.

5.1.3 Lai kontrolētu riskus, kad tas ir būtiski ekspluatācijas darbību drošībai (sk. 3.1.1. Riska novērtējums), jāņem vērā vismaz šie aspekti:

(a) drošu transporta robežu noteikšana satiksmes plānošanas un vadības vajadzībām, pamatojoties uz infrastruktūras konstrukcijas parametriem;

(b) satiksmes plānošana, tostarp kustības grafiks un vilcienu ceļu iedalīšana;

(c) satiksmes pārvaldība reāllaikā normālā ekspluatācijas režīmā un traucētos ekspluatācijas režīmos, piemērojot satiksmes izmantošanas ierobežojumus un īstenojot satiksmes traucējumu pārvaldību;

(d) īpašu sūtījumu pārvadāšanas nosacījumu noteikšana.

5.1.4. Lai pārvaldītu pienākumu sadalījumu, kad tas ir svarīgi ekspluatācijas darbību drošībai, organizācija apzina pienākumus, kas attiecas uz drošas vilcienu kursēšanas un ritekļu kustības koordināciju un pārvaldību, un nosaka, kā attiecīgie uzdevumi, kuri ietekmē visu pakalpojumu sniegšanas drošību, tiek iedalīti kompetentajam personālam organizācijā (sk. 2.3. Organizatoriskās funkcijas, pienākumi, pārskatatbildība un pilnvaras) un attiecīgā gadījumā citām kvalificētām trešām personām (sk. 5.3. Darbuzņēmēji, partneri un piegādātāji).

5.1.4 Lai pārvaldītu pienākumu sadalījumu, kad tas ir svarīgi ekspluatācijas darbību drošībai, organizācija apzina pienākumus, kas attiecas uz dzelzceļu tīkla plānošanu un ekspluatāciju, un nosaka, kā attiecīgie uzdevumi, kuri ietekmē visu pakalpojumu sniegšanas drošību, tiek iedalīti kompetentam personālam organizācijā (sk. 2.3. Organizatoriskās funkcijas, pienākumi, pārskatatbildība un pilnvaras) un attiecīgā gadījumā citām kvalificētām trešām personām (sk. 5.3. Darbuzņēmēji, partneri un piegādātāji).

5.1.5. Lai pārvaldītu informāciju un saziņu, kad tas ir svarīgi ekspluatācijas darbību drošībai (sk. 4.4. Informācija un saziņa), attiecīgajam personālam (piemēram, vilcienu apkalpēm) sniedz sīku informāciju par visiem konkrētajiem brauciena apstākļiem, tostarp par attiecīgajām izmaiņām, kas var radīt briesmas, pagaidu vai pastāvīgiem ekspluatācijas ierobežojumiem (piemēram, konkrēta ritekļu veida vai konkrētu maršrutu dēļ) un nosacījumiem, kas attiecas uz īpašiem sūtījumiem, ja tie ir nepieciešami.

5.1.5 Lai pārvaldītu informāciju un saziņu, kad tas ir svarīgi ekspluatācijas darbību drošībai (sk. 4.4. Informācija un saziņa), attiecīgo personālu (piemēram, signalizētājus) informē par īpašām maršrutizācijas prasībām vilcieniem un ritekļu kustību, tostarp par attiecīgajām izmaiņām, kas var radīt briesmas, pagaidu vai pastāvīgiem ekspluatācijas ierobežojumiem (piemēram, sliežu ceļa tehniskās apkopes dēļ) un nosacījumiem, kas attiecas uz īpašiem sūtījumiem.

5.1.6. Lai pārvaldītu kompetenci, kad tas ir svarīgi ekspluatācijas darbību drošībai (sk. 4.2. Kompetence), organizācija saskaņā ar piemērojamajiem tiesību aktiem (sk. 1. Organizācijas konteksts) savam personālam nodrošina:

(a) mācību un darba instrukciju ievērošanu un korektīvu pasākumu veikšanu vajadzības gadījumā;

(b) īpašu apmācību, ja gaidāmas izmaiņas, kas ietekmē ekspluatācijas norisi vai personālam uzticētos uzdevumus;

(c) pienācīgu pasākumu veikšanu pēc negadījumiem un starpgadījumiem.

5.1.2 Mērķis

Pieteikuma iesniedzējam ir jāpierāda, ka tas ir ieviesis attiecīgus procesus ekspluatācijas risku pārvaldībai ar *SMS* starpniecību, tostarp pārliecinoties, vai darbinieki saprot savas funkcijas, ekspluatācijas riskus, ar kuriem viņi saskaras, un to, kādi ir kontroles pasākumi, un ka darbiniekiem ir atbilstoša kompetence un apmācība šādu risku pārvaldībai saskaņā ar drošības pārvaldības sistēmas dokumentāciju.

Pieteikuma iesniedzējam ir jānodrošina, ka ritekļi vai infrastruktūra tiek ekspluatēta droši saskaņā ar piemērojamām prasībām dažādos darbības apstākļos (t. i., normālas ekspluatācijas, traucētas ekspluatācijas vai avārijas režīmā), ietverot arī aktīvu izmantošanu testēšanas mērķiem (piemēram, ritekļu gaitas īpašību testēšana pirms atļaujas piešķiršanas) un izņēmuma apstākļos (piemēram, neierasti sūtījumi — tādu lielu

nedalāmu priekšmetu, ko nevar pārvest ar citiem transportlīdzekļiem, piemēram, betona siju / tilta kopņu, transportēšana).

5.1.3 Paskaidrojumi

Iepriekš minētā tiesību akta 5.1.3., 5.1.4. un 5.1.5. punktā, kur šī prasība attiecas uz infrastruktūras pārvaldītājiem, noteikumi, kas rakstīti ar melniem burtiem, ir aizstāti ar zilā krāsā rakstītiem noteikumiem.

Direktīvā (ES) 2016/798 ir noteikts, ka dzelzceļa pārvadājumu uzņēmumiem un infrastruktūras pārvaldītājiem ir jāizveido SMS, lai pārvaldītu drošības apdraudējumus, kas ir saistīti ar to dzelzceļa darbībām. Drošības pārvaldības jomā pastāv vienprātība, ka drošībai ir jābūt pēc iespējas integrētai parastajos uzņēmējdarbības procesos. Tas vajadzīgs tādēļ, lai uzņēmums pievērstos drošībai tikpat lielā mērā kā jebkuram citam uzņēmējdarbības procesam, tādējādi samazinot konfliktus starp dažādajiem procesiem.

ISO vadlīnijās (N360), kas ir SL pielikuma papilddokuments, ir noteikts, ka 8. noteikuma (Ekspluatācija) mērķis ir noteikt elementus, kas jāīsteno organizācijas darbībās, lai nodrošinātu pārvaldības sistēmas prasību izpildi, kā arī to, ka tiek ņemti vērā prioritārie riski un iespējas. Turklāt ir noteikts, ka var paredzēt arī papildu prasības (konkrētai disciplīnai) saistībā ar ekspluatācijas plānošanu un kontroli. Tās jo īpaši nedrīkst būt kaitējošas uzņēmuma uzņēmējdarbībai, bet tām ir jānodrošina pietiekama sistēma, lai kontrolētu galveno drošības jautājumu pārvaldību organizācijas uzņēmējdarbības procesos.

Papildus ir norādītas skaidras saites starp ekspluatācijas prasībām un citām pārvaldības sistēmas prasībām (līdzīgi Regulas (ES) 2019/779 II pielikumā noteiktajai pieejai), lai skaidri parādītu, ka saistībā ar konkrētajām pārvaldības sistēmas prasībām ir jāņem vērā īpašas ekspluatācijas prasības (piemēram, maršrutu plānošana dzelzceļa pārvadājumu uzņēmumiem ir darbība, kurai jāveic riska novērtēšana). Šī pieeja nav paredzēta kā izsmeļoša, bet tās mērķis ir identificēt konkrētus jautājumus, kas, kā uzskata iestādes, ir būtiski (pamatojoties uz to pieredzi) un tāpēc jāpārbauda to novērtēšanas vai uzraudzības pasākumu laikā. Dzelzceļa pārvadājumu uzņēmumi un infrastruktūras pārvaldītāji nedrīkstētu koncentrēties tikai uz šīm konkrētajām prasībām, kad tie izstrādā savu drošības pārvaldības sistēmas kārtību (neņemot vērā, piemēram, citus drošības apdraudējumus). Jebkurā gadījumā dzelzceļa pārvadājumu uzņēmumiem un infrastruktūras pārvaldītājiem ir jāpiemēro drošības pārvaldības sistēmas prasības (piemēram, riska novērtēšana, pārraudzība, kompetence, informācija un paziņošana) visiem saviem attiecīgajiem uzņēmējdarbības procesiem, lai parādītu, ka drošības apdraudējumi tiek pienācīgi kontrolēti.

SMS integrēšanai uzņēmējdarbības/ekspluatācijas procesos ir ļoti liela nozīme, un, lai sasniegtu šo mērķi, organizācijai ir jāizpilda piemērojamās SITS **(5.1.2. punkts)**, piemēram, SITS OPE, un paziņotie valsts noteikumi, ja saskarnes prasības nav pilnīgi atrunātas SITS. Dalībvalsts vai tās iestāde var arī publicēt pieņemamus atbilstības nodrošināšanas līdzekļus, lai veicinātu atbilstību to valsts noteikumiem. Attiecīgā gadījumā būtu jāapsver vismaz šie ekspluatācijas procesi:

- *darbības infrastruktūra (infrastruktūras maršrutu un aprīkojuma kontrole, ritekļu kustības atļaušana visos apstākļos un infrastruktūras uzturēšanas nodrošināšana — vilcienu vadības un signalizācijas lauka iekārta(-s));*
- *vilcienu ekspluatācija (maršrutu un attiecīgu termiņu izstrāde, vilcienu sagatavošanas pārvaldība, vilcienu vadīšanas nodrošināšana, ritekļu apkalpes personāls, testēšana, uzturēšana un remonts);*
- *manevru pakalpojumi (ritekļu kustība, lai nokomplektētu vai izkomplektētu vilcienu).*

SITS OPE šajā ziņā ir būtiska, jo tajā ir izklāstīti darbības pamatprincipi (DPP), kuriem jābūt atspoguļotiem attiecīgajās *SMS* daļās, tāpēc atbilstību SITS OPE var izmantot, lai pierādītu atbilstību attiecīgajām iepriekš minētajām *SMS* prasībām.

Infrastruktūras pārvaldītājam ir jānorāda un jānodrošina apstākļi un pasākumi ritekļa izmantošanai testiem tīklā attiecīgajā termiņā, kas noteikts Direktīvas (ES) 2016/797 21. panta 3. un 5. punktā **(5.1.2. punkts)**.

Maršrutu saderības pārbaužu atskaitēs ir ietverts tā ritekļa/vilciena raksturojums, kas izvērtēts, ņemot vērā plānotos ekspluatācijas maršrutus, ietverot iespējamo(-os) novirzīšanas maršrutu(-us), ko ir norādījuši infrastruktūras pārvaldītāji (skatiet SITS OPE 4.2.2.5. punktu).

Ekspluatācijas maršruta raksturojuma pamatā ir infrastruktūras reģistrs (RINF) un/vai infrastruktūras pārvaldītāja sniegtā informācija.

Ja jebkura no pusēm konstatē problēmas, dzelzceļa pārvadājumu uzņēmumam un infrastruktūras pārvaldītājam ir jārod kopīgs risinājums.

Jauns dzelzceļa pārvadājumu pakalpojums **(5.1.3. punkta a) apakšpunkts)** var ietvert jaunu kravas veidu pārvadājumus.

"Drošas robežas" **(5.1.3. punkta a) apakšpunkts)** infrastruktūras pārvaldītājiem nozīmē gan drošas fiziskās infrastruktūras ierobežojumus, ja tas ir nepieciešams, gan infrastruktūras drošības ierobežojumus, gan arī vadības un kontroles ierobežojumus, ja to prasa šīs infrastruktūras projektēšanas ierobežojumi.

"Ritekļu kustībai" **(5.1.3. punkta d) apakšpunkts)** ir plašāka nozīme nekā "vilcienu kustībai" (t. i., plānotai ritekļu kustībai) un atļaujām, ko piešķir pirms vilciena izbraukšanas. Tā var ietvert arī salūzuša vilciena atjaunošanu, sliežu ceļa tehniskās apkopes mašīnu kustību vai neplānotu bojāta ritekļa aizstāšanu vilcienā pirms tā izbraukšanas.

Atbilstoši 1.1. pantam UIC brošūrā 502-1 terminam "īpaši sūtījumi" **(5.1.5. punkts)** ir ieteikta šāda definīcija: *"Sūtījumu uzskata par īpašu, ja tā ārējie izmēri, svars vai īpašības attiecībā pret transportēšanā iesaistītā dzelzceļa pārvadājumu uzņēmuma stacionāro iekārtu vai vagonu rada īpašas grūtības, un tāpēc to var pieņemt tikai īpašos tehniskos vai ekspluatācijas apstākļos*". SITS OPE definē ārkārtas pārvadājumus šādi: *"Transportlīdzeklis un/vai pārvadātā krava, kas konstrukcijas, gabarītu vai svara dēļ neatbilst maršruta parametriem un kam ir nepieciešama īpaša pārvietošanās atļauja, kā arī var būt nepieciešami īpaši nosacījumi tā daļai vai visam braucienam."*

Kā tiek integrēti cilvēciskie un organizatoriskie faktori un drošības kultūra?

Informācijas apmaiņa ekspluatācijas mērķiem par ritekļu tehnisko apkopi **(5.1.3. punkta a) apakšpunkts)** ar EU un turētājiem ir noteikta Regulas (EU) 2019/779 5. panta 3. punktā. Tas attiecas arī uz tehniskās apkopes grafiku un visiem ierobežojumiem, ko ECM ir noteikusi tehniskās apkopes laikā (īstermiņa plānošana).

Ja ir sniegta atsauce uz vilcienu grafiku izstrādi un īstenošanu **(5.1.3. punkta b) apakšpunkts)**, tas nozīmē, ka pieteikuma iesniedzējam ir jāparāda, kā tas ar riska novērtēšanas starpniecību ir pārvaldījis darbības radīto risku tā organizācijā un saskarnē ar citiem dalībniekiem. Piemēram, pieteikuma iesniedzējam ir jāparāda, ka tas ir ņēmis vērā:

- *papildu darba slodzi signalizācijas darbiniekiem, kad noteiktos laikos tiek palielināts vilcienu skaits;*
- *atbilstošus ekspluatācijas līgumus ar attiecīgo(-ajiem) infrastruktūras pārvaldītāju(-iem) par satiksmes apturēšanu, atjaunošanu, informācijas apmaiņu un visiem citiem pakalpojumiem, ko uzskata par vajadzīgiem;*
- *ar sliežu ceļa tehnisko apkopi saistīto risku pārvaldību, kad vilcieni veic braucienus 24 stundas diennaktī.*

Organizācija piemēro proaktīvu riska novērtēšanas procesu, kas ļauj identificēt tās dzelzceļa darbībai piemērojamos riskus, tostarp kopīgās saskarnes riskus un tos, kas izriet no cilvēkfaktoriem un organizatoriskiem faktoriem (sk. arī 3.1. punktu). Tas arī samazina pārmērīgas paļaušanās uz iedzimtām procedūrām vai noteikumiem risku.

Organizācija piemēro riska pieņemšanas kritērijus, lai noteiktu, vai esošās darbības ir pietiekamas risku saglabāšanai vai to samazināšanai līdz pieņemamam līmenim, vai arī ir jāidentificē jaunas darbības. Pēc tam

organizācija pārraudzības procesā integrē savas operatīvās darbības un atbilstību SITS, ciktāl tās attiecas uz darbībām (skatiet ***6. sadaļu Darbības novērtējums***).

Darbības plānošanā ir jāņem vērā cilvēkfaktori un organizatoriski faktori, lai uzlabotu drošības kultūru, piemēram, saistībā ar darba grafikiem, noguruma pārvaldību, stresu, darba vidi (fizisko un psihosociālo), darbvietām un darba procesiem. Tas ir nepieciešams, lai nodrošinātu, ka izmaiņām vai pasākumiem nav negatīvas ietekmes uz cilvēku veiktspēju vai organizatorisko drošību.

5.1.4 Pierādījumi

- *Informācija, kas liecina, ka, plānojot, izstrādājot, īstenojot un pārskatot savus ekspluatācijas procesus, pieteikuma iesniedzējs plāno sasniegt drošības mērķus, piemēro riska novērtēšanas pasākumus un pārrauga rezultātus, norādot arī, kur ir atrodama papildu informācija par procedūrām **(5.1.1. punkta a)–c) apakšpunkts)**;*
- *pierādījumi par to, ka organizācija pārzina un faktiski īsteno visas obligāto drošības prasību kategorijas, kas ir attiecināmas uz tās darbību, turklāt izklāstot, kā SMS nodrošina atbilstību šādām prasībām;*
- *informācija, kas apliecina, ka pieteikuma iesniedzējs pārliecinās, vai tā ekspluatācijas pasākumi atbilst piemērojamām prasībām (tiesību aktiem, standartiem u. tml.) **(5.1.2. punkts)**.*
- *Saistībā ar ritekļu tipa atļauju un/vai atļauju ritekļa laišanai tirgū infrastruktūras pārvaldītājs spēj norādīt un nodrošināt **(5.1.2. punkts)**:*
    - *ekspluatācijas nosacījumus, kas piemērojami ritekļa izmantošanai testos tīklā, pamatojoties uz pieteikuma iesniedzēja sniegto informāciju atļaujas saņemšanai;*
    - *jebkādus vajadzīgos pasākumus, kas jāveic infrastruktūrā, lai nodrošinātu drošu un uzticamu ekspluatāciju testu laikā tīklā;*
    - *jebkādus vajadzīgos pasākumus infrastruktūras iekārtās testu veikšanai tīklā.*
- *Attiecībā uz pārbaudi pirms apstiprinātu ritekļu izmantošanas (Direktīvas (ES) 2016/79723. punkta a) apakšpunkts) un jo īpaši maršrutu saderības pārbaudi (Direktīvas (ES) 2016/797 23.1. punkta a) apakšpunkts) dzelzceļa pārvadājumu uzņēmums savā SMS var identificēt un nodrošināt **(5.1.3. punkta a) apakšpunkts)** pierādījumus, procedūras un ierakstus, kas apliecina, ka riteklis ir saderīgs ar maršrutu, kurā to ir plānots ekspluatēt, un ir pienācīgi integrēts vilciena sastāvā (sk. arī SITS OPE 4.2.2.5. punktu).*
- *Pierādījumi par ekspluatācijas dokumentācijas atbilstību prasībām attiecībā uz ekspluatācijas (un tehniskās apkopes) pārvaldību organizatoriskajās un fiziskajās robežās, piemēram, organizatoriskās, tehniskās un ekspluatācijas saskarnes ar kaimiņvalstu infrastruktūru, robežstacijām, mijiedarbība ar citiem dzelzceļa pārvadājumu uzņēmumiem vai infrastruktūras pārvaldītājiem u. tml. **(5.1.2. punkts)**.*
- *Informācija, kā notiek ekspluatācijas pasākumu risku pārvaldība ar riska novērtēšanas procesa starpniecību, aptverot iepriekš minētajās prasībās izklāstītos elementus, tostarp attiecībā uz cilvēciskajiem un organizatoriskiem faktoriem **(5.1.3. punkta a) –g) apakšpunkts)**.*
- *Pierādījumi, ka par tehnisko apkopi atbildīgā struktūra ievēro Direktīvas (ES) 2016/798 14. panta 2. punktu **(5.1.3. punkta f) apakšpunkts).***
- *Informācija, kā tiek pārvaldīta atbildība, arī atbildība par noguruma riska pārvaldību, nolūkā garantēt ekspluatācijas pasākumu drošību **(5.1.4. punkts)**.*
- *Informācija, kā organizācija pārvalda informāciju un saziņu nolūkā garantēt ekspluatācijas pasākumu drošību **(5.1.5. punkts).***
- *Informācija par kompetences pārvaldības sistēmu un saistītajām procedūrām un par to, kāda ir to saistība ar konkrētiem darba vai uzdevumu norādījumiem, lai uzturētu ekspluatācijas pasākumu drošību **(5.1.6. punkts).***

- *Pierādījumi, ka ekspluatācijas dokumentācija (procedūras, darba norādījumi u. tml.) vajadzības gadījumā tiek atjaunināta* ***(sk. arī 4.5.3. punktu).***

5.1.5 Pierādījumu piemēri

Obligāto prasību (tostarp SITS) saraksts un informācija par to, kā pieteikuma iesniedzējs tās izpilda **(sk. arī 2. punktu)**.

Skaidrojums, kā tiek pārvaldīti ekspluatācijas riski ar riska novērtēšanas procesa starpniecību un kā tiek nodrošināta ekspluatācijas drošības mērķu sasniegšana. Ir norādītas saites uz attiecīgo procedūru atrašanās vietu.

Izklāsts par to, kā *CMS* veicina ekspluatācijas risku kontroli un kā tiek pārvaldīta informācijas aprite un saziņa, lai nodrošinātu risku pienācīgu kontroli.

Sīkāka informācija par ritošā sastāva apkopes sistēmu.

Ziņas par procedūru pārbaužu veikšanai pirms izbraukšanas (SITS OPE), lai nodrošinātu atbilstības pārbaudi attiecībā uz:

- *bremzēšanu (bremzēšanas lapas sagatavošana);*
- *vilciena sastāvu;*
- *priekšējiem un aizmugurējiem signāliem;*
- *slodzes un vilkto ritekļu stāvokli.*

Neatbilstību konstatēšanai izmantotā procesa kopija un informācija par to, kā tiek nodrošināta vajadzīgo pasākumu veikšana, piemēram, ritekļa izņemšana no ekspluatācijas, salūzušas/bojātas sastāvdaļas/aprīkojuma/ritekļa nomaiņa vai ekspluatācijas ierobežojumu ieviešana.

Dokuments, kurā ir norādīti ritekļu veidi, kas izmantojami katrā konkrētajā maršrutā, veicamo darbību veidi un jo īpaši:

- *jebkuri ierobežojumi konkrētu ritekļu veidu ekspluatācijai;*
- *jebkuri ierobežojumi konkrētu ritekļu veidu ekspluatācijai konkrētos maršrutos;*
- *tehniskās apkopes papildu prasības īpašiem maršrutiem* ***(sk. arī 5.2. punktu)****.*

Saistībā ar atbilstību darbības pamatprincipiem (DPP) un SITS OPE ir iesniegti pierādījumi, kas apliecina, ka dzelzceļa pārvadājumu uzņēmums var nodrošināt (tikai kā ilustratīvs piemērs):

- *vilciena ekspluatācijas iespēju kādā līnijas daļā tikai tad, ja vilciena sastāvs ir saderīgs ar infrastruktūru (3. DPP).*

  Minētais attiecas uz apstiprinājumu par vilciena saderību ar maršruta infrastruktūru, kurā to plānots ekspluatēt, pirms tiek atļauta tā kustība. Vilciena un infrastruktūras savstarpējo saderību ietekmē galvenokārt ritekļa izmēri un jebkura tam uzliktā slodze, atstatumi starp vilcienu un infrastruktūru vai vilcieniem, kas atrodas uz blakusesošām sliedēm (sliežu platums), minimālā nepieciešamā vilciena bremzēšanas jauda, vilciena svars un garums, infrastruktūras jauda un spēja.

  Ir pierādījumi, ka:

- *tiek veiktas pārbaudes pirms izbraukšanas, lai nodrošinātu, ka pirms vilciena brauciena sākšanas vai brauciena laikā tā pasažieri, apkalpe un kravas tiek pārvadātas droši (4. DPP).*

  Minētais attiecas uz vilcienu un tā gatavību kustībai. Tas ietver, piemēram, tādus drošības aspektus kā vilciena bremzēšanas jauda, ātrums, ar kādu vilcienam atļauts braukt, vilciena sastāva veidošana un sakabināšana, kravas identificēšana, iekraušana un nostiprināšana, pienācīgas informācijas

sniegšana vilciena sagatavošanas un ekspluatācijas personālam. Mērķis ir novērst sadursmes un nobraukšanu no sliedēm, ko var izraisīt vairāki riski.

Cilvēcisko un organizatorisko faktoru ņemšana vērā un drošības kultūras uzlabošana pozitīvi ietekmēs atbilstību attiecīgajām SMS prasībām, un pierādījumi par to būs atrodami:

Dokumentā, kurā ir aprakstītas jebkuras papildu prasības attiecībā uz traucētas ekspluatācijas situāciju pārvaldību (piemēram, ja ir noticis starpgadījums ar ritekli) tīklā(-os), ko aptver darbības telpa.

Personas, kuras ir atbildīgas par operatīvo darbību plānošanu un izpildi, ir apmācītas ņemt vērā cilvēkfaktorus un organizatoriskos faktorus, lai integrētu gan cilvēka darbības spējas, gan ierobežojumus, tostarp identificētos riskus un drošības pasākumus.

Drošības informācijā tiek identificēti un ievēroti cilvēcisko un organizatorisko faktoru principi (sk. tālāk ***4.4. sadaļu Informācija un saziņa***).

Noguruma pārvaldības procesā, kas piemērojams darbiniekiem, kuriem ir neregulārs darba laiks. Procesa pamatā ir uz pierādījumiem balstītas metodes un profesionālā kompetence. Procesā ņem vērā, ka, īstenojot vispusīgu pieeju noguruma riska pārvaldībai, ir jāapsver vairāki faktori. Noguruma pārvaldības programmā ir iekļauta darba vides un darba uzdevumu plānošana un kontrole, lai, ciktāl tas ir praktiski iespējams, mazinātu noguruma ietekmi uz darbaspēka modrību un veiktspēju atbilstoši riska līmenim un ekspluatācijas veidam.

5.1.6 Atsauces un standarti

- *ISO N360 JTCG konceptuāls SL pielikuma papilddokuments*
- *UIC brošūra Nr. 502-1*
- *Direktīvas 2008/68/EK (RID) II pielikums*
- *Rokasgrāmata par SITS OPE*

5.1.7 Uzraudzības jautājumi

Ekspluatācijas darbību uzraudzība ir jāveic, pievēršoties diskrētām jomām un izvērtējot tās sīkāk, lai redzētu, kā tās ir atspoguļotas uzraugāmās organizācijas drošības pārvaldības sistēmā un vai tajās strādā atbilstošie darbinieki atbilstošajā vietā un veic atbilstošo darbu. Tādējādi VDI varēs redzēt, vai *SMS* tiek attiecināta uz visām darbībām kā vienotu kopumu, vai arī tie tiek pārvaldīti atsevišķi, ar vājām saitēm ar drošības mērķiem un vispārējo stratēģiju.

Veicot uzraudzību, jo īpaši ir jāpārbauda:

- *tas, kā augstāka līmeņa SMS dokumenti tiek pārveidoti saskaņotos vietējos norādījumos, ko izmanto, lai pārvaldītu risku ekspluatācijas līmenī;*
- *avārijas apstākļu vai neplānotu situāciju pārvaldība;*
- *tas, kā tiek pārvaldītas darbības robežas, tostarp pasākumi mijiedarbībai ar citām personām;*
- *noguruma pārvaldības kārtība;*
- *bīstamu vielu pārvaldība;*
- *bīstamu kravu pārvadāšanas kārtība, tostarp organizācijas personāla apmācība, funkcijas un pienākumi, kā noteikts RID 1.3., 1.4. un 1.8. nodaļā, pēc nepieciešamības sadarbojoties ar jebkuru citu bīstamo kravu pārvadājumu kompetento iestādi;*
- *atbilstība TSI OPE norādītajiem pamata darbības principiem.*

5.2 Aktīvu pārvaldība

5.2.1 Normatīvā prasība

5.2.1. Organizācija pārvalda ar fiziskajiem aktīviem saistītos drošības apdraudējumus visā aktīvu dzīves ciklā (sk. 3.1.1. Riska novērtējums) no projekta līdz likvidācijai un izpilda ar cilvēkfaktoriem saistītās izmantošanas prasības.

5.2.2. Organizācija:

(a) nodrošina, ka aktīvus izmanto paredzētajām vajadzībām, vienlaikus uzturot tos ekspluatācijai drošā stāvoklī, attiecīgā gadījumā saskaņā ar Direktīvas (ES) 2016/798 14. panta 2. punktu, un uzturot tiem paredzēto veiktspējas līmeni;

(b) pārvalda aktīvus normālā un traucētā ekspluatācijas režīmā;

(c) iespējami drīz pirms aktīva ekspluatācijas vai tās laikā konstatē neatbilstības ekspluatācijas prasībām, tostarp attiecīgi piemēro izmantošanas ierobežojumus, lai nodrošinātu aktīva uzturēšanu ekspluatācijai drošā stāvoklī (sk. 6.1. Uzraudzība).

5.2.3. Organizācija nodrošina, ka aktīvu pārvaldības pasākumi attiecīgā gadījumā atbilst visām pamatprasībām, kas noteiktas attiecīgajās savstarpējas izmantojamības tehniskajās specifikācijās (sk. 1. Organizācijas konteksts).

5.2.4. Lai kontrolētu riskus, kad tas ir būtiski tehniskās apkopes nodrošināšanai (sk. 3.1.1. Riska novērtējums), jāņem vērā vismaz šie aspekti:

(a) aktīva uzturēšanai ekspluatācijai drošā stāvoklī paredzētās tehniskās apkopes nepieciešamības konstatēšana, pamatojoties uz aktīva plānoto un faktisko izmantojumu un tā konstrukcijas parametriem;

(b) pārvaldība, kas attiecas uz aktīva izņemšanu no ekspluatācijas tehniskās apkopes veikšanai, ja konstatēti bojājumi vai ja aktīva stāvoklis ir pasliktinājies, pārsniedzot a) apakšpunktā minētā ekspluatācijai drošā stāvokļa robežvērtības;

(c) pārvaldība, kas attiecas uz aktīva atgriešanu ekspluatācijā ar iespējamiem izmantošanas ierobežojumiem pēc tam, kad veikta aktīva uzturēšanai ekspluatācijai drošā stāvoklī paredzētā tehniskā apkope;

(d) monitoringa un mērīšanas iekārtu pārvaldības nolūkā nodrošināt to piemērotību paredzētajam mērķim.

5.2.5. Lai pārvaldītu informāciju un saziņu, kad tas ir svarīgi drošai aktīvu pārvaldībai (sk. 4.4. Informācija un saziņa), organizācija ņem vērā:

(a) attiecīgās informācijas apmaiņu organizācijā vai ar trešām personām, kas ir atbildīgas par tehnisko apkopi (sk. 5.3. Darbuzņēmēji, partneri un piegādātāji), jo īpaši informācijas apmaiņu par nepareizām darbībām saistībā ar drošību, par negadījumiem un starpgadījumiem, kā arī par iespējamiem aktīva izmantošanas ierobežojumiem;

(b) visas vajadzīgās informācijas, tostarp ar a) apakšpunktu saistītās informācijas, izsekojamību (sk. 4.4. Informācija un saziņa un 4.5.3. Dokumentētas informācijas kontrole);

(c) reģistru izveidošanu un uzturēšanu par visiem aktīviem, ietverot tādu izmaiņu pārvaldību, kas ietekmē aktīvu drošību (sk. 5.4. Izmaiņu pārvaldība).

5.2.2 Mērķis

Pieteikuma iesniedzējam jāapliecina, kā tas pārvalda savu aktīvu dzīves ciklu no projektēšanas līdz utilizācijai ar *SMS* noteikto procedūru un pasākumu starpniecību. Pieteikuma iesniedzējam jāapliecina, ka tas ir piemērojis uz cilvēku vērstu pieeju katrā dzīves cikla posmā. Tam ir sīki jāizklāsta, kā tā aktīvu pārvaldība mijiedarbojas ar dažādiem tā drošības pārvaldības sistēmas elementiem, piemēram, kompetences pārvaldību, ekspluatācijas plānošanu un pārraudzību. Pieteikuma iesniedzēja mērķim ir jābūt šādam — parādīt, ka tas ir ieviesis stabilu aktīvu pārvaldības sistēmu, kurā ņem vērā tā darbību veida un apjoma radītos riskus.

5.2.3 Paskaidrojumi

"Aktīvs" **(5.2. punkts)** ir jebkurš aprīkojums (stacionārs vai pārvietojams), konstrukcija, programmatūra vai jebkurš cits komponents, kam laika gaitā ir vajadzīga tehniskā apkope, lai varētu veikt dzelzceļa darbību. Aktīvus iedala dzelzceļa pārvadājumu uzņēmuma pārvaldītos aktīvos (pārsvarā tie ir ritekļi, bet arī cits aprīkojums, piemēram, riteņu virpas, drošības aizsardzības aprīkojums un datorprogrammas, kas ir paredzētas aktīvu drošai apkopei) un infrastruktūras pārvaldītāja pārvaldītos aktīvos (visi infrastruktūras komponenti, piemēram, sliežu ceļš, vadības/signalizācijas aprīkojums, aprīkojums vilcienu pārvirzīšanai no viena sliežu ceļa uz citu, strāvas avoti, pārbrauktuves, inženiertehniskās būves, piemēram, tilti, viadukti, tuneļi, platformas, lifti, eskalatori u. tml. Pilnīgs uzskaitījums ir sniegts Direktīvas (ES) 2012/34 I pielikumā).

Aktīva dzīves ciklam ir šādi posmi:

a) projektēšana;
b) īstenošana (būvniecība/ražošana, uzstādīšana, testēšana un nodošana ekspluatācijā);
c) ekspluatācija un tehniskā apkope;
d) remonts, pārveidojumi un modernizācija, tostarp izmaiņu pārvaldība;
e) atjaunošana, ekspluatācijas pārtraukšana un likvidācija.

Ir svarīgi, lai organizācija parādītu, kā tā nosaka un uztur spēkā (sistēmas un) drošības prasības aktīviem un kā notiks to pārbaude, apstiprināšana un uzraudzība.

Ja tehniskās apkopes veikšanai tiek nolīgta trešā persona, organizācijai ir pienākums noteikt un pārraudzīt, vai aktīva veiktspēja atbilst organizācijas noteiktajiem standartiem.

Tiklīdz ir ieviesti procesi ar drošībai kritiskiem aktīviem saistītu risku pārvaldībai, organizācijai ir jāpārrauga aktīvu veiktspēja attiecībā pret šādiem riskiem un organizācijas prognozēm.

Ja pastāv aktīvu atjaunošanas, ekspluatācijas pārtraukšanas vai likvidācijas iespējamība, organizācija nosaka un dokumentē jebkuru ar šādām darbībām saistīto risku pārvaldības procesus.

Šādi procesi attiecas tikai uz organizācijām, kas veic vai varētu veikt šādas darbības.

Attiecībā uz tāda aktīva atjaunošanu, kam tuvojas dzīves cikla beigas, organizācija nodrošina, ka nomaiņas aktīvs atbilst noteiktajiem drošības rādītāju kritērijiem. Šajā procesā pārskata visas drošības analīzes darbības.

Prasības saistībā ar tehnisko apkopi **(5.2.4. punkts)** izriet no ECM regulas; ritošais sastāvs ir aktīvs, kas jāpārvalda dzelzceļa pārvadājumu uzņēmumam un, iespējams, infrastruktūras pārvaldītājam. Šīs Regulas (ES) 2019/779 II pielikumā noteiktās prasības ir konkrētākas un preskriptīvas, savukārt iepriekš minētās prasības attiecas galvenokārt uz saskarni starp dzelzceļa pārvadājumu uzņēmuma vai infrastruktūras pārvaldītāja SMS un ECM tehniskās apkopes sistēmu, lai nodrošinātu aktīvu drošu ekspluatāciju un uzturēšanu. Sīkāku informāciju var skatīt ECM regulā un pievienotajā rokasgrāmatā. Riska novērtēšanā ir jāapsver arī iespējamā jebkādas tehniskās apkopes (kas ir daļa no aktīva dzīves cikla) laikā veiktas komponentu nomaiņas ietekme uz drošību atbilstoši Direktīvas (ES) 2016/797 un attiecīgo SITS prasībām.

Ne visus aktīvus reglamentē SITS **(5.2.3. punkts)**, un pat tad, ja ir piemērojamas SITS (piemēram, SITS INF), tās reglamentē tikai to, kas ir nepieciešams savstarpējai izmantojamībai, tātad tik un tā var būt nepieciešams izpildīt vēl citas prasības. Atbilstība attiecīgo SITS būtiskajām prasībām (nevis tikai drošībai būtiskajām prasībām) ir jānodrošina, veicot aizstāšanu, atjaunošanu vai modernizēšanu.

Jēdziens "ekspluatācijai drošs stāvoklis" **(5.2.4. punkta a) apakšpunkts)** nozīmē, ka aktīvs ir ekspluatējams drošās tā ekspluatācijas robežās. Drošas ekspluatācijas robežas var veidoties visā sistēmas dzīves ciklā, tomēr tās ir jānosaka, paturot prātā savstarpējas izmantojamības parametrus. Var tikt identificēti bojājumi **(5.2.4. punkta b) apakšpunkts)** un, pamatojoties uz pamatcēloņu analīzi, var attiecīgi pielāgot drošas ekspluatācijas robežas. Attiecībā uz ritekļiem ekspluatācijai drošs stāvoklis nozīmē drošu ekspluatāciju atbilstoši Direktīvas (ES) 2016/798 14. panta 2. punktam.

Aktīvu konfigurācija **(5.2.5. punkta c) apakšpunkts)** ietver aktīvu unikālo identifikāciju, to atrašanās vietu, jebkuru veikto tehnisko apkopi u. tml. (ne tikai izmaiņu konfigurācijas pārvaldību). (Tehnisko) izmaiņu konfigurācijas pārvaldība attiecas uz aizstāšanu.

Ir jāieceļ ECM atbilstoši Direktīvas (ES) 2016/798 14. panta 1. punktam, lai nodrošinātu, ka ritekļi, par kuru tehnisko apkopi tā atbild, ir ekspluatācijai drošā stāvoklī. Nav nepieciešams sīki aprakstīt darbības, ko veic ECM, kas ir sertificēta saskaņā ar Regulu (ES) Nr. 2019/779. Turpretī ir jānorāda, uz kuriem elementiem un aspektiem attiecas *ECM* sertifikāts un kā tiek pārvaldīta saskarne ar *ECM*, jo īpaši — ar kādu informāciju notiek apmaiņa starp pieteikuma iesniedzēju un *ECM* un kā tā notiek. Ja ECM nav tieši noslēdzis dzelzceļa uzņēmums, bet tā ir trešā puse līgumā starp transportlīdzekļa īpašnieku (vai turētāju) un dzelzceļa pārvadājumu uzņēmumu, informācijas apmaiņu var veikt ar starpnieka iesaistīšanos, taču tai joprojām ir jābūt efektīvai un savlaicīgai abos virzienos.

Dzelzceļa pārvadājumu uzņēmumu partnerību gadījumā katrs dzelzceļa pārvadājumu uzņēmums ir pilnīgi atbildīgs par ekspluatācijas drošību un attiecīgi arī par to risku kontroli, kas ir saistīti ar tā darbību. Nepietiek ar to, ka dzelzceļa pārvadājumu uzņēmums izmanto sava partnera dzelzceļa pārvadājumu uzņēmuma drošības sertifikātu kā līdzekli, lai kontrolētu ar tehniskās apkopes nodrošināšanu saistītos riskus, ja tas nav pamatots ar līgumsaistībām starp dzelzceļa pārvadājumu partneruzņēmumiem. Šādām līgumsaistībām jābūt kopīgi izstrādātām, un tās jāpārrauga katram partnerim, un tās ir arī daļa no katra partnera *SMS*, tāpēc uz tām attiecina attiecīgo VDI uzraudzību. Attiecīgajām VDI ir jāsadarbojas, lai risinātu jebkuras pārrobežu saskarņu problēmas, ko var būt radījušas līgumslēdzējas puses.

Kā tiek integrēti cilvēciskie un organizatoriskie faktori un drošības kultūra?

Cilvēkfaktori tiek integrēti visu sistēmu un apakšsistēmu dzīves ciklā, pamatojoties uz riska novērtējuma rezultātiem, kas jau ietvēra cilvēkfaktorus, organizatoriskos faktorus un noteiktos drošības pasākumus.

Tas ietver uz lietotāju orientētu pieeju sistēmas projektēšanas fāzē, kas var sastāvēt no funkciju piešķiršanas (cilvēks/mašīna), intervijām un uzdevumu analīzes (katram apakšuzdevumam). Īpašumu specifikācijas ir balstītas uz lietotāju vajadzībām, tostarp lietotāja veiktspēju un ierobežojumiem.

Drošības pasākumi tiek noteikti, ņemot vērā darba vidi, organizāciju un personālu, komandas un komunikāciju, procedūru izstrādi (iekļaujot darbības un aktīva apkopi) un atbilstošus resursus saistībā ar aktīvu, nodrošinot, ka tiek ņemti vērā un atbilstoši risināti cilvēkfaktori un organizatoriskie faktori. Tas var ietvert specifikācijas, piemēram, darba vietas izkārtojumu, iekārtu (instrumentu, tehnikas, materiālu) ergonomisko dizainu, iekārtu lietojamību, no tā sagaidāmās atsauksmes, aprīkojuma kvalitāti, apskates/apkopes grafiku un kļūdu pielaidi.

5.2.4 Pierādījumi

- *Informācija par aktīvu pārvaldības sistēmu organizācijas SMS, tostarp attiecīgas saites uz citām jomām, piemēram, riska novērtēšanu, ekspluatācijas plānošanu, izmaiņu pārvaldību u. tml.* ***(5.2.1. punkts), (5.2.2. punkts), (5.2.5. punkta a)–b) apakšpunkts).***

Projektēšanas posms:

  - *pierādījumi par procesiem un apspriedēm, lai noteiktu prasības attiecībā uz aktīviem;*
  - *pierādījumi par riska pārvaldības stratēģijām saistībā ar jaunu vai pārveidotu aktīvu iepirkumiem un laišanu ekspluatācijā;*
  - *visu attiecīgo aktīvu projektēšanas un piegādes procesu dokumentēšana;*
  - *procesi risku pārvaldībai projektēšanas posmā;*
  - *pierādījumi par drošības nodrošināšanai izmantotajiem rīkiem;*
  - *ziņas par standartiem vai citu drošības informāciju, uz ko paļaujas aktīva projektēšanā un tehniskajā apkopē, un jebkuri testi, ko izmanto atbilstības apstiprināšanai;*
  - *rokasgrāmatas vai cita tāda dokumenta esamība, kurā ir noteikti procesi aktīvu ekspluatācijai un tehniskajai apkopei un risku pārvaldībai ekspluatācijas un tehniskās apkopes posmā.*

Īstenošanas posms:

  - *pierādījumi par drošības apdraudējumu pārvaldības, testēšanas un apstiprināšanas procesiem, kas attiecas uz aktīva būvniecību/ražošanu un laišanu ekspluatācijā un tā gatavību ekspluatācijai.*

Ekspluatācijas un tehniskās apkopes posms:

  - *pierādījumi par pastāvīgu atbilstību standartiem un procesiem un apzināto risku pārvaldību;*
  - *aktīvu tehniskās apkopes plāni un procedūras;*
  - *pierādījumi par organizācijas darbībām saistībā ar risku apzināšanu un likvidēšanu;*
  - *pierādījumi par procesiem, ko izmanto, lai ziņotu par jebkādām drošības rādītāju problēmām un korektīvām darbībām un tās pārvaldītu;*
  - *pierādījumi par veiktspējas tendenču salīdzināšanu ar prognozēto aktīva stratēģisko mūžu, lai sekotu līdzi veiktspējas attīstībai un plānotu atjaunošanu;*
  - *procesi kļūmju un atteiču konstatēšanai un korektīvas darbības veikšanai;*
  - *tādu avārijas apstākļu vai neplānotu situāciju pārvaldība, kas var ietekmēt aktīvu drošību;*
  - *pierādījumi, ka aktīvu pārvaldība tiek ņemta vērā attiecībā uz notikumiem, kas ir jāpaziņo, un par riska dalīšanas pārvaldību saskarnēs* ***(sk. arī 3.1. punktu)****.*

Atjaunošana, ekspluatācijas pārtraukšana un likvidācija

  - *Pierādījumi par procesiem ar aktīvu atjaunošanu, ekspluatācijas pārtraukšanu vai likvidāciju saistīto risku pārvaldībai atbilstoši organizācijas apjomam un veidam;*

- *pierādījumi par sistemātisku pieeju cilvēkfaktoru un organizatorisko faktoru ņemšanai vērā visos aktīvu pārvaldības dzīves cikla posmos* ***(5.2.1. punkts)****;*
- *pierādījumi par ekspluatācijas dokumentācijas atbilstību prasībām attiecībā uz (ekspluatācijas) pārvaldību un uzturēšanu organizatoriskajās un fiziskajās robežās, piemēram, organizatoriskās, tehniskās un ekspluatācijas saskarnes ar kaimiņvalstu infrastruktūrām, robežstacijām, mijiedarbība ar citiem dzelzceļa pārvadājumu uzņēmumiem vai infrastruktūras pārvaldītājiem* ***(5.2.3. punkts)****;*
- *informācija, kas apliecina, ka pieteikuma iesniedzējs parāda tā tehniskās apkopes pasākumu atbilstību attiecīgajām prasībām (tiesību aktiem, standartiem u. tml.)* ***(5.2.3. punkts)****;*

- *ritekļu gadījumā ECM sertifikāta kopija (tas var būt dzelzceļa pārvadājumu uzņēmumam vai iestādei, uz kuru dzelzceļa pārvadājumu uzņēmums paļaujas, lai nodrošinātu transportlīdzekļa tehnisko apkopi, vai pat ārpakalpojumu sniedzējs attiecībā uz apkopes funkcijām) vai (līdz 2022. gada 16. jūnijam) pierādījumi, ka par apkopi atbildīgā iestāde ievēro Direktīvas (ES) 2016/798 14. panta 2. punktu, 14. panta 3. punktu un III pielikumu **(5.2.4. punkta a)–d) apakšpunkts)***

  Dzelzceļa pārvadājumu uzņēmumu partnerību gadījumā, ja ritekļa tehnisko apkopi veic partneris:
  pierādījumi, ka starp partneriem ir spēkā līgumsaistības, tostarp:
  - *informācijas apmaiņa, kā aprakstīts Regulas (ES) Nr. 2019/779 5. pantā;*
  - *attiecīgā gadījumā — tehniskais atbalsts, jo īpaši attiecībā uz mantotajām vadības un signalizācijas sistēmām;*
  - *kontrole attiecībā uz nolīgto tehniskās apkopes darbnīcu spēju veikt tehnisko apkopi;*
  - *ritekļu pārraudzība un no šādas pārraudzības izrietošas attiecīgas informācijas apmaiņa **(sk. arī 6.1. punktu)**.*
- *Attiecībā uz aktīviem, kuriem ir nepieciešams atbilstības sertifikāts atbilstoši ES tiesību aktiem vai valsts noteikumiem, — šāda sertifikāta kopija kopā ar paskaidrojumu par to, ciktāl uz to paļaujas kā uz SMS daļu; **(5.2.4. punkta a)–d) apakšpunkts)***
- *Informācija par to, kā darbojas SMS dokumentu pārvaldības daļa attiecībā uz aktīvu pārvaldību, ietverot pierādījumus par to, ka tehniskās apkopes dokumentācija (procedūras, darba norādījumi utt.) tiek vajadzības gadījumā atjaunināta **(5.2.5. punkta a)–c) apakšpunkts)**;*
- *pierādījumi par aktīvu konfigurācijas pārvaldību visā to dzīves ciklā, ietverot jebkādus izmaiņu pārvaldības procesus, kas ir ieviesti izmantošanai bāzes rekonfigurācijas gadījumos **(5.2.5. punkta c) apakšpunkts).***

5.2.5 Pierādījumu piemēri

Projektēšanas posms:

Organizācija dokumentē visus attiecīgos ar drošību saistītos procesus un informāciju saistībā ar aktīvu projektēšanu un piegādi, īstenojot konfigurācijas pārvaldības procesus (vai konfigurācijas pārvaldības sistēmu). Dokumentācijā izklāsta tehniskās un organizatoriskās darbības, ar kurām ievieš un uztur aktīva kontroli visā tā dzīves ciklā.

Organizācija nosaka un dokumentē procesu ar aktīva risinājuma izstrādi saistīto risku pārvaldībai,

- *nosakot prasības jebkuriem jauniem un/vai pārveidotiem aktīviem **(sk. arī 1. punktu)**, un tā apspriežas par tiem ar attiecīgajām ieinteresētajām personām **(sk. arī 2.4. punktu)**;*
- *pārvaldot ar šādu izmaiņu īstenošanu saistītos riskus **(sk. arī 3.1. punktu)** un*
- *pārvaldot ar aktīvu iepirkumu un līgumu pārvaldību saistītos riskus, ja piemērojams **(sk. arī 3.1. un 5.3. punktu).***

Saistībā ar to jābūt veiktām apdraudējuma drošības analīzēm, lai apzinātu jomas, kurās ir vislielākais darbības traucējumu risks, tās pārskatot un salīdzinot ar organizācijas apdraudējumu žurnālu. To panāk, identificējot drošībai kritiskas sistēmas un nosakot veiktspējas pamatmērķus, šim nolūkam izmantojot attiecīgas riska apzināšanas metodes, piemēram,

- *aktīvu projekta uzticamības, pieejamības, uzturamības un drošības (RAMS) analīzi (kur galvenie drošības rādītāju kritēriji tiek paziņoti projektētājiem, lai nodrošinātu, ka aktīvs atbilst paredzētajam mērķim), un*
- *atteices režīmu, rezultātu un kritiskuma analīzi (FMECA) un/vai uz uzticamību vērstu tehnisko apkopi (RCM), lai pārvaldītu riskus projektēšanas posmā un atbalstītu tehniskās apkopes plāna izstrādi.*

Šīs prasības tiek pārvaldītas, salīdzinot tās ar konkrētajiem standartiem un procesiem, ko izmanto dzelzceļa infrastruktūras un ritošā sastāva projektēšanai, tehniskajai apkopei un ekspluatācijai, kā noteikusi organizācija. Organizācija parāda, ka:

- *drošībai kritiskas sistēmas tiek projektētas atbilstoši funkcionālajām specifikācijām;*
- *ir spēkā apstiprināšanas un laišanas ekspluatācijā testa plāns, lai apstiprinātu, ka aktīvs atbilst paredzētajam mērķim un ka tā ekspluatācija un tehniskā apkope ir droša, un*
- *ir sagatavota ekspluatācijas un tehniskās apkopes dokumentācija, kurā ir izklāstīti aktīvu atjaunināšanas, pārskatīšanas un tehniskās apkopes procesi* ***(sk. arī 4.5. punktu)****.*

Organizācija parāda, ka tā savā sistēmu projektēšanas un iepirkuma pieejā izmanto attiecīgus sistēmtehnikas procesus un drošības nodrošināšanas procesus (piemēram, EN50126/8/9 attiecībā uz kompleksām sistēmām). To var panākt, izveidojot sistēmtehnikas pārvaldības plānu (*SEMP*), kurā norāda procedūru ieinteresēto personu, sistēmas prasību un drošības vajadzību noteikšanai un reģistrēšanai.

Īstenošanas posms

Lai nodrošinātu sekmīgu un drošu aktīva īstenošanu, organizācija ievieš procesus ar aktīva būvniecību, testēšanu un laišanu ekspluatācijā saistīto risku pārvaldībai atbilstoši *SMS* procesiem.

Tā arī īsteno procesu, lai pārvaldītu:

- *aktīvu sistēmas un drošības prasību testēšanu, pārbaudi un apstiprināšanu, ko varētu nodrošināt, izmantojot testēšanas un laišanas ekspluatācijā pārvaldības plānu vai tam līdzvērtīgu dokumentu, un*
- *aktīva gatavību ekspluatācijai, ko var nodrošināt, izmantojot gatavības ekspluatācijai kontrolsarakstu.*

Ekspluatācijas un tehniskās apkopes posms

Organizācija ir izstrādājusi aktīvu ekspluatācijas un tehniskās apkopes dokumentāciju, kurā ir izklāstīti drošības pārvaldības procesi, ko tā izmanto, lai veiktu savu aktīvu atjaunināšanu, pārskatīšanu un tehnisko apkopi. Dokumentācijā tā izklāsta darbību tvērumu un, ja piemērojams, ieviestās riska pārvaldības stratēģijas, lai aptvertu visas attiecīgās darbības.

Minētā dokumentācija:

- *nodrošina, ka aktīva ekspluatācija un tehniskā apkope notiek atbilstoši aktīva projektam;*
- *nosaka un ietver visus ar drošību saistītos nosacījumus, kas paredz, kā aktīva izmantošana var būt ierobežota, un nosacījumus attiecībā uz aktīva izmantošanu, un*
- *tajā ir norādītas pastāvīgās pārbaudes, kas jāveic.*

Ierosināto aktīvu projekta un piegādes konfigurēšanas process (aprakstīts projektēšanas posmā) ir izvērsts, aptverot visu tā dzīves ciklu, un tas tiek nodrošināts:

- *ieviešot un uzturot visu aktīvu uzskaiti izveidotā aktīvu reģistrā. Reģistrā iekļauj tādu informāciju kā aktīvu unikālā identifikācija, to atrašanās vieta, jebkāda veiktā tehniskā apkope u. tml.;*
- *pārvaldot dokumentus un informāciju par aktīviem saskaņā ar organizācijas SMS* ***(sk. arī 4.4. un 4.5. punktu)*** *un*
- *nosakot aktīvu kritiskumu, pamatojoties uz drošības apdraudējumu novērtējuma rezultātiem. Drošībai kritiskus aktīvus norāda aktīvu reģistrā.*

Organizācija pierāda, kā aktīvu informācija tiek izstrādāta, uzturēta un integrēta tās apdraudējumu žurnālā.

Organizācija pastāvīgi pārrauga atbilstību tās noteiktajiem standartiem un procesiem, lai nodrošinātu, ka dzelzceļa darbības vienmēr ir drošas un efektīvas. Šajā nolūkā organizācija ievieš procesus, lai nodrošinātu, ka:

- *aktīvu ekspluatācija un tehniskā apkope notiek atbilstoši attiecīgajām rokasgrāmatām;*

- *aktīvu stāvoklis tiek pārraudzīts;*
- *tiek veikta aktīvu testēšanai vai pārbaudei vajadzīgā aprīkojuma pienācīga kontrole, kalibrēšana un tehniskā apkope;*
- *visi riski, kas ir saistīti ar aktīvu ekspluatāciju un uzturēšanu, tiek pārvaldīti atbilstoši riska pārvaldības procesiem un visiem darba aizsardzības tiesību aktiem, un*
- *ir pieejamas rezerves daļas tehniskajai apkopei, jo īpaši drošībai kritiskiem aktīviem. To var nodrošināt, nosakot aktīvu rezerves detaļu vajadzības, pamatojoties uz aktīvu kritiskumu, ko nosaka, piemērojot "uz uzticamību vērstu tehnisko apkopi" (RCM).*

Organizācija parāda, ka tā veic aktīvu tehniskās apkopes plānošanu, lai:

- *ņemtu vērā kompetences, spējas un resursu prasības;*
- *izpildītu ar informācijas pārvaldību un uzskaiti saistītās vajadzības;*
- *īstenotu sīki izstrādātus plānus, kas sagatavoti uz risku balstītā procesā un kas nosaka dažādos tehniskās apkopes līmeņus un noteiktas organizatoriskās standarta struktūras, procedūras un atbildību par aktīvu tehnisko apkopi, un*
- *nodrošina to rīku un aprīkojuma kalibrēšanu, kas tiks izmantots tehniskajai apkopei.*

Minētais var jo īpaši ietvert:

- *tehniskās apkopes plānu (TMP) un*
- *darba norādījumus, ko izstrādā un revidē, pamatojoties uz TMP.*

Plānošana tiek dokumentēta un kontrolēta, izmantojot datorizētu tehniskās apkopes pārvaldības sistēmu **(sk. arī 4.5. punktu)**.

Organizācija ir ieviesusi procesus, lai nodrošinātu šos:

- *kad riteklis vai aprīkojums tiek piešķirts uzdevuma veikšanai:*
  - *komplektējot apkalpi, un pirms izbraukšanas tiek pārbaudīta atbilstība veicamajam uzdevumam/misijai (piemēram, katra ritošā sastāva veida tehniskā piemērotība maršrutam);*
  - *vismaz drošībai kritisku komponentu tehniskā apkope notiek atbilstoši plānam (profilaktiskā tehniskā apkope atbilstoši noteiktajam biežumam un apkopes pasākuma veidam);*
  - *tehniskās apkopes pasākumi tiek noteikti, kad konstatē bojājumus vai kad bojājumi pārsniedz drošas ekspluatācijas robežas (koriģējošā apkope), izņemot, ja tiek īstenoti ekspluatācijas ierobežojumi;*
  - *kad tiek konstatēta vajadzība veikt izmaiņas, iespējami drīz tiek veikti vajadzīgie pasākumi, piemēram, izņemšana no ekspluatācijas vai ekspluatācijas ierobežojumu noteikšana;*
- *par visām drošībai kritiskajām darbībām ir pieejami darba norādījumi;*
- *visu uzdevumu izpilde tiek oficiāli apstiprināta;*
- *dokumentācija par veikto tehnisko apkopi tiek kontrolēta **(sk. arī 4.5. punktu)**;*
- *ir pieejama uz kompetenci balstīta apmācība par visām drošībai kritiskām sistēmām **(sk. arī 4.1. punktu)**.*

Ir izstrādāts process/procedūra, ko izmanto, lai nodrošinātu, ka ekspluatācijas ierobežojumi — pagaidu vai pastāvīgi (piemēram, konkrēta ritekļu veida vai konkrētu maršrutu dēļ) — tiek:

- *ņemti vērā, kad riteklis vai aprīkojums tiek piešķirts uzdevuma/misijas veikšanai;*
- *savlaicīgi paziņoti ritekļa vai aprīkojuma ekspluatācijas personālam (piemēram, vilciena vadītājam, vilciena priekšniekam).*

Organizācija parāda, ka tā:

- *izprot savu drošībai kritisko aktīvu veiktspēju, nosakot, kas ir jāpārrauga, jānovērtē un jāziņo;*
- *nosaka un reģistrē drošībai kritisku aktīvu veiktspējas pārraudzības, novērtēšanas, analīzes un izvērtēšanas metodi un biežumu;*

- *pārrauga veiktspējas tendences attiecībā pret prognozēto aktīva stratēģisko mūžu **(sk. arī 6.1. punktu)**;*
- *ziņo par veiktspējas problēmām, pamatojoties uz drošības apdraudējuma līmeni, un par drošības rādītāju jautājumiem, lai tie tiktu pienācīgi atrisināti;*
- *izmanto pārraudzības rezultātus, lai vajadzības gadījumā pielāgotu tehniskās apkopes plānu;*
- *nosaka kanālus jebkādu rezultātu paziņošanai **(sk. arī 4.4. punktu)**;*
- *uzlabo drošībai kritisko aktīvu atbilstību standartiem;*
    - *pārskatot ekspluatācijas un tehniskās apkopes kontroles pasākumus un novērtējot to aktīvu riskus, kuri neatbilst iepriekš noteiktajiem standartiem;*
    - *nosakot drošības rādītāju problēmu pamatcēloni(-ņus);*
    - *nosakot darbības, kas var būt vajadzīgas, lai atjaunotu aktīvus ekspluatācijai drošā stāvoklī;*
- *pastāvīgi uzlabo SMS, apzinot iespējamos riskus un veicot korektīvus pasākumus **(sk. arī 7.2. punktu)**;*
- *dokumentē, kā ir izmantotas iespējas samazināt vai likvidēt risku un kā tas ir sasniegts.*

Organizācija ir ieviesusi procesus, lai konstatētu jebkuras kļūmes vai darbības traucējumus, kas var rasties aktīviem, un nodrošinātu attiecīgu korektīvu pasākumu veikšanu. Tie atbilst noteikumiem un tehniskās apkopes programmām vai plāniem un:

- *nodrošina atteiču un rezultātā veikto korektīvo pasākumu attiecīgu reģistrēšanu;*
- *pievēršas drošībai kritiskiem darbības traucējumiem;*
- *nodrošina, ka par paziņojamiem notikumiem tiek attiecīgi ziņots,*
- *koordinē neplānotos ar drošību saistītu aktīvu remontdarbus.*

Organizācija:

- *dokumentē darbības traucējumu pārvaldības procesu;*
- *izmanto atbilstošas analīzes metodes attiecībā uz drošībai kritiskām īpašībām, piemēram, pamatcēloņu analīzi (RCA);*
- *veic darbības traucējumu reģistrēšanu, norādot kļūmju kodus, darbības traucējumu režīmu, sekas, kritiskumu un korektīvos pasākumus;*
- *izstrādā procedūras parasto remontdarbu pārvaldībai;*
- *ievieš atgriezeniskās saites procesu inženiertehniskajām vai tehniskajām darbinieku grupām sistēmu pārskatīšanai un uzlabošanai un darbības traucējumu riska mazināšanai nākotnē.*

Tas tiek nodrošināts, izmantojot kļūmju ziņošanas, analīzes un korektīvo darbību metodi (FRACAS), kas:

- *reģistrē kļūmes, kuras ir atklātas un reģistrētas, veicot testēšanu un nodošanu ekspluatācijā, kā arī jebkuras kļūmes, kas rodas ekspluatācijas vai tehniskās apkopes laikā;*
- *pārvalda turpmākos korektīvos pasākumus, ko veic, lai kļūmes novērstu.*

Organizācija dokumentē visas kļūmes un korektīvās darbības un pieprasa, lai tehniski kompetenta persona pārbaudītu visus neplānotos remontdarbus.

Ir ieviests process/procedūra, kas reglamentē aktīvu pārvaldību traucētas ekspluatācijas vai avārijas apstākļu gadījumā.

Organizācija ir ieviesusi procesus, lai pārvaldītu saskarņu riskus, kas rodas tās aktīvu ekspluatācijas un tehniskās apkopes laikā **(sk. arī 3.1.1. punktu)**. Šādi procesi aptver saskarnes starp aktīviem un starp dalībniekiem, kuri tos izmanto.

Atjaunošanas, ekspluatācijas pārtraukšanas un likvidācijas posms

Organizācija saprot, kāds ir tās aktīvu stāvoklis, un, ja tas pasliktinās, attiecīgi reaģē, veicot aktīva nomaiņu vai tehnisko apkopi.

Organizācija ir izstrādājusi apstiprināšanas un laišanas ekspluatācijā testa plānu, lai apstiprinātu, ka jaunais aktīvs atbilst paredzētajam mērķim un ka tā ekspluatācija un tehniskā apkope ir droša. Ja organizācija paildzina esoša aktīva dzīves ciklu, tā meklē atbilstošu drošības informāciju, piemēram, vēsturiskus datus, lai nodrošinātu, ka aktīvs joprojām ir piemērots lietošanai.

Tiek veikta tendenču pārraudzība attiecībā pret prognozēto veiktspēju (sk. ekspluatācijas un tehniskās apkopes posmu).

Veicot jebkādas dzelzceļa infrastruktūras vai ritošā sastāva likvidāciju, organizācija pienācīgi pārvalda riskus saistībā ar aktīva izņemšanu no ekspluatācijas.

Drošībai kritisku aktīvu izmaiņu pārvaldība

Situācijās, kad organizācija vēlas mainīt drošībai kritisku aktīvu bāzes konfigurāciju, tā īsteno izmaiņu pārvaldības procesu, lai nodrošinātu drošības apdraudējumu efektīvu pārvaldību, nosakot konfigurācijas bāzes visiem drošībai kritiskajiem aktīviem ar saistīto programmatūru (neatkarīgi no tā, vai tās ir integrētas esošajās sistēmās vai ir atsevišķas programmas). Ja operators maina drošībai kritisku aktīvu konfigurācijas bāzi, tas, ja iespējams:

- *pārvalda no šādu aktīvu izmaiņām izrietošos riskus;*
- *pieraksta sērijas un modeļa numurus;*
- *apstiprina funkcionālās prasības attiecībā pret specifikācijām un riska kontroles pasākumiem;*
- *kontrolē konfigurācijas vienumu izlaides un*
- *nodrošina, ka ir aktualizēts jebkuru tādu aktīvu statuss, kuriem piemēro konfigurācijas pārvaldību.*

Noteikto bāzu, ekspluatācijas apstākļu vai drošībai kritisku aktīvu tehniskās apkopes grafiku izmaiņas, ko veikusi organizācija, nekādā veidā nemazina dzelzceļa darbību drošību.

Kopīgu drošības metožu piemērošana

Ir izstrādāts uzraudzības process/procedūra, ko par tehnisko apkopi atbildīgās struktūras (piemēram, ECM) izmanto, lai pārbaudītu, kā CSM tiek piemērota riska noteikšanai un novērtēšanai un CSM pārraudzībai (atkarībā no tā, kura CSM ir piemērojama) (t. i., CSM, ko nosaka tiesību akti un/vai līgumsaistības).

Cilvēcisko un organizatorisko faktoru ņemšana vērā un drošības kultūras uzlabošana pozitīvi ietekmēs atbilstību attiecīgajām SMS prasībām, un pierādījumi par to būs atrodami:

Organizācijas risku reģistrs, kurā ir ietverti drošības riski, kas saistīti ar visiem aktīvu pārvaldības dzīves cikla posmiem, un identificēti ar cilvēku un organizatoriskiem faktoriem saistītie pamatcēloņi katram riska scenārijam, kas ir saistīts ar aktīvu dzīves cikla pārvaldību.

Organizācijas programmā nosaka kārtību, kā tiks pārskatīti un saskaņoti ar cilvēku un organizatoriskajiem riskiem saistītie jautājumi un kā tie tiks virzīti, lai rastu risinājumus, visā projektēšanas vai izmaiņu pārvaldības procesā. Programma nosaka saistību ar citām personām, kuras ir saistītas ar projektēšanas vai izmaiņu ieviešanas darbību.

Piemērs:

- *Gala lietotāji ir daļa no vajadzību analīzes; tas var ietvert uzdevumu analīzi un intervijas, un daži personāla pārstāvji ir iesaistīti no izstrādes līdz testēšanas fāzēm;*
- *pastāv procedūras un īpaši līdzekļi, lai nodrošinātu skaidru saziņu starp darbības un apkopes komandām, kā arī ar ECM;*
- *arī gala lietotāji ir iesaistīti izmaiņu pārvaldības procesos, tostarp automatizācijā. Personāls var sniegt atsauksmes projekta komandai, šī atgriezeniskā saite tiek analizēta, un tiek veikti uzlabojumi. Sanāksmju protokoli un ziņojumi par pārmaiņu vadību skaidri parāda viņu iesaistīšanos un viņu problēmu izskatīšanu;*

- *visi attiecīgie lietotāji tiek identificēti kā daļa no riska novērtējuma, un viņiem tiek nodrošināta apmācība kā daļa no kompetences pārvaldības sistēmas, lai nodrošinātu, ka darbinieki paliek kompetenti;*
- *ražotāji un piegādātāji ir iesaistīti projektēšanas un izmaiņu vadības procesā, lai nodrošinātu to, ka pienācīgi tiek ņemti vērā cilvēkfaktori.*

Ir sniegta informācija par drošības brīdinājumu informācijas rīka (SAIT) izmantošanu **(sk. 5.4.3. punktu)**.

5.2.6 Atsauces un standarti

- *ECM vadlīnijas*
- *ERA skaidrojuma piezīme par drošu integrāciju*
- *CENELEC — EN50126 Dzelzceļa aprīkojums — drošuma, darbgatavības, uzturamības un drošības (RAMS) specificēšana un pierādīšana — 1. daļa: pamatprasības un vispārīgais process*
- *Valsts dzelzceļa drošības regulatora birojs — aktīvu pārvaldības pamatnostādnes (2019. gads)*
- *ISO 55000:2014 Aktīvu pārvaldība — pārskats, principi un terminoloģija*
- *ISO 55001:2014 Aktīvu pārvaldība — Pārvaldības sistēmas — Prasības*

5.2.7 Uzraudzības jautājumi

Uzraudzības ziņā ir svarīgi pievērsties aktīva pārvaldībai visā tā dzīves ciklā, sākot no projektēšanas un beidzot ar likvidāciju, nevis individuāliem aktīva pārvaldības darbības traucējumiem, izņemot, ja tie ir tieši saistīti ar drošību.

Uzraudzībā ir jāņem vērā, kā tiek veikta to esošo aktīvu pārvaldība un tehniskā apkope, kuri datējami agrāk nekā spēkā esošie standarti.

Uzraudzībā ir jāņem vērā, vai un kā organizācija izmanto SAIT.

5.3 Darbuzņēmēji, partneri un piegādātāji

5.3.1 Normatīvā prasība

5.3.1.	Organizācija apzina un kontrolē drošības apdraudējumus, kas izriet no ārpakalpojumu sniedzējiem deleģētām darbībām, tostarp no ekspluatācijas sadarbībā ar darbuzņēmējiem, partneriem un piegādātājiem.
5.3.2.	Lai kontrolētu 5.3.1. punktā minētos drošības apdraudējumus, organizācija nosaka darbuzņēmēju, partneru un piegādātāju atlases kritērijus un līguma prasības, kas tiem jāizpilda, aptverot:
	(a) juridiskās un citu veidu prasības saistībā ar drošību (sk. 1. Organizācijas konteksts);
	(b) līgumā noteikto uzdevumu izpildei vajadzīgo kompetences līmeni (sk. 4.2. Kompetence);
	(c) atbildību par izpildāmajiem uzdevumiem;
	(d) drošības rādītājus, ko ir paredzēts uzturēt līguma darbības laikā;
	(e) saistības, kas attiecas uz tādas informācijas apmaiņu saistībā ar drošību (sk. 4.4. Informācija un saziņa);
	(f) ar drošību saistītu dokumentu izsekojamību (sk. 4.5. Dokumentēta informācija).
5.3.3.	Saskaņā ar procesu, kas noteikts Regulas (ES) Nr. 1078/2012 3. pantā, organizācija uzrauga:
	(a) visu darbuzņēmēju, partneru un piegādātāju darbību drošības rādītājus, lai nodrošinātu, ka tie izpilda līgumā noteiktās prasības;
	(b) darbuzņēmēju, partneru un piegādātāju informētību par drošības apdraudējumiem, ko tie rada organizācijas darbībām.

5.3.2 Mērķis

Pieteikuma iesniedzējam jāparāda, ka tas spēj konstatēt, novērtēt un kontrolēt riskus, kas izriet no to darbuzņēmēju un citu piegādātāju darbībām, ar kuriem pieteikuma iesniedzējam ir darba attiecības. Mērķis nav panākt tikai riska novērtēšanu, un netiek arī prasīts visu risku vai attiecīgā riska kategoriju uzskaitījums, bet pieteikuma iesniedzējam ir jāparāda, kā tā sistēmas un procedūras kopumā ir izstrādātas un organizētas tā, lai atvieglotu šo risku identificēšanu, novērtēšanu un kontroli. Tas nozīmē, ka līgumā jābūt izklāstītam, kā notiek ar drošību saistītas informācijas apmaiņa. Vispārpieņemts risku pārvaldības veids ir labi formulētu līgumu izmantošana. Tomēr galvenā atbildība par darbuzņēmēju pārvaldību un to darbības rezultātu salīdzināšanu ar noteiktajām specifikācijām jāuzņemas organizācijai. Darbuzņēmēju vai apakšuzņēmēju piesaistīšana nenozīmē, ka dzelzceļa pārvadājumu uzņēmums / infrastruktūras pārvaldītājs deleģē kādu no saviem pienākumiem nodrošināt, ka nolīgtie pakalpojumi tiek sniegti atbilstoši pirms ekspluatācijas noteiktiem standartiem.

Pieteikuma iesniedzējam ir jāparāda, ka tam ir izstrādāti procesi, lai noteiktu darbuzņēmēju un citu piegādātāju kompetenci un novērtētu to drošības rādītājus iepirkuma procesā.

Katrai organizācijai ir pienākums īstenot pārraudzības procesu, kas noteikts *CSM* pārraudzībai, un nodrošināt, ka ar līgumsaistību starpniecību arī tās darbuzņēmēju īstenotie riska kontroles pasākumi tiek pārraudzīti atbilstoši *CSM*. Ja organizācijas konstatē jebkādu attiecīgu drošības apdraudējumu saistībā ar tehniskā aprīkojuma bojājumiem vai darbības traucējumiem, tām saskaņā ar *CSM* pārraudzībai ir jāziņo par šādiem apdraudējumiem pārējām iesaistītajām personām, lai tās varētu veikt visus vajadzīgos korektīvos pasākumus sistēmas drošības nodrošināšanai.

5.3.3 Paskaidrojumi

Plašāka informācija par līgumsaistībām un partnerībām ir atrodama 3. pielikums.. pielikumā.

Kā tiek integrēti cilvēciskie un organizatoriskie faktori un drošības kultūra?

Uzņēmuma noteiktie procesi savu risku kontrolei ietver darbuzņēmēju, partneru un piegādātāju darbības. Uzņēmuma noteiktie riski un drošības pasākumi tiek informēti darbuzņēmējiem, piegādātājiem un partneriem un iekļauti katra ārpakalpojuma veida specifikācijās. Tas var attiekties arī uz ārpakalpojuma darbības izpildes uzraudzību (sk. tālāk ***6.1. sadaļu Uzraudzība***).

Cilvēcisko un organizatorisko faktoru stratēģija var ietvert būtiskus jautājumus, kas attiecas uz līgumslēdzējiem, partneriem un piegādātājiem.

Lomas, pienākumi un kompetences, kas ir nepieciešamas ārpakalpojumu uzdevumu veikšanai, ir skaidri noteiktas līgumos. Šīs kompetences ir tās pašas, kas aprakstītas iekšējā personāla kompetenču pārvaldības sistēmā.

Līgumos ir ietverti noteikumi par to, kā tiek pārvaldīta drošības informācija un komunikācija, lai nodrošinātu tādu pašu drošības līmeni, kāds ir aprakstīts iekšējai informācijai un saziņai. Tas ietver arī zināšanu apmaiņu.

5.3.4 Pierādījumi

- *Pierādījumi par to, kā organizācijas SMS mijiedarbojas ar darbuzņēmēju un piegādātāju pārvaldības sistēmām, lai kontrolētu riskus **(5.3.1. punkts).***
- *Pierādījumi, ka līgumsaistības tiek veidotas, pamatojoties uz riska novērtējuma rezultātiem **(5.3.1. punkts) (sk. arī 3.1. punktu).***
- *Pastāv procesi, kuros noteikts, kā jāpievēršas cilvēkfaktoriem un organizatoriskajiem faktoriem un kā tie jāpaziņo apakšuzņēmējiem un to vadībai **(5.3.1. punkts).***
- *Pierādījumi, kā organizācija pārvalda dokumentāciju par darbuzņēmējiem un piegādātājiem **(5.3.2. punkta a)–d) apakšpunkts).***
- *Pierādījumi, kā organizācija atlasa darbuzņēmējus un piegādātājus, lai nodrošinātu, ka tie ir kompetenti un ka drošības apdraudējumi tiek pienācīgi pārvaldīti **(5.3.2. punkta a)–e) apakšpunkts).***
- *Ir ieviests process, lai nodrošinātu, ka svarīga drošības informācija tiek koplietota ar darbuzņēmējiem un piegādātājiem vai tie paziņotu šādu informāciju **(5.3.2. punkta d) apakšpunkts).***
- *Pierādījums tam, kā dokumentu kontroles procedūra nodrošina ar drošību saistītu dokumentu pārvaldību, kas attiecas uz līgumslēdzējiem un piegādātājiem **(5.3.2. punkts f) apakšpunkts).***
- *Organizācija ir ieviesusi pārraudzības procesu vai procedūru, lai pārliecinātos, vai darbuzņēmēji, partneri un piegādātāji, ar kuriem tai ir darba attiecības, spēj pārvaldīt riskus, kas tiem rodas **(5.3.3. punkta a) un b) apakšpunkts).***
- *Pierādījumi par to, ka darbuzņēmēji, partneri vai piegādātāji tiek regulāri pārraudzīti saskaņā ar CSM pārraudzībai (Regula (ES) Nr. 1078/2012), lai nodrošinātu, ka produkts vai pakalpojums atbilst noteiktām prasībām un drošības mērķiem **(5.3.3. punkta a) apakšpunkts) (sk. arī 6.1. punktu)**.*

5.3.5 Pierādījumu piemēri

Ir sniegti pierādījumi par drošības mērķiem, kas darbuzņēmējiem, partneriem un piegādātājiem ir jāsasniedz, un par rādītājiem, kas tiks izmantoti šo mērķu sasniegšanas novērtēšanai.

Dokumentu pārvaldības procedūra, kas attiecas uz organizācijas standartiem, kuri darbuzņēmējiem, partneriem un piegādātājiem ir jāpiemēro (sk. arī 4.5.1.1. punkta e) apakšpunktu “Dokumentu pārvaldība”).

Pieteikuma iesniedzēja darbuzņēmēju, partneru un piegādātāju uzskaitījums/pārskats, kas ir paredzēts iekšējai vai ārējai izmantošanai, norādot to nodrošinātos produktus un/vai pakalpojumus (sk. arī 4.5.1.1. punkta d) un e) apakšpunktu), un to, kāda ir ietekme uz drošību, kā arī pasākumus konstatēto risku kontrolei (piemēram, informācijas apmaiņa, pienākumu skaidrošana, apmācība) (sk. arī 3.1.1.1. punkta a) apakšpunktu).

Cilvēcisko un organizatorisko faktoru ņemšana vērā un drošības kultūras uzlabošana pozitīvi ietekmēs atbilstību attiecīgajām SMS prasībām, un pierādījumi par to būs atrodami:

Atbilstošs revīziju/pārbaužu plānošanas process attiecībā uz pieteikuma iesniedzēja darbuzņēmējiem, partneriem un piegādātājiem, norādot dažus šādu darbību uzskaites piemērus, piemēram, revīziju/pārbaužu ziņojumus vai konstatējumus un saistītos darbības plānus.

Cilvēkfaktoru un organizatorisko faktoru stratēģijā ir sīki izklāstīts, kā šie jautājumi tiek pārrunāti ar darbuzņēmējiem, partneriem un piegādātājiem.

Darbuzņēmēju, partneru un piegādātāju atlases un pārraudzības procedūrā. Procedūrā ir skaidri noteikts, ka standarti, kas darbuzņēmējiem jāpiemēro, ir tādi paši kā standarti, ko attiecina uz tieši nodarbinātiem darbiniekiem, un ir noteiktas funkcijas un pienākumi. Procedūra dokumentē vajadzīgo informācijas apmaiņu starp pieteikuma iesniedzēja un darbuzņēmēju, partneru un piegādātāju *SMS* sistēmām.

Kompetences pārvaldības sistēmas procedūra, kas ir sasaistīta ar darbuzņēmēju, partneru un piegādātāju procedūrām.

Darbuzņēmēju, partneru un piegādātāju pārvaldības process/procedūra nosaka to, kā tiek pārvaldīti no darbuzņēmēju, partneru vai piegādātāju darbībām izrietošie saskarņu riski un kā darbuzņēmēji, partneri vai piegādātāji tiek informēti par šādiem riskiem, un, ja piemērojams, to, kā šādi riski tiek iekļauti līgumsaistībās un kā informācijas apmaiņa tiek integrēta SMS.

Process vai procedūra, ar ko nosaka darbuzņēmējiem, partneriem vai piegādātājiem piemērojamās attiecīgās prasības un dara tās viņiem zināmas, attiecīgā gadījumā norādot, kā tās tiek iekļautas līgumsaistībās, ar ko pienācīgi dokumentē dokumentu pārvaldības sistēmā, lai nodrošinātu informācijas izsekojamību.

Dokumentu pārvaldības sistēmas procedūra, ko izmanto, lai pārvaldītu sertifikātus, atļaujas, atzīšanu vai jebkāda cita veida pierādījumus, apliecinot atbilstību prasībām, ko piemēro darbuzņēmējiem, partneriem vai piegādātājiem, un lai kontrolētu šādu prasību derīgumu laika gaitā (piemēram, veicot pārraudzības pasākumus).

5.3.6 Uzraudzības jautājumi

Veicot organizācijas uzraudzību, lai gūtu pilnīgu priekšstatu par kontroles un pārraudzības apjomu, var būt jāveic uzraudzība kopā ar darbuzņēmēju vai piegādātāju, kurš strādā organizācijas labā. Tāpat var būt nepieciešams piekļūt dokumentācijai, ar ko strādā darbuzņēmējs vai piegādātājs, un izvērtēt, kā tā ir saistīta ar organizācijas *SMS* izklāstītajām procedūrām.

Ir ieviesta kārtība ar mērķi nodrošināt, ka darbuzņēmēju un piegādātāju drošības rādītāji un kompetence ir iepirkuma procesa neatņemama sastāvdaļa.

5.4 Izmaiņu pārvaldība

5.4.1 Normatīvā prasība

5.4.1. Organizācija īsteno un vada drošības pārvaldības sistēmas izmaiņas drošības rādītāju uzturēšanai vai uzlabošanai. Tas ietver lēmumu pieņemšanu dažādos izmaiņu pārvaldības posmos un turpmāk veiktu drošības apdraudējumu pārskatīšanu (sk. 3.1.1. Riska novērtējums).

5.4.2 Mērķis

Ir svarīgi, lai pieteikuma iesniedzējs spētu konstatēt jaunus riskus un reaģēt uz jauniem riskiem, kas var rasties tā darbībā, attiecīgi piemērojot CSM riska noteikšanai un novērtēšanai (Regula (ES) Nr. 402/2013). Jāspēj pierādīt, ka *SMS* ietver procedūras šo risku izvērtēšanai un — attiecīgā gadījumā — jaunu riska kontroles pasākumu īstenošanai. Vajadzētu būt aptvertām visu veidu un līmeņu izmaiņām — būtiskām un nebūtiskām, pastāvīgām un īslaicīgām, tiešām un ilgtermiņa izmaiņām. Tam būtu jāattiecas uz tehniska, operatīva vai organizatoriskas rakstura izmaiņām.

5.4.3 Paskaidrojumi

Ne visām izmaiņām piemēro riska novērtēšanu **(5.4.1. punkts).** Ja izmaiņas tiek aktīvi pārvaldītas, īstenojot citus *SMS* procesus, piemēram, ikdienas darbības, tās nav uzskatāmas par izmaiņām, kas ir jāpārvalda oficiālajā izmaiņu procesā.

Funkcijas, pienākumi, pārskatatbildība un pilnvaras, kas jānosaka **(sk. arī 2.3. punktu)**, ietver izmaiņu pārvaldību **(5.4.1. punkts)**, piemēram, funkciju uzdošanu izmaiņu kontroles padomei.

Kā tiek integrēti cilvēciskie un organizatoriskie faktori un drošības kultūra?

Izmaiņu pārvaldības process sniedz iespēju samērīgi un efektīvi novērtēt riskus, attiecīgā gadījumā iekļaujot ar cilvēkfaktoriem un organizatoriskiem faktoriem (COF) saistītus jautājumus, un pieņemt pamatotus kontroles pasākumus.

Izmaiņu pārvaldības procesā notiek apspriešanās ar personālu **(sk. arī 2.4. punktu)**.

Drošības apdraudējumus, kas izriet no apjoma samazināšanas vai darbību deleģēšanas ārpakalpojumu sniedzējiem, tostarp darbībām vai sadarbības ar darbuzņēmējiem, partneriem un piegādātājiem, pārvalda kā līdzvērtīgus iekšējiem apdraudējumiem, un to prioritātes ir jānosaka tāpat kā iekšējiem apdraudējumiem.

5.4.4 Pierādījumi

- *Izmaiņu pārvaldības procesa apraksts **(5.4.1. punkts)**;*
- *apraksts par procedūrām un metodēm, ko izmanto jaunu vai mainītu risku izvērtēšanai un jauninājumu ieviešanai **(5.4.1. punkts);***
- *kontroles pasākumi, tostarp norādes par to, kur ir atrodami sīki izstrādāti procesi **(5.4.1. punkts)**;*
- *informācija par to, kā organizācija konstatē būtiskas izmaiņas un pieņem lēmumus, kad piemērot procesus, kas ir paredzēti CSM riska noteikšanai un novērtēšanai, vai kad veikt riska novērtēšanu atbilstoši SMS procedūrām **(5.4.1. punkts)**;*
- *informācija par riska pārvaldības pasākumiem, ko organizācija ir ieviesusi, lai pārvaldītu ritekļu atļaujas un vienotā drošības sertifikāta vai drošības atļaujas izmaiņas **(5.4.1. punkts)**;*
- *informācija par procesu attiecīgās valsts drošības iestādes informēšanai par izmaiņām, pirms tiek sākta jauna dzelzceļa pārvadājumu darbība **(5.4.1. punkts)**.*

5.4.5 Pierādījumu piemēri

Izmaiņu pārvaldības procedūras kopija kā daļa no pieteikuma. Šāds dokuments aptver vajadzību veikt visu izmaiņu riska novērtēšanu atbilstoši dažādajām tiesību aktu prasībām. Iesniegts tāda problēmu un pieņēmumu žurnāla piemērs, kas tiek regulāri pārskatīts līdz ar izmaiņu attīstību. Visbeidzot procedūra aptver arī procesu attiecīgās(-o) VDI informēšanai par izmaiņām.

"Izmaiņu pārvaldības process" nozīmē riska novērtēšanas procesa izmantošanu, un rezultātus ņem vērā, izstrādājot, īstenojot un pārskatot ekspluatācijas procesus.

Cilvēcisko un organizatorisko faktoru ņemšana vērā un drošības kultūras uzlabošana pozitīvi ietekmēs atbilstību attiecīgajām SMS prasībām, un pierādījumi par to būs atrodami:

Funkciju, pienākumu, rīku un aprīkojuma, darba vides, procesu un procedūru izmaiņas papildina ar cilvēkfaktoriem un organizatoriskajiem faktoriem saistīto jautājumu analīze, kas apzina ar izmaiņām saistītos iespējamos drošības apdraudējumus. Izmantotās metodes iekļauj, piemēram, uzdevumu analīzi, izmantojamības analīzi, simulāciju, riska novērtēšanu, HAZOP un aptauju par drošības jautājumiem. Pastāv sniegti piemēri, kas apliecina, ka pirms izmaiņu ieviešanas tiek veikts riska novērtējums, piemērojot cilvēkfaktoru un organizatorisko faktoru pieeju. Tas jo īpaši attiecas uz darba procedūru izmaiņām, kuru iemesls ir aprīkojuma pārveidošana, darba grafiku izmaiņas vai pienākumu pārdale.

Projektu piemēros, kas parāda, kā cilvēciskie un organizatoriski faktori ir ņemti vērā pārmaiņu procesa vadībā no paša sākuma līdz uzņēmuma vajadzību analīzei: tehniskajām izmaiņām kā jaunam aprīkojumam vai uzlabojumiem, organizatoriskām vai darbības izmaiņām ar paredzamo ietekmi uz esošo situāciju utt., tādējādi izvairoties no sliktas konstrukcijas, kas būtu pasliktinājusi uzņēmuma darbību. Pastāv sanāksmju protokoli, kuros tiek analizēta izmaiņu ietekme uz organizācijas kultūru un tas, kā tā ir paziņota vadībai.

Lomas un pienākumi pārmaiņu vadīšanā un ar tiem saistītie drošības riski ir definēti pietiekami, un kompetenču pārvaldības sistēma liecina, ka atbildīgie cilvēki ir apmācīti cilvēcisko un organizatorisko faktoru integrēšanai.

Katra projekta laikā ir izveidots projekta apdraudējumu žurnāls, kurā ir identificēti ar cilvēku un organizatoriskajiem faktoriem saistītie pamatcēloņi katram ar drošību saistītā riska scenārijam. Tas iekļauj arī iespējamo ietekmi uz darbuzņēmējiem, partneriem un piegādātājiem, kuri tiek iesaistīti, kad tas ir nepieciešams.

Projekta risku novērtējumi tiek veikti projekta sākuma stadijā, un tajos ir iesaistīti gala lietotāji. Riska novērtējums tiek uzskatīts par pastāvīgu procesu, kas risina notiekošās problēmas pārmaiņu procesa laikā (piemēram, pieņēmumu attīstība un jaunu identificēto risku atjaunināšana).

Administratīvajos procesos / vienošanās starp dažādām organizācijām, plānu un projektu detaļu u. c. nodrošināšana dažādām pusēm. Arodbiedrības un citas ieinteresētās personas ir iesaistītas jau pašā procesa sākumā, lai pieņemtu lielus lēmumus vai izmaiņas.

Izmantotie rīki ir tie paši, kas ir norādīti riska novērtēšanas nodaļā, proti, uzdevumu analīze, lietojamības analīze, simulācija, riska novērtējums, HAZOP, drošības apsekojums.

5.4.6 Uzraudzības jautājumi

Lai noteiktu, vai *SMS* paredzētie izmaiņu pārvaldības pasākumi ir pietiekami efektīvi, ir jāseko līdzi vairākām dažādu veidu izmaiņām ar noteiktā procesa starpniecību, lai secinātu, a) vai tās ir pārvaldītas pienācīgi un vai no izmaiņām izrietošie riski ir pienācīgi ņemti vērā, un b) vai jebkāda gūtā mācība ir integrēta *SMS* procedūru pārskatīšanā.

Tiek novērtēta izmaiņu pārvaldības pasākumu atbilstība CSM riska noteikšanai un novērtēšanai.

Organizācija ir ieviesusi procesus attiecīgo SITS, valsts noteikumu un citu standartu īstenošanai un pastāvīgai pārraudzībai, attiecīgā gadījumā parādot, kā tos piemēro visā jebkura aprīkojuma vai darbības dzīves ciklā.

5.5 Ārkārtas situāciju pārvaldība

5.5.1 Normatīvā prasība

5.5.1.	Organizācija identificē ārkārtas situācijas un nosaka ar tām saistītus savlaicīgus pasākumus, kas jāveic ārkārtas situāciju pārvaldībai (sk. 3.1.1. Riska novērtējums) un normālu ekspluatācijas apstākļu atjaunošanai saskaņā ar Regulu (ES) 2015/995.
5.5.2.	Organizācija nodrošina, ka jebkura identificētā veida ārkārtas situācijā: (a) ir iespējams nekavējoties sazināties ar neatliekamās palīdzības dienestiem; (b) neatliekamās palīdzības dienestiem tiek sniegta visa būtiskā informācija gan iepriekš, lai sagatavotos reaģēšanai ārkārtas situācijā, gan ārkārtas situācijas laikā; (c) pirmā palīdzība tiek sniegta pašu spēkiem.
5.5.3.	Organizācija nosaka un dokumentē visu personu funkcijas un pienākumus saskaņā ar Regulu (ES) 2015/995.
5.5.4.	Organizācijai ir rīcības, brīdināšanas un informēšanas plāni ārkārtas situācijām, kuros ietverti pasākumi nolūkā: (a) brīdināt visu personālu, kura atbildībā ir ārkārtas situāciju pārvaldība; (b) paziņot informāciju visām personām (piemēram, infrastruktūras pārvaldītājam, dzelzceļa pārvadājumu uzņēmumiem, darbuzņēmējiem, iestādēm, neatliekamās palīdzības dienestiem), tostarp ārkārtas situācijā dot norādījumus pasažieriem; (c) pieņemt visus vajadzīgos lēmumus atbilstoši ārkārtas situācijas veidam.
5.5.5.	Organizācija apraksta, kā ir iedalīti resursi un līdzekļi ārkārtas situāciju pārvaldībai (sk. 4.1. Resursi) un kā tiek apzinātas prasības, kas attiecas uz mācībām (sk. 4.2. Kompetence).
5.5.6.	Ārkārtas situācijām paredzētos pasākumus regulāri izmēģina sadarbībā ar citām ieinteresētajām personām un vajadzības gadījumā atjaunina.
5.5.7.	Organizācija nodrošina, ka infrastruktūras pārvaldītājs var vienkārši un bez kavēšanās sazināties ar kompetento atbildīgo personālu, kam ir pienācīgas valodu zināšanas, un ka infrastruktūras pārvaldītājam tiek sniegta informācija pietiekamā apjomā.
5.5.7.	Organizācija ārkārtas rīcības plānus koordinē ar visiem dzelzceļa pārvadājumu uzņēmumiem, kas darbojas organizācijas infrastruktūrā, ar neatliekamās palīdzības dienestiem nolūkā veicināt to ātru reaģēšanu un ar visām citām personām, kuras varētu tikt iesaistītas ārkārtas situācijā.
5.5.8.	Pastāv procedūra, lai avārijas gadījumos būtu sasniedzama par tehnisko apkopi atbildīgā struktūra vai dzelzceļa ritekļu turētājs.
5.5.8.	Organizācijai ir pasākumi, ar ko vajadzības gadījumā nekavējoties aptur darbības un dzelzceļa satiksmi un informē visas ieinteresētās personas.
5.5.9.	Pārrobežu infrastruktūras gadījumā sadarbība starp attiecīgajiem infrastruktūras pārvaldītājiem veicina neatliekamās palīdzības dienestu vajadzīgo koordinēšanu un sagatavotību abpus robežas.

5.5.2 Mērķis

Jebkuram pienākumu veicējam būtiskas ir stabilas ārkārtas situāciju plānošanas sistēmas, un tām ir jāaptver informācija, kas jāsniedz neatliekamās palīdzības dienestiem, lai tie varētu sagatavot plānus reaģēšanai uz būtiskiem starpgadījumiem. Svarīgi ir arī *SMS* aspekti, kas ir tieši saistīti ar reaģēšanu ārkārtas situācijā, piemēram, apmācība par ārkārtas situācijām un ārkārtas rīcības plānu izmēģināšana.

5.5.3 Paskaidrojumi

Ārkārtas situācijas **(5.5.1. punkts)** ir saistītas ar organizācijas riska novērtējuma rezultātiem, lai gan SITS OPE (sk. 4.2.3.7. punktu) ir paredzēts neierobežojošs ārkārtas situāciju uzskaitījums.

Pirmā palīdzība, kas sniegta iekšēji **(5.5.4. punkta c) apakšpunkts)** nozīmē, ka uzņēmums spēj vadīt pirmās palīdzības sniegšanu 5.5.1. punktā noteiktajām ārkārtas situācijām.

Ja novērtējums attiecas uz infrastruktūras pārvaldītāju, iepriekš minētā tiesību akta **5.5.7. un 5.5.8. punkts** ir aizstāts ar tekstu zilā krāsā. Savukārt **5.5.9. punkta** teksts zilā krāsā attiecas tikai uz infrastruktūras pārvaldītāju.

Kā tiek integrēti cilvēciskie un organizatoriskie faktori un drošības kultūra?

Ārkārtas situāciju vadība ir saistīta ar resursu pārvaldību, lomām, pienākumiem un kompetenču vadības sistēmu, lai nodrošinātu personāla informētību un apmācību (tostarp kompetences uzturēšanu). Tas iekļauj kompetenču (tostarp netehnisku prasmju, piemēram, izturības pret stresu un noturības) attīstīšanu personām, kuras ir saistītas ar ārkārtas situāciju plāniem un procedūrām.

5.5.4 Pierādījumi

No pieteikuma iesniedzēja tiek gaidīts, ka tas iesniegs pārskatu par:

- *aptvertajiem ārkārtas situāciju veidiem, tostarp traucētas ekspluatācijas apstākļiem un to pārvaldības procedūrām **(5.5.1. punkts);***
- *pieteikuma iesniedzēja sniegto informāciju, lai neatliekamās palīdzības dienesti varētu plānot pasākumus reaģēšanai uz būtiskiem dzelzceļa starpgadījumiem, attiecīgā gadījumā norādot atsauci uz pienākumiem, ko nosaka piemērojamie ES tiesību akti, un jebkuriem attiecīgiem pārrobežu pasākumiem **(5.5.2. punkta a) un b) apakšpunkts)**;*
- *Paredzams, ka uzņēmumi riska novērtējumā identificēs, kādu pirmo palīdzību tie var sniegt paši un kas būtu jāsniedz neatliekamās palīdzības dienestiem **(5.5.2. punkta c) apakšpunkts).***
- *plāniem, funkcijām un pienākumiem (arī par izraudzītiem darbiniekiem ar noteiktām prasmēm, kuriem ir uzdots palīdzēt infrastruktūras pārvaldniekam, vai otrādi), apmācību un kompetences uzturēšanas pasākumiem un pasākumiem, kas nodrošina efektīvu saziņu ar neatliekamās palīdzības dienestiem, attiecīgo personālu un saziņu ar tiem, kurus skar starpgadījumi, piemēram, pasažieriem vai skartajām trešām personām (jābūt ietvertam dokumentam, kurā izklāstītas visu dalībnieku funkcijas un pienākumi, tas, kā ir piešķirti resursi un līdzekļi un kā ir noteiktas apmācības vajadzības); procedūras parastās darbības atsākšanai pēc ārkārtas situācijas; **(5.5.1. punkts), (5.5.3. punkts), (5.5.4. punkta a)–c) apakšpunkts), (5.5.5. punkts), (5.5.7. punkts) (5.5.8. punkts un 5.5.9. punkts tikai no infrastruktūras pārvaldītāja normatīvajām prasībām)***
- *SMS īpašajiem aspektiem, kas ir tieši saistīti ar reaģēšanu ārkārtas situācijā, piemēram, apmācība par ārkārtas situācijām un ārkārtas rīcības plānu izmēģināšana, lai identificētu trūkumus **(5.5.6. punkts)**;*
- *procedūru, lai sazinātos ar attiecīgo par tehnisko apkopi atbildīgo struktūru vai turētāju ārkārtas situācijā, kas saistīta ar kādu no tā ritekļiem **(5.5.8. punkts tikai no infrastruktūras pārvaldītāja normatīvajām prasībām)**.*

5.5.5 Pierādījumu piemēri

Ārkārtas situāciju pārvaldības procedūras(-u) un saistīto plānu (piemēram, atjaunošanas procedūru) kopija. Procedūra aptver visu ekspluatēto tīklu, pēc vajadzības paredzot īpašus pasākumus attiecībā uz tuneļiem un citām augsta riska vietām un pasākumus pārrobežu sadarbībai, personāla komplektēšanai, funkcijām un pienākumiem, un tā ietver norādes uz infrastruktūras pārvaldītāja ārkārtas situācijām paredzētajiem pasākumiem un to, kā vajadzības gadījumā sazināties ar citām attiecīgām pusēm, piemēram, ECM. Ja dzelzceļa pārvadājumu uzņēmuma darbības telpa ietver vairākus infrastruktūras pārvaldītājus, dzelzceļa pārvadājumu uzņēmumam ir jāņem vērā attiecīgo infrastruktūras pārvaldītāju ārkārtas situācijām paredzēto pasākumu (un ar lietotājiem noslēgto līgumu) atšķirības.

Ārkārtas situāciju pārvaldības procedūra ietver procesu norādījumu sniegšanai starpgadījumos cietušajiem un viņu ģimenēm par sūdzību iesniegšanas procedūrām.

Procedūra (attiecīgā gadījumā) ietver informāciju par to, kas notiek ārkārtas situācijā, kurā ir iesaistītas bīstamas kravas. Organizācijai (dzelzceļa pārvadājumu uzņēmumam) ir ieviests process, lai nodrošinātu, ka:

- *ir iespējams ātri sazināties ar iekrāvēju, cisternvagona īpašnieku, ja cisternvagons pieder privātīpašniekam, cisternkonteinera īpašnieku vai turētāju un operatoru, saņēmēju u. tml. personām;*
- *infrastruktūras pārvaldītājam pēc iespējas drīzāk tiek sniegta attiecīgā informācija (piemēram, vagonu reģistrācijas numuri, vagonu atrašanās vieta vilciena sastāvā, ANO numurs, RID klasifikācijas kods un bīstamās kravas bīstamības identifikācijas numurs atbilstoši RID noteikumiem);*
- *organizācijai (infrastruktūras pārvaldītājam) ir ieviests process, lai nodrošinātu, ka iestādēm (piemēram, glābšanas dienestiem, policijai, citiem neatliekamās palīdzības dienestiem un iestādēm) tiek sniegta attiecīgā informācija par bīstamām kravām (sk. piemērus iepriekš).*

Cilvēcisko un organizatorisko faktoru ņemšana vērā un drošības kultūras uzlabošana pozitīvi ietekmēs atbilstību attiecīgajām SMS prasībām, un pierādījumi par to būs atrodami:

Procedūra, kas nosaka identificēto iespējamo ārkārtas situāciju scenārijus, novērtējot ar dažādām situācijām saistītos riskus (ar identificētajām saskarnēm), tostarp tos, kas izriet no cilvēciskiem un organizatoriskiem faktoriem. Šo risku mazināšanai noteiktie drošības pasākumi ir integrēti attiecīgajos plānos, procesos un procedūrās (tostarp darbības procedūrās).

Procedūras, kas apraksta saikni starp ārkārtas situāciju plānošanu un riska pārvaldību.

Procedūrā ir norāde uz kompetenču vadības sistēmu prasībām attiecībā uz personālu, kuram jāreaģē uz ārkārtas situācijām, un tā paredz, kā pārliecināties, vai nolīgtais personāls atbilst tiem pašiem standartiem.

Pastāv procedūra, kas regulāri apraksta ārkārtas mācību (teorētisko un praktisko) vadību ar visām iesaistītajām pusēm (gan iekšējām, gan ārējām), kā tiek apkopota atgriezeniskā saite no ārkārtas mācībām, izmantojot uzraudzības darbības (sk. ***6.1. punktu Monitorings*** tālāk), darbību/pasākumu veikšanai, lai uzlabotu ārkārtas situāciju plānus un procedūras un visu iesaistīto pušu kompetenci (sk. ***7.2. punktu Pastāvīgi uzlabojumi*** tālāk).

Pastāv procedūra, kas satur informāciju par to, kā ārkārtas mācības tiek izmantotas kompetenču pārvaldībai un procesa uzlabošanai.

Pastāv procedūra, kas apraksta darbības nepārtrauktības pārvaldību, kura jāievieš, lai novērstu novirzes no standartiem/procedūrām, ja tiek pakļauta neparedzētai ietekmei uz darbību.

Pastāv procedūra, kas apraksta, kā tiek ieviesti ārkārtas rīcības plāni, lai garantētu efektīvu un ātru iejaukšanos, dzīvību glābšanai pēc negadījuma.

Noteikumi, kas garantē, ka organizācijas personālam un neatliekamās palīdzības dienestiem ir viegla piekļuve dokumentācijai, kas ir saistīta ar ārkārtas situāciju un darbības nepārtrauktības plāniem, lai izvairītos no situācijas turpmākas pasliktināšanās.

Pastāv procedūra, kas apraksta, kā tiek ņemti vērā citu pušu (iestādes, neatliekamās palīdzības dienesti) izteiktie ieteikumi un labākā prakse ārkārtas situāciju plānu un procedūru pārskatīšanā.

5.5.6 Uzraudzības jautājumi

Lai pienācīgi novērtētu *SMS* procedūras ārkārtas situāciju pārvaldībai, var būt nepieciešams *SMS* procedūras savstarpēji salīdzināt ar attiecīgo saskarņu dalībnieku procedūrām (jo īpaši saistību starp galvenajiem dalībniekiem, piemēram, dzelzceļa pārvadājumu uzņēmumu, infrastruktūras pārvaldītāju un neatliekamās palīdzības dienestu), lai nodrošinātu, ka ieviestie šādu starpgadījumu pārvaldības procesi veido saskaņotu kopumu.

Pārbaude, vai ir plāni visām paredzamajām ārkārtas situācijām.

Ir ieviesti pasākumi ārkārtas rīcības plānu izmēģināšanai un koordinēti pasākumi ar neatliekamās palīdzības dienestiem, kas neaprobežojas tikai ar teorētiskām apspriedēm par ārkārtas situācijām.

Ir ieviesti pasākumi mijiedarbībai ar citām ieinteresētajām personām, ietverot izmēģināšanu, kontroli, saziņu, koordināciju un kompetenci.

6 Veiktspējas izvērtēšana

6.1 Uzraudzība

6.1.1 Normatīvā prasība

6.1.1.	Organizācija veic uzraudzību atbilstoši Regulai (ES) Nr. 1078/2012 ar nolūku:
	(a) pārbaudīt, vai visi drošības pārvaldības sistēmas procesi un procedūras, tostarp ekspluatācijas, organizatoriskie un tehniskie drošības pasākumi, tiek pareizi piemēroti un ir efektīvi;
	(b) pārbaudīt, vai drošības pārvaldības sistēma kopumā tiek pareizi piemērota un dod gaidītos rezultātus;
	(c) noskaidrot, vai drošības pārvaldības sistēma atbilst šajā regulā noteiktajām prasībām;
	(d) attiecīgi noteikt un īstenot korektīvus pasākumus un izvērtēt to efektivitāti (sk. 7.2. Pastāvīgi uzlabojumi), ja konstatēta neatbilstība a), b) vai c) apakšpunktam.
6.1.2.	Organizācija visos organizācijas līmeņos regulāri uzrauga ar drošību saistītu uzdevumu izpildi un iejaucas, ja šie uzdevumi netiek pienācīgi pildīti.

6.1.2 Mērķis

Organizācijai ir jāiesniedz pierādījumi, ka tā ir ieviesusi procesu drošības pārvaldības sistēmas piemērošanas un efektivitātes pārraudzībai un ka šāds process atbilst tās darbības apjomam un veidam. Organizācijai ir jāpierāda, ka ar šo procesu var identificēt, novērtēt un izlabot jebkādus SMS darbības traucējumus.

6.1.3 Paskaidrojumi

Kontroles pasākumu efektivitāte nozīmē, ka organizācija ir ieviesusi procesu pārbaudei, ka pēc riska novērtēšanas un attiecīgu kontroles pasākumu piemērošanas šie pasākumi pēc noteikta laikposma tiek pārskatīti, lai nodrošinātu, ka ir sasniegts ar pasākumiem plānotais drošības apdraudējuma samazinājums **(6.1.1. punkta d) apakšpunkts).**

Kā tiek integrēti cilvēciskie un organizatoriskie faktori un drošības kultūra?

Regulāri tiek veikti paškritiski un objektīvi organizācijas drošības kultūras programmu, prakses un rādītāju novērtējumi. Drošības informācija, piemēram, no korektīvo pasākumu programmas, cilvēku veiktspējas, starpgadījumu un negadījumu analīzes, apsekojumiem un attiecīgas iekšējās un ārējās ekspluatācijas pieredzes, tiek sistemātiski apkopota un izvērtēta, lai konstatētu tendences un izvairītos no organizatoriskas un individuālas pašplūsmas vai bezrūpības.

Sekmīgs novērtējums var nodrošināt resursu drošības rādītāju uzlabošanai, radot skaidru priekšstatu par to, kā organizācijas drošības kultūra ietekmē drošību. Novērtējuma mērķis ir apzināt drošības kultūras priekšrocības un trūkumus, salīdzinot faktisko kultūru ar kultūru, kādai tai ir jābūt. Tas sniedz iespēju noteikt prioritātes attiecībā uz uzlabojumu jomām un ieviest izmaiņas, piemēram, procesā, apmācībā un uzvedībā.

Drošības kultūras novērtējums ir proaktīvas darbības instruments, ar ko uzlabot drošības rādītājus un palielināt drošības rezerves. Ir ieteicams veikt neatkarīgus drošības kultūras novērtējumus ik pēc trim–pieciem gadiem un organizatoriskus pašnovērtējumus reizi gadā vai divos gados.

6.1.4 Pierādījumi

- *Informācija par to, kā pieteikuma iesniedzējs ir īstenojis CSM pārraudzībai (Regula (ES) 1078/2012) **(6.1.1. punkta a) apakšpunkts).***
- *Informācija par to, kā pārraudzības procesā tiek konstatēti panākumi vai trūkumi paredzēto drošības rezultātu sasniegšanā **(6.1.1. punkta b) apakšpunkts).***
- *Pierādījumi, ka SMS ir mainīta pārraudzības laikā konstatēto SMS procesu trūkumu izlabošanas rezultātā **(6.1.1. punkta c) apakšpunkts).***
- *Pierādījumi, ka ir pārskatīta to korektīvo pasākumu efektivitāte, kas ieviesti pēc pierādījumiem par neatbilstību SMS procesiem **(6.1.1. punkta d) apakšpunkts)**.*
- *Organizācijā ir jābūt ieviestam veiktspējas standartu un rādītāju noteikšanas procesam saistīto ekspluatācijas procesu un īstenoto izmaiņu pārraudzībai. Jābūt programmai, ko izmanto, lai pastāvīgi novērtētu ar cilvēkfaktoriem un organizatoriskajiem faktoriem saistīto procesu rādītājus, kā arī šo procesu rezultātu, piemēram, to, kā darbinieki izpilda īstenotās procedūras un kā tiek izmantots jauns aprīkojums **(6.1.2. punkts)**.*
- *Drošības rādītāji sistemātiski tiek vērtēti, ņemot vērā drošības kultūras uzlabošanas stratēģiju. Tas nozīmē, ka organizācijai ir jāizvērtē, kā drošības kultūras uzlabojumi iederas mērķī uzlabot drošību un veido daļu no šā mērķa **(6.1.2. punkts).***

6.1.5 Pierādījumu piemēri

Paziņojums, ka tiek piemērota CSM pārraudzībai (Regula (ES) 1078/2012) un ir ieviesta procedūra, kas attiecas uz šo darbību. Procedūrā ir izklāstīts, kā tiek novērtēti darbības rezultāti attiecībā pret izvirzītajiem drošības mērķiem un kā tie tiek koriģēti, īstenojot izmaiņu pārvaldības un riska novērtēšanas procesu, un kā tiks laboti SMS trūkumi.

Cilvēcisko un organizatorisko faktoru ņemšana vērā un drošības kultūras uzlabošana pozitīvi ietekmēs atbilstību attiecīgajām SMS prasībām, un pierādījumi par to būs atrodami:

Organizācija ir ieviesusi procesus un procedūras, lai sistemātiski izvērtētu, vai cilvēkfaktoru un organizatorisko faktoru integrēšanas pasākumi ir pietiekami un sasniegtie rezultāti atbilst veiktspējas standartiem.

Organizācija ir ieviesusi procesus un procedūras, lai sistemātiski izvērtētu darbinieku veiktspēju drošībai kritisku darba uzdevumu veikšanā. Šādu procesu pamatā ir proaktīva pieeja, nosakot veiktspējas un sistemātiskas izvērtēšanas standartus. Izmanto uz pierādījumiem balstītas metodes, piemēram, apkalpes resursu pārvaldību.

Uzraudzības process, tostarp noteikumi par piešķirtajiem resursiem, iekļaujot personāla un uzraudzības darbībās iesaistītā personāla kompetences.

Uzraudzība tiek veikta, integrējot procesu un procedūru ieviešanas un efektivitātes pārbaudi, kas integrē cilvēku un organizatorisko faktoru drošības pasākumus, kas izriet no riska novērtējuma procesa. Tāpēc uzraudzība integrē konkrētus cilvēku un organizatoriskos faktorus, tostarp operatīvās darbībās. Tas attiecas arī uz kompetenču (tehnisko un netehnisko prasmju, attieksmes, uzvedības...) novērtēšanu un uzturēšanu personālam (iekšējam vai ārējam), kas veic drošības uzdevumus (sk. iepriekš ***4.2. punktu Kompetence***).

Veiktajā pārraudzībā iekļauj cilvēkfaktoru un organizatorisko faktoru jomā īstenojamās stratēģijas panākumu analīzi.

Uzraudzības process, tostarp personāla sniegto ziņojumu analīze. SMS satur taisnīgas kultūras procesu, kurā tiek sodīta rupja nolaidība, tīši pārkāpumi un destruktīvas darbības. Mērķis ir izveidot ziņošanas kultūru, kurā darbinieki ziņojot jūtas ērti, jo netiks vainoti par netīšām kļūdām vai izlaidumiem. Tas arī izskaidro, kā darbinieki, darbuzņēmēji vai citas attiecīgās ieinteresētās personas var ziņot par problēmām/negadījumiem, kas ir saistīti ar drošību.

Uzraudzības process ir elements organizācijas mācīšanās uzlabošanai. Personāla ziņojumu analīze tiek veikta kā daļa no uzraudzības procesa, lai uzlabotu drošības pasākumus un SMS procesus un procedūras.

Uzraudzības rezultāti tiek analizēti no drošības kultūras viedokļa un iekļauti drošības kultūras novērtēšanas procesā.

6.1.6 Atsauces un standarti

- *CSM par pārraudzības pielietojumu rokasgrāmata*

6.1.7 Uzraudzības jautājumi

Pārraudzības procesa un no tā izrietošo konstatējumu un darbību izskatīšanai ir būtiska nozīme, lai varētu noteikt, vai *SMS* ir "dzīvs" un mainīgs dokuments, kas attīstās līdz ar pieredzē balstītiem uzlabojumiem, vai arī tas ir dokuments, kas laika gaitā nemainās.

Lai VDI varētu noteikt atbilstību *CSM* pārraudzībai, svarīgi ir izskatīt vairākās riska pamatjomas un kontroles pasākumus un pārbaudīt, vai tie tiek piemēroti pareizi un ir efektīvi, izmantojot *SMS*.

6.2 Iekšējā revīzija

6.2.1 Normatīvā prasība

6.2.1. Organizācija neatkarīgi, objektīvi un pārredzami veic iekšējo revīziju nolūkā vākt un analizēt informāciju uzraudzības vajadzībām (sk. 6.1. Uzraudzība), ietverot:

(a) plānoto iekšējo revīziju grafiku, ko var pārskatīt atkarībā no iepriekšējo revīziju un veiktspējas uzraudzības rezultātiem;

(b) kompetento revidentu identifikāciju un atlasi (sk. 4.2. Kompetence);

(c) revīziju rezultātu analīzi un izvērtējumu;

(d) korektīvu vai uzlabojošu pasākumu nepieciešamības apzināšanu;

(e) pārliecināšanos par šo pasākumu pabeigtību un efektivitāti;

(f) dokumentāciju, kas attiecas uz revīziju veikšanu un rezultātiem;

(g) revīziju rezultātu paziņošanu augstākā līmeņa vadībai.

6.2.2 Mērķis

Pieteikuma iesniedzējam ir jāparāda, ka tam ir iekšējās revīzijas sistēma, kurā ir iesaistīti kompetenti darbinieki un kura sniedz jēgpilnus rezultātus, ko vadība ņem vērā, un kura nodrošina drošības pārvaldības sistēmas atbilstību tiesību aktu noteikumiem.

6.2.3 Paskaidrojumi

Iekšējās revīzijas pasākumi **(6.2.1. punkts)** ir pārraudzības rīki CSM nozīmē attiecībā uz pārraudzību (Regula (ES) 1078/2012). Lai gan tā ir atsevišķa prasība, tā ir paredzēta, lai palīdzētu sasniegt pārraudzības mērķus atbilstoši CSM pārraudzībai.

Iekšējās revīzijas pasākumu **(6.2.1. punkts)** mērķis ir sniegt informāciju par to, vai drošības pārvaldības sistēma atbilst piemērojamām prasībām **(6.1.1. punkta c) apakšpunkts)** un tiek efektīvi īstenota un uzturēta **(6.1.1. punkta a), b) un d) apakšpunkts)**. Piemērojamās prasības ir noteiktas Regulas (ES) 2018/762 I pielikumā (vai II pielikumā), un tādējādi arī jebkuras citas piemērojamās prasības, ko organizācija apņemas ievērot **(sk. arī 1.1. punktu)**.

Revidentiem ir pienākums pārbaudīt to korektīvo vai uzlabojošo pasākumu izpildi un efektivitāti **(6.2.1. punkta c) apakšpunkts)**, kuri jāveic, lai ņemtu vērā revīzijas secinājumus.

6.2.4 Pierādījumi

- *Pierādījumi, ka ir ieviests iekšējās revīzijas process vai sistēma, paredzot plānotas revīzijas un mērķtiecīgas papildu revīzijas, ko veic, pamatojoties uz drošības rādītāju datiem **(6.2.1. punkta a) apakšpunkts).***
- *Pierādījumi par kompetences pārvaldības sistēmu, kas ietver elementus, kuri attiecas uz iekšējo revidentu kompetenci **(6.2.1. punkta b) apakšpunkts).***
- *Pierādījumi, ka gan iekšējās, gan ārējās revīzijās gūtie secinājumi ir ņemti vērā, attiecīgi rīkojoties **(6.2.1. punkta c), d), e) un f) apakšpunkts).***
- *Pierādījumi, ka revīzijas rezultāti ir apspriesti augstākajā vadības līmenī un ir veikti attiecīgi pasākumi **(6.2.1. punkta g) apakšpunkts)**.*

6.2.5 Pierādījumu piemēri

Ir ieviesta iekšējās revīzijas procedūra plānotām un papildu revīzijām, kas ietver rezultātu apspriešanu augstākās vadības līmenī.

Revīzijas ziņojumu un iekšējās revīzijas secinājumu žurnālu piemēri, kas apliecina, kādi pasākumi ir veikti, lai tos ņemtu vērā.

Visā organizācijā veikto revīzijas pasākumu rezultāti tiek apkopoti un analizēti, sniedzot ieteikumus periodiskajai pārskatīšanai vadības līmenī.

Procedūrā ir atsauces uz kompetences pārvaldības sistēmu. *CMS* pierāda, ka revidenti ir apguvuši attiecīgu revidentu apmācību (piemēram, *ISO*).

Cilvēcisko un organizatorisko faktoru ņemšana vērā un drošības kultūras uzlabošana pozitīvi ietekmēs atbilstību attiecīgajām SMS prasībām, un pierādījumi par to būs atrodami:

Iekšējās revīzijas process, tostarp noteikumi par piešķirtajiem resursiem, iekļaujot personāla un uzraudzības darbībās iesaistītā personāla kompetences. Kompetences prasības personālam, kas veic iekšējās revīzijas, ir integrētas kompetenču vadības sistēmā, iekļaujot specifiskās cilvēcisko un organizatorisko faktoru kompetences. Apmācību piemēri liecina, ka tika iekļauti cilvēciskie un organizatoriski faktori.

Iekšējā revīzija integrē procesu un procedūru ieviešanas un efektivitātes pārbaudi, kura integrē cilvēku un organizatorisko faktoru drošības pasākumus, kas izriet no riska novērtējuma procesa (skatiet iepriekš ***6.1. punkts Uzraudzība***).

Organizācijai ir procesi un procedūras, lai sistemātiski integrētu cilvēciskos un organizatoriskos faktorus tās iekšējās revīzijās. Mērķis ir pārbaudīt cilvēcisko un organizatorisko faktoru drošības pasākumu efektivitāti un novērtēt drošības mērķu sasniegšanu, iekļaujot cilvēciskos un organizatoriskos faktorus.

Iekšējo revīziju piemēri, kas parāda, ka, analizējot revīziju rezultātus, apzinot korektīvo vai uzlabošanas pasākumu nepieciešamību un paziņojot par tiem augstākajai vadībai, tiek ņemti vērā cilvēciskie un organizatoriskie faktori.

Organizācija ir ieviesusi procesus un procedūras, lai sistemātiski integrētu darbinieku veiktspējas izvērtējumu, veicot drošībai kritiskus darba uzdevumus un operatīvās darbības.

Process, kas apraksta komunikācijas pārvaldību attiecībā uz rezultātiem, ieteikumiem/pasākumiem, kuri norāda uz kopīgu un pārredzamu pieeju.

6.2.6 Atsauces un standarti

- *ISO 19011:2018 "Pārvaldības sistēmu revīzijas pamatnostādnes"*
- *CSM par pārraudzības pielietojumu rokasgrāmata*

6.2.7 Uzraudzības jautājumi

Uzraudzības sistēmā ir būtiski izvērtēt plānošanu un revīziju secinājumus. Tas ļaus pārliecināties, vai revīzijas tiek vērstas uz pareizajām jomām, vai rezultāti ir pamatoti un vai revīzijas veic kompetents un neatkarīgs personāls.

Būtu jāpārbauda, vai revīzijai atlasītās jomas ir pielāgotas organizācijas riska profilam.

Ir izveidots neplānotu revīziju veikšanas mehānisms, un to izmanto, pārskatot vairākus piemērus.

6.3 Vadības veikta pārskatīšana

6.3.1 Normatīvā prasība

6.3.1. Augstākā līmeņa vadība regulāri pārskata drošības pārvaldības sistēmas pastāvīgo piemērotību un efektivitāti, ņemot vērā vismaz:

(a) sīku informāciju par to, kā norit pēc vadības iepriekš veiktās pārskatīšanas neīstenoto darbību īstenošana;

(b) mainīgos iekšējos un ārējos apstākļus (sk. 1. Organizācijas konteksts);

(c) organizācijas drošības rādītājus, kas ir saistīti ar:

(i.) tās drošības mērķu sasniegšanu;

(ii.) tās veiktās uzraudzības rezultātiem, tostarp iekšējās revīzijas secinājumiem, negadījumu/starpgadījumu iekšējās izmeklēšanas rezultātiem un attiecīgo darbību statusu;

(iii.) valsts drošības iestādes veiktās uzraudzības attiecīgo iznākumu;

(d) ieteikumus par uzlabojumiem.

6.3.2. Augstākā līmeņa vadība, pamatojoties uz tās veiktās pārskatīšanas iznākumu, uzņemas vispārēju atbildību par vajadzīgo drošības pārvaldības sistēmas izmaiņu plānošanu un īstenošanu.

6.3.2 Mērķis

Lai organizācijas drošības pārvaldības sistēma darbotos konstruktīvi un efektīvi, kā arī turpinātu attīstīties laika gaitā, ir nepieciešama spēcīga vadības līderība drošības jomā. Organizācijai ir jāparāda, ka vadība aktīvi iesaistās drošības pārvaldības sistēmas darbības pārskatīšanā un tās izstrādē nākotnei.

Kā tiek integrēti cilvēciskie un organizatoriskie faktori un drošības kultūra?

Vadības pārskats ir saistīts ar visiem drošības pārvaldības sistēmas procesiem un procedūrām, pēc tam tajā var integrēt cilvēciskos un organizatoriskos faktorus, lai tos uzlabotu.

6.3.3 Pierādījumi

- *Procesi vadības sanāksmēm, kurās pārskata drošības pārvaldības sistēmu un progresu revīzijās un pārskatīšanās sniegto iekšējo ieteikumu īstenošanā* ***(6.3.1. punkta a)–d) apakšpunkts).***
- *Uzskaites dati par to, kādi ir bijuši organizācijas darbības rezultāti tās drošības mērķu sasniegšanā* ***(6.3.1. punkta c) apakšpunkta i) daļa).***
- *Pierādījumi par to, ka attiecīgās VDI ieteikumi ir ņemti vērā drošības pārvaldības sistēmā* ***(6.3.1. punkta c) apakšpunkta iii) punkts)****.*
- *Organizācija var parādīt, ka tai ir ieviesti procesi, lai noteiktu un izvirzītu mērķus atbilstoši tās darbības veidam, apjomam un attiecīgajiem riskiem, ka tā regulāri novērtē panākumus mērķu sasniegšanā, ievēro procedūras un izmanto drošības datus, lai pārraudzītu un pārskatītu ekspluatācijas pasākumus un ieviestu tajos izmaiņas* ***(6.3.1. punkts).***
- *Pierādījumi, ka vadība uzņemas aktīvu lomu vajadzīgo drošības pārvaldības sistēmas izmaiņu plānošanā un īstenošanā* ***(6.3.2. punkts).***
    - *Ir ieviesti procesi un rīki sistemātiskai ziņošanai par visu veidu apzinātajiem riskiem, kļūdām, gandrīz notikušiem negadījumiem, trūkumiem un starpgadījumiem, kā arī paziņotās ar*

cilvēkfaktoriem un organizatoriskajiem faktoriem saistītās informācijas kategorizēšanai un analīzei, lai varētu noskaidrot pamatā esošos cēloņus un efektīvus pasākumus;
  - *negadījumu izmeklēšanas procesā tiek piesaistīti cilvēkfaktoru un organizatorisko faktoru speciālisti;*
  - *ir ieviesti sistemātiski procesi cilvēkfaktoru un organizatorisko faktoru jautājumos gūto atziņu novirzīšanai uz apmācību un izstrādi;*
  - *negadījumu un starpgadījumu izmeklēšanā gūtās atziņas tiek darītas zināmas organizācijas darbiniekiem un novirzītas uz apmācību, izstrādi un citām jomām, lai mazinātu atkārtošanās iespējamību;*
  - *negadījumu izmeklēšanas rezultāti tiek publiskoti vadības sanāksmēs, un tos uzskata par svarīgu rīku mācības gūšanai un uzlabojumu veikšanai;*
- *ieviests nodrošināšanas process attiecībā uz negadījumu izmeklēšanu.*

6.3.4 Pierādījumu piemēri

Procedūra, ar kuru pārskata un izpilda iekšējos ieteikumus no revīzijām un pārskatīšanas, ko veikusi augstākā līmeņa vadība, un atlasītu sanāksmju protokoli.

Lietu žurnāls, kurā ir norādīti sniegtie ieteikumi un gūtie panākumi vadības novēroto trūkumu izlabošanā.

Procedūra, ko vadība izmanto, lai pārskatītu iekšējās starpgadījumu izmeklēšanas rezultātus un attiecīgos VDI veiktās uzraudzības iznākumus.

Ir sniegta informācija par to, kurus rādītājus vēlāk izvērtē augstākā līmeņa vadība un cik bieži.

Iepriekš minētajiem pierādījumu piemēriem ir jāparāda, kā vadības pārskatā tiek integrēti cilvēciskie un organizatoriski faktori.

6.3.5 Uzraudzības jautājumi

Uzraudzības laikā ir būtiski novērot, vai process, kura mērķis ir nodrošināt, ka vadība pārskata SMS efektivitāti, noved pie reālām izmaiņām ekspluatācijas līmenī.

Vadības informētība par mainīgiem iekšējiem un ārējiem apstākļiem. Vai vadība veic, piemēram, potenciālo iespēju izpēti vai izmanto citas metodes, piemēram, PESTLE (politisko, ekonomisko, sociāltehnisko, juridisko un vides) analīzi, lai tās rezultātus izmantotu savas SMS pilnveidošanā.

Saistība/saikne starp vadības veiktas pārskatīšanas rezultātiem un to, kā tie tiek izmantoti gada drošības ziņojumam.

7 Uzlabojumi

7.1 No negadījumiem un starpgadījumiem gūtā mācība

7.1.1 Normatīvā prasība

7.1.	No negadījumiem un starpgadījumiem gūtā mācība
7.1.1.	Par negadījumiem un starpgadījumiem, kas saistīti ar organizācijas dzelzceļa darbībām: (a) ziņo, tos reģistrē, izmeklē un analizē, lai noteiktu to cēloņus; (b) pēc vajadzības ziņo valsts struktūrām.
7.1.2.	Organizācija nodrošina, ka: (a) valsts drošības iestādes, valsts izmeklēšanas struktūras un nozares/iekšējās izmeklēšanas ieteikumi tiek izvērtēti un īstenoti, ja to īstenošana ir lietderīga vai obligāta; (b) būtiski citu ieinteresēto personu, piemēram, dzelzceļa pārvadājumu uzņēmumu, infrastruktūras pārvaldītāju, par tehnisko apkopi atbildīgo struktūru un dzelzceļa ritekļu turētāju, ziņojumi/informācija tiek izskatīti un ņemti vērā.
7.1.3.	Organizācija ar izmeklēšanu saistīto informāciju izmanto, lai pārskatītu riska analīzi un novērtējumu (sk. 3.1.1. Riska novērtējums), izdarītu secinājumus ar mērķi uzlabot drošību un attiecīgā gadījumā pieņemtu korektīvus un/vai uzlabojošus pasākumus (sk. 5.4. Izmaiņu pārvaldība).

7.1.2 Mērķis

Organizācijai ir jāparāda, ka tā izmeklē negadījumus un starpgadījumus, lai gūtu mācību un uzlabotu riska kontroles pasākumus, ka izmeklēšanu, tostarp par cilvēkfaktoru un organizatorisko faktoru jautājumiem, veic kompetents personāls, ka par negadījumiem tiek ziņots attiecīgajām iestādēm un ka tiek sagatavoti ieteikumi un ziņojumi, uz ko vadība pamato savu rīcību.

Turklāt organizācija piemēro “dubultloka mācīšanās” pieeju, proti, mācīšanās ir vērsta ne tikai uz notikumu realitāti, bet arī uz organizācijas spēju veikt uzlabojumus, pievēršoties tiem elementiem, kas vai nu veicina vai kavē zināšanu un informācijas nodošanu visā organizācijā.

7.1.3 Paskaidrojumi

Termini “gandrīz notikuši negadījumi” un “citi bīstami notikumi” ir ietverti “starpgadījuma” definīcijā atbilstoši Direktīvai (ES) 2016/798. Lai proaktīvi pārvaldītu drošību, ir vienlīdz svarīgi izmeklēt gandrīz notikušus negadījumus un citus bīstamus notikumus.

No negadījumiem un starpgadījumiem gūtajai mācībai ir jāatbalsta informācijas koplietošana ar citām ieinteresētajām personām (infrastruktūras pārvaldītājiem, citiem dzelzceļa pārvadājumu uzņēmumiem, ECM, lai attīstītu sadarbību un sekmētu SMS darbības vispārējo uzlabošanu).

Izmeklētājiem, kuri veic izmeklēšanu saistībā ar cilvēkfaktoriem un organizatoriskajiem faktoriem, ir jābūt īpaši apmācītiem vai arī viņiem ir jābūt pieejamām attiecīgām speciālām zināšanām, lai izskatītu attiecīgos jautājumus.

Kā tiek integrēti cilvēciskie un organizatoriskie faktori un drošības kultūra?

Negadījumu analīzē nav jāmeklē vainīgais vai kādai nodaļai "jāuzveļ lielāka atbildība nekā citām", bet jātiecas izprast un izlabot organizatoriskos trūkumus, kuru dēļ nevēlamie notikumi ir bijuši iespējami. Vissarežģītākais notikumu analīzē ir novērst arī "izrietošus" notikumus. Ja analīze beidzas ar tiešo cēloņu identificēšanu, tad ir iespējams novērst tikai nākamo līdzīgo notikumu. Turpretī, ja analīze sniedz iespēju identificēt tehniskos un organizatoriskos "pamatcēloņus", uzlabojumu pasākumi ļaus novērst cita veida negadījumu, kam ir tādi paši mehānismi. Piemēram, ja analīzē kļūst skaidrs, ka kāda procedūra nebija atjaunināta un ka korektīvā pasākuma mērķis ir tikai labot attiecīgo procedūru, ietekme būs ierobežota. Ja analīzi veic plašāk, identificējot trūkumus procedūru atjaunināšanas procesā, uzlabojumu pasākuma pozitīvā ietekme var būt daudz plašāka.

Uzņēmums var izmantot Regulas (ES) 2020/572 4. pantā noteikto ziņošanas struktūru "*par ziņošanas struktūru, kas jāievēro dzelzceļa negadījumu un incidentu izmeklēšanas ziņojumos*", lai noteiktu izmeklējamos cilvēcisko un organizatorisko faktoru elementus un integrētu tos savos pārskatos. Piezīme: tomēr šis ir tikai viens no pastāvošajiem atsauces modeļiem un to var izmantot.

Tiek veicināta un atvieglota ziņošana par bīstamām situācijām un "augstas iespējamības" starpgadījumiem. Vajadzības gadījumā ir mehānismi, kas nodrošina ziņošanas anonimitāti. Ja ziņošana notiek, norādot ziņotāja identitāti, darbinieki un grupas, kas nosūtījuši ziņojumus, palīdz veikt analīzi un noteikt īstermiņa reaģēšanas pasākumus. Tiek organizētas grupu apspriedes, un veiktie pasākumi tiek darīti zināmi attiecīgajiem darbiniekiem un — atbilstošā gadījumā — visai organizācijai.

7.1.4 Pierādījumi

- *Informācija par negadījumu/starpgadījumu paziņošanas procesu, arī par to, kā tiek konstatēti un analizēti pamatcēloņi, tostarp par ziņošanu organizācijas iekšienē un ziņošanu citām kompetentām iestādēm un citām personām* ***(7.1.1. punkts).***
- *Informācija par metodi, ko organizācija izmanto saistībā ar izmeklēšanu, tostarp cilvēkfaktoru un organizatorisko faktoru elementu izmeklēšanu, lai pārskatītu riska analīzes un izvērtēšanas procesu pēc notikuma* ***(7.1.3. punkts).***
- *Pierādījumi, ka ir īstenoti kompetento iestāžu ieteikumi no ziņojumiem par negadījumiem un starpgadījumiem un ka ir ieviestas visas par vajadzīgām atzītās izmaiņas* ***(7.1.2. punkta a) un b) apakšpunkts).***
- *Tiek izvērtēti iepriekšējie starpgadījumi, lai noteiktu attiecīgos faktorus, kas ir saistīti ar aktuālo(-ajiem) starpgadījumu(-iem). Ir pierādījumi par plašāku organizācijas izglītošanās sistēmu, lai mācītos no starpgadījumiem un pieredzes — gan valsts, gan starptautiskā mērogā* ***(7.1.3. punkts).***
- *Pastāv metodika izmeklēšanas veikšanai, pamatojoties uz zināšanām par cilvēkfaktoriem un organizatoriskajiem faktoriem un mūsdienīgām metodēm.*
- *Ir izveidota mācību programma, kas ir paredzēta negadījumu un starpgadījumu izmeklētājiem un ietver cilvēkfaktoru un organizatorisko faktoru aspektu.*
- *Tiek veicināta "taisnīga kultūra", atzīstot un nostiprinot pozitīvas drošības iniciatīvas (ziņošanu par starpgadījumiem, personāla iesaistīšanu analīzē un pastāvīgu uzlabojumu ieviešanā, atbalsta sniegšanā kolēģiem u. tml.). Šādā "taisnīgā kultūrā" nedrīkst būt baiļu par nosodīšanu — tas jāpanāk, nosakot vispāratzītu robežu starp to, kas ir un kas nav pieņemams. Tiek akceptētas tiesības kļūdīties.*

7.1.5 Pierādījumu piemēri

Negadījumu izmeklēšanas procedūra, kurā ir izklāstītas izmeklēšanas metodes un iekļauta atsauce uz kompetences pārvaldības prasībām, ko piemēro negadījumu un starpgadījumu izmeklētājiem.

Dažādu veidu negadījumu un starpgadījumu ziņojumu paraugi, kuros ir norādīts, ka izmeklēšanu veikusi kompetenta persona, ka secinājumu pamatā ir pierādījumi un ka ieteikumi ir īstenoti.

Tādas procedūras/procesa kopija, kurā ir uzskaitīti korektīvie/riska mazināšanas pasākumi, kas identificēti pēc negadījuma/starpgadījuma.

Ir sniegta informācija par drošības brīdinājumu informācijas rīka (SAIT) izmantošanu, lai sekotu jautājumiem, kas skar konkrētus aktīvus, un konsultētu citas organizācijas par šādiem jautājumiem.

Ir pieejami apmācīti izmeklētāji.

Cilvēcisko un organizatorisko faktoru ņemšana vērā un drošības kultūras uzlabošana pozitīvi ietekmēs atbilstību attiecīgajām SMS prasībām, un pierādījumi par to būs atrodami:

Kompetences prasības personālam, kas veic izmeklēšanu, ir iekļautas uzņēmuma kompetences vadības sistēmā. Izveidota mācību programma, kas ir paredzēta negadījumu un starpgadījumu izmeklētājiem un ietver to, kā sistemātiski integrēt cilvēkfaktorus un organizatoriskos faktorus.

Pārskati parāda padziļinātu notikumu analīzi, kuru rezultātā tiek izstrādāti konsekventi rīcības plāni jebkurā drošības pārvaldības sistēmas līmenī, veicinot gatavību mācīties no incidentiem līdz ar uzvedības izmaiņām visā uzņēmumā. Sanāksmju protokoli un saziņas apmaiņa liecina, ka gadījumos, kad incidentos ir iesaistītas ārējas puses, ir pierādījumi, ka notiek analīzes un darbību rezultātu atklāta kopīgošana.

Vadība atzīst, ka incidentus un negadījumus izraisa vairāki faktori, no kuriem daži izriet no vadības lēmumiem, un valdes sanāksmju protokoli apliecina, ka negadījumu/starpgadījumu izmeklēšanas rezultāti un saistītie ieteikumi (t. i., korektīvie un/vai uzlabojošie pasākumi) tiek atgriezeniski paziņoti vadībai, un kā tos izmanto SMS pārskatīšanā **(sk. arī 6.3. punktu)**.

Cilvēcisko un organizatorisko faktoru pieeja, kas tiek izmantota incidentu un negadījumu izmeklēšanā un kas ir minēta cilvēciskajos un organizatoriskos faktoros, drošības kultūras stratēģijās un visos saistītajos procesos (riska novērtējums, darbības novērtējums, nepārtraukta uzlabošana...)

Personāla sākotnējās un turpmākās apmācības programmas, kas parāda, ka darbības no gūtajām atziņām ir integrētas, īpašu uzmanību pievēršot cilvēku un organizatorisko faktoru riskiem un to mazināšanai.

Izmeklēšana ir vērsta uz sistemātisku perspektīvu, proti, tajā ne tikai aplūko cilvēkfaktorus, tehnoloģiskos un organizatoriskos faktorus kā tādus, bet arī pievērš īpašu uzmanību faktoru mijiedarbībai. Piemēram, ja vilciena vadītājs ir bijis iesaistīts garāmbraukšanu aizliedzoša signāla (SPAD) starpgadījumā, faktori, ko ieteicams izpētīt, ir, piemēram, nogurums, kognitīvā pārslodze un kompetence (cilvēkfaktori), tehnoloģijas ietekme uz veiktspēju, piemēram, cilvēka–sistēmas saskarnes, izkārtojums, signālu izvietojums (tehnoloģiskie faktori), organizācijas ietekme uz veiktspēju, piemēram, apmācība, SMS, organizatoriskās prioritātes (organizatoriskie faktori), kā arī šo trīs jomu mijiedarbība, piemēram, iepirkuma ietekme uz projektu vai izmaiņu pārvaldību, ieviešot jaunu projektu.

Bīstamu notikumu analīze tiek īstenota transversāli, izmantojot daudzveidīgu prasmju kopumu un ņemot vērā visu attiecīgo personu (tostarp, ja nepieciešams, ārēju personu) viedokli.

“Taisnīgas kultūras” politika un esošie ziņošanas rīki, kas veicina ziņošanas kultūru un apšaubāmu attieksmi darbinieku vidū. Visas ierastās un neparastās novirzes, par kurām ziņo darbinieki, tiek analizētas, un nepieciešamības gadījumā tiek veiktas uzlabošanas darbības. Sistemātiski notiek saziņa ar attiecīgajiem darbiniekiem par veiktajām darbībām.

7.1.6 Atsauces un standarti

- *ERA drošības kultūras tīmekļa lapa*
- *ERA cilvēku un organizatorisko faktoru tīmekļa lapa*
- *Komisijas īstenošanas regula (ES) 2020/572 (2020. gada 24. aprīlis) par ziņošanas struktūru, kas jāievēro dzelzceļa negadījumu un starpgadījumu izmeklēšanas ziņojumos*
- *IAEA (2002) — Drošības kultūra kodoliekārtu jomā: pamatnostādnes par izmantošanu drošības kultūras uzlabošanā. IAEA TECDOC-1529. Starptautiskā Atomenerģijas aģentūra, Vīne (2002. gads)*
- *Mathis, T.L. & Galloway, S.M. (2013. gads) "Steps to safety culture excellence"*
- *Kecklund, L., Lavin, M. & Lindvall, J. (2016. gads) "Safety culture: A requirement for new business models. Lessons learned from other High-Risk Industries. In proceeding presented of The International Conference on Human and Organisational Aspects of Assuring Nuclear Safety – Exploring 30 Years of Safety Culture", Vīne, 2016. gada 22.–26. februāris*
- *RSSB (2015. gads) — Safety Culture and behavioural development: Common factors for creating a culture of continuous development (www.sparkrail.org)*

7.1.7 Uzraudzības jautājumi

Negadījumu/starpgadījumu izmeklētāju kompetencei ir būtiska nozīme jēgpilnu ieteikumu izstrādē un atbilstošu profilaktisku pasākumu nodrošināšanā. Uzraudzības veicējiem ir jāizvērtē vadības iesaistīšanās negadījumu un starpgadījumu ziņojumu rezultātu īstenošanā, kas var ietekmēt ziņojuma kvalitāti, un jebkādu izrietošo rezultātu īstenošanā.

Iekšējās izmeklēšanas rezultāti ir noveduši pie organizācijas izglītošanās procesa, kas ir reģistrēts dokumentos, ziņojumos vai citos informācijas kanālos (t. i., iekštīklā, uzņēmuma iekšējā žurnālā u. tml.).

Organizācijas kultūra saistībā ar starpgadījumu un gandrīz notikušu negadījumu ziņošanu.

7.2 Pastāvīgi uzlabojumi

7.2.1 Normatīvā prasība

7.2.1.	Organizācija pastāvīgi uzlabo drošības pārvaldības sistēmas piemērotību un efektivitāti, ņemot vērā sistēmu, kas noteikta Regulā (ES) Nr. 1078/2012, un vismaz šādu darbību iznākumu: (a) uzraudzība (sk. 6.1. Uzraudzība); (b) iekšējā revīzija (sk. 6.2. Iekšējā revīzija); (c) vadības veikta pārskatīšana (sk. 6.3. Vadības veikta pārskatīšana); (d) no negadījumiem un starpgadījumiem gūtā mācība (sk. 7.1. No negadījumiem un starpgadījumiem gūtā mācība).
7.2.2.	Organizācija savā izglītošanās procesā nodrošina līdzekļus, kas motivē personālu un citas ieinteresētās personas aktīvi uzlabot drošību.
7.2.3.	Organizācija paredz stratēģiju drošības kultūras pastāvīgai uzlabošanai, kuras pamatā ir īpašo zināšanu un atzīto metožu izmantošana, lai apzinātu uzvedības problēmas, kas ietekmē dažādas drošības pārvaldības sistēmas daļas, un ieviestu pasākumus to novēršanai.

7.2.2 Mērķis

Pastāvīgi uzlabojumi ir efektīvas *SMS* nozīmīga daļa. Šīs prasības mērķis ir panākt, lai pieteikuma iesniedzējs pierāda, ka tas ir apņēmies veikt uzlabojumus un ka tā *SMS* to apliecina.

Augstākā līmeņa vadība iesaistās **kolektīvās pārrunās**, lai pastāvīgi uzlabotu organizācijas drošības kultūru.

Šādas kolektīvas pārrunas ir iestrādātas stratēģijā ar orientāciju uz **kultūras iezīmēm**, kas būtiski ietekmē drošības rādītājus un kas būtu vairāk jānovērtē vai jāmaina.

7.2.3 Paskaidrojumi

Pastāvīgi uzlabojumi **(7.2.1. punkts)** ir vērsti uz SMS elementiem, kas izvērtē un noved pie uzlabojumu darbībām, bet ne elementiem, kas ir uzlabojami, jo tie jau ir daļa no pārraudzības pasākumu tvēruma.

Kā tiek integrēti cilvēciskie un organizatoriskie faktori un drošības kultūra?

Organizācijas izglītošanās process **(7.2.2. punkts)** ir darbību uzlabošanas process, uzlabojot zināšanas un izpratni.

Jēdzienam "drošības kultūra" **(7.2.3. punkts)** šajā dokumentā piemēro 2.1.1. punkta j) apakšpunktā minēto definīciju. Pozitīva drošības kultūra motivē organizācijas un indivīdus un sniedz tiem iespējas tiekties uz drošības un veiktspējas uzlabošanu. Tā palielina apmierinātību ar darbu, veicina darbvietu saglabāšanu un sniedz ieguvumus izmaksu ziņā. Tā var arī palīdzēt sasniegt normatīvos mērķus, jo drošības iestādes un regulatori arvien biežāk atzīst drošības kultūras nozīmi efektīvā drošības pārvaldībā. Konkrētāk, pozitīvas drošības kultūras sniegtie ieguvumi var būt šādi:

- *mazāks ekspluatācijas risks, pateicoties vispusīgākai riska novērtēšanai un uzlabotai darbaspēka izpratnei par risku;*
- *mazāk darbinieku savainošanas gadījumu, likvidējot apdraudējumus, kas apzināti, aktīvāk ziņojot par gandrīz notikušiem negadījumiem;*
- *mazāk nedrošu darbību un apstākļu, uzlabojot darbinieku iesaistīšanu un līderības attīstību;*

- *mazākas ar darbinieku savainojumiem, nedrošām darbībām un apstākļiem saistītās izmaksas;*
- *labāka veiktspēja, uzlabojot personāla apmācību un iesaistīšanu un samazinot savainojumus, nedrošas darbības un apstākļus;*
- Labāka un efektīvāka SMS, procedūras un noteikumus labāk pielāgojot realitātei

Ņemot vērā pamatiezīmes, kas piemīt kultūrai, kura tiek radīta ikdienas mijiedarbībā un kuru ir grūti mainīt, augstākā līmeņa vadībai šī stratēģija tiek skatīta ilgtermiņā, uzturēta un veicināta.

Ir daudz veidu, kā uzlabot drošības kultūru:

- *izstrādājot sistēmu informēšanai par problēmām. Tā var būt atkarīga no organizācijas brieduma, būt anonīma, bet vairot uzticēšanos, būt atvērta un pieejama visiem. Ir svarīgi, lai sistēmā ir integrēta atgriezeniskā saite, kas rada darbiniekiem līdzdalības un piederības sajūtu;*
- *mainot iepirkuma un līgumu nosacījumus, lai mudinātu piegādātājus ievērot labu drošības kultūru. Drošības kultūra varētu būt piegādātāju atlases kritērijs;*
- *uzskatāmi atalgojot par drošu uzvedību. Atalgojums var izpausties vairākos veidos, piemēram, kā lielāka gada samaksa, piešķirot prēmijas, vai iknedēļas drošības balvas par izciliem darba rezultātiem;*
- *nosakot īpašus mērķus vadītājiem attiecībā uz līderību drošības jomā, piemēram, mudinot vadību uzņemties redzamāku lomu standartu noteikšanas jomā;*
- *u. t. t.*

Novērtējumu rezultāti ir jāpaziņo visos organizācijas līmeņos. Pamatojoties uz šādiem rezultātiem, ir attiecīgi jārīkojas, lai veicinātu un uzturētu pozitīvu drošības kultūru, uzlabotu līderību drošības jomā un veicinātu mācīšanās attieksmi organizācijā.

Attiecīgu kultūras iezīmju apzināšana un atlase bieži ir sarežģīts uzdevums[1], kas jāveic rūpīgi.

Šā uzdevuma izpildē ir jāiesaista visu līmeņu darbinieki visā organizācijā un nereti arī ārpus tās (piemēram, darbuzņēmēji).

Lai gan darbinieku priekšstatus un viedokļus var noskaidrot, veicot aptauju, šādu metodi parasti uzskata par nepietiekamu, lai noteiktu kultūras iezīmes, kas ietekmē drošību. Ekspertiem — iespējams, atsaucei izmantojot aptaujas rezultātus — ir jāveic novērojumi, individuālas intervijas un jāizveido mērķa grupas, lai rezultāts būtu precīzāks.

Piezīme: Fokusa grupa pulcē nelielu skaitu cilvēku (parasti no 4 līdz 15) ar moderatoru, lai pievērstos konkrētam tematam. Fokusa grupu mērķis ir diskusijas, nevis individuālas atbildes uz oficiāliem jautājumiem, un tās sagatavo kvalitatīvus datus.

Pamatojoties uz šo rezultātu, augstākā līmeņa vadība var izstrādāt un atbalstīt rīcības plānu, kura mērķis ir panākt, lai mainīgās kultūras iezīmes tiek vērtētas augstāk un veicinātas. Augstākā līmeņa vadība seko līdzi noteikto darbību īstenošanai un to attiecīgi pārskata.

Lai nodrošinātu stratēģijas ilgtspēju, rezultāts ir jāpārskata reizi 2–5 gados, izmantojot tādu pašu pieeju. Biežums ir atkarīgs no sākotnējā pasākuma rezultātiem.

Vairākās augsta riska nozarēs šī diagnoze bieži tiek veikta *drošības kultūras novērtējuma* ietvaros. Drošības kultūras novērtējumu var veikt neatkarīgs vērtētājs, vai arī tas var būt pašnovērtējums. Neatkarīga novērtējuma priekšrocība ir tāda, ka organizācija gūst objektīvāku priekšstatu par drošības kultūru, taču pastāv risks, ka organizāciju varētu pārprast vai ka tai būs grūtības atzīt secinājumus. Pašnovērtējuma priekšrocība ir tāda, ka to veic uz vietas organizācijas personāls, kam ir padziļinātas zināšanas par organizāciju.

[1] Šā uzdevuma sarežģītību papildina tādi aspekti kā, piemēram, organizācijas darbību daudzveidība un tās lielums.

Savukārt trūkums ir tas, ka statuss un hierarhija var traucēt šajā procesā. Dažas kultūras novērtējuma iezīmes ir norādītas tālāk:

- *tas ietver 2–3 nedēļas ilgu novērtēšanas procesu un sagatavošanās posmu;*
- *tajā iesaistās daudzdisciplīnu pārskatīšanas grupa;*
- *datu vākšana notiek, izmantojot sociālo zinātņu metodes (tostarp intervijas, mērķa grupas, novērojumus);*
- *novērtējums aptver visu organizāciju un tās saskarnes;*
- *novērtējuma pamatā ir drošības kultūras modelis vai sistēma;*
- *augstākā līmeņa vadība izrāda iniciatīvu un uzskata novērtējumu par iespēju mācīties;*
- *rezultāti tiek izplatīti visā organizācijā;*
- *rezultāti tiek izmantoti par pamatu, lai izstrādātu/pārskatītu stratēģiju nolūkā pastāvīgi uzlabot drošības kultūras konkrētās iezīmes.*

Cilvēkfaktoru un organizatorisko faktoru stratēģijas un procesu uzlabošana ir SMS pastāvīgas uzlabošanas neatņemama daļa.

Sistemātiska pieeja ir noteikta kā pakāpenisks process ar drošības kultūru saistītu jautājumu risināšanai. Piemēram, ir jābūt procesam, kas nosaka, kā tiek veikta riska novērošana, ziņošana par negadījumiem un starpgadījumiem un kā tiek izmantota informācija un gūta mācība, lai ieviestu pastāvīgus uzlabojumus.

Vairāk informācijas par drošības kultūru un attiecībā uz cilvēkfaktoriem un organizatoriskajiem faktoriem ir atrodams attiecīgi 4. pielikums. un 5. pielikums.

7.2.4 Pierādījumi

- *Informācija par pierādījumu salīdzināšanas procesu, lai pierādītu pastāvīgu SMS uzlabošanu **(7.2.1. punkts)**.*
- *Procedūras, kurās ir izklāstīts, kā organizācija ņem vērā pārraudzības, iekšējās revīzijas, vadības sistēmas pārskatīšanas rezultātus un pēc negadījumiem un starpgadījumiem gūto mācību, lai uzlabotu SMS **(7.2.1. punkts)**.*
- *Informācija par to, kā organizācija motivē personālu un citas personas uzlabot SMS **(7.2.2. punkts)**.*
- *Pieteikuma iesniedzējam stratēģijā ir jāizklāsta, kā tiek attīstīta drošības kultūra, lai ar to saistītos riskus pienācīgi ņemtu vērā attiecīgajos SMS procesos. Saistībā ar to pieteikuma iesniedzējam ir skaidri jānorāda, kur ir atrodama plašāka informācija par attiecīgajām procedūrām **(7.2.3. punkts)**.*
- *Drošības kultūru novērtē nepārtraukti, lai apzinātu uzlabojumu iespējas **(7.2.3. punkts)**.*
- *Drošības kultūras uzlabojumus veic, izmantojot PDPR ciklu, lai nodrošinātu, ka darbībām ir ietekme. Gūto mācību īsteno un sistemātiski izvērtē tās ietekmi **(7.2.3. punkts)**.*

7.2.5 Pierādījumu piemēri

Procedūras, kas attiecas uz pārraudzību, iekšējo revīziju, vadības sistēmas pārskatīšanu un negadījumu un starpgadījumu izmeklēšanu, jo īpaši sadaļas, kas vērstas uz gūstamo mācību drošības pārvaldības sistēmai.

Network Rail iniciatīva “Close Call”, kas motivē personālu aktīvi ziņot organizācijai par trūkumiem/nepilnībām vai situācijām, kad pastāv risks drošībai vai veselībai.

Cilvēcisko un organizatorisko faktoru ņemšana vērā un drošības kultūras uzlabošana pozitīvi ietekmēs atbilstību attiecīgajām SMS prasībām, un pierādījumi par to būs atrodami:

Arodbiedrības/vadības periodisko sanāksmju, kas veltītas veselībai un drošībai, protokolu piemēri, apliecinot, ka ir pārrunātas situācijas, ko uzskata par neskaidrām/nedrošām vai kam jāpievērš lielāka uzmanība.

Par nelaimes gadījumu izmeklēšanas rezultātiem ziņo vadības sanāksmēs, un tie tiek uzskatīti par svarīgu mācību un uzlabošanas instrumentu, sistēmiski un sistemātiski ņemot vērā cilvēciskos un organizatoriskos faktorus.

Drošības kultūras uzlabošanas stratēģijas kopija un tas, kā stratēģija ir saistīta ar dažādajām SMS daļām.

Stratēģija sniedz pietiekamus pierādījumus, ka personālam ir nodrošināta profesionālā kompetence un, ja nepieciešams, apmācība un speciālās zināšanas drošības kultūras jomā stratēģijas īstenošanai un pilnveidošanai.

Vajadzīgās apmācības un kompetences veids ir saistīts ar izpratni par drošības kultūras jēdzienu, kā arī līdzekļiem un veidiem, ko izmanto, lai novērtētu sasniegto un tiektos uz pastāvīgiem uzlabojumiem. Kritiskais aspekts ir izpratne par drošības struktūru kā visaptverošu jēdzienu, kas ietekmē visas SMS daļas, un par to, ka drošības kultūru nevar uzskatīt par atsevišķu nesaistītu elementu.

Ieviests process drošības uzlabošanas pasākumu pastāvīgai izvērtēšanai. Drošības uzlabošanas pasākumu ietekme tiek noteikta un īstenota praksē, lai to var izvērtēt.

Vadības pārskata protokoli liecina — vadība atzīst, ka starpgadījumus, negadījumus un novirzes izraisa vairāki faktori, no kuriem daži izriet no procedūrām un vadības lēmumiem.

Vadības pārskata sanāksmju protokoli parāda, kā korektīvas darbības no uzraudzības darbībām, iekšējām revīzijām un incidentu un negadījumu izmeklēšanas procesa ņem vērā cilvēciskos un organizatoriskos faktorus un tiek definētas jebkurā drošības pārvaldības sistēmas un organizācijas līmenī. Tie arī parāda, kā rezultātus izmanto, lai uzlabotu riska novērtējumu **(sk. 3.1. punktu).**

Procedūras, kas aptver uzraudzību, iekšējo revīziju, vadības pārskatīšanu, negadījumu un incidentu izmeklēšanu, ir saistītas ar izpratnes veidošanas procesu **(sk. 4.3. punktu)** un kompetences pārvaldības sistēmu **(sk. 4.2. punktu)**.

7.2.6 Uzraudzības jautājumi

Uzraudzības laikā, veicot intervijas, kā arī dokumentācijas analīzi, jāpārbauda, kāda ir vadības iesaistīšanās SMS pastāvīgā uzlabošanā. Vai attiecībā uz uzlabojumiem izmanto uz risku balstītu pieeju, t. i., pieeju, kas ir saistīta ar sensitīviem un kritiskiem kontroles pasākumiem?

Būtu jāizvērtē, kā organizācija izmanto brieduma modeļus SMS darbības izvērtēšanai, ja tādi ir.

1. pielikums. Korelācijas tabulas

Turpmākajās tabulās ir sniegts blakus salīdzinājums starp novērtējuma prasībām, kas ir noteiktas iepriekšējās Regulas (ES) Nr. 1158/2010 un Regulas (ES) Nr. 1169/2010 II pielikumā, un prasībām, kas noteiktas Regulas (ES) 2018/762 I un II pielikumā. Salīdzinājuma mērķis ir atvieglot pāreju no vecā drošības sertifikācijas režīma atbilstoši Direktīvai 2004/49/EK uz jauno, kas ir ieviests ar Direktīvu (ES) 2016/798.

Atbilstība Regulai (ES) 2018/762 nav uzskatāma par pierādījumu, ka dzelzceļa pārvadājumu uzņēmumi vai infrastruktūras pārvaldītāji spēj izpildīt attiecīgās SMS prasības saskaņā ar Direktīvas (ES) 2016/798 9. pantu. Iepriekšējo un jauno novērtējuma prasību detalizācijas līmenis tik un tā var atšķirties, kaut arī tām piemēro zināmā mērā vienotus principus. Turklāt ne visas novērtējuma prasības, kas ir paredzētas Regulas (ES) 2018/762 I un II pielikumā, atbilst iepriekšējām regulām. Tādā gadījumā dzelzceļa pārvadājumu uzņēmumiem un infrastruktūras pārvaldītājiem ir jāiesniedz papildu pierādījumi, kas apliecina, ka tie izpilda jaunās novērtējuma prasības (vai to daļas).

Regulā (ES) 2018/762 noteiktās SMS prasības, kas neatbilst prasībām Regulā (ES) Nr. 1158/2010 un/vai Regulā (ES) Nr. 1169/2010, ir jāuzskata par jaunām prasībām, un saistībā ar to pieteikuma iesniedzējam jāiesniedz papildu pierādījumi, lai parādītu atbilstību šādām prasībām. Lielākajā daļā gadījumu nav iespējama pilnīga atbilstība starp iepriekšējo regulu kritērijiem un jaunās CSM regulas prasībām. Tāpēc šādos apstākļos par salīdzinājuma pamatu ir izmantots prasību nolūks. Ir arī iespējams, ka Regulā (ES) 2018/762 prasības ir definētas skaidrāk, lai gan tām ir vienāds nolūks. Šādā gadījumā minētajā regulā paredzētās prasības nav jāuzskata par jaunām, bet dažādās personas var tās izmantot, lai būtu vieglāk saprast, kādi pierādījumi tiek gaidīti no pieteikuma iesniedzēja.

Dzelzceļa pārvadājumu uzņēmumiem un infrastruktūras pārvaldītājiem, kas vēlas izstrādāt integrētu pārvaldības sistēmu, ir arī noteikta prasība nodrošināt atbilstību ISO augsta līmeņa struktūrai (HLS)[2]. Arīdzan pārvaldības sistēma, kas ir sertificēta atbilstoši vienam vai vairākiem ISO pārvaldības sistēmu standartiem (piemēram, ISO 9001, ISO 14001 vai ISO 45001), nav uzskatāma par pierādījumu tam, ka dzelzceļa pārvadājumu uzņēmumi vai infrastruktūras pārvaldītāji spēj izpildīt attiecīgās SMS prasības saskaņā ar Direktīvas (ES) 2016/798 9. pantu.

1. tabula. Blakus salīdzinājums. Novērtēšanas kritēriji/prasības, ko piemēro gan dzelzceļa pārvadājumu uzņēmumiem, gan infrastruktūras pārvaldītājiem

Regulas (ES) Nr. 1158/2010 un Regulas (ES) Nr. 1169/2010 kritērija identifikators	*Regulas (ES) Nr. 2018/762 prasības identifikators*	*ISO HLS noteikums N°*	*Komentārs*
A.1.	3.1.1.1.	6.1.	
A.2.	3.1.1.1.	6.1.	
A.3.	6.1.1.	9.1.	
A.4.	3.1.1.1. e)	N/P	
A.5.	4.4. 4.5.1.1.	7.4.	
A.6.	6.1.1. 5.4.1.	9.1. 8.1.	

[2] ISO/IEC direktīvas, 1. daļa, 2016. gada konsolidētais papildinājums, SL pielikums, 2. papildinājums.

Regulas (ES) Nr. 1158/2010 un Regulas (ES) Nr. 1169/2010 kritērija identifikators	*Regulas (ES) Nr. 2018/762 prasības identifikators*	*ISO HLS noteikums N°*	*Komentārs*
B.1.	5.2.4.	N/P	Tehniskā apkope ir aktīva dzīves cikla posms.
B.2.	5.2.4.	N/P	Tehniskā apkope ir aktīva dzīves cikla posms.
B.3.	2.3.1. 4.2.1.	5.3. 7.2.	Tehniskās apkopes jomā veicamo pienākumu definīcija un sadalījums lielākoties ir norādīts 2.3.1. punktā. Tehniskās apkopes jomā vajadzīgo kompetenču identifikācija lielākoties ir norādīta 4.2.1. punktā.
B.4.	6.1.1. 5.2.5.	9.1. 7.4.	Datu vākšana (darbības traucējumi, bojājumi) un analīze ir pārraudzības procesa daļa. Datu apmaiņa starp darbiniekiem, kuri atbild par ekspluatāciju ikdienā, un darbiniekiem, kuri atbild par tehnisko apkopi, ir daļa no informācijas un saziņas procesa, ko piemēro aktīvu pārvaldībai.
B.5.	6.1.1.	N/P	Norādīts CSM pārraudzībai 4. panta 2. punktā.
B.6.	6.1.1.	9.1.	Tehniskās apkopes veikšanas un rezultātu izvērtēšana ir daļa no tehniskajai apkopei piemērotā pārraudzības procesa.
C.1.	5.3.2. a) 5.3.3. a)	8.1.	
C.2.	5.3.3. a)	8.1.	
C.3.	5.3.2. b)	N/P	
C.4.	5.2.5. b) 5.3.2. c)	N/P	
C.5.	5.3.2. c) 5.3.3. a)	N/P	
D.1.	3.1.1.1. a)	N/P	
D.2.	3.1.1.1. c)	N/P	
D.3.	6.1.1.	N/P	
E.1.	1.1.1. a) 1.1.1. b)	4.1.	
E.2.	4.5.1.1. a)	4.4.	
E.3.	4.5.1.1. c)	7.5.1.	
E.4.	4.5.1.1. a) 4.5.1.1. b)	7.5.1.	
F.1.	4.5.1.1. a)	4.4.	

Regulas (ES) Nr. 1158/2010 un Regulas (ES) Nr. 1169/2010 kritērija identifikators	*Regulas (ES) Nr. 2018/762 prasības identifikators*	*ISO HLS noteikums N°*	*Komentārs*
F.2.	2.3. 4.5.1.1. a)	5.3. 4.4.	
F.3.	2.3.1. 2.3.4.	N/P	
F.4.	4.5.1.1. a) 4.2.1. 2.3.1. 2.3.2. 2.3.3.	4.4. 5.3.	Ar drošību saistītu uzdevumu definīcija ir drošības pārvaldības sistēmas apraksta daļa, kas ietver pienākumu sadalījumu. Ar katru attiecīgo funkciju saistītie pienākumi ir noteikti drošības pārvaldības sistēmā.
G.1.	4.5.1.1. a) 2.3.1.	4.4. 5.3.	Ar drošību saistītu uzdevumu definīcija ir drošības pārvaldības sistēmas apraksta daļa, kas ietver pienākumu sadalījumu. Ar katru attiecīgo funkciju saistītie pienākumi ir noteikti drošības pārvaldības sistēmā.
G.2.	6.1.1. 6.2.1.	9.1. 9.2.	Iekšējās revīzijas mērķis ir pārbaudīt, vai organizācija atbilst piemērojamām prasībām.
G.3.	2.1.1. d), i) 2.3.2.	N/P	
G.4.	2.3.1.	5.3.	
G.5.	4.1.1.	7.1.	Jāņem vērā, ka šeit pastāv saikne ar kritēriju, kas noteikts Regulas (ES) Nr. 1158/2010 N2. punkta d) apakšpunktā.
H.1.	2.4.1.	N/P	
H.2.	(izņemts)	N/P	Personāls, kas veic ar drošību saistītus uzdevumus, ir jāiesaista *SMS* izstrādē, uzturēšanā un uzlabošanā. Organizācijas ziņā ir īstenot 2.4.1. punkta prasības tā, lai atbilstība šim punktam būtu izsekojama.
I	7.2.1.	10.1. 10.2.	
J	2.2.1.	5.2.	
K.1.	3.2.1. 3.2.2. d)	6.2.	
K.2.	3.2.2. a)	6.2.	Drošības mērķiem ir jāatbilst drošības politikai, kurai ir jābūt samērīgai attiecībā pret dzelzceļa darbību veidu un apjomu.
K.3.	3.2.4.	6.2.	Drošības mērķi neaprobežojas ar dalībvalsts līmenī noteiktiem kopīgiem drošības mērķiem.
K.4.	6.1.1. 5.4.	9.1. 8.1.	
K.5.	3.2.4. (pielāgots)	9.1.	Atsauce uz pārraudzības stratēģiju un plānu(-iem) saskaņā ar *CSM* pārraudzībai.

Regulas (ES) Nr. 1158/2010 un Regulas (ES) Nr. 1169/2010 kritērija identifikators	*Regulas (ES) Nr. 2018/762 prasības identifikators*	*ISO HLS noteikums N°*	*Komentārs*
L.1.	6.1.1. 5.4.	9.1. 8.1.	
L.2.	4.2. 4.4. 4.5. 5.2.2. a)	N/P	Kompetenta personāla, procedūru, konkrētu dokumentu un ritošā sastāva izmantošana tiek attiecīgi pārvaldīta kompetences, informācijas un saziņas, kā arī dokumentētas informācijas un aktīvu pārvaldībā.
L.3.	1.1.1. e) 6.1.1. 6.1.2.	4.3. 9.2.	Atbilstība piemērojamām prasībām izriet galvenokārt no 3.1.2.2. punkta (neattiecas konkrēti uz tehnisko apkopi). Pārraudzība nodrošina procedūru pareizu piemērošanu. Iekšējā revīzija nodrošina procedūru atbilstību piemērojamām prasībām.
M.1.	3.1.2.1. 5.4.1.	6.1. 8.1.	Saskaņā ar *ISO* vispirms notiek izmaiņu plānošana, kas ietver riska apzināšanu un novērtēšanu, un tad seko izmaiņu īstenošana.
M.2.	3.1.2.1.	N/P	
M.3.	5.4.1.	8.1.	
N.1.	4.2.1. 4.2.3.	7.2.	
N.2.	4.5.1.1. a) 2.3.1. 2.3.2. 2.3.4. 6.1.1.	N/P	
O.1.	4.4.1. 4.4.2. 4.4.3.	7.4.	
O.2.	4.4.3.	7.4.	
O.3:.	4.4.1.	N/P	
P.1.	4.4.3.	N/P	
P.2.	4.5.2. 4.5.3.	7.5.2. 7.5.3.	
P.3.	4.5.3.	7.5.3.	
Q.1.	7.1.1.	10.1.	
Q.2.	7.1.2.	N/P	
Q.3.	7.1.3.	10.2.	

Regulas (ES) Nr. 1158/2010 un Regulas (ES) Nr. 1169/2010 kritērija identifikators	*Regulas (ES) Nr. 2018/762 prasības identifikators*	*ISO HLS noteikums N°*	*Komentārs*
R.1.	5.5.1.	N/P	
R.2.	5.5.2.	N/P	
R.3.	5.5.3.	N/P	
R.4.	5.5.4.	N/P	
R.5.	5.5.5.	N/P	
R.6.	5.5.1.	N/P	
R.7.	5.5.6.	N/P	
S.1.	6.2.1.	9.2.	
S.2.	6.2.1. a)	9.2.	
S.3.	6.2.1. b)	9.2.	
S.4	6.2.1. c)–f)	9.2.	
S.5.	6.2.1. g) 6.3.1.	9.3.	
S.6.	6.2.1.	9.2.	

Turpmākajā tabulā ir blakus salīdzināti iepriekšējie novērtēšanas kritēriji un jaunās SMS prasības, kas ir piemērojamas tikai dzelzceļa pārvadājumu uzņēmumiem.

2. tabula. Blakus salīdzinājums. Novērtēšanas kritēriji/prasības, ko piemēro tikai dzelzceļa pārvadājumu uzņēmumiem

Regulas (ES) Nr. 1158/2010 kritērija identifikators	*Regulas (ES) Nr. 2018/762 I pielikums prasības identifikators*	*ISO HLS noteikums N°*	*Komentārs*
R.8.	5.5.7.	N/P	
R.9.	5.5.8.	N/P	

Turpmākajā tabulā ir blakus salīdzināti iepriekšējie novērtēšanas kritēriji un jaunās SMS prasības, kas ir piemērojamas tikai infrastruktūras pārvaldītājiem.

3. tabula. Blakus salīdzinājums. Novērtēšanas kritēriji/prasības, ko piemēro tikai infrastruktūras pārvaldītājiem

Regulas (ES) Nr. 1169/2010 kritērija identifikators	*Regulas (ES) Nr. 2018/762 II pielikuma prasības identifikators*	*ISO HLS noteikums N°*	*Komentārs*
R.8.	5.5.7.	N/P	
R.9.	5.5.8.	N/P	
T.1.	5.2.1.	N/P	Infrastruktūras droša projektēšana un ierīkošana ir aktīvu dzīves cikla daļa.
T.2.	3.1.2 5.4.1.	N/P	Infrastruktūras tehnisko izmaiņu identifikācija lielākoties ir izklāstīta 3.1.2. punktā. Infrastruktūras tehnisko izmaiņu pārvaldība lielākoties ir izklāstīta 5.4.1. punktā.
T.3.	3.1.2	N/P	Atbilstība piemērojamiem noteikumiem, kas attiecas uz infrastruktūras projektēšanu, lielākoties ir izklāstīta 3.1.2. punktā.
U.1.	5.1.1. 5.1.3.	N/P	Infrastruktūras drošības pārvaldība lielākoties ir izklāstīta 5.1.1. punktā.
U.2.	5.1.1.	N/P	Drošības pārvaldība uz infrastruktūras fiziskajām un/vai ekspluatācijas robežām lielākoties ir izklāstīta 5.1.1. punktā.
U.3.	5.1.3. c) 5.5.7.	N/P	Normālas un traucētas ekspluatācijas apstākļu pārvaldība lielākoties ir izklāstīta 5.1.3. punkta c) apakšpunktā.
U.4.	5.1.2. 5.2.3.	N/P	
V.1.	5.2.4. 6.1.1.	N/P	Infrastruktūras tehniskā apkope lielākoties ir izklāstīta 5.2.4. punktā. Revīzijas un pārbaudes (attiecīgā gadījumā) ir pārraudzības pasākumu daļa.
V.2.	5.2.4.	N/P	Infrastruktūras tehniskā apkope lielākoties ir izklāstīta 5.2.4. punktā.
V.3.	5.2.3.	N/P	
W.1.	5.1.3.	N/P	
W.2.	5.1.1.	N/P	Drošības pārvaldība uz kustības vadības un signalizācijas sistēmas fiziskajām un/vai ekspluatācijas robežām lielākoties ir izklāstīta 5.1.1. punktā.
W.3.	5.1.2. 5.2.3.	N/P	

Turpmākajā tabulā ir blakus salīdzināti *ISO HLS* un jaunās *SMS* prasības.

4. tabula. Blakus salīdzinājums — ISO augsta līmeņa struktūra

ISO HLS noteikums N°	*Regulas (ES) Nr. 2018/762 prasības identifikators*	*Komentārs*
4.1.	1.1.1. a) 1.1.1. b)	
4.2.	1.1.1. c) 1.1.1. d)	
4.3.	1.1.1. e) 1.1.1. f)	
4.4.	4.5.1.1. a)	
5.1	2.1.	
5.2.	2.2.	
5.3.	2.3.	
6.1.	3.1.1 3.1.2.	Lai noteiktu, vai izmaiņas ir (vai nav) saistītas ar drošību un — attiecīgi — vai tās ir (vai nav) būtiskas, piemēro CSM riska noteikšanai un novērtēšanai. “Virtuālais” nošķirums *ISO* starp plānošanas stratēģisko līmeni (*ISO HLS* 6. noteikums) un taktisko līmeni (*ISO HLS* 8. noteikums) tiek izvērtēts atkārtoti, ņemot vērā ES tiesisko regulējumu un jo īpaši piemērojot iepriekšminēto *CSM* (neatkarīgi no izmaiņu veida).
6.2.	3.2.1. 3.2.2. a) 3.2.2. d) 3.2.4.	
7.1.	4.1.	
7.2.	4.2.	
7.3	4.3.	
7.4.	4.4.	
7.5.1.	4.5.1	
7.5.2.	4.5.2.	
7.5.3.	4.5.3.	

ISO HLS noteikums N°	*Regulas (ES) Nr. 2018/762 prasības identifikators*	*Komentārs*
8.1.	5.1 5.2. 5.3. 5.4. 5.5	Saskaņā ar ISO vadlīnijām (N360) ISO HLS 8. noteikuma mērķis ir precizēt prasības, kas jāīsteno organizācijas darbībās, lai nodrošinātu pārvaldības sistēmas prasību izpildi, kā arī to, ka tiek ņemti vērā prioritārie riski un iespējas. Turklāt ir noteikts, ka var paredzēt arī papildu prasības (konkrētai disciplīnai) saistībā ar ekspluatācijas plānošanu un kontroli. Šajā ziņā 5.X prasības atbilst ISO pieejai. Konkrētāk, tās nekaitē uzņēmuma uzņēmējdarbībai, taču nodrošina pietiekamu sistēmu, lai kontrolētu galveno drošības jautājumu pārvaldību uzņēmuma uzņēmējdarbības procesos.
9.1.	6.1.	Jēdziens “pārraudzība” nozīmē pārraudzības satvaru, kas ir definēts CSM pārraudzībai, tāpēc tam ir plašāka nozīme nekā ISO HLS 9.1. noteikumā definētajiem jēdzieniem “pārraudzība”, “novērtēšana”, “analīze” un “izvērtēšana”.
9.2.	6.2.	Iekšējās revīzijas pasākumi ir pārraudzības rīki CSM pārraudzībai nozīmē. Lai gan tā ir atsevišķa prasība, tā ir paredzēta, lai sasniegtu pārraudzības mērķus saskaņā ar CSM pārraudzībai.
9.3.	6.3	
10.1.	7.1.	
10.2.	7.2.	

2. pielikums. Atbilstoši Savienības tiesību aktiem piešķirtu produktu vai pakalpojumu atļauju, atzīšanas dokumentu vai sertifikātu savstarpējā atzīšana

Vienotā drošības sertifikāta vai drošības atļaujas izsniedzēja iestāde var ņemt vērā citu struktūru, piemēram, ISO atbilstības novērtēšanas struktūru piešķirtus sertifikātus, lai izvairītos no novērtējuma dublēšanās un papildu izmaksu rašanās pieteikuma iesniedzējam. Galīgais lēmums vienmēr jāpieņem izdevējai iestādei.

Tomēr saskaņā ar Regulas (ES) 2018/763 3. panta 12. punktu, novērtējot pieteikumus vienoto drošības sertifikātu saņemšanai, izdevēja iestāde izmanto atbilstoši attiecīgajiem Savienības tiesību aktiem izsniegtas dzelzceļa pārvadājumu uzņēmumu vai to darbuzņēmēju, partneru vai piegādātāju produktu vai pakalpojumu atļaujas, atzīšanas dokumentus vai sertifikātus kā pierādījumu par dzelzceļa pārvadājumu uzņēmumu spēju izpildīt attiecīgās drošības pārvaldības sistēmas prasības par konkrēto produkta vai pakalpojuma veidu. Lai gan ES tiesību aktos nav līdzvērtīga noteikuma par drošības atļauju pieteikumu novērtēšanu, arī valstu drošības iestādes tiek aicinātas piemērot tādu pašu principu.

Turpmākajā tabulā ir norādīti līdz šim ES tiesiskajā regulējumā aplūkotie dažādie gadījumi un sniegti ilustratīvi piemēri par produktu vai pakalpojumu veidiem, uz kuriem var attiecināt katru no gadījumiem.

5. tabula. Atbilstoši Savienības tiesību aktiem piešķirtas produktu vai pakalpojumu atļaujas, atzīšanas dokumenti vai sertifikāti

Gadījums	*Produktu vai pakalpojumu veids*	*Piemērojamie Savienības tiesību akti*	*Regulas (ES) Nr. 2018/762 prasības identifikators*	*Komentārs*
ECM sertifikāts	Ritekļu tehniskā apkope	Direktīvas (ES) 2016/798 14. panta 4. Punkts, Regula (ES) 2019/779	5.2. 5.3.	Gadījumos, kas paredzēti Direktīvas (ES) 2016/798 14. panta 4. punktā, atbildīgo struktūru sertifikācija ir pietiekams pierādījums, ka dzelzceļa pārvadājumu uzņēmumi un infrastruktūras pārvaldītāji, īstenojot savu drošības pārvaldības sistēmu, spēj kontrolēt ar ritekļu tehnisko apkopi, tostarp darbuzņēmēju izmantošanu, saistītos riskus.

Gadījums	*Produktu vai pakalpojumu veids*	*Piemērojamie Savienības tiesību akti*	*Regulas (ES) Nr. 2018/762 prasības identifikators*	*Komentārs*
Atzīšanas dokuments	Vilcienu vadītāju apmācība	Direktīva 2007/59/EK Lēmums 2011/765/ES	4.2.2.	Mācību centriem ir jābūt kompetentās iestādes atzītiem mācību kursu nodrošināšanai vilcienu vadītājiem un vilcienu vadītāja kandidātiem atbilstoši Direktīvai 2007/59/EK. Mācību centriem ir būtiska nozīme, nodrošinot, ka vilcienu vadītāji ir kompetenti veikt viņiem uzdotos ar drošību saistītos uzdevumus. Saistībā ar to mācību centriem ir jābūt kompetentiem nodrošināt attiecīgo apmācību, un to atzīšana, ko veikusi kompetenta iestāde, attiecīgā gadījumā ir jāņem vērā drošības sertifikācijas struktūrai un valsts drošības iestādei, kad tās veic kompetences pārvaldības sistēmas novērtējumu.
Vilciena vadītāja apliecība un sertifikāts	Vilciena vadītāju kompetence un piemērotība	Direktīva 2007/59/EK	4.2.1.	Apliecības un sertifikāti, kas izsniegti atbilstoši Direktīvai 2007/59/EK, ir pietiekams vilciena vadītāju piemērotības un kompetences pierādījums. Minētais neliedz organizācijai parādīt, ka tās pasākumi attiecībā uz kompetenci un piemērotību ir atbilstoši.

Gadījums	*Produktu vai pakalpojumu veids*	*Piemērojamie Savienības tiesību akti*	*Regulas (ES) Nr. 2018/762 prasības identifikators*	*Komentārs*
Vienotais drošības sertifikāts	Infrastruktūras uzturēšana un pārbaude Manevrēšana Ritošā sastāva testēšana	Direktīvas (ES) 2016/798 10. pants	5.3.	Infrastruktūras pārvaldītāji savas infrastruktūras uzturēšanai vai pārbaudei var nolīgt uzņēmumus, kas uz sliedēm ekspluatē īpašus ritekļus. Tie arī var pieprasīt, lai operatoriem, kuri sniedz manevrēšanas vai testēšanas pakalpojumus, būtu drošības sertifikāts. Iepriekš minētajos gadījumos vienotais drošības sertifikāts ir pietiekams pierādījums, ka dzelzceļa pārvadājumu uzņēmumi un infrastruktūras pārvaldītāji, īstenojot savu drošības pārvaldības sistēmu, spēj kontrolēt ar darbuzņēmēju un piegādātāju izmantošanu saistītos riskus.
Atļauja laišanai tirgū / ritekļa tipa atļauja	Ritekļa (tipa) atļauja	Direktīva (ES) 2016/797	5.2.	Ritekļa (tipa) atļauja nodrošina, ka ar ritekļa projektēšanas, ražošanas, pārbaudes un apstiprināšanas procesa starpniecību ir panākta ritekļa atbilstība visu piemērojamo tiesību aktu (tostarp drošības jomā) būtiskajām prasībām, kas ļauj to droši izmantot dzelzceļa tīklos, kuriem tas ir paredzēts, ievērojot ritekļa/ ritekļa tipa tehniskajā dokumentācijā norādītos ierobežojumus un izmantošanas nosacījumus.

Īpašos gadījumos sertifikāta (vai līdzvērtīga dokumenta) piešķiršana saskaņā ar Savienības tiesību aktiem var nebūt pietiekams apstāklis, lai varētu kontrolēt visus drošības apdraudējumus saistībā ar dzelzceļa pārvadājumu uzņēmumiem un infrastruktūras pārvaldītājiem piegādātajiem produktiem vai to izmantotajiem pakalpojumiem.

Piemēram, dzelzceļa pārvadājumu uzņēmumi ir solidāri pilnīgi atbildīgi par ekspluatācijas drošību un attiecīgi arī par to risku kontroli, kas saistīti ar viņu darbībām, tostarp ritekļu tehnisko apkopi. Nepietiek ar to, ka dzelzceļa pārvadājumu uzņēmums izmanto sava partnera vienoto drošības sertifikātu kā līdzekli, lai kontrolētu ar tehniskās apkopes nodrošināšanu saistītos riskus, ja tas nav pamatots ar ciešām un faktiskām partneru līgumsaistībām. Šādām līgumsaistībām jābūt kopīgi izstrādātām un pārraudzītām katra partnera SMS procedūru piemērošanā, un tās ir arī daļa no katra partnera SMS, tāpēc uz tām attiecina attiecīgo VDI uzraudzību.

Tādējādi vienoto drošības sertifikātu var izmantot kā līdzekli ar tehniskās apkopes nodrošināšanu saistīto risku kontrolei un arī kā līdzekli, lai nodrošinātu atbilstību prasībām attiecībā uz to risku kontroli, kuri saistīti ar ritekļu tehnisko apkopi, ja ir izpildīti šādi trīs nosacījumi.

1. *Starp dzelzceļa pārvadājumu partneruzņēmumiem jābūt spēkā esošām līgumsaistībām, kas aptver ar ritekļu tehnisko apkopi saistītus aspektus, piemēram, šādus:*

   a) informācijas apmaiņa, kā aprakstīts Regulas (ES) Nr. 2019/779 5. pantā;
   b) attiecīgā gadījumā — tehniskais atbalsts, jo īpaši attiecībā uz mantotajām vadības sistēmām;
   c) kontrole attiecībā uz nolīgto tehniskās apkopes darbnīcu spēju veikt tehnisko apkopi;
   d) ritekļu efektīva pārraudzība un no šādas pārraudzības izrietošas informācijas apmaiņa.

2. *Šādas līgumsaistības ir izstrādātas riska novērtējuma rezultātā, un katram dzelzceļa pārvadājumu uzņēmumam tās ir regulāri jāpārrauga attiecībā pret CSM pārraudzībai (Regula (ES) Nr. 1078/2012). Tad abi dzelzceļa pārvadājumu partneruzņēmumi oficiāli apmainās ar šādas pārraudzības rezultātiem.*
3. *Abu partneru SMS ietver attiecīgus procesus un procedūras 1. un 2. punktā minēto nosacījumu izpildei.*

Citos gadījumos valsts tiesību aktos var būt noteikta prasība, ka attiecībā uz konkrētu produkta vai pakalpojuma veidu jābūt kompetentas struktūras (piemēram, valsts drošības iestādes) izdotam valsts sertifikātam (vai līdzvērtīgam dokumentam), ko arī varētu izmantot kā pierādījumu par dzelzceļa pārvadājumu uzņēmumu vai infrastruktūras pārvaldītāju spēju izpildīt attiecīgās prasības, kas ir noteiktas Regulā (ES) 2018/762. Piemēram, arī valsts sertifikāti, kas piešķirti ECM un/vai ritekļu (izņemot kravas vagonus) tehniskās apkopes darbnīcām, līdzīgi kā ECM sertifikāts, var sniegt pamatotu pārliecību par to, ka ritekļi, par kuru tehnisko apkopi ECM vai apkopes darbnīcas ir atbildīgas, ir ekspluatācijai drošā stāvoklī.

3. pielikums. Darbības uz pievedceļiem, līgumsaistības un partnerības

Darbības uz pievedceļiem

Šajā dokumentā "pievedceļi" ir dzelzceļa infrastruktūra, kas ir savienota ar dzelzceļa tīklu un par ko atbild infrastruktūras pārvaldītājs (t. i., dzelzceļa sistēmas infrastruktūras daļa, uz ko attiecas Direktīvas (ES) 2016/798 darbības joma). Atkarībā no minētās direktīvas transponēšanas katrā dalībvalstī pievedceļi var būt un var nebūt dzelzceļa tīkla daļa.

Darbības, ko veic uz pievedceļiem, piemēram, vagonu piekraušana, ir rūpnieciskas darbības, kas mijiedarbojas ar īpašām dzelzceļa darbībām, piemēram, ritekļu sastāvu — kas var būt vilcieni vai tiks izmantoti vilcienos — nokomplektēšanu, sagatavošanu un kustību. Minētais ietver dažādu ritekļu sakabināšanu, lai izveidotu ritekļu sastāvus vai vilcienus, un to pārvietošanu.

Pievedceļi var būt (uzskaitījums nav izsmeļošs):

- *infrastruktūra, ko izmanto, lai dzelzceļa ritekļus novietotu stāvēšanai to ekspluatācijas starplaikos;*
- *multimodālie termināļi;*
- *infrastruktūra, ko izmanto pasažieru ritekļu tehniskās apkopes darbībām, piemēram, tīrīšanai vai "vieglajai" apkopei;*
- *infrastruktūra, kas pieder dzelzceļa ritekļu tehniskās apkopes darbnīcai un ko šī darbnīca pārvalda;*
- *rūpnieciskas teritorijas vai ražotnes, kur notiek kravas vagonu rūpnieciskās piekraušanas/izkraušanas darbības.*

Darbības uz pievedceļiem veic "pievedceļu operators". Pievedceļu operators var būt dzelzceļa pārvadājumu uzņēmums, infrastruktūras pārvaldītājs, pakalpojumu sniedzējs (piemēram, pasažieru ritekļu tīrīšana), rūpnieciska organizācija (piemēram, ķīmiskā rūpnīca, kas piekrauj/izkrauj cisternvagonus) vai pat šādas rūpnieciskas organizācijas apakšuzņēmums. Pirmajā minētajā gadījumā organizācija ir pieņēmusi komerclēmumu kļūt par dzelzceļa pārvadājumu uzņēmumu vai ir dzelzceļa pārvadājumu uzņēmums, kas plāno pārvaldīt pievedceļus papildus savām pašreizējām dzelzceļa darbībām. Pēdējā minētajā gadījumā infrastruktūras pārvaldītājs ir pievedceļu infrastruktūras pārvaldītājs vai darbojas kā dzelzceļa pārvadājumu uzņēmums atbilstoši savai drošības atļaujai.

"Pievedceļu operators" kontrolē ar darba aizsardzību saistītos riskus, izmantojot savu veselības un drošības pārvaldības sistēmu atbilstoši starptautiskiem un vietējiem tiesību aktiem. Ja "pievedceļu operators" nav dzelzceļa pārvadājumu uzņēmums, šādā pārvaldības sistēmā ņem vērā pienākumus veselības un drošības jomā saistībā ar ārējiem darbiniekiem un jo īpaši dzelzceļa pārvadājumu uzņēmumu darbiniekiem, piemēram, kad vilcienu vadītāji uzbrauc uz pievedceļiem. Tajā pašā laikā dzelzceļa pārvadājumu uzņēmums kontrolē ar darba aizsardzību saistītos riskus, izmantojot savu veselības un drošības pārvaldības sistēmu atbilstoši starptautiskiem un vietējiem tiesību aktiem.

1. gadījums. Pievedceļu operators ir dzelzceļa pārvadājumu uzņēmums "Y"

Dzelzceļa pārvadājumu uzņēmums ar savas SMS starpniecību kontrolē riskus, kas ir saistīti ar tā dzelzceļa darbībām tā pievedceļu infrastruktūrā un dzelzceļa tīklā, par ko atbild infrastruktūras pārvaldītājs. Šāda risku kontrole aptver riskus saistībā ar ritekļu bojājumiem, ko izraisa visas uz pievedceļiem veiktās darbības, tostarp vilcienu sastāvu komplektēšana, sagatavošana un kustība.

Praksē dažreiz ir grūti noteikt atbildīgo dzelzceļa pārvadājumu uzņēmumu. Piemēram, dzelzceļa pārvadājumu uzņēmuma "X" vilciens uzbrauc uz pievedceļa (vadītājs un lokomotīve ir nolīgti), un dzelzceļa pārvadājumu uzņēmums "Y", kas ir pievedceļa operators, pārņem vilcienu kā jaunu vilcienu (vadītājs un lokomotīve ir nolīgti), un pa to laiku ir jāveic darbības uz pievedceļa. Šādā gadījumā piemēro iepriekš izklāstīto drošības principu. Ir kopēji saskarņu riski, kas jāņem vērā dzelzceļa pārvadājumu uzņēmuma "Y" SMS (piemēram, ritekļu bojājums, ko izraisījušas tādas darbības uz pievedceļa kā iekraušana). Turklāt ir jāapsver arī informācijas par ritekļiem nodošana no dzelzceļa pārvadājumu uzņēmuma "X" dzelzceļa pārvadājumu uzņēmumam "Y". Minētais ietver apliecinājumu, ka riteklis ir ekspluatācijai drošā stāvoklī, kad dzelzceļa

pārvadājumu uzņēmums "X" to nodod pievedceļu operatoram, un — līdzīgi — arī tad, kad ritekli nodod tālāk ar dzelzceļa pārvadājumu uzņēmuma "Y" starpniecību. Dzelzceļa pārvadājumu uzņēmums "Y", kas atbild par darbībām uz pievedceļiem, joprojām ir pilnīgi pārskatatbildīgs par risku kontroli saistībā ar tehniskās apkopes darbībām, ko veic uz pievedceļiem.

2. gadījums. Pievedceļu operators nav dzelzceļa pārvadājumu uzņēmums

Var apsvērt četrus apakšgadījumus:

- ***2.1. apakšgadījums**, kad pievedceļu operators ir infrastruktūras pārvaldītājs;*
- ***2.2. un 2.3. apakšgadījums**, kad pievedceļu operators, kurš nav infrastruktūras pārvaldītājs, veic darbības tikai savā infrastruktūrā, bet ne dzelzceļa tīklā, par ko atbild infrastruktūras pārvaldītājs;*
- ***2.4. apakšgadījums** attiecas uz dzelzceļa darbībām, ko veic pievedceļu operators, kurš nav infrastruktūras pārvaldītājs, dzelzceļa tīklā, par ko atbild infrastruktūras pārvaldītājs.*

2.1. apakšgadījums. Kad darbības uz pievedceļiem kopīgi veic dzelzceļa pārvadājumu uzņēmums(-i) un infrastruktūras pārvaldītājs (vai jebkura organizācija, kas rīkojas tā vārdā), katram dzelzceļa pārvadājumu uzņēmumam ar līgumsaistību starpniecību jābūt informētam par visiem ar drošību saistītajiem notikumiem, kas norisinājušies infrastruktūras pārvaldītāja darbību laikā. Minētais attiecas uz bojājumiem, negadījumiem un starpgadījumiem, kuros ir iesaistīti ritekļi.

Šādas līgumsaistības pārvalda attiecīgi ar katra dzelzceļa pārvadājumu uzņēmuma SMS un infrastruktūras pārvaldītāja SMS.

Dzelzceļa pārvadājumu uzņēmums ar savas SMS starpniecību kontrolē ar savām darbībām saistītos riskus, pamatojoties uz saņemto informāciju.

2.2. apakšgadījums. Vilciena sastāvu komplektēšanu un sagatavošanu veic dzelzceļa pārvadājumu uzņēmums (sakabināšana, sagatavošana) pievedceļu infrastruktūrā. Dzelzceļa pārvadājumu uzņēmumam ar līgumsaistību starpniecību jābūt informētam par visiem (ar drošību saistītiem) notikumiem, kas norisinājušies pievedceļu operatora veikto darbību (piemēram, iekraušanas vai tīrīšanas) laikā. Minētais attiecas uz bojājumiem, negadījumiem un starpgadījumiem, kuros ir iesaistīti ritekļi.

Šādas līgumsaistības pārvalda ar dzelzceļa pārvadājumu uzņēmuma SMS.

Dzelzceļa pārvadājumu uzņēmums ar savas SMS starpniecību kontrolē ar savām turpmākajām darbībām saistītos riskus, pamatojoties uz saņemto informāciju.

2.3. apakšgadījums. Vilciena sastāva nokomplektēšanu pilnīgi/daļēji veic pievedceļu operators vai organizācija, kas darbojas tā vārdā.

Pēc vilciena sastāva nokomplektēšanas tas tiek nodots vienam dzelzceļa pārvadājumu uzņēmumam.

Līdzīgi kā 2.2. apakšgadījumā dzelzceļa pārvadājumu uzņēmumam ar līgumsaistību starpniecību jābūt informētam par visiem notikumiem, kas norisinājušies pievedceļu operatora veikto darbību (piemēram, iekraušanas vai tīrīšanas) un vilciena sastāva nokomplektēšanas laikā. Šādi notikumi ietver bojājumus, negadījumus un starpgadījumus, kuros ir iesaistīti ritekļi.

Šādas līgumsaistības pārvalda ar dzelzceļa pārvadājumu uzņēmuma SMS.

Dzelzceļa pārvadājumu uzņēmums ar savas SMS starpniecību kontrolē ar savām darbībām saistītos riskus, pamatojoties uz saņemto informāciju.

2.4. apakšgadījums. Šis apakšgadījums papildina 2.3. apakšgadījumu, tāpēc turpmāk ir izklāstīts tikai dzelzceļa pārvadājumu uzņēmuma papildu pienākums.

Pievedceļu operators pārvieto vilcienus vai novirza ritekļu sastāvus no savas dzelzceļa infrastruktūras uz dzelzceļa tīklu, par ko atbild infrastruktūras pārvaldītājs.

Piemēram,

- *tas pārvieto vilcienus vai ritekļu sastāvus no tehniskās apkopes parka uz pasažieru stacijas platformām vai uz stāvvietu, kas savienota ar pasažieru staciju;*
- *tas pārvieto vilcienus vai ritekļu sastāvus no rūpnīcas uz apmaiņas vietu (apmaiņas pievedceļu), kas savienots ar kravas staciju.*

Pievedceļu operators nav ne dzelzceļa pārvadājumu uzņēmums, ne infrastruktūras pārvaldītājs, tomēr par darbībām, ko veic infrastruktūras pārvaldītāja tīklā, jābūt piešķirtam vienotam drošības sertifikātam vai drošības atļaujai.

Uz dzelzceļa darbībām, ko veic pievedceļu operators dzelzceļa tīklā, par kuru atbild infrastruktūras pārvaldītājs, attiecas dzelzceļa pārvadājumu uzņēmuma vienotais drošības sertifikāts vai infrastruktūras pārvaldītāja drošības atļauja. Tas nozīmē, ka dzelzceļa pārvadājumu uzņēmumam vai infrastruktūras pārvaldītājam ir jākontrolē riski, kas ir saistīti ar pievedceļu operatora veiktajām darbībām, īstenojot to SMS paredzētos apakšuzņēmēju pārvaldības pasākumus.

Visos gadījumos dzelzceļa pārvadājumu uzņēmumiem un infrastruktūras pārvaldītājam ir precīzi jāapraksta visu savu dzelzceļa darbību tvērums, kā arī to darbību tvērums, kuras mijiedarbojas ar citām dzelzceļa darbībām, lai VDI īstenotā SMS uzraudzība būtu efektīva. Dzelzceļa pārvadājumu uzņēmumu un infrastruktūras pārvaldītāju spēja precīzi un pilnīgi aprakstīt savas darbības, kā arī citas darbības, kas mijiedarbojas ar dzelzceļa darbībām, ir būtiska SMS efektivitātes un VDI īstenotās uzraudzības efektivitātes nodrošināšanai.

Visos iepriekš izklāstītajos apakšgadījumos līgumsaistībās ir skaidri jānorāda (uzskaitījums nav izsmeļošs):

- *kas ir jādara katram līgumslēdzējam;*
- *kāda ir gaidītā rezultātu/pakalpojumu kvalitāte;*
- *funkciju un pienākumu sadalījums;*
- *ar kādu informāciju apmainīsies līgumslēdzēji, kad un kā tas notiks. Informācija ietver ziņošanu par notikumiem, kā aprakstīts visos iepriekš izklāstītajos apakšgadījumos, un par pievedceļu infrastruktūras īpašajām iezīmēm, piemēram, ātruma ierobežojumiem, svara ierobežojumiem vai slīpuma apstākļiem;*
- *kompetences prasības;*
- *veselības un drošības prasības (izriet no riska novērtēšanas, valsts prasībām u. tml.).*

Līgumsaistības un partnerības

Dzelzceļa pārvadājumu uzņēmumam ir pienākums nodrošināt vilciena drošu pārvietošanos, koordinējot un pārvaldot vilciena darbības. Līgumsaistības (kas parasti sastāv no pamatnolīgumiem, īpašiem nolīgumiem un pielikumiem) ir pamats efektīvai sadarbībai starp dažādiem dzelzceļa pārvadājumu uzņēmumiem — vai tie ir jaunpienācēji vai seni uzņēmumi —, un tām jāatbilst Eiropas un valsts tiesību aktu noteikumiem un jebkurām citām piemērojamām prasībām.

Tāpēc dzelzceļa pārvadājumu uzņēmumam ir jākontrolē savu darbību riski, tostarp tie, kas izriet no sadarbības ar partneriem un apakšuzņēmēju vai darbuzņēmēju izmantošanas. Tad VDI uzrauga, vai dzelzceļa pārvadājumu uzņēmums pārredzami un rūpīgi izpilda savus juridiskos pienākumus.

Dzelzceļa pārvadājumu uzņēmumi savu ar drošību saistīto atbildību par vilcienu drošas ekspluatācijas koordinēšanu un pārvaldību nedrīkst uzticēt ārpakalpojumu sniedzējiem. Tomēr tas nekaitē dažādiem dzelzceļa pārvadājumu uzņēmumu sadarbības režīmiem. Iepriekš izklāstītie pamatprincipi attiecas arī uz sadarbību starp dzelzceļa pārvadājumu uzņēmumiem. Dzelzceļa pārvadājumu uzņēmumam, kas atbild par vilcienu drošu ekspluatāciju, jābūt skaidri norādītam visos nolīgumos, kas noslēgti starp iesaistītajām pusēm, un tam jābūt piešķirtam vienotajam drošības sertifikātam. Minētais dzelzceļa pārvadājumu uzņēmums tieši pārvalda resursus (personālu, ritekļus) ar savas SMS starpniecību vai arī var nolemt, ka resursu izmantošana (piemēram, ritekļu noma, vilciena vadītāju nolīgšana) tiks (pilnīgi vai daļēji) uzticēta citai personai. Pēdējā

minētajā gadījumā dzelzceļa pārvadājumu uzņēmumam joprojām ir pienākums kontrolēt riskus saistībā ar darbuzņēmēju vai apakšuzņēmēju izmantošanu, ar savas SMS starpniecību pārraugot līgumu izpildi atbilstoši Regulai (ES) Nr. 1078/2012, un tāpēc tam ir jāpārbauda, vai šādi resursi atbilst tiesību aktu prasībām un citām piemērojamām drošības prasībām (piemēram, par ritekļiem ekspluatācijai drošā stāvoklī, maršrutu saderību, personāla apmācību, vilciena vadītājiem ar derīgu apliecību un sertifikātu konkrētam maršrutam).

Vienotais drošības sertifikāts, ko drošības sertifikācijas struktūra ir piešķīrusi (un ko attiecīgi uzrauga VDI) līgumslēdzējam (t. i., partnerim vai apakšuzņēmējam), var sniegt par ekspluatācijas drošību atbildīgajam dzelzceļa pārvadājumu uzņēmumam pietiekamu pārliecību par to, ka SMS pasākumi atbilst attiecīgajām prasībām. Līgumsaistības ietver ar drošību saistītas informācijas (piemēram, par vilciena vadītāju iepriekšējo atpūtas laiku) nodošanu starp līgumslēdzējiem.

Dzelzceļa pārvadājumu uzņēmumu sadarbības pamatā esošie principi joprojām ir tādi paši neatkarīgi no sadarbības režīmiem, t. i., partnerības vai dzelzceļa darbību (pilnīgas vai daļējas) uzticēšanas apakšuzņēmējiem vietējā vai pārrobežu ekspluatācijā. Tomēr to pasākumu veids un apjoms, kuri jāīsteno dzelzceļa pārvadājumu uzņēmumiem, un VDI īstenotās šādu sadarbības režīmu uzraudzības apjoms ir samērīgi attiecībā pret dzelzceļa pārvadājumu uzņēmumu sadarbības pakāpi.

Piemēram, attiecībā uz pārrobežu sadarbību starp dzelzceļa pārvadājumu uzņēmumiem (t. i., ārēju ritekļu un/vai personāla izmantošanu) varētu būt nepieciešams lielāks skaits kontroles pasākumu nekā attiecībā uz jebkuru citu sadarbības režīmu, jo ekspluatācija tiek nodota citam dzelzceļa pārvadājumu uzņēmumam, kura izmantotās valodas un ritošā sastāva ekspluatācijas noteikumi dažādās dalībvalstīs var atšķirties. Turpretī tikai ārēju vilciena vadītāju vai ritekļu nolīgšanas gadījumā acīmredzot būtu vajadzīga mazāka pārraudzība un attiecīgi arī mazāk VDI īstenotu uzraudzības pasākumu.

4. pielikums. Drošības kultūra

Ievads drošības kultūrā un drošības kultūras uzlabošanas stratēģijā

Kultūra rodas cilvēku mijiedarbībā viņu ikdienas dzīvē, un tā palīdz noteikt gaidāmos sabiedrības uzvedības veidus un normas. Kultūra ir komplekss jēdziens, kas ietver vairākus faktorus un kas laika gaitā attīstās atkarībā no apstākļiem, vides, kā arī tautas, valsts, sabiedrības un/vai organizācijas pieredzes.

Drošības kultūra ir tie kultūras elementi, kas īpaši attiecas uz drošību. Lai gan ir iespējams raksturot dažus drošības kultūru veicinošos faktorus, ir neiespējami apkopot visu informāciju, kas "iemieso" drošības kultūru. Nav vienota zinātniska un objektīva drošības kultūras kritērija, jo veicinošie faktori atšķiras — ne tikai starp organizācijām, bet arī to iekšienē. Dažādās nodaļās ir dažādas drošības prasības un vajadzības, piemēram, ar ekspluatāciju saistītas un finansiālas, un no tām izriet dominējošā drošības kultūra. Ieguldījumu organizācijas drošības kultūrā sniedz arī ārēji faktori, piemēram, normatīvās prasības, izglītības līmeņi, sociālās struktūras, kā arī tautas kultūra.

"Drošības kultūra" ir iesakņojies jēdziens, tomēr tam nav vienotas definīcijas. Šajā kontekstā Aģentūra kopā ar nozares pārstāvjiem ir izstrādājusi šādu izpratni, kas attiecas uz jebkuru dzelzceļa organizāciju: "*Drošības kultūra ir mijiedarbība starp drošības pārvaldības sistēmas prasībām, to, kā cilvēki, pamatojoties uz savu attieksmi, vērtībām un pārliecību, tās saprot, un viņu faktisko rīcību, par ko liecina lēmumi un uzvedība*".

Vienkāršs veids, kā raksturot drošības kultūru, ir aplūkot faktorus, kas veicina uzvedību. SMS nodrošina pamatu, ar politikas un procedūru starpniecību definējot un nosakot nepieciešamo. Utopijā SMS būtu nevainojama un to ievērotu visi vadības pārstāvji un darbinieki. Diemžēl utopija ir utopija, un realitātē vadība un darbinieki cenšas piešķirt SMS saturam jēgu, pamatojoties uz savām vērtībām, attieksmi un pārliecību, kuru pamatā ir viņu personiskā pieredze, apvienojumā ar darbvietas un sabiedrības uzvedības normām. Ja SMS piemīt jēga un pastāv tās ievērošanas kultūra, tam seko pareizā uzvedība. Ja ne, rodas individuālas interpretācijas un tiek piemēroti alternatīvi risinājumi. To pamatā ir individuāla riska novērtēšana, kurā izsver faktorus, kas ietekmē pieņemtos lēmumus. Riska novērtēšana ir ne vien vērsta uz faktisko risku, bet arī ietver faktorus, kas saistīti ar izdevīgumu, pieķeršanas risku, vadības solījumiem un praktisko rīcību u. t. t. Tādējādi drošības kultūru nosaka SMS, jēgas piešķiršanas un uzvedības savstarpējā atkarība.

Lai novērtētu drošības kultūru, ir jābūt priekšstatam par minētajiem trim faktoriem un to savstarpējo atkarību. Kā minēts iepriekš, nav vienota zinātniska un objektīva drošības kultūras kritērija. Tomēr, ņemot vērā minētos trīs faktorus, var analizēt iezīmes, kas ietekmē drošības kultūras attīstību.

Piemēram, tādam politikas paziņojumam kā "Drošība pirmajā vietā" var sekot izpēte par to, ko tas nozīmē darbiniekiem — vai viņi tam faktiski tic, vai vadības darbi atbilst tās vārdiem, kā tiek pieņemti lēmumi un ar kādu pamatojumu, kā organizācija reaģē, kad uz to tiek izdarīts spiediens, u. tml. Līdzīgu izpēti var veikt par citiem faktoriem, piemēram, pastāvīgu mācīšanos un izzinošu attieksmi. Apvienojot analīzes rezultātus, tiks radīts priekšstats par pašreizējo kultūras stāvokli. Laika gaitā šāds priekšstats var kļūt vispusīgāks, ļaujot izdarīt pārliecinošākus secinājumus.

Eiropas dzelzceļu drošības kultūras modelis (sk. Attēls 4) tika izstrādāts kā konceptuāla un izvērtēšanas sistēma, ko var izmantot, lai labāk izprastu drošības kultūras jēdzienu, kā arī novērtētu un uzlabotu jebkuras dzelzceļa organizācijas drošības kultūru.

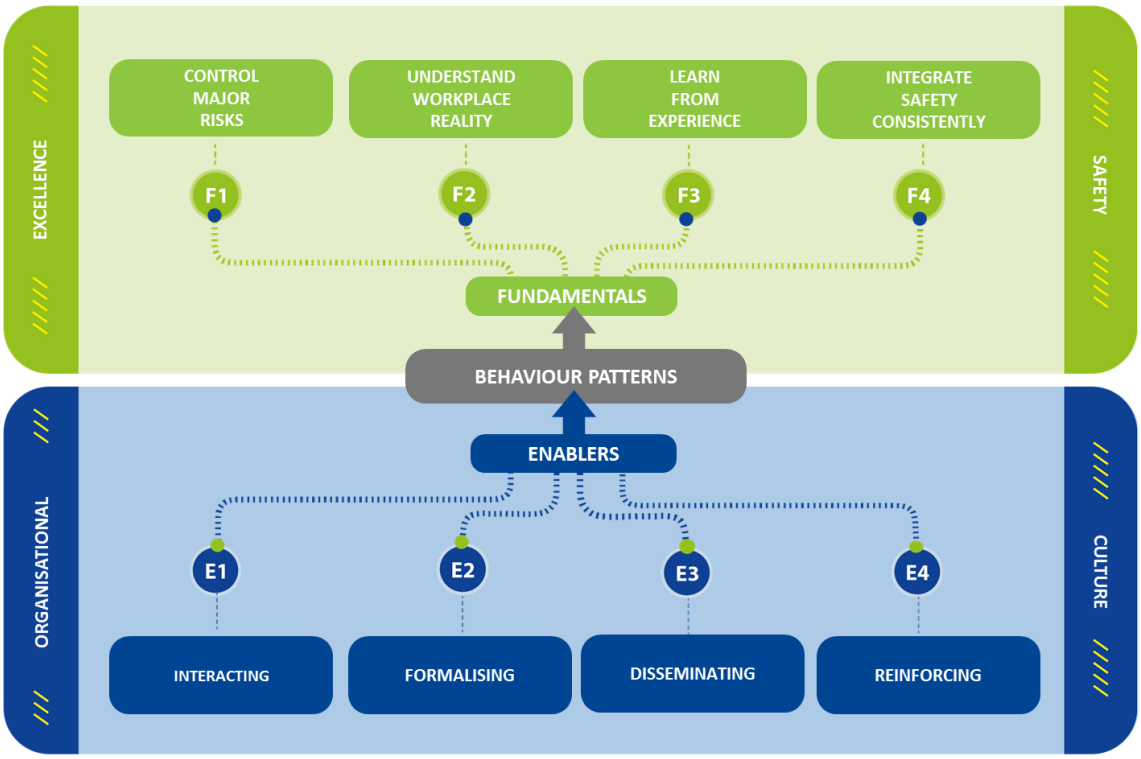

Attēls 4: Eiropas dzelzceļa drošības kultūras modelis

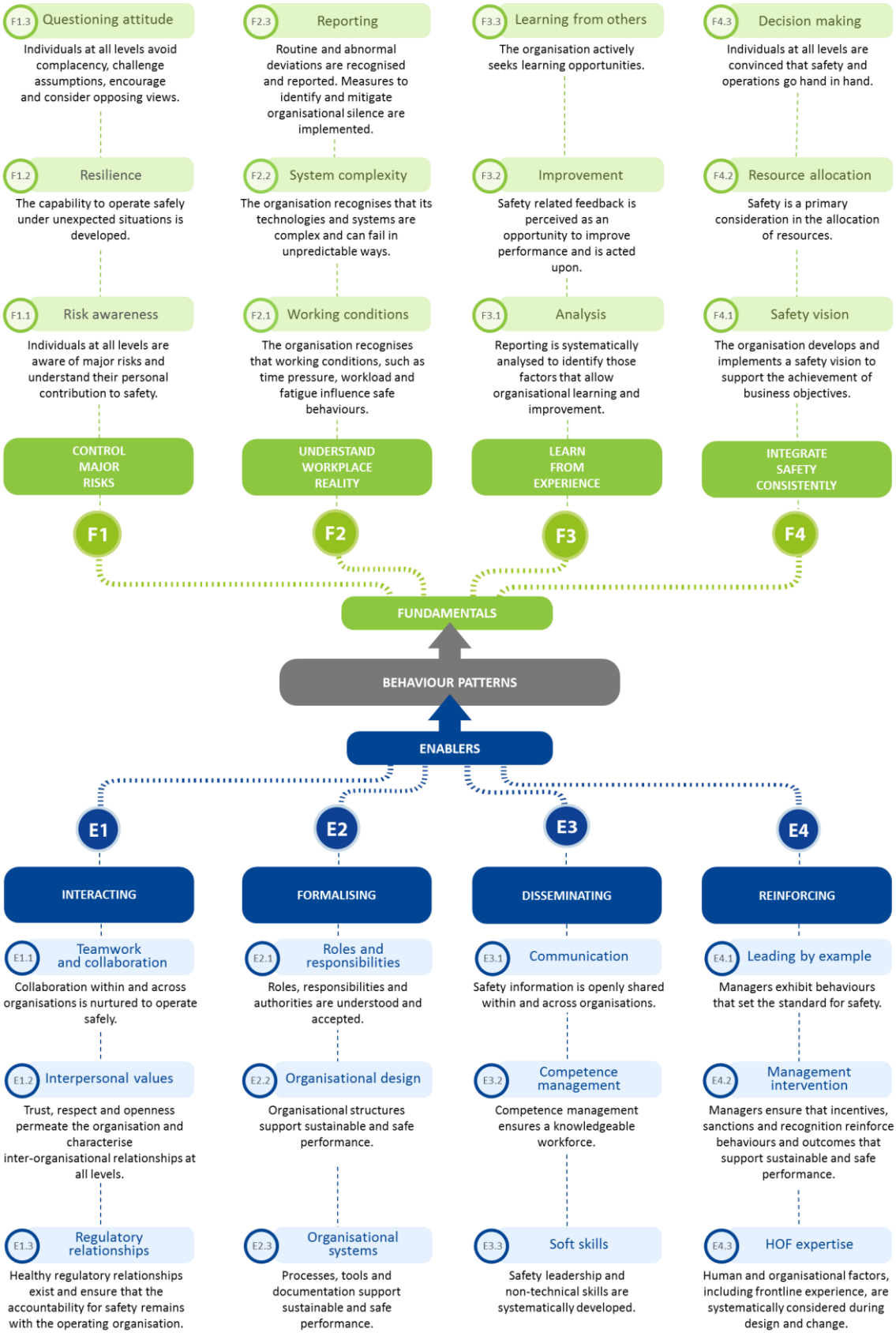

Attēls 5: Eiropas dzelzceļa drošības kultūras modeļa atribūti

Blakusesoši salīdzinājumi starp SMS prasībām un Eiropas dzelzceļa drošības kultūras modeli

Nākamajās tabulās ir sniegts blakusesošs salīdzinājums starp Eiropas drošības kultūras modeļa pamatiem un nodrošinātājiem un SMS prasībām, kas noteiktas Regulā (ES) 2018/762.

Rūpīgi izmantojot tabulas kopā ar norādījumiem par Eiropas drošības kultūras modeli, organizācijai vajadzētu redzēt, kurām no SMS prasībām ir cieša saikne ar Eiropas drošības kultūras modeļa atribūtiem, un tādējādi ļaut izstrādāt procesus un procedūras, kas labāk ņemtu vērā vēlamo organizatorisko uzvedību.

6. tabula. Blakusesošs salīdzinājums — SMS prasības / Eiropas dzelzceļa drošības kultūras modelis

SMS prasība	*Saite uz Eiropas dzelzceļa drošības kultūras modeļa atribūtiem*
1. Organizācijas konteksts	F1.1, F2.2, F3.3 F4.1 E1.1, E2.1, E2.2, E3.1, E4.3
2.1 Līderība un apņemšanās	F1.1, F2.1, F2.2, F4.1 E1.1, E2.1, E3.1
2.2. Drošības politika	F1.1, F2.1, F2.2, F4.1 E1.1, E3.1
2.3 Organizatoriskās funkcijas, pienākumi, pārskatatbildība un pilnvaras	F1.1, F2.1, F2.2, F2.3, F3.1, F 3.2, F4.1, F4.2 E1.1, E2.1, E2.2, E3.1, E3.2, E4.3
2.4 Apspriešanās ar personālu un citām pusēm	F1.1, F2.1, F2.2, F2.3, F3.1, F3.2, F4.1, F4.2, E1.1, E2.2, E2.3, E3.1, E4.3
3.1 Rīcība riska novēršanai	F1.1, F2.1, F2.2, F2.3, F3.1, F3.2 F3.3, F4.1, F4.3 E1.1, E2.1, E2.2, E2.3, E3.1, E3.2, E4.3
3.2 Drošības mērķi un plānošana	F1.1, F2.1, F2.2, F2.3, F3.1, F 3.2, F4.1, F4.2 E1.1, E2.2, E2.3, E3.1, E4.3
4.1 Resursi	F1.1, F2.1, F2.2, F4.1, F4.2, E1.1, E1.2, E2.1, E2.2, E2.3, E3.1, E3.2, E3.3, E4.3
4.2 Kompetence	F1.1, F1.2, F1.3, F2.1, F2.2, F2.3, F3.1, F3.2, F4.1, F4.2, F4.3 E1.1, E2.1, E2.2, E2.3, E3.1, E3.2, E3.3, E4.1, E4.2, E4.3
4.3 Informētība	F1.1, F1.2, F2.2, F2.3, F3.1, F3.2, F4.1, F4.3 E1.1, E1.2, E2.1, E3.1, E3.2, E3.3, E4.1, E4.2
4.4 Informācija un saziņa	F1.1, F1.2, F2.2, F2.3, F3.1, F3.2, F4.1, F4.3 E2.1, E3.1, E3.2, E3.3, E4.2
4.5 Dokumentēta informācija	F1.1, F1.2, F2.2, F2.3, F3.1, F3.2, F4.1, F4.3 E2.1, E2.2, E2.3, E3.1, E3.2, E3.3, E4.2
4.6 Cilvēkfaktoru un organizatorisko faktoru integrēšana	F1.1, F1.2, F2.2, F2.3, F3.1, F3.2, F4.1, F4.3 E2.1, E2.2, E2.3, E3.1, E3.2, E3.3, E4.3
5.1 Ekspluatācijas plānošana un kontrole	F1.1, F2.1, F2.2, F3.1, F3.2, F4.1, F4.2 E2.1, E2.3, E3.1, E3.2, E3.3, E4.3
5.2 Aktīvu pārvaldība	F2.1, F2.2, F4.1, F4.2, F4.3, E1.1, E2.3, E3.1, E3.2, E4.3
5.3 Darbuzņēmēji, partneri un piegādātāji	F1.1, F2.1, F2.2, F4.1, F4.2, F4.3 E1.1, E2.3, E3.1, E3.2, E4.3
5.4 Izmaiņu pārvaldība	F1.1, F2.1, F2.2, F4.1, F4.2, F4.3 E1.1, E2.3, E3.1, E3.2, E4.3
5.5 Ārkārtas situāciju pārvaldība	F1.1, F1.2, F1.3, F2.1, F2.2, F3.1, F3.2, F3.3, F4.1, F4.2, F4.3 E1.1, E2.3, E3.1, E3.2, E3.3, E4.1, E4.2, E4.3

SMS prasība	*Saite uz Eiropas dzelzceļa drošības kultūras modeļa atribūtiem*
6.1. Pārraudzība	F1.1, F1.2, F1.3, F2.1, F2.2, F3.1, F3.2, F4.1, F4.2 F4.3 E1.1, E1.2, E2.1, E2.3, E3.1, E3.2, E3.3, E4.1, E4.2, E4.3
6.2 Iekšējā revīzija	F1.1, F1.2, F1.3, F2.1, F2.2, F3.1, F3.2, F4.1, F4.2, F4.3 E1.1, E2.1, E2.3, E3.1, E3.2, E3.3, E4.1, E4.2, E4.3
6.3. Vadības veikta pārskatīšana	F1.1, F1.2, F1.3, F2.1, F2.2, F3.1, F3.2, F4.1, F4.2, F4.3 E1.1, E2.1, E2.3, E3.1, E3.2, E3.3, E4.1, E4.2, E4.3
7.1. No negadījumiem un starpgadījumiem gūtā mācība	F1.1, F1.3, F2.1, F2.2, F2.3, F3.1 , F3.2, F4.1, F4.3 E1.3, E2.1, E2.3, E3.1, E3.2, E3.3, E4.2, E4.3
7.2. Pastāvīgi uzlabojumi	F1.1, F1.3, F2.1, F2.2, F2.3, F3.1, F3.2, F4.1, F4.3 E2.1, E2.3, E3.1, E3.2, E3.3, E4.2, E4.3

7. tabula. Blakusesoši salīdzinājumi — Eiropas dzelzceļa drošības kultūras modelis / SMS prasības

Eiropas dzelzceļa drošības kultūras modeļa atribūts	*Saite uz SMS prasību*
F 1.1 Riska izpratne	1, 2.1, 2.2, 2.3, 2.4, 3.1, 3.2, 4.1, 4.2, 4.3, 4.4, 4.5, 4.6, 5.1, 5.2, 5.3, 5.4, 5.5, 6.1, 6.2, 6.3, 7.1, 7.2
F1.2 Noturīgums	4.1, 4.2, 4.3, 4.5, 4.6, 5.5, 6.1, 6.2, 6.3
F1.3 Izzinoša attieksme	5.5, 6.1, 6.2, 6.3, 7.1, 7.2
F2.1 Darba apstākļi	2.1, 2.2, 2.3, 2.4, 3.1, 3.2, 4.1, 4.2, 5.1, 5.2, 5.3, 5.4, 5.5, 6.1, 6.2, 6.3, 7.1, 7.2
F2.2 Sistēmas sarežģītība	1, 2.1, 2.2, 2.3, 2.4, 3.1, 3.2, 4.1, 4.2, 4.3, 4.4, 4.5, 4.6, 5.1, 5.2, 5.3, 5.4, 5.5, 6.1, 6.2, 6.3, 7.1, 7.2
F2.3 Ziņošana	2.3, 2.4, 3.2, 4.2, 4.3, 4.4, 4.5, 4.6, 7.1, 7.2
F3.1 Analīze	2.3, 2.4, 3.2, 4.2, 4.3, 4.4, 4.5, 4.6, 5.1, 5.5, 6.1, 6.2, 6.3, 7.1, 7.2
F3.2 Uzlabojumi	2.3, 2.4, 3.2, 4.2, 4.3, 4.4, 4.5, 4.6, 5.1, 5.5, 6.1, 6.2, 6.3, 7.1, 7.2
F3.3 Mācīšanās no citiem	3.1, 5.5
F4.1 Drošības redzējums	1, 2.1, 2.2,2.3, 2.4, 3.1, 3.2, 4.1, 4.2, 4.3, 4.4, 4.5, 4.6, 5.1, 5.2, 5.3, 5.4, 5.5, 6.1, 6.2, 6.3, 7.1, 7.2
F4.2 Resursu piešķiršana	2.3, 2.4, 3.2, 4.1, 4.2, 5.1, 5.3, 5.4, 5.5, 6.1, 6.2, 6.3
F4.3 Lēmuma pieņemšana	3.1, 3.2, 4.2, 4.3, 4.4, 4.5, 4.6, 5.2, 5.3, 5.4, 5.5, 6.1, 6.2, 6.3, 7.1, 7.2, 7.3
E1.1 Grupu darbs un sadarbība	1, 2.1, 2.2, 2.3, 2.4, 3.1, 3.2, 4.1, 4.2, 4.3, 4.4, 4.5, 4.6, 5.1, 5.2, 5.3, 5.4, 5.5, 6.1, 6.2, 6.3, 7.1, 7.2
E1.2 Starppersonu vērtība	4.1, 4.3, 6.1
E1.3 Regulatīvas attiecības	7.1.
E2.1 Lomas un pienākumi	1, 2.1, 2.3, 3.1, 4.1, 4.2, 4.3, 4.4, 4.5, 4.6, 5.1, 6.1, 6.2, 6.3, 7.1, 7.2
E2.2 Organizatoriskais dizains	1, 2.1, 2.3, 2.4, 2.4, 3.1, 3.2, 4.1, 4.2, 4.4, 4.5
E2.3 Organizatoriskās sistēmas	2.4, 3.1, 3.2, 4.1, 4.2, 4.5, 4.6, 5.1, 5.2, 5.3, 5.4, 5.56.1, 6.2, 6.3, 7.1, 7.2
E3.1 Saziņa	2.1, 2.2, 2.3, 2.4, 3.1, 3.2, 4.1, 4.2, 4.3, 4.4, 4.5, 4.6, 5.1, 5.2, 5.3, 5.4, 5.5, 6.1, 6.2, 6.3, 7.1, 7.2
E3.2 Kompetences pārvaldība	3.1, 4.1, 4.2, 4.3, 4.4, 4.5, 4.6, 5.1, 5.2, 5.3, 5.4, 5.5, 6.1, 6.2, 6.3, 7.1, 7.2
E3.3 Vispārīgās prasmes	4.1, 4.2, 4.3, 4.4, 4.5, 4.6, 5.1, 6.1, 6.2, 6.3, 7.1, 7.2
E4.1 Rādot priekšzīmi	4.2, 4.3, 5.5, 6.1, 6.2, 6.3
E4.2 Vadības iejaukšanās	4.2, 4.3, 4.4, 4.5, 5.5, 6.1, 6.2, 6.3, 7.1, 7.2

Eiropas dzelzceļa drošības kultūras modeļa atribūts	*Saite uz SMS prasību*
E4.3 COF zināšanas	1, 2.3, 2.4, 3.1, 3.2, 4.1, 4.2, 4.6, 5.1, 5.2, 5.3, 5.4, 5.5, 6.1, 6.2, 6.3, 7.1, 7.2

Papildinformāciju par drošības kultūru var skatīt ERA tīmekļa vietnē.

5. pielikums. Cilvēkfaktori un organizatoriskie faktori

Cilvēkfaktori un organizatoriskie faktori — ievads

Cilvēkfaktori un organizatoriskie faktori (COF) ir daudzdisciplīnu joma, kas vērsta uz to, kā palielināt drošību, uzlabot veiktspēju un palielināt lietotāju apmierinātību. COF ir uz lietotāju orientēta pieeja, proti, tās izstrādes pamatā ir skaidra izpratne par lietotājiem, uzdevumiem un vidi. Sākumpunkts vienmēr ir lietotāja spējas, ierobežojumi un tas, kā tie tiek ietekmēti un kā tie mijiedarbojas ar sistēmām, ko izmanto uzdevuma veikšanā. Mērķis ir noteikt, kā vislabāk veikt uzdevumu drošā un efektīvā veidā. Uzsvars tiek likts uz izmantojamību. COF izmanto gan, lai proaktīvi nodrošinātu labus izstrādes procesus, gan lai ātri identificētu galvenās problēmas, kad kaut kas nav izdevies.

Piemēram, projektējot jaunus ritekļus, nepietiek tikai ar projektēšanas standartu piemērošanu. Procesā ir jāiesaista vilcienu vadītāji, pavadoņi un tehniskās apkopes personāls, lai izmantotu viņu pieredzi un izpratni par to, kā uzdevumus veikt droši un efektīvi. Piemēram, process var būt saistīts ar konkrētas stacijas vai līnijas jautājumiem, tehniskās apkopes darbinieku pieejamību un piekļuves iespējām, uzdevumu prioritātēm kabīnē, saziņas prasībām vai pasažieru uzvedību stacijās.

Dažādu operatoru zināšanas un pieredzi var vislabāk iekļaut iteratīvā procesā, kurā lietotājs, projektēšanai un izstrādei attīstoties, pastāvīgi izvērtē vilciena projektu un izstrādi. Tas palīdz novērst izplatītu kļūdu izstrādes procesā, proti, koncentrēšanos uz cilvēka mijiedarbību ar individuālām sistēmām, nevis uz uzdevumu izpildi kopumā. Piemēram, dažādiem piegādātājiem ir atšķirīgs priekšstats par to, kādām ir jābūt trauksmju prioritātēm, un, ja nav visaptveroša redzējuma, galu galā lietotājs bieži vien tiek pārslogots ar informāciju, kas ir tikai daļēji būtiska uzdevuma veikšanai, un tas tiek darīts tikai tāpēc vien, ka tehniskais projekts sniedz iespēju parādīt informāciju, bet lietotājam tā, iespējams, nebūs vajadzīga. COF analīze palīdz atšķirt vajadzību zināt no tā, ko var būt noderīgi zināt.

COF ietver sistēmiskas perspektīvas izmantošanu, proti, ne tikai aplūko cilvēkfaktorus, tehnoloģiskos un organizatoriskos faktorus kā tādus, bet arī uzsver dažādo faktoru mijiedarbību. Piemēram, ja vilciena vadītājs ir bijis iesaistīts starpgadījumā, kas saistīts ar garāmbraukšanu aizliedzošajam signālam, ieteicamie faktori, kas jāizpēta (uzskaitījums nav izsmeļošs), ir saistīti ar nogurumu, kognitīvo pārslodzi, kompetenci u. c. (cilvēkfaktori), tehnoloģijas ietekmi uz veiktspēju, piemēram, cilvēka–sistēmas saskarnes, iekārtojumu, signālu izvietojumu (tehnoloģiski faktori), organizācijas ietekmi uz veiktspēju, piemēram, apmācība, SMS, organizatoriskās prioritātes (organizatoriski faktori), kā arī mijiedarbība starp šīm trīs jomām, piemēram, iepirkuma ietekme uz projektu vai izmaiņu pārvaldību, ieviešot jaunu projektu.

Metodes tiek pārņemtas no daudzām un dažādām jomām, piemēram, eksperimentālās psiholoģijas, rūpnieciskās tehnoloģijas, organizatoriskās psiholoģijas, socioloģijas, vadības zinātnes, kognitīvās inženierzinātnes, ergonomikas, datorzinātnes un drošības inženierzinātnes.

Tā kā COF uzsvars tiek likts uz lietotāju, bieži izmantota metode ir uzdevumu analīze. Uzdevumu analīze sniedz projektētājam izpratni par veicamajiem uzdevumiem un par to, kā tie ir saistīti ar sistēmām, ar kurām mijiedarbojas lietotājs, un par organizatoriskajiem apstākļiem, kas ietekmē veiktspēju. Pamatojoties uz uzdevumu analīzi, var veikt turpmāku analīzi, piemēram, cilvēka–sistēmas mijiedarbības, darba slodzes, cilvēku uzticamības/riska, antropometrijas un biometrijas analīzi. Galvenais ir nodrošināt lietotājam vislabākos sasniedzamos darba apstākļus drošai un efektīvai darbībai.

Vairāk informācijas par cilvēkfaktoriem un organizatoriskajiem faktoriem skatiet ERA tīmekļa vietnē.

Stratēģija, lai atbalstītu cilvēkfaktoru un organizatorisko faktoru integrēšanu drošības pārvaldības sistēmā

Organizācijai ir jāizstrādā stratēģija, lai nodrošinātu, ka organizācijā visos attiecīgajos procesos tiek sistemātiski un konsekventi piemērotas zināšanas par cilvēkfaktoriem, metodes un uz cilvēku vērsta pieeja. Šāda pieeja nozīmē, ka vispirms tiek ņemtas vērā cilvēku vajadzības, spējas un uzvedība un tad notiek projektēšana, ko pielāgo minētajām vajadzībām, spējām un uzvedībai.

Cilvēkfaktoru un organizatorisko faktoru (COF) stratēģija var ietvert elementus, kas saistīti ar turpmāk norādīto.

Līderība

- *Līderība un apņemšanās:*
  - *vadības apņemšanās ievērot COF ir skaidri noteikta politikā un mērķos;*
  - *pastāv process/pamatnostādnes, kas nosaka, kā COF ir jāpiemēro projektos;*
  - *COF ir projektēšanas procesā un projekta pārvaldībā integrēta daļa.*
- *Drošības politika*
  - *Drošības politikā ir skaidri noteikts, ka visos ar drošību saistītajos procesos ir jāpiemēro COF aspekts.*
- *Organizatoriskās funkcijas, pienākumi, pārskatatbildība un pilnvaras*
  - *ir skaidri noteiktas COF speciālista funkcijas, pienākumi un pārskatatbildība;*
  - *pastāv process, kas nosaka, kā COF speciālisti regulāri piedalās projektos un procesos.*

Plānošana

- *Rīcība riska novēršanai:*
  - *apraksts, kā COF aspekts tiek ņemts vērā riska analīzēs;*
  - *COF speciālistu un vadošo darbinieku, tostarp to darbinieku, kuriem ir saskarnes, iesaistīšana riska analīzēs.*

Atbalsts

- *Resursi un kompetence*
  - *Sistemātiska pieeja cilvēku un organizatorisku faktoru kompetences izmantošanai, lai nodrošinātu, ka ar drošību saistītajām lomām ir pietiekami resursi, pamatojoties uz riska novērtējumu.*
  - *Saikne starp riska novērtējumu, ar drošību saistītajiem uzdevumiem un kompetenču pārvaldības sistēmu, lai nodrošinātu, ka darbinieki nepārtraukti demonstrē apzinātās kompetences;*
  - *ir atvēlēts laiks un resursi COF prasību izpildes nodrošināšanai.*
- *Informētība*
  - *Sistemātiska cilvēku un organizatorisko faktoru kompetences izmantošana organizācijā, lai nodrošinātu, ka darbinieki, kuri veic attiecīgos pienākumus, apzinās savu lomu drošībā.*

Ekspluatācija

- *Ekspluatācijas plānošana un kontrole:*
  - *COF ņem vērā ekspluatācijas plānošanā.*
- *Aktīvu pārvaldība*
  - *organizācijai ir pamatnostādnes par to, kā piemērot uz cilvēku vērstu pieeju katrā dzīves cikla posmā.*
- *Izmaiņu pārvaldība*
  - *COF vienmēr novērtē kā izmaiņu pārvaldības procesa daļu.*

Veiktspējas izvērtēšana

- *Uzraudzība*
  - *sistemātiski novērtē drošības rādītājus, ņemot vērā COF stratēģiju.*

Uzlabojumi

- *No negadījumiem un starpgadījumiem gūtā mācība:*
  - *COF zināšanas un metodes tiek izmantotas negadījumu izmeklēšanas procesā;*
  - *ir ieviesta metodika izmeklēšanas veikšanai, pamatojoties uz COF zināšanām un metodēm;*
  - *ir mācību programma, kas paredzēta negadījumu un starpgadījumu izmeklētājiem, piemērojot COF aspektu.*
- *Pastāvīgi uzlabojumi*
  - *Process organizācijas COF pārvaldības procesu pastāvīgai uzlabošanai.*

6. pielikums. Definīcijas

Tādu vārdu kā "vajadzētu", "ir jābūt" u. tml. vēlējuma un vajadzības izteiksmes līdzekļu lietošana šajā dokumentā norāda uz pastāvošu juridisku prasību, kas ir jāizpilda. Definīcijas, kas ir atrodamas saistītajos dzelzceļa drošības tiesību aktos, piemēram, Dzelzceļa drošības direktīvā (ES) 2016 798, CSM riska novērtēšanai un novērtējumam (ES) 402/2013 un attiecīgajās savstarpējās izmantojamības tehniskajās specifikācijās, attiecas uz šo dokumentu, bet tālāk nav reproducētas.

Aktīvu pārvaldība	Pieeja, ko izmanto organizācija, lai nodrošinātu fizisko aktīvu drošību, atbilstību paredzētajam mērķim un komerciālo dzīvotspēju no projektēšanas un būvniecības visā aktīva dzīves ciklā līdz ekspluatācijas pārtraukšanai.
Apdraudējums	Apstāklis, kas var izraisīt avāriju (Regula (ES) Nr. 402/2013).
Augstākā līmeņa vadība	Persona vai personu grupa, kas vada un kontrolē organizāciju visaugstākajā līmenī (ISO 9000).
Cilvēkfaktori un organizatoriskie faktori	Visas cilvēku veiktspējas iezīmes un organizatoriskie aspekti, kas jāņem vērā, lai nodrošinātu sistēmas vai organizācijas drošību un efektivitāti visā tās darbmūža garumā.
Darbības apjoms	Attiecībā uz dzelzceļa darbībām, ko veic dzelzceļa pārvadājumu uzņēmumi, — apjoms, ko raksturo pasažieru skaits un/vai kravu apjoms un dzelzceļa pārvadājumu uzņēmuma noteiktais lielums pēc to darbinieku skaita, kuri strādā dzelzceļa nozarē (t. i., mikrouzņēmums, mazs uzņēmums, vidējs uzņēmums vai liels uzņēmums) (Direktīva (ES) Nr. 2016/798). Attiecībā uz infrastruktūras pārvaldītāju veiktajām dzelzceļa darbībām tas ir apjoms, ko raksturo dzelzceļa sliežu ceļa garums un aplēstais infrastruktūras pārvaldītāja lielums, kas tiek izteikts kā dzelzceļa nozarē strādājošo darba ņēmēju skaits (Regula (ES) 2018/762).
Darbības iezīmes	Darbības raksturojums, ņemot vērā tās tvērumu, ietverot infrastruktūras projektēšanu un būvniecību, infrastruktūras tehnisko apkopi, satiksmes plānošanu, satiksmes pārvaldību un vadību un ņemot vērā dzelzceļa infrastruktūras izmantojumu, ietverot parastās un/vai ātrgaitas dzelzceļa līnijas, pasažieru un/vai kravu pārvadājumus.
Darbības telpa	Tīkls vai tīkli vienā vai vairākās dalībvalstīs, kur dzelzceļa pārvadājumu uzņēmums plāno veikt savu darbību (Direktīva (ES) Nr. 2016/798).
Darbības veids	Veids, ko raksturo pasažieru pārvadājumi, ietverot vai neietverot ātrgaitas dzelzceļa pārvadājumus, kravu pārvadājumi, ietverot vai neietverot bīstamo kravu pārvadājumus, un tikai manevru pakalpojumi (Direktīva (ES) 2016/798).
Dokumentu pārvaldība	Dokumentētas informācijas identifikācijas, radīšanas, uzturēšanas, pārvaldības, uzglabāšanas un saglabāšanas process (vai procedūra).
Drošības kultūra	Mijiedarbība starp drošības pārvaldības sistēmas prasībām, to, kā cilvēki, pamatojoties uz savu attieksmi, vērtībām un pārliecību, tās saprot, un viņu faktisko rīcību, par ko liecina lēmumi un uzvedība. Pozitīvu drošības kultūru raksturo vadītāju un indivīdu kopīga apņemšanās vienmēr rīkoties droši, it īpaši, ja ir jāsasniedz konkurējoši mērķi (Regula (ES) 2018/762).
Drošības pārvaldības sistēma	Struktūra, pasākumi un procedūras, ko infrastruktūras pārvaldītājs vai dzelzceļa pārvadājumu uzņēmums noteicis, lai garantētu savu darbību drošu pārvaldību (Direktīva (ES) 2016/798).

Dzelzceļa infrastruktūra	Nodrošinājums, kas vajadzīgs, lai ir iespējama dzelzceļa ekspluatācija, tostarp: • sliežu ceļi un saistītās sliežu ceļu konstrukcijas; • tehniskās apkopes ceļi, signalizācijas sistēmas, sakaru sistēmas, ritošais sastāvs; • vadības sistēmas, vilcienu vadības sistēmas un datu pārvaldības sistēmas; • paziņojumi un zīmes; • elektroenerģijas padeves un elektriskās vilces sistēmas; • saistītās ēkas, darbnīcas, depo un parki un • iekārtas, mašīnas un aprīkojums.
Dzelzceļa pārvadājumu uzņēmums	Dzelzceļa pārvadājumu uzņēmums, kā definēts Direktīvas 2012/34/ES 3. panta 1. punktā, vai cits valsts vai privāts uzņēmums, kas nodarbojas ar kravu un/vai pasažieru dzelzceļa pārvadājumiem, ar nosacījumu, ka šim uzņēmumam ir jānodrošina vilce, tostarp uzņēmumi, kas nodrošina tikai vilci (Direktīva (ES) 2016/798). Jebkurš publisks vai privāts uzņēmums, kam ir piešķirta licence saskaņā ar šo direktīvu un kura galvenais saimnieciskās darbības veids ir pakalpojumu sniegšana attiecībā uz kravas un/vai pasažieru pārvadāšanu pa dzelzceļu ar noteikumu, ka uzņēmums nodrošina vilci; šī definīcija ietver arī uzņēmumus, kas nodrošina tikai vilci (Direktīva 2012/34/ES).
Ieinteresētā persona	Persona vai organizācija, kas var ietekmēt kādu lēmumu vai darbību, ko var ietekmēt kāds lēmums vai darbība vai kas var uzskatīt, ka to ir ietekmējis kāds lēmums vai darbība (ISO 9000) saistībā ar drošības pārvaldības sistēmu.
Infrastruktūras pārvaldītājs	Jebkura iestāde vai uzņēmums, kas konkrēti atbild īpaši par dzelzceļa infrastruktūras izveidi, pārvaldību un uzturēšanu, tostarp par satiksmes pārvaldību un kustības vadības un signalizācijas sistēmu; infrastruktūras pārvaldītāja funkcijas visā tīklā vai tīkla daļā var uzticēt veikt dažādām iestādēm vai uzņēmumiem (Direktīva 2012/34/ES).
Izmeklēšana	Process, ko veic negadījumu un starpgadījumu novēršanai, un tajā ietilpst informācijas vākšana un analīze, secinājumu izdarīšana, ieskaitot cēloņu noteikšanu, un vajadzības gadījumos arī drošības ieteikumu izstrādāšana (Direktīva (ES) 2016/798).
Kompetence	Spēja piemērot zināšanas un prasmes, lai sasniegtu iecerētos rezultātus (ISO 9000).
Mērķis	Sasniedzamais rezultāts. Drošības mērķim jābūt konkrētam, izmērāmam, sasniedzamam, reālistiskam un ar noteiktu termiņu. Tam arī jābūt noteiktam attiecīgo funkciju līmeņos organizācijā.
Negadījums	Nevēlams vai neparedzēts pēkšņs notikums vai īpaša šādu notikumu virkne ar negatīvām sekām; negadījumus iedala šādi: sadursmes, nobraukšana no sliedēm, negadījumi uz pārbrauktuvēm, negadījumi ar cilvēkiem, kuros iesaistīts kustībā esošs ritošais sastāvs, ugunsgrēki un citi (Direktīva (ES) Nr. 2016/798).

Partneris	Komercstruktūra, ar kuru kādai citai komercstruktūrai ir noslēgta jebkāda veida savienība. Šādas attiecības var būt līgumiska, ekskluzīva vienošanās, kurā abas struktūras apņemas nesadarboties ar trešām personām.
Partnerība	Pasākums, kurā puses, kas zināmas kā partneri, vienojas sadarboties savu abpusējo interešu veicināšanai.
Pastāvīgi uzlabojumi	Atkārtota darbība, ko veic, lai uzlabotu veiktspēju (t. i., izmērāms rezultāts) (ISO 9000).
Pārvaldības sistēma	Savstarpēji saistītu vai mijiedarbojošos organizācijas elementu kopums, ko izmanto, lai noteiktu politikas virzienus un mērķus, un šo mērķu sasniegšanas procesi (ISO 9000).
Process	Savstarpēji saistītu un mijiedarbību pasākumu kopa, kas sākotnējos datus pārvērš rezultātā (ISO 9000).
Revīzija	Sistemātisks, neatkarīgs un dokumentēts process, ko izmanto pierādījumu iegūšanai un to objektīvai izvērtēšanai, lai noteiktu, ciktāl ir izpildīti revīzijas kritēriji (ISO 9000).
Riska analīze	Visas pieejamās informācijas sistemātiska izmantošana, lai noteiktu apdraudējumus un aplēstu risku (Regula (ES) Nr. 402/2013).
Riska noteikšana	Uz riska analīzi balstīta procedūra nolūkā noteikt, vai ir sasniegts pieļaujams riska līmenis (Regula (ES) Nr. 402/2013).
Riska novērtējums	Vispārējais process, kas ietver gan riska analīzi, gan riska noteikšanu (Regula (ES) Nr. 402/2013).
Riska pārvaldība	Sistemātiska pārvaldības politikas, procedūru un prakses piemērošana riska analīzē, noteikšanā un kontrolē (Regula (ES) Nr. 402/2013).
Risks	Tādu (apdraudējuma izraisītu) avāriju un starpgadījumu iespējamības biežums, kas rada kaitējumu, un šāda kaitējuma izraisīto seku nopietnība (Regula (ES) Nr. 402/2013).
Starpgadījums	Jebkāds notikums, kas nav negadījums vai smags negadījums un kam ir vai var būt ietekme uz dzelzceļa pārvadājumu drošību (Direktīva (ES) 2016/798). Starpgadījumi ietver gandrīz notikušus negadījumus.
Uz cilvēku vērsta pieeja	Pieeja, saskaņā ar kuru vispirms tiek ņemtas vērā cilvēku vajadzības, spējas un uzvedība un tad notiek projektēšana, ko pielāgo minētajām vajadzībām, spējām un uzvedībai.
Uzņēmējdarbības struktūrvienība	Uzņēmējdarbības struktūrvienība ir nodaļa vai funkcionālā zona organizācijā. Tas var attiekties uz dažādām lomām un mērķiem, piemēram, cilvēkresursiem, ražošanu, tālsatiksmes pārvadājumiem, loģistiku un manevrēšanu.
Uzraudzība	Dzelzceļa pārvadājumu uzņēmumu, infrastruktūras pārvaldītāju vai par tehnisko apkopi atbildīgo struktūrvienību pasākumi, ko veic, lai pārbaudītu, vai pārvaldības sistēmas tiek pareizi piemērotas un ir efektīvas (Regula (ES) Nr. 1078/2012).
Valsts noteikums	Visi saistošie noteikumi, kas pieņemti kādā dalībvalstī, neatkarīgi no struktūras, kura tos izdevusi, un kas ietver dzelzceļa drošības vai tehniskās prasības, kuras nav ar Savienības vai starptautiskajiem noteikumiem paredzētās dzelzceļa drošības vai tehniskās prasības, un kas minētajā dalībvalstī ir piemērojami dzelzceļa pārvadājumu uzņēmumiem, infrastruktūras pārvaldītājiem vai trešām personām (Direktīva (ES) 2016/798).